

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YEREL YÖNETİMLER ANABİLİM DALI
YEREL YÖNETİMLER VE KENT POLİTİKALARI BİLİM DALI

**Ulusal ve Uluslararası Bağlamda Kent Diplomasisi Uygulaması:
İstanbul Örneği**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMİNE BÜŞRA YAVAŞOĞLU

İSTANBUL, (2022)

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YEREL YÖNETİMLER ANABİLİM DALI
YEREL YÖNETİMLER VE KENT POLİTİKALARI BİLİM DALI

Ulusal ve Uluslararası Bağlamda Kent Diplomasisi Uygulaması:
İstanbul Örneği

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EMİNE BÜŞRA YAVAŞOĞLU

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi OSMAN SAVAŞKAN

İSTANBUL, (2022)

ÖZET

Küreselleşme yaşamın birçok alanında etkin rol oynamaktadır. Bilgi teknolojileri ve iletişim ağlarının gelişmesi kentlerin görünürliğini arttırarak uluslararasılaşma sürecini hızlandırmıştır. Kentlerin uluslararasılaşma süreci kentlerin uluslararası aktör olarak var olmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda kentler, belirledikleri yerel dış politika doğrultusunda kent diplomasi faaliyetleri yürütmektedir. Kent diplomasi faaliyetinin temelini oluşturan anlayışa göre kentler çıkarlarını uluslararası sistemde savunmaları kentler arası dayanışmayı, etkileşimi ve bilgi alışverişini arttırmaktadır. Bu tez çalışması İstanbul ölçeğinde yerel yönetimlerin ulusal ve uluslararası hibe/fon kaynak kullanımını kent diplomasi çerçevesinde analiz edecektir.

Bu tez çalışmasının amacı kent diplomasinin kavramsal çerçevesini oluştururken kentlerin yerel diplomasi faaliyetleri üzerinden potansiyellerini anlamak ve Büyükçekmece, Pendik ve Beşiktaş Belediyeleri ile derinlemesine mülakattan elde edilen bulgular ışığında durumlarını analiz etmektir. Yerel yönetimlere, uluslararası bir bakış açısı kazandırma konusunda belediye birliklerinin sağladığı imkanlar da önemlidir. Dolayısıyla çalışma kapsamında uluslararası sistemde etkin role sahip Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı'nın (UCLG) Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA), ulusda Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ve bölgesel olarak Marmara Belediyeler Birliği (MBB) ile gerçekleştirilen görüşmeler doğrultusunda belediyelerin kent diplomasi faaliyeti kapsamında hibe/fon kaynakları da incelenmiştir. Bu doğrultuda dış ilişkiler müdürlüklerinin/ofislerinin birbirine bağımlı küresel bir yapıya sahip politika izleyerek, politika odaklı kent diplomasisi geliştirmelidir. Kentlerde yaşayan vatandaşlarda uluslararasılaşma süreci hakkında farkındalık oluşturarak bu sürecin onların hayatlarını zenginleştirip değiştireceği için katılımı arttırılmalıdır. Dış ilişkiler müdürlükleri/ofisleri, ele aldıkları küresel politika alanlarının etkisine öncelik vererek ve bu durumun kentin uluslararası imajını ve etkisini nasıl değiştirdiğini anlayarak, kendi veri ihtiyaçlarını ve değerlendirme süreçlerini yönetebilirler. Dolayısıyla yerel yönetimlerin kent diplomasisini daha efektif ve stratejik kullanabilmeleri için ve ileride yerel yönetimlerin farklı kapasite geliştirme yollarına başvurulabilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yerel Dış Politika, Kent Diplomasisi, Uluslararası Mali Fon Kaynakları

ABSTRACT

Globalization plays an active role in many areas of life. The development of information technologies and communication networks has accelerated the internationalization process by increasing the visibility of cities. The process of internationalization of cities enables cities to exist as international actors. In this context, cities carry out urban diplomacy activities in line with the local foreign policy they have determined. According to the understanding that forms the basis of urban diplomacy activity, the defense of cities in the international system increases solidarity, interaction, and information exchange between cities. The fact that it is a concept that has just become widespread among local administrations in Turkey and the lack of Turkish resources at this point provided motivation for the thesis study. The thesis study was based on the concept of urban diplomacy and a study was made on the effect of national and international grant/funding use on urban diplomacy.

Istanbul is a metropolitan city with its economy and population, but it has been observed that local district municipalities do not have the same advantages. The aim of this thesis study is to understand the potential of cities through local diplomacy activities while creating the conceptual framework of urban diplomacy and to analyze their situation in the light of the findings obtained from in-depth interviews with Büyükçekmece, Pendik and Beşiktaş Municipalities. The opportunities provided by municipal associations are important in giving local governments an international perspective. Therefore, within the scope of the study, suggestions and recommendations were made in order for municipalities to use grant/funding resources more effectively within the scope of urban diplomacy activities in line with the Middle East and West Asia Organization (UCLG-MEWA) of the United Cities and Local Governments Organization (UCLG), which has an active role in the international system, the Union of Municipalities of Turkey (TBB) nationally and the Union of Marmara Municipalities (MBB) regionally. In this direction, foreign relations directorates/offices should follow a policy with an interdependent global structure and develop policy-oriented urban diplomacy. In this direction, foreign relations directorates/offices should develop policy-oriented urban diplomacy by following a policy with an interdependent global structure. By raising awareness of the internationalization process in the citizens living in the cities, the participation of this process should be increased as it will enrich and change their lives. External relations directorates/offices can manage their own data needs and assessment processes, prioritizing the impact of the global policy areas they address and understanding how this is changing the city's international image and impact. Therefore, suggestions have been made for local governments to use urban diplomacy more effectively and strategically and to apply different ways of capacity building of local governments in the future.

Keywords: Local Foreign Policy, Urban Diplomacy, International Financial Resources

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER TABLOSU	iii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	v
TABLOLAR LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR	vi
I.GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi.....	1
1.2. Çalışmanın Konusu ve İçeriği	3
II. YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASILAŞMA SÜRECİ	6
2.1. Kent Diplomasisini Gerekli Kılan Faktörler: Küreselleşme, Bölgeselleşme, Yerelleşme	6
2.2. Yerel Dış Politika ve Para-diplomasi Kavramı.....	15
2.3. Yerel Yönetimlerin Uluslararası Karar Alma Süreçlerine Katılımı	18
2.3.1. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi	18
2.3.2. Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı- UCLG	20
2.4. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve AB Müktesebatının Kent Diplomasisine Etkisi	22
2.4.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.....	22
2.4.2. Avrupa Birliği Uyum Sürecinin Kent Diplomasisine Etkisi	24
III. KENT DİPLOMASİSİNİN ARAÇLARI VE BOYUTLARI.....	31
3.1. Yerel Yönetimlerin Kent Diplomasi Araçları	31
3.1.1. Lobicilik Faaliyetleri	32
3.1.2. İş birliği Kurmak.....	32
3.1.3. Diyalog Oluşturma	33
3.1.4. Kent Eşleştirme /Kardeş Kent Uygulamaları	34
3.1.4. Ulusal/Uluslararası Hibe ve Fonları	36
3.2. Kent Diplomasisinin Uygulama Boyutları	45
3.2.1. Güvenlik Boyutu	45
3.2.2. Kalkınma Boyutu	47
3.2.3. Ekonomik Boyutu	49
3.2.4. Kültürel Boyut	51
3.2.5. Ağ Oluşturma Boyutu	52
3.2.6. Temsil Boyutu	53

IV. TÜRKİYE’DE KENT DİPLOMASİSİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ	54
4.1. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkilerine Dair Yasal Mevzuat	54
4.2. Türkiye’de Kent Diplomasi Faaliyetlerini Sağlayan Kurumlar: Belediyeler ve Birlikler	59
4.2.1. Belediye Birlikleri	65
4.2.1.1. Uluslararası Birlik: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA)	66
4.2.1.2. Ulusal Birlik: Türkiye Belediyeler Birliği (TBB).....	73
4.2.1.3. Bölgesel Birlik: Marmara Belediyeler Birliği (MBB).....	81
4.2.2. Belediyeler.....	87
4.2.2.1. Büyükçekmece Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü	88
4.2.2.2. Pendik Belediyesi AB Proje Ofisi	96
4.2.2.3. Beşiktaş Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü	102
V. SONUÇ.....	113
EKLER.....	116
Kaynakça	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1: TÜRKİYE'DEKİ MÜLTECİLER İÇİN AB MALİ YARDIMI	28
ŞEKİL 2: IPA BİLEŞENLERİ.....	41

TABLolar LİSTESİ

TABLO 1:IPA-II DÖNEMİ ÖNCELİKLİ SEKTÖR VE SEKTÖR SORUMLUSU KURULUŞLAR	42
TABLO 2: BM TARAFINDAN HAZIRLANAN HABİTAT KONFERANSLARI KARŞILAŞTIRMASI	63
TABLO 3: BÜYÜKÇEKMECE BELEDİYESİ ÜYE OLUNAN BİRLİKLER	91
TABLO 4: BÜYÜKÇEKMECE BELEDİYESİ KARDEŞ ŞEHİRLERİ	92
TABLO 5: PENDİK BELEDİYESİ KARDEŞ ŞEHİRLERİ.....	100
TABLO 6: PENDİK BELEDİYESİ'NİN ÜYE OLDUĞU BİRLİKLER	97
TABLO 7: BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ KARDEŞ ŞEHİRLER	105
TABLO 8: BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ ÜYE OLUNAN BİRLİKLER.....	111
TABLO 9: TBB'NİN ULUSLARARASI İŞ BİRLİKLERİ	75
TABLO 10: MARMARA BELEDİYELER BİRLİĞİ'NİN ÜYE OLDUĞU ULUSLARARASI BİRLİKLER	84

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AER	Avrupa Bölgeler Meclisi
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
ALDA	Yerel Demokrasi Ajansları Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
BOTAŞ	Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi
CEMR	Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi
CFCU	Merkezi Finans ve İhale Birimi
CoR	Bölgeler Komitesi
COVID-19	Korona virüs Hastalığı 2019
CSF	Sosyal Kalkınma Sivil Toplum Fonu
ESC	Avrupa Dayanışma Programı
EUROCITIES	Avrupa Şehirler Birliği
EUROMED	Avrupa-Akdeniz Serbest Ticaret Alanı
FMCU-UTO	Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu
GSYİH	Gayrisafi Yurtiçi Hasıla
HIV	İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü
IGEC	Yerel Yönetimler Sürdürülebilirlik ve Ekolojik Tasarım Eğitimi
IMF	Uluslararası Para Fonu
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
IULA	Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
IPA	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İSTKA	İstanbul Kalkınma Ajansı
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
LAR	Yerel Yönetimler Reform Uygulamasının Devamına Destek Projesi
MARUF	Marmara Kent Forumu
MBB	Marmara Belediyeler Birliği
MDG/BKH	Binyıl Kalkınma Hedefleri
MEDA	Akdeniz Ekonomik Kalkınma Bölgesi

METROPOLİS	Dünya Büyük Kentler Birliği
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İş adamları Derneği
NALAS	Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı
SDG/SKH	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
TBB	Türkiye. Belediyeler Birliği
TİKA	Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
UCLG	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler
UCLG-MEWA	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı
UNHABITAT	Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
UNCHR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WB	Dünya Bankası
WUF	Dünya Kent Forumu
YEE	Yunus Emre Enstitüsü
YÖK	Yüksek Öğrenim Kurumu
YTB	Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

ÖNSÖZ

Diplomasi kavramı günümüzde farklı alanlara entegre olarak uluslararası sistemde varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Bu alanlardan bir yenisi de kent diplomasisi kavramıdır. Türkiye’de yerel yönetimlerin gündemine son yıllarda giren kent diplomasisi kavramı gelişerek kentlerin uluslararası aktör olmasının önünü açmaktadır. Napolyon’un dediği gibi “Eğer dünya tek bir ülke olsaydı, başkenti İstanbul olurdu” ifadesi İstanbul’un nasıl büyük bir kent olduğunu bize açıklamaktadır. Nitekim çalışma kapsamında İstanbul gibi bir metropol kenti oluşturan ilçelerin küresel sistemde nasıl var olduklarını ve hangi araçları kullandıklarını anlamak için İstanbul örneklemini üzerinden analiz yapılmıştır. Çalışmanın, yerel yönetimlerin, kent diplomasisi faaliyetlerinin yapısı ve durumu açısından yararlı bir kaynak olmasını diliyor, lisans dönemindeki öğrenciliğimden bu yana hayranlıkla takip ettiğim akademik kariyerimi sürdürmeme vesile olan değerli hocam Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mimarlık Fakültesi öğretim üyesi Dr. Saim Can BERİTAN’a , çalışmamı planlama ve oluşturma sürecinde bana rehberlik eden, yardımını esirgemeyen ve inanan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Osman SAVAŞKAN’a, tez çalışmam boyunca hayatımın her aşamasını kolaylaştırmak konusunda olağanüstü bir çaba harcayan sevgili kardeşim Kübra Cennet YAVAŞOĞLU’na, başta bu çalışmam olmak üzere, her türlü yolculuğumda bana destek olan aileme ve dostlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca yeni bir şeyler yapmanın verdiği heyecan ve coşkuyla muazzam bir sinerji yaratan değerli kültür ve sanat insanı Melike TEMİZ’e, benimle bilgi ve tecrübelerini paylaşan Aydın ŞIK’a teşekkür etmek isterim.

Emine Büşra Yavaşoğlu

İstanbul, 2022

I. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

İletişim araçları, bilgi ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişmeler sonucu dünya, sistemsel olarak farklı bir noktaya gitmektedir. Coğrafi sınırları veya ulus devletleri ayırt etmeyen küresel sorunların, iklim değişikliği, küreselleşme ve kültürel çatışma, salgın, kitlesel göç, ticarileşme gibi konularda kentlerin rolünün araştırılması kritik öneme sahiptir. Küresel toplumda yaşanan değişimler, araştırmaların ulusal, bölgesel ve yerel olarak kurumlar nezdinde ele alınmasını gerektirmektedir. Nitekim siyasal güç, metropollere ve kente doğru hareket etmektedir. Ayrıca güncel meseleler ve bunların çözümü için yeni diplomatik araçların ve aktörlerin, küresel sisteme dahil edilmesi gerekmektedir. Kentlerin rolü, içerisinde bulunduğumuz küresel çağda stratejik önem taşımaktadır. Uluslararası kuruluşlarda ve BM Dünya Kent Forumu (WUF) gibi uluslararası etkinliklerde kentlerin rolü ve konumu giderek daha fazla kabul edilmektedir.

Günümüzde kentleşmede hızlı bir artış yaşanmaktadır. Birleşmiş Milletlerin 2018 yılında yayınladığı “World Cities in 2018” verileri ışığında, 2030 yılına kadar kentsel alanların dünyadaki insanların yüzde 60'ını barındıracağı ve her üç kişiden birinin en az yarım milyon nüfuslu kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir (UN, 2018, s. i). Küresel sorunların, artan birbirine bağıllığı göz önüne alındığında, bu sorunlar genellikle en şiddetli biçimde kentsel bağlamlarda ortaya çıkmaktadır. Nitekim çözüm arayışlarında da kentleri birbirine bağlayan faaliyetlerin olduğu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla küresel sorunların çözümünde kentsel katılım ve kentler arası iş birliğinin etkisi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda kent diplomasisinin kurumsallaştırılması ve uluslararası katılım kapasitesi oluşturmak için kaynak sağlanması gerekmektedir.

Dünyadaki ekonomik rekabet gücündeki artışla birlikte son yıllarda gelişen bilgi iletişim teknolojileri, kentlerin küresel olarak yayılmasında ve dışışleri yetkinliklerinde önemli bir gelişmeye yol açmıştır. Müreffeh, istikrarlı ve güvenli toplumlar yaratmak için kentler yerel yönetişimi esas alarak ulus ötesi örgütlerle birlikte uluslararası arenada rol almaya başlamıştır. Kentlerin uluslararası ilişkiler çalışmalarını ifade eden kent diplomasisi, günümüzde küresel sistemde oluşturduğu etki sebebiyle diplomasiinin önemli bir alanıdır. Küreselleşme ile yaşanan gelişmeler, kentlerin küresel politikaları etkileme gücünü arttırmıştır. Bu kapsamda kentler, küresel olarak diğer ülkelerin yerel yönetimleri ile ortak faaliyet geliştirmek amacıyla dış ilişkiler faaliyetleri geliştirmeye başlamıştır. Kentlerin geliştirmiş olduğu dış ilişkiler faaliyetlerinin kapsamı oldukça geniştir. Ancak kentlerin, uluslararası sisteme katılımı yerel kalkınma, iş birliği anlaşmaları ve küresel yönetişim olmak üzere üç eylem etrafında şekillenmektedir. Yerel kalkınmada amaç ulusal hükümetlerin küresel sorunlara (iklim değişikliği,

pandemi, ekonomik kriz gibi) çözüm arayışında yerel dinamiklerin dahil edilerek ekonomik, sosyal ve kültürel alanda etkisini arttırmayı ve dönüştürmeyi amaçlamaktadır. İş birliği anlaşmaları ise, kardeş kent uygulamaları gibi çalışmalar ile kentlerin maddi ve manevi varlıklarının uluslararası sistemde tanıtılması ve uluslararası fonlar kapsamında sağlanan ekonomik iş birlikleriyle de kentlerin uluslararasılaşmasına etki etmektedir. Kentlerin bilgi ve teknolojilerinin üretim zincirinde belirleyici konumda olması, kentleri küresel yönetişimin aktörü yapmıştır. Özetle kent diplomasisi, kentlerin kendilerini temsil etmek ve çıkarlarını gözetmek amacıyla uluslararası siyasal sahnede aktörlerle ilişki kurduğu faaliyetler ve süreçler olarak tanımlanmaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında kent diplomasisinin araçlarının pratikte yerel yönetimler tarafından nasıl kullanıldığı ve kentlerin diplomasi alanındaki rolü tespit edilmeye çalışılmıştır. Kent diplomasisi kavramından yola çıkarak bu bağlamda kardeş kent, ağlar (ulusal ve uluslararası örgütler-birlikler), mali kaynaklar (uluslararası örgütler ve kalkınma ajansları tarafından sağlanan fonlar), iş birlikleri ve iyi niyet sözleşmeleri ve son olarak da uluslararası projelerin yerel yönetimlerin dış ilişkiler çalışmalarındaki etkisi üzerine değerlendirme yapmaktır. Çalışmanın diğer amacı; İstanbul gibi metropol bir kentin parçasını oluşturan Büyükçekmece, Pendik ve Beşiktaş ilçe belediyelerinin kent diplomasi faaliyetlerini örneklendirmek ve aynı zamanda uluslararası, ulusal ve bölgesel olarak sırasıyla, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA), Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ve Marmara Belediyeler Birliği (MBB) kuruluşlarının belediyelerin kent diplomasi faaliyetlerine katkılarını ve bu yönde yaptığı çalışmaları göstermek ve güncel durum analizini yapmaktır.

Kentlerin, uluslararası ilişkiler yönetiminde aktör olarak söz edilmeye başlaması 20 yy. sonlarında gerçekleşmiştir. Bu durum karşısında kent diplomasisine ilgi artmış ve bu alanda akademik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Tezde kent diplomasisinin tarihsel süreçte kavramsal olarak gelişimi ve hangi amaçlar ve araçlar ile yürütüldüğü ele alınacaktır. Çalışmanın amacı kapsamında şu sorulara cevap aranmaktadır;

- I. Yerel yönetimler, daha çok hangi mekanizmaları ve araçları kullanarak kent diplomasisi ilişkisi kurmaktadır?
- II. Yerel yönetimlerin kent diplomasisi aracı olan ulusal ve ulus-üstü kuruluşların sağladığı mali hibe kaynaklarından ne ölçüde faydalanmaktadır?
- III. Kentler, ulus üstü örgütlerin oluşturduğu küresel politikalarda karar alma sürecine ne ölçüde etki etmektedir?
- IV. Türkiye’de yerel yönetimlerin ve birliklerin kent diplomasisi alanındaki faaliyetlerinin hukuki çerçevesi nedir? Bu alanda karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Bu tez, yukarıdaki sorulara dair teorik ve sahadan elde edilen veriler aracılığıyla ulusal ve uluslararası yerel yönetim birliklerinin kent diplomasisinin geliştirilmesi yönündeki etkisine ve de aynı zamanda yerel yönetim birimi olan belediyelerin bu alanda izlediği yöntem, politika ve çalışmalarına odaklanmaktadır.

Bu tez çalışmasında metodoloji açısından çeşitli yöntemlere başvurulmuştur. Nitel araştırma yöntemi kapsamında derinlemesine mülakat yöntemi kullanılarak görüşme ve doküman analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sorularının cevabına ulaşmak için ilk olarak literatür taraması ile çeşitli kitap, makale, elektronik kaynak ve rapor verileri incelenmiştir. Tezin saha çalışmasında, İstanbul'da yer alan 39 ilçe belediyesinin dış ilişkiler faaliyetleri incelenerek ve bu belediyelerden kurumsal olarak 'Dış İlişkiler Müdürlükleri' olan belediyeler baz alınarak çalışmanın kapsamı belirlenmiştir. Saha çalışması kapsamında belirlenen belediyeler Büyükçekmece, Pendik ve Beşiktaş Belediyelerinin dış ilişkiler müdürlükleri ve AB proje birimleri ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Ancak bu ilçe belediyelerinin belirlendiği dönemden sonra gerçekleştirilen 2019 Türkiye yerel seçimleri dolayısıyla bu belediyelerin kurumsal yapısında bazı değişiklikler olmuştur. Pendik Belediyesi 2019 yerel seçimlerinden sonra Dış İlişkiler Müdürlüğü'nü AB Proje Ofisi olarak ayrı bir birime dönüştürmüştür. Tez kapsamında Büyükçekmece Belediyesinde, dış ilişkiler müdürü ve ekipten iki kişi, Pendik Belediyesi AB Proje birim personeli olan iki kişi, Beşiktaş Belediyesi dış ilişkiler müdürü ile birebir derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Seçilen belediyeler ile gerçekleştirilen mülakatlarda kent diplomasisinin hangi araçlarını ve yöntemlerini kullandığı, kullanılan araçlardan uluslararası fonlardan nasıl faydalandıkları ayrıca belediye bürokrasisinin bu çalışmalara yaklaşımı gibi konular üzerinden tespitlerde bulunulmuştur. Aynı zamanda kentlerin ulusal ve uluslararası iş birliği kurmasında önemli yere sahip olan, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA) genel sekreteri, Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) proje ve finansman müdürü ve Marmara Belediyeler Birliği (MBB) uluslararası iş birliği koordinatörü ile derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla alan çalışması sırasında dokuz kişi ile görüşülmüştür. Gerçekleştirilen görüşmeler esnasından sahadan elde edilen bilgi ve tecrübe çalışmanın analizinde etkili olmuştur.

1.2. Çalışmanın Konusu ve İçeriği

Uluslararası ilişkilerin giderek hassaslaşan dengeleri ve insanlığın karşı karşıya kaldığı zorluklarla birlikte herkes için daha iyi bir gelecek ve uluslararası yönetişimin çerçevesini oluşturmada, kentlerin rolü önem teşkil etmektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana kentleşmede yaşanan hızlı artış ve küreselleşme ile kentler ve kent yönetimleri büyük bir siyasi dönüşüm yaşamışlardır. Bu dönüşüm

sayesinde kentlerin uluslararası sistemde ve küresel sorunların çözümünde aktör olmasının önü açılmıştır.

Dünyadaki en zengin kentlerin ekonomisi artık orta ölçekli ulusal ekonomilerinkine tekabül etmektedir. Örneğin Tokyo'nun ekonomisinin Güney Kore'nin ekonomisine eşit olması kentlerin ekonomik rekabet gücünün yüksek olduğunu göstermektedir (MBB Yerel Diplomasi Platform Bülteni, 2018, s. 9). Dünya çapında yerel yönetimlerin uluslararası anlaşmalar, ağlar, ikili projeler gibi araçları kullanarak güçlerini birleştirmeleri ve yeni iş birliği yaratmaya çalışmaları ulusal diplomasiinin çözemediği birçok zorluğa cevap vermektedir. Dolayısıyla kentlerin günümüzde küresel sorunlara cevap vermek için iş birliği ve ortaklık oluşturmaları, kentlerin küresel aktör olarak uluslararası sisteme dahil olmasını sağlamaktadır. Uluslararası konjonktürde kentlerin aktör olarak oluşturduğu faaliyetlerin bütünü kent diplomasisini oluşturmaktadır. Kent diplomasisinin, süreç içerisinde farklı boyutlara evirildiği gözlemlenmektedir. Klasik anlamda iş birliği protokolleri, kardeş kent ilişkileri üzerinden kent diplomasisi sınırları çizilirken, günümüze gelindiğinde kent diplomasisi; kent itibarının artırma süreci, yatırım çekilmesi adına stratejiler, kriz yönetimi ve toplumların ihtiyaçlarını karşılama gibi farklı konulara eğilmektedir.

Tez çalışmasının konusu, kent diplomasisinin kavramsal çerçevesi ve İstanbul örneği kapsamında belirlenen Büyükçekmece, Pendik ve Beşiktaş Belediyelerinin kent diplomasisi faaliyetleri ve Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA), Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ve Marmara Belediyeler Birliği (MBB) yerel yönetim birliklerinin belediyelerin kent diplomasi alanında faaliyetlerine katkısından oluşmaktadır. Tez çalışmasının içeriği şu şekildedir:

Birinci bölümde çalışmanın amacı, çalışmada kullanılan metodoloji, tez konusu çerçevesinde yapılan mülakatlar hakkında bilgi ve çalışmanın kapsamı hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde yerel yönetimlerin uluslararasılaşma süreci kapsamında küreselleşme, bölgeselleşme, yerelleşme kavramlarına ek olarak yerel dış politika ve para-diplomasi kavramlarının teorik arka planı incelenerek, bu kavramların kent diplomasisinin gelişimine etkisi ele alınmıştır. Yerel yönetimlerin uluslararası karar alma süreçlerine katılımı ve Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Avrupa Birliği uyum sürecinin kent diplomasisi kavramına etkisi bu bölümde tartışılmıştır.

Üçüncü bölümde yerel yönetimlerin dış ilişkiler faaliyetlerini gerçekleştirirken, kent diplomasisinin uygulanmasını sağlayan araçlar ve boyutlar incelenmiştir.

Dördüncü bölümde dünya metropol kentlerinden ve aynı zamanda Türkiye'nin en büyük nüfusuna sahip İstanbul'un 39 ilçe belediyesinin dış ilişkiler faaliyetleri incelenmiştir. Saha çalışmasını oluşturan Büyükçekmece, Pendik ve Beşiktaş belediyelerinin stratejik planları ve 2019-2020 yılları faaliyet raporlarında yer alan uluslararası ilişkiler kapsamında söz konusu belediyelerin temsilcileriyle

mülakatlar yapılmıştır. Bu belediyelerin kent diplomasi faaliyetleri incelenmiştir. Aynı zamanda bu bölümde kent diplomasinin belediyelerde kurumsallaştırılması için eğitim ve danışmanlık hizmetleri veren UCLG-MEWA, TBB, MBB gibi yerel yönetim birliklerinin yurt dışındaki faaliyetleri hakkındaki bilgiler yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

Beşinci bölümde belediyelerin ve birliklerin sahadaki kent diplomasisi faaliyetlerine ait soruların cevapları özetlenmiş ve tez sonuçlandırılmıştır. Tezin sonuç bölümünde İstanbul gibi bir metropol kentte yer alan 3 ilçe belediyesinin kent diplomasisinin araçlarını ve boyutlarını ne ölçüde kullandığı ve uluslararası hibe/fonlardan faydalanırken ne gibi zorluklarla karşılaştıkları, karşılaşılan zorluklar neticesinde izlenmesi gereken yollar üzerinden çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

II. YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASILAŞMA SÜRECİ

2.1. Kent Diplomasisini Gerekli Kılan Faktörler: Küreselleşme, Bölgeselleşme, Yerelleşme

Dünya’da yaşanan birçok gelişim, değişim ve dönüşüm diplomasi faaliyetlerini de etkisi altına almıştır. Küreselleşen dünyada diplomasinin geçirmekte olduğu değişim ve diplomatların bu yeni dünyada üstlenmesi gereken görevler (Tuncer, 2009, s. 132) ile iç ve dış politika arasındaki bağ önem kazanmaya başlamıştır. Bu kapsamda dünya da kırılma noktası oluşturan olaylar ve akımlar kent diplomasisini gerekli kılmaya başlamıştır. Dolayısıyla ilk olarak dünya siyasi sisteminde önemli yere sahip üç ana faktörü; küreselleşme, bölgeselleşme ve yerelleşme kente etkisi bakımından incelenecektir.

Küreselleşme

Küreselleşme olgusu, son yüzyılda tüm dünyayı etkisi altına alan bir kavramdır. Yaşanılan birçok gelişmeyi izah etme adına küreselleşme kavramına başvurulması kaçınılmazdır. Küreselleşme kavramı birçokları tarafından sıklıkla kullanılsa da genel geçer, ortak bir küreselleşme tanımı bulunmamaktadır. Küreselleşme hususunda literatür taraması yapıldığı zaman karşınıza karşıtlıklardan meydana gelmiş bir alan çıkmaktadır. Küreselleşme olgusu kimilerine göre dünyanın tamamında refah artışını sağlayacak ve yine dünya genelinde gelişmiş ile az gelişmiş ülkeler arasında makası kapatacağını iddia ederken, kimileri ise geçmişten gelen sömürü düzeninin makyajlanıp, modernize edilmiş hali olduğunu iddia etmektedir.

Küreselleşmenin tarihçesi incelendiği vakit Sanayi Devrimi’nden Birinci Dünya Savaşı’na gelinen süreçte özellikle ekonomik temelli küreselleşmenin oldukça gelişmiş olduğu görülebilmektedir. Gelişen uluslararası ticaretin, maddi sınırları silikleştirmeye başlayıp piyasaların bütünleşme sürecinin olgunlaşması, devletlerin koyduğu engellerin etkisizleşmesi, ulaşım maliyetlerinin azalması ve uluslararası alanda serbest dolaşım önündeki engellerin minimuma inmesi gibi gelişmeler küreselleşmenin etki alanının tüm dünyaya yayıldığını göstermektedir.

Birinci Dünya Savaşı’nın sonuçları neticesinde bu olumlu hava, küreselleşmenin aleyhine dönmüştür. İki dünya savaşı arasında yaşanan krizler ve Büyük Buhran ile küreselleşme durağan bir dönem içerisine girmiştir. Bu süreçte özellikle iktisadi korumacılık, aşırı milliyetçilik ve devletlerin otonom yapılanma oluşturma çabası dönemin öne çıkan karakteristik özelliğidir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında büyük bir ivmeyle dünyaya yayılan küreselleşme, özellikle iktisadi alanda, küresel ticaret hacminde ve küresel sermaye geçişlerinde hiç olmadığı seviyeye ulaşmıştır. Bunun arkasındaki en büyük sebeplerden biri de hiç şüphe yok ki iki dünya savaşı geçiren dünyanın bir büyük savaş daha yaşamamak adına teminat olarak siyasal küreselleşmenin önü açılmıştır.

1980’lerde etkisini daha çok gösteren küreselleşmenin, ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel alanda gerçekleşen değişim ve dönüşümleri hız kazanmıştır (Dağdelen, 2013, s. 28) Geçtiğimiz yüzyılın büyük çoğunluğu, geniş kentsel alanlarda gerginlik ve çatışmaların olduğu savaşlarla geçmiştir (Akman & Akman, 2017/2). Özellikle de Soğuk Savaş’ın Sovyetler Birliği’nin yıkılması ile sonuçlanması, iki kutuplu dünyadan tek kutuplu dünyaya geçiş, bu sürecin son durağı olmuştur. Karşısında rakip kalmayan küreselleşme, teknolojik gelişmeleri de iyi kullanarak tüm dünyayı kısa bir sürede etkisi altına almayı bilmiştir. Bu durum dünya siyasetinde yeni aktörlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çift kutuplu dünyadaki siyasal sistemin ortadan kalkması gibi dünyaya yön veren olay ve olguların getirdiği etkiler, günümüz koşullarına gelen küreselleşmenin altındaki temel argümanlardandır (Durukal, 2013, s. 15).

Küreselleşme, yerel- evrensel düzlemde iki yönlü ok gibi hareket eden bir süreci tarif etmekte, durağan yapı olmaktan ziyade sürekli değişim ve gelişim içinde olan bir kavrama işaret etmektedir (Bayar, 2008, s. 27). Küreselleşme kavramı ekonomik kaygılar ile ortaya çıkmış olmasına rağmen siyaset, kültür, ürün ve düşüncenin, toplumlar ve devletler arasındaki akışıdır. Bu durumda küreselleşme akış (flow) olarak tanımlanabilir (Çukurçayır, 2009, s. 20). Küreselleşme ile gerçekleşen bu akış, yeni bir kültür, ekonomi, toplum ve yönetim sistemi inşa etmektedir. Nitekim bu durum küreselleşmenin ekonomik nesne algısını yıkıp yeni bir dünya düzeni olarak algılanmasını sağlamıştır.

Küreselleşme ile dünyadaki yeni değişim dinamikleri bağlamında devletin rol ve fonksiyonlarına ilişkin bazı değişimler gerçekleşmiştir. Siyasal sistemde gerçekleşen değişimleri toplumsal, kültürel ve ekonomik dinamikler biçimlendirmektedir. Küreselleşme ve sanayi toplumunun dönüşümündeki ana tespit ulus devlet ve demokrasi ilişkisi üzerine şekillenmektedir (Ökmen & Parlak, 2010, s. 350). Bu algı ulus devletin hâkim olduğu yönetim anlayışını değiştirmiştir. Ulus- devlet varlığını sürdürdüğü süre zarfında güçlü bir otoriteye sahiptir. Ancak otoritesinin kullanıldığı alanların başında toplumu oluşturan sınıflar ve etnik gruplar arasında hukuksal eşitlik, adalet ve güvenliği sağlaması ve ekonomik düzlemde sermaye için güvenli bir pazar ve rekabet piyasası için zemin oluşturması gibi unsurlar gelir. Bunlara ilaveten sosyal devletin verdiği pay doğrultusunda vatandaşın eğitim, sağlık, kültür ve toplumsal refahının yükseltilmesi görevlerini üstlenmiş ve yürütmüştür. Ancak küreselleşme ulus devletin yapısında değişim ve dönüşüm sağlamıştır, Acar’a göre “küreselleşme kavramını kamu hizmetleri açısından anlamlandırmak gerekirse; küreselleşme, geniş bir alana yayılmış bulunan kamu hizmetlerini piyasa üzerinden dünya genelinde serbestleştirme yoluyla ulus devletlerin karar ve uygulama alanlarının daraltılması sürecini ifade etmektedir” (Acar A. , 2010, s. 263). Küreselleşmenin bu amaç doğrultusunda yapmış olduğu reform niteliğindeki değişimler ulus devletin temel görevi olan kamu hizmetinin sunumunu daraltarak, hizmetlerin sunumunda yeni aktörler ortaya çıkarmıştır.

Klasik devlet otoritesinin çözemediği problemlerin ulus-üstü kuruluşlarca ele alınması küreselleşmenin sonuçlarındandır. Küreselleşmenin ulus devlet egemenliğini sınırlandırmasının siyasal

ve toplumsal yaşamda oluşturduğu handikap, bir süreç niteliğindedir (Karabağ, 2014, s. 139). Bu süreç ilk aşamada devletin konumunun uluslararası siyasette daha karmaşık bir hale getirilmesinden dolayı, devletin egemenliğinin uluslararası örgütlere devredilmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Bu kurumlar küreselleşmenin, en etkili taşıyıcıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB), Avrupa Konseyi (AK), Dünya Bankası (DB) Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Ekonomik Kalkınma İş Birliği Örgütü (OECD) gibi ulus-üstü kurumlar küreselleşmenin kelebek etkisini oluşturmaktadır. Yani Giddens'a göre küreselleşme 'uzakları etkileme sanatıdır' (Çukurçayır, 2009, s. 15). Dünyada yaşanan tüm gelişmeler, siyasi seçimler, ekonomik krizler, salgınlar, felaketler gibi durumlar, yaşandığı bölgeyi değil tüm dünyayı etkilemektedir. Dünyanın yönlendirilmesi ve krizlerin üstesinden gelinmesi konusunda küreselleşmenin siyasal boyutu son derece önemlidir. Ancak küreselleşme, yararı olduğu kadar zararı da ifade etmektedir. Bu bağlamda küreselleşmenin, yıkıcı özellikleri, olumlu getirilerinden daha fazla ses getirmektedir (Çukurçayır, 2009, s. 15). Örneğin Kitlesele göç çağında yaşadığımız bu dönemde, yaşanan bulaşıcı salgın hastalıklarının dünyayı bir anda etkisi altına alması küreselleşmenin yıkıcı etkisini göstermektedir: "Küreselleşmeden çıkar sağlayan ülkeler, çok uluslu şirketler ve küresel krizlerde ulus-üstü kuruluşların beklentiyi karşılayamaması da küreselleşmeye fatura edilen olumsuzluklar arasında yer almaktadır" (Çukurçayır, 2009, s. 15).

Sorunların, ulusal sınırları aşması beraberinde siyasetin küresel, ulusal, yerel etkileşim üçgeninde belirlenmesini getirmiştir (Karabağ, 2014, s. 140). Bu bağlamda uluslararası siyaseti etkileyen aktörlerin çeşitlenmesi birçok alanda değişim ve dönüşümü hızlandırmıştır. Siyasi ilişkiler, sadece kendi içerisinde homojen değil, aynı zamanda heterojen bir bağa da sahiptir. Siyasal, etnik gruplar/sınıflar kendi içinde bir ilişkiye sahip olmakla birlikte çeşitli alanlarla da bir ilişki ve etkileşimi mevcuttur. Aşırı ekonomik birikimin itici gücüyle hareket eden küresel şirketler ve uluslararası finans kuruluşları küresel pazarda kendilerini güvenceye almak için düzenleyici ve istikrar unsuru olarak siyasi bir mekanizmaya ihtiyaç duyması bu durumu açıklamaktadır.

"Küreselleşmenin hemen hemen her sektörü/alani değiştiren gücü giderek daha fazla yoğunlaşmış, bütün dünya için kaçınılmaz bir süreç olarak kendini göstermiştir (Çukurçayır, 2009, s. 16)." Küreselleşmenin meydana getirdiği ve günlük yaşam pratiklerini etkileyen değişim argümanları ve mekanizmaları yönetim sistemlerini de kısmen ya da tamamen etkilemiş ve yeniden yapılanmaya zorlamıştır. Dolayısıyla 1990'lı yıllar, küreselleşmenin güncellik kazanmaya devam ettiği, kentleri de içine alarak genişlediği, yerel birimlerin bölge/kent özgün nitelikleri ile yerel yönetim mekanizmalarının küresel sistemlere eklenebileceği görüşünün hâkim olduğu. Küreselleşme, bir ülkenin ve bölgenin parçası olarak kent tanımı yerine, dünyadaki tüm kent ve bölgelerle yarış halinde olan ve bu etkileşim türü ile rekabet gücü kazanmaya çalışan kent kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır (Eraydın, 2001, s. 7). Nitekim bu durum karşısında kentleri oluşturan birimlerin, üretim kapasitelerini,

iletişim araçlarını ve kimliklerini doğru tanımlanması küresel sistemde rekabet edebilmelerini sağlamaktadır.

Sonuç olarak devlet ile devlet dış aktörler arasındaki sorumluluk dağılımı değişmiştir. Bu süreçte ortaya çıkan yeni bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin yenilikler ulus üstü ve ulus altı aktörlerin merkezin karar alma ve politika süreçlerini etkileme noktasında ağırlıklarının artmasını sağlamıştır. Kentler küreselleşmenin sadece bir aktörü olmamıştır, aynı zamanda ondan etkilenmiştir. Dolayısıyla, küreselleşme hareketi kentlerin kendilerini yeniden tanımlamalarının yolunu açmıştır. Yerel yönetimler artık geleneksel alt yapı ve hizmet üreten kurumlar olmaktan ziyade, dünya pazarında rekabet edebilen kamusal hizmet birimlerine dnşmştir (ukurayır, 2009, s. 21). Kentsel alanda üretilen her mal ve hizmet, rekabet edilebilirlik ile kente gelir sağlamının yanında küresel sistemde var olabilmeyi de mümkün kılmıştır. Nitekim küreselleşme, değişen dünyada rekabetçi bir anlayışla “*yeni ilişkiler kurabilen ve yeni işlevler üretebilen*” kentin, küresel sisteme entegrasyonunu sağlamıştır (Tekeli, 2001, s. 130). Bu bağlamda uluslararası siyasetin yerel temsilcilerin ve seçmenlerin gündeminde olması ve dış politika meseleleri, yetki devri ve katılımı güçlü bir odak haline getirmiştir.

Bölgeselleşme

Kent diplomasisinin yükselişini etkileyen ikinci faktör blgeselleşmedir. Bölgenin terminolojisine baktığımızda, TDK’da karşımıza çıkan tanım, “*sınırları idari, ekonomik birliğe, toprak, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliğine veya üzerinde yaşayan insanların aynı soydan gelmiş olmalarına göre belirlenen toprak parçası*” şeklinde (Türk Dil Kurumu, 2019). “*Bölgeselleşme diğer bir deyişle kutuplaşma, bloklaşma veya bölgesel birleşme, ekonomik, politik, askeri ve sosyal nitelik taşıyabilir*” (Ceyran & Fisunoğlu, 2018, s. 435). Kavramsal çerçevede bölgeselleşmenin birden fazla alana hitap etmesi kavramın, sadece ekonomik kaygı temelli olmadığının göstergesidir. İki dünya savaşı ve akabinde gerçekleşen dünya ekonomik krizleri ulus-devletin etkisini ve sınırlarında değişikliğe sebep olmuştur. Savaşlar, devletleri ekonomik, siyasi yönden tahrip ettiği için ortak bir barış arayışına sürüklemiştir. Bölge kavramı tanımlanırken birçok tartışmaya sebep olmuştur. Bu kavramı tanımlayan ve anlaşmazlığa sebep olan iki kategori mevcuttur: 1.coğrafi sınırların ve toplumsal unsurların yakınlığı, 2.ekonomik kaygılar ile oluşturulan gümrük birliği anlaşmaları. Avrupa Topluluğu’nun kuruluş amacı olan tek pazar ve gümrük birliği gibi temel ekonomik ilkeler üzerine örgütlenmesi tartışmalara ve görüş ayrılıklarına cevap niteliğindedir.

Bölgeselleşme kavramı 1990’lar Avrupası’nda ortaya atılan ‘Bölgeler Avrupası’ kavramı ile karşımıza çıkmaktadır. Bölgeselleşmenin gelişmesinde, Avrupa Birliği’nin başarısı önemli bir etkiye sahiptir. Avrupa Topluluğunun kurulması ile bölgeselcilik kavramı etkin olarak kullanılmaya

başlamıştır. Ancak Avrupa Topluluğu zaman içinde geçirdiği değişim ve dönüşümün etkisi ile daha işlevsel bir kurum haline gelmiştir. Ayrıca tek amaca hizmet etmek yerine çok yönlü bir anlayış benimseyerek bölgesel anlamda önemini arttırmıştır. Bölgeselleşme bir politika ya da yapıyı, bölgeselcilik bir süreci işaret etmektedir (Mehmetcik, 2019, s. 73).

Bölgeselleşme, ekonomik kaygılar çerçevesinde ve yaşanan krizler sonucunda bölgesel kalkınma kavramı ile önemli bir etki meydana getirmiştir. Bölgeselleşmenin amacı, devletin egemenliğinin önüne keskin çizgiler koymak değildir. Bölgeselleşmenin asıl hedefi, ticaretin serbestleşmesi ile daha büyük pazarlara girebilmek, ekonomik büyümeye katkı vermek ve yabancı sermayenin piyasaya girişinde istikrarı sağlamak ve uluslararası rekabeti arttırmaktır. Aynı zamanda siyasi anlamda serbest piyasayı oluşturan ortak paydaşlar ile siyasi ortaklıklar kurmaktır. Bölgeselleşme ile varılmak istenen nokta, çeşitli ekonomik kaygılar doğrultusunda üretim kapasiteleri ve verimliliği artırarak, toplumsal refahı yükseltmektir (Batmaz, İrmiş, & Durak, Temmuz 2011, s. 34). Bölgeselleşme bu doğrultuda devletlerin önceliklerine ve toplumdaki değişime yön verebilmek amacıyla küreselleşmenin oluşturduğu baskının önüne geçebilmek için bölgesel iş birlikleri oluşturulmaya başlanmıştır. Dolayısıyla bölgeselleşme, küreselleşmenin bir sonucu, iktisadi birleşmeler çağı (Batmaz, İrmiş, & Durak, Temmuz 2011, s. 33) olarak değerlendirebilmektedir.

Yerelleşme

21. yüzyıl endüstrileşmenin, iletişim ağlarının, teknolojik gelişmelerin arttığı ve hız kazandığı bir dönemdir. Bu sebeple 21.yy. geçmiş dönemlerde yaşanan gelişmeler ile bütünleşerek akışın dünya geneline yayılmasını sağlamıştır. Ancak bu değişim eğilimlerinin arka planını incelediğimizde küreselleşmenin yanında ele alınacak diğer bir kavram da yerelleşme olarak karşımıza çıkmaktadır. Değişim okunun yönü, desantralizasyon doğrultusunda ilerlemektedir. Her geçen gün artan örnekler göstermektedir ki, merkezi yapılanmalar yetki ve sorumluluklarını yerele devretmektedirler. Dolayısıyla küreselleşmenin devletin yetkilerini azaltarak, yerele yetki devrinin önünü açması adeta yapması kaçınılmaz bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Zira yerel yönetimler etkin hizmet sunumu, vatandaş ile doğrudan temasta olması gibi avantajlar ile devletin birçok noktada yükünü hafifletmektedir.

Son dönemler de İngilizce olarak globalleşme (küreselleşme) ile yerelleşme kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşmuş “Glokalleşme” (küreyerelleşme) sıklıkla kullanılan ve benimsenen kavramlardan biri haline gelmiştir (Yaylı & Gönültaş, 2018, s. 278). Glokolleşme/küreyerelleşme kavramı küreselleşmenin kırılma noktası olarak değerlendirilebilir. “Küresel düşün, yerel hareket et” sloganı ile sunulan bu kavramın tanımı; küresel gerçeklerden hareket ederek uluslararası ilişkilerde küresel düşünüp, dışa yönelmeyi, dünyadaki ekonomik sistemler ile bütünleşmeyi ifade etmektedir (Yaylı & Gönültaş, 2018, s. 278). Ulusal siyasette ise merkezi yönetimin yönlendirdiği ekonomi ve

siyaseti etkilemekten ziyade yerel yönetimleri daha da güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Glokalleşme, yerel yönetimlerin küresel arenada kendilerini bir aktör olarak belirlemelerini ve görünür hale gelmelerini sağlamıştır (Çamur, 2018, s. 3).

Ritzer'e göre, küreselleşme kültürel ve ekonomik anlamda dünyada McDonalddlaşma metoformuyla tartışılan bir toplum inşa etmeyi hedeflemiştir. Küresel bir şirket olan McDonalds'ın dünya genelinde menüleri aynıdır ancak yerel bazda menü içeriklerinde bazı farklılıklar gözlemlemek mümkündür. Dolayısıyla bu durum şirketin küresel düşünüp yerel hareket etmesi ve bu bağlamda yerelin küresel dünya ile entegre olarak dönüşmesine bir örnek teşkil etmektedir. “Yerelde ortaya çıkan yenilik, değişim ve dönüşümlerin etki alanına göre ulus altı bölgesel, ulusal, ulus üstü bölgesel, kıtasal ve nihayetinde küresele evirildiği söylenebilir (Eryiğit & Sarıca, 2018, s. 70).”

Yerel yönetim, birçok hizmetin halka sunulmasında çabukluk ve kolaylık sağlamaktadır (Keleş, 2019, s. 34). Keleş'e göre yerel yönetimlerin varlık nedenleri, yanıt verdikleri gereksinimlere kıyasla farklılık göstermektedir: “Yönetimsel neden olarak, merkezin her hizmeti zamanında, kolay ve en az maliyetle yerine getirmesinin olanaksız olması, yerel yönetimlerin bu üstünlüklere sahip olması olarak belirtilebilir. Toplumsal nedenler ise, halkın kendi sorunlarını çözebilmeyi öğrenmesi, demokratik değerlerin yaşatılması ve içselleştirilmesidir” (Keleş, 2019, s. 31-34).

“Yerelleşme eğilimleri, her şeyden önce yerel topluluğun güçlendirilmesini amaçlamaktadır” (Çukurçayır, 2009, s. 22). Yerelleşme eğilimlerine, yönetim ve toplumsal saiklerden dolayı gereksinim duyulmaktadır. Toplumsal, siyasal, ekonomik ve birçok alanda yaşanan sorunların çözümlerinin yerelden başlatılması küresel anlamda yerellik ilkesinin benimsenmesinin göstergesidir. Yerellik ilkesi (*the principle of subsidiarity*) ya da yerindelik ilkesi, kamu hizmeti verilirken sorumlulukların, genellikle yurttaşlara en yakın olan yönetimler tarafından yerine getirilmesini esas almaktadır (Erbay & Akgün, 2013, s. 92). Ancak dikkat edilmesi gereken nokta, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda tanımı yapılan ve kamusal alanda ihtiyaçları karşılamak için oluşturulan farklı yönetim düzeyleri arasındaki yetki paylaşımını düzenleyen bu ilkeye göre, alt yönetim birimin yetkisinin üst yönetime devredilmesi, yalnızca gerekli olduğu durumlarda ve hizmetin daha iyi görülmesi gerektiğinde söz konusu olabilir (Özel, 2000, s. 41).

Yerelleşmenin bu amacı daha dinamik ve demokratik bir kamu yönetiminin ortaya çıkmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdan yukarıya doğru gerçekleşmesi reformların kalıcılığını arttıracaktır. Sürecin yerele doğru evrilmesi ile yönetim bilimi bünyesinde birtakım değişimler yaşanmıştır. Değişim ve dönüşüm içerisindeki bu paradigma neticesinde küreselden bölgeye, bölgeselleşmeden de yerele indirgenen bu yaklaşım çerçevesinde kamunun yönetiminde daha dinamik dönüşümlere şahitlik edilmiştir. Özellikle 20 yy. sonlarına doğru yönetim krizinin içerisinde

çıkamayan küresel sistemin krizden çıkış yolu Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımı olmuştur. Bu yaklaşım klasik kamu yönetiminin aksayan yönlerini hedef alarak literatüre kazandırdığı yeni kavramlar ile yönetim biliminin de seyrini değiştirmiştir.

a. Kamu Yönetiminde Değişim: Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı

Küreselleşme, dünyayı hızlı bir şekilde değiştirmeye ve dönüştürmeye devam ederken, 1980'lere gelindiğinde devlet temel görevleri olan güvenlik, adalet, ekonomi gibi unsurlarını yeterince icra edemez konuma gelmiştir: *“Bu sorunlar yumağı, devletin ekonomi yönetiminden sosyal politikalara, eğitimden sağlığa, kaynakların yeniden dağılımında dengeli ve hızlı kalkınmanın sağlanmasına kadar pek çok konuda yeni yeni işlevler üstlenmesini gerektirmiştir* (Ökmen & Parlak, 2010, s. 313).” Bu durumda birçok kurum ve kuruluş zarar gördü çünkü devletin yükü arttıkça merkeziyetçilik, artan kamu harcamaları, kırtasiyecilik ve verimsizlik ile devletin halk nezdinde tepki almasına yol açtı. Yaşanan bu gelişmeler neticesinde klasik kamu yönetimi âtıl kalarak ihtiyaçlara cevap veremez duruma geldi. Bu durum da devletleri, yeni bir kamu yönetimi arayışına yönlendirdi.

Yeni kamu yönetimi anlayışı, devletin etkisinin nicel olarak küçülmesini, nitel olarak ise büyümesini hedeflemiştir. Bu sayede devletin sunacağı hizmetleri daha etkin, verimli ve ucuza verilmesi yönünde hâkim bir görüş ortaya çıkmıştır. Devlet- vatandaş ilişkisi, yerini devlet- müşteri ilişkisine bırakmıştır. Bu da özel sektörün kullandığı işletme modeli yönetim sistemi mantığı temelinden oluşmaktadır: *“Vatandaş müşteri olarak kabul edilmiş ve yönetimin merkezinde yer almış, bu durumun sonucunda hesap verilebilirlik gündeme gelmiştir* (Tunçer, s. 288).” Kamu hizmetinin sunumunda şeffaflık ilkesini de beraberinde getirmiştir. Klasik devlet, kamu yönetimi bakış açısı yerini hesap verebilir, şeffaf devlet anlayışına bırakmıştır. Bu anlayış devletlerin ulusal bazdaki farklılıkları dikkate alarak ve de yerel düşünerek karar vermeye yönlendirmiştir. Merkezi yönetimin tepeden inmecei politikaları yerine yerellik ve yönetim ilkesi esas alınarak katılımcı demokrasi ilkelerine göre politika belirleme ve karar alma süreci başlatmıştır. Vatandaş karar alma mekanizmalarına doğrudan ya da dolaylı dahil olarak karar alma sürecinde etkin rol oynamıştır.

Yaşanan bu değişim, *“küreselleşmenin modern devletin niteliğinde yaptığı değişimlerden belki de en önemlisi, yönetsel devletin bir “refah devletinden bir “şirketleşmiş devlete ya da “gölge devlete dönüşmesi”* olarak nitelendirilebilir (Ökmen & Parlak, 2010, s. 317). Bilgiye hızlı ulaşan 21. yy. insanı yönetsel değişimlerin şeffaf olmasını istemektedir. Bu durum devlet mekanizmasını daha çok baskı altına sokmuştur.

Sonuç olarak devlet yönetimi, klasik kamu yönetiminin sert ve mekanik anlayışının dışında bilgi çağının getirileri olan hızlı sonuç alma, stratejik yönetim, personel güçlendirme, katılımcı yönetim,

kalite yönetimi gibi yaklaşımları temel alarak işletmecî devlet anlayışını benimseyerek devleti, “siyasi bir işletme” statüsünde görmektedir. 1990 sonrası dönemde dünyadaki yönetim sistemlerinin iyileştirilmesi yönünde yapılan çalışmalar kapsamında Türkiye’de de yasal düzenlemelere çerçeve oluşturan Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Kanunu’nun oluşturulmasını ortaya çıkaran koşulların giderek ağırlaşması, siyasal gelişmeler gibi iç faktörler, küreselleşme, bölgeselleşme (Avrupa Birliği’nin kurulması gibi) ve yerelleşme dinamiklerinin ortaya çıkardığı somut sonuçlarla birleşince, yerel yönetimleri de içine alan bir kamu yönetiminde yeniden yapılanması olmazsa olmaz hale gelmiştir (Ökmen, 2015, s. 136).

b. Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi- Yerindelik İlkesi

Kemal Görmez’e göre “*yerel yönetimler, karar organlarının oluşumuna ve karar alma süreçlerine müdahale edilmeyen, bağımsız gelir kaynaklarına sahip, görevleriyle ilgili gelir kaynaklarıyla donatılan, yerel nitelikteki kamu hizmetlerini gören kuruluş olmak durumundadır*” (Görmez, 2000, s. 82). 1980 sonrası dönemde yaşanan dünya üzerindeki hızlı değişim, devlet yönetiminde yapısal değişikliklere neden olmuştur. Ortaya çıkan yeni kamu yönetimi anlayışı, devletin minimalleştiği ve piyasa ekonomisinden elini çekip serbest piyasa ekonomisine yerini bırakarak özel sektörün etkin olduğu bir devlet anlayışı ortaya çıkarmıştır. Bu durum devletin, güç, yetki, görev ve kaynaklarını yerel yönetimlere devretmesi düşüncesini beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla bu durum karşımıza “*Yerellik İlkesini*” çıkarmaktadır. Yerellik İlkesi kavramına göre esas olan yerel yönetimlerken ikinci öncelik merkezi yönetimdir (Usta, 2018, s. 270). Ancak merkezi yönetimin yetkilerini ve kamu hizmetini sunumunun yerelleştirirken ülkelerin yönetim sistemlerindeki farklılıklardan dolayı birçok zorluklarla karşılaşmıştır. Örneğin, üniter yapıya sahip devletlerin yönetim sistemleri devleti oluşturan unsurların tekliği üzerine kurulmuştur. Yerelleşmeyi oluşturan, “merkezi yönetimin elindeki planlama, karar verme, kaynak aktarma ve yönetsel yetkilerin, yerele devredilmesinde (Usta, 2018, s. 264)” yaşanan sorunlar örnek gösterilebilir.

Kamusal mal ve hizmet sunumunun yerel ölçekte olanlarının, yerele bırakılması yönündeki bu anlayış yerelin hizmet sunumunu daha etkin şekilde gerçekleştireceğini varsaymaktadır (Usta, 2018, s. 264). Yerellik ilkesinin temelinde halka en yakın yönetim birimlerinin hizmet vermesi düşüncesi yer almaktadır. Demokrasinin sağlanmasında da en etkin kurum yerel yönetimler olduğu için aynı zamanda vatandaşın katılımı, kentin ihtiyacının belirlenmesi ve hizmet sunumunun daha sağlıklı ulaştırılabileceği kurumlardır.

Yerelleşme kavramı farklı alanlarda kategorize edilerek çeşitlendirilmiştir. Yerelleşme idari, siyasi, mali ve piyasa yerelleşmesi olarak gerçekleştirilmektedir: “*İdari Yerelleşme*, merkezden yerele idari ve

planlama, yetki ve sorumlulukların devrini; *mali yerelleşme*, yerel yönetimlere mali kaynakların kontrol ve sorumlulukların yetkisini vermeyi; *siyasi yerelleşme*, seçimle gelmiş yerel yönetimlere karar alma yetki ve sorumluluklarının verilmesini son olarak da *piyasa yerelleşmesi*, kamudan özel sektöre sorumluluk geçişini ifade etmektedir” (Ayrangöl & Tekdere, 2016, s. 61). Yerelleşme ilkesinin başarı koşulları arasında “halkın katılımı açısından yerel birimler kendi önceliklerini belirtmelidir” (Ayrangöl & Tekdere, 2016, s. 73). “Yerelleşmeyi geliştirecek adımlardan olan bu yöntemler; kaynakların daha etkin kullanılmasını sağlarken, halkın yönetime katılımını arttırdığı için demokrasiye katkı sağlayacaktır” (Usta, 2018, s. 267).

Yerelleşme temelde vatandaşların yönetime doğrudan katılmasını ve yönetimde etkisinin artması yönünde eğilime sahiptir. Bu eğilim yerel yönetimlerin sahip olduğu siyasete ve yönetime katılım fonksiyonlarına bağlıdır. Dolayısıyla Güler’in yapmış olduğu yerel yönetim, devlet aygıtının toprağa dayalı ve belli bir alanda kamu gücünün yerel toplumsal güçler tarafından doğrudan kullanıldığı örgütlenme biçimi (Güler, 2006, s. 346) tanımına göre halka en yakın hizmet birimi olması yerel yönetimlerin halka yaklaştıkça ülke sınırlarını aşmasını sağlamaktadır (Güler, 2006, s. 11).

“Küreselleşme-yerelleşme dinamikleri bağlamında, katılımcılığın, çoğulculuğun, yerelliğin, şeffaflığın ve demokratikleşme eğilimlerinin öne çıktığı bu süreçte yerel yönetimler hem demokratik bir yönetim birimi hem de etkin ve verimli bir hizmet sunma birimi olarak gittikçe önem kazanmaktadır” (Ökmen, 2005, s. 145). Yerel yönetimler aynı zamanda ülke içerisinde devletin otoritesinin sağlanmasında rol oynamaktadır: “Modern bir devletin minyatürü ve laboratuvarı niteliğinde olan yerel otoriteler, toplumsal düzenin sağlanmasında, kamusal hizmetlerin yerine getirilmesinde, bireylerin taleplerinin ve sorunlarının çözülmesi konusunda etkilidir” (Yaylı & Gönültaş, 2018, s. 279). Yerel yönetimler bir yandan mevcut hizmetleri daha iyi sunmaya çalışırken diğer taraftan da yeni ve farklı hizmetlere olan talebi karşılamaya çalışmaktadır. Tüm bu hizmet sunumunu gerçekleştirirken bir yanda uluslararası trendleri takip ederek değişen bilgi dünyasında adından söz ettirmeye çalışmaktadır. Yerel yönetimler, yürüttüğü sürecin tamamı ile hizmet sunumunda yeni yönetim olgusunu meydana çıkarmaktadır.

Kent diplomasisi bağlamında gerek yeni kamu yönetimi gerekse yerindelik ilkesi ayrı ayrı önem arz etmektedir. Yeni kamu yönetiminin bünyesinde barındırdığı birtakım dinamikler neticesinde yerelin dönüşümüne katkı sunduğu bir gerçektir. Özellikle 1980’li yılların gereği olarak geleneksel kamu yönetimini yaklaşımının ihtiyaçlara karşılık gelmemesi neticesinde başlatılan dönüşüm, özellikle karar alma sürecinin ve hizmetlerin merkezin baskısından kurtararak yerelin dinamiklerinin göz önünde bulunduran bir sürece evrilmiştir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı, geleneksel yaklaşımdaki gibi sert hiyerarşik yapıya haiz bürokrasiden daha ziyade esnek bir yapılanmayı öngörmektedir. Bu da hantal bir bürokrasi neticesinde yerele hizmetin verimsiz ve etkisiz olarak aktarılmasındansa yerelin ihtiyaçlarını önceleyerek etkin ve verimli bir hizmet süreci sunmayı hedeflemektedir. Geleneksel kamu yönetim sürecine getirilen bir diğer eleştiri ise yerelin taleplerinin ifade edebilecekleri etkin iletişim kanallarından yoksun olmasından kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda hem karar alma sürecinin hem de hizmetlerin yerelleşmesi neticesinde yerelin içinden çıkan kamu politika üreticileri bulunduğu bölge ile kuracakları organik bağ ile tespit edilen sorunları bertaraf edebileceklerdir. Sonuç itibarı ile merkezi yapılanmanın dikey ve sert bürokrasi yerine, yerelin esnek ve yatay aktif yönetim süreci hizmetlerin hem kalitesini hem de verimliliğini artıracığı muhtemeldir.

Yönetim bilimi alanı kümülatif bir yapıya haiz olup çağın gerekleri ve ihtiyaçlarına göre kendini her geçen gün güncelleyen bir alandır. Özellikle küreselleşmenin hayatın her alanını tahakküm altına aldığı günümüzde, yönetim bilimi de bu durumdan nasibini almıştır. Nitekim yaşanan bu güncellemeler yerel yönetimlerin hizmet sunumunda zaman zaman farklı etkiler oluşturmuştur. Küreselleşme boyutunda bakıldığında yerel yönetimlerin etkisi azalmış gibi görülse de küreselleşme ile yerel yönetimler, kentler küresel sistemde bir aktör olarak varlığını kanıtlamaya çalışmaktadır. Bölgeselleşme boyutunda ise ekonomik kalkınma ön planda olması ve ticaretin serbestleşmesinin yanında yabancı sermayenin bölgeye çekme girişimleri neticesinde oluşturulacak olan iş birliği anlaşmalarına kentlerin dahil olması kent diplomasi faaliyetlerine katkı sağlamaktadır. Yerelleşme boyutunda yetki devri ile kentlerin önemi artmaktadır. Bu durum karşısında kentler hem yerel halka etkin şekilde hizmet sunarken hem de kentlerin küresel sistemde var olma çabaları kent diplomasisine katkı sunmaktadır. Çünkü kentlerin klasik temel hizmetleri sunarken, dünya da yaşanan değişim ve dönüşüme kayıtsız kalması mümkün değildir. Dünyanın hızına yetişmeye çalışan kentlerin yapmış olduğu faaliyetlerin tamamı kent diplomasisine katkı sağlamaktadır.

2.2. Yerel Dış Politika ve Para-diplomasi Kavramı

Dış politika uzun bir müddet devletlere özgü bir kavram olarak görülmüştür (Erdoğan, 2020, s. 497). Bu durum uluslararası ilişkiler literatüründe 20. yy. sonrası yaşanan dönüşüm ile farklılık göstermeye başlamıştır. Uluslararası ilişkiler faaliyetleri sadece klasik diplomasi faaliyetlerinden oluşmamaktadır. Birçok farklı alanda diplomasi faaliyeti yürütüldüğü gibi yerel yönetimler de diplomasi yani dış ilişkiler faaliyetleri yürütmektedir. Kentlerde yaşanan nüfus artışı devleti uyguladığı politikalarda, kentlerin de söz sahibi olması gerçeği ile yüzleştirmiştir. Bu durum karşısında yerel yönetimlerin yürütmüş olduğu dış ilişkiler faaliyetleri gündeme gelmiştir. Yerel yönetimlerin yürütmüş olduğu bu çalışmalara ‘yerel diplomasi’ faaliyeti denilmektedir. “*Yerel yönetimler uluslararası iş birliği*

stratejisini açıklamak üzere kullanılan 'dış politika' kavramını içeren yaklaşımlarda 'yerel dış politika' terimi kullanılmaktadır” (Gençkaya & Kaya, 2018, s. 304). Yerel dış politikada, etkin ve etkili rol oynamak isteyen her yerel yönetim için merkezi yerel yönetim ile uyumlu, dinamik bir dış politika elzemdir (Daoudov, 2013, s. 282). Yerel diplomasi, kamu diplomasisinden farklı olarak geniş bir alana değil mahalli sınırlar doğrultusunda ulusal çıkarları da gözeterek, temsil etme yetkisine sahiptir. Yerel diplomasi, “yerel yönetimlerin kurumlarını ve çıkarlarını temsil etmek amacıyla uluslararası siyasi arenadaki aktörlerle temas haline getiren süreçlerin tamamıdır” (Gençkaya & Kaya, 2018, s. 305). Para diplomasi, basitçe, sosyal, ekonomik, kültürel veya politik boyutları teşvik etmek amacıyla yabancı kamu veya özel kuruluşlarla, kalıcı veya geçici, resmi ve gayri resmi bağlar kurarak ulus altı aktörlerin uluslararası ilişkilere katılımı olarak tanımlanabilir (Tavares, 2016).

Küreselleşme, sadece pazar payları ve iyi zamanlanmış ekonomik büyüme için bir rekabet değildir. Sadece ticaret fırsatları ve serbestleşme meselesi de değildir. Küreselleşme aynı zamanda kültürel değerlerin ve siyasi kimliklerin tanımlanmasına yönelik toplumsal ve siyasi bir mücadeleye dönüşmüştür (Milani & Ribeiro, 2011, s. 30). Ulus ötesi aktörlerin, ağların ve kurumların artan gelişimi yoluyla küresel siyasete katılımı da artmaktadır. İller, federe devletler ve belediyeler gibi alt uluslu kuruluşlar da küreselleşme süreçlerinden ortaya çıkan çeşitli siyasi fırsat ve yapılarından yararlanmaktadır. Yerel yönetimler günümüzde küreselleşme, bölgeselleşme ve demokratikleşme hamleleri ile uluslararası arenada rol almıştır. Bu durum 2000’ler sonrası kentleşme oranındaki artış ile daha fazla önemli olmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler’in (BM) 2014 yılında yayınladığı verilere göre dünya nüfusunun %50’den fazlası kentlerde yaşam sürmektedir (Demirtaş, 2016, s. 152). Bu oranın 2050 yılına gelindiğinde artacağı öngörülmektedir. Böylece artan kentleşme oranında yaşanan bu artış küresel ve ulusal seviyede siyaseti ve politikaları daha çok etkileyecektir.

Küreselleşmenin geniş etki alanı kentleri de büyük ölçüde dönüştürmektedir. Bu dönüşüm kentlerin, uluslararası politika, küresel yönetim, kalkınma gibi alanlarda rol ve sorumluluklar yüklemiştir. Kentler sorumlulukları doğrultusunda küresel ve ulusal siyasette rol almaya başlaması yerel diplomasi olarak adlandırılmaktadır. Yerel diplomasi, yerelin dünya ile ekonomik, kültürel, insani, temsil, barış ve markalaşma gibi alanlarda bağlantı kurarak yerelin çıkarını gözetmesidir. Aynı zamanda kentler, barışın inşasında önemli bir etkiye sahiptir. Vatandaşların katılımına duyulan ihtiyaç, siyasetin doğasında birtakım değişimlere neden olması daha çok kabul görmeye başlamıştır (Gençkaya & Kaya, 2018, s. 305). Yaşanan bu gelişmeler yerele daha çok önem yüklemiştir. Küreselleşmenin etkisinde ekonomik ve siyasi değişimler yaşayan kurumlar yerelin varlığını göz ardı edemez duruma geldi. “Merkez- yerel ilişkisi çerçevesinde küresel kaynaklı sorunlar yerel düzeyde çözümleri zorunlu kılmaktadır” (Gençkaya & Kaya, 2018, s. 308).

Küreselleşmenin hızı devletlerin sınırlarını ve toprak egemenliğini sorgulatmıştır. Bir toprak parçası üzerinde kimliğe sahip olma durumunda hızlı bir dönüşüm gerçekleşmiştir (Erdoğan, 2020, s. 497). Bu durum neticesinde yeni ulus altı aktörlerin meydana çıkması toprağın yeniden inşasını oluşturmuştur. Küreselleşme sonrası malların serbest dolaşımı, ticari anlamda sınır kavramının kalkması, iletişim ve teknoloji araçların hızlı gelişimi, uluslararası toplumlar arasında gerçekleşen akış gibi durumlar devletin yapısal ve işlevsel olarak yetersiz kalması diplomasi kavramında da yeni bir döneme geçilmesini sağlamıştır. Bu süreçte devletin yürütmüş olduğu klasik diplomasi devam ederken, yeni aktörler diplomasi sürecine eklenmeye başlamıştır. Yeni ulus altı aktörler, diplomasi faaliyeti yürütürken kendi çıkarlarını uluslararası camiaya iletmelerinin önü açılmıştır. Birbirine bağlı bir dünya da yaşayan, uluslararası sahnede ulus altı unsur yadsınamaz bir gerçek haline gelmiştir. Kentler, küresel dünya meselelerine ekonomik, politik, sosyal ve kültürel olarak giderek daha fazla yönelmektedirler. Son dönemde yaşanan gelişimler neticesinde kentler gidilecek, gezilecek yerler olmanın dışında, küresel sahnede baş aktör olarak ortaya çıkmaktadırlar.

Mega şehir, küresel şehir ya da metropol dediğimiz şehirlerin etkisi ulusal sınırları aşarak dünya da birçok ulus devletten daha geniş bir alanda markalamış ve aynı zamanda uluslararası aksiyonu daha fazla genişlemiştir. Bu gelişmelere somut örnek olarak; *Kuzey Ren-Vestfalya, Guangdong, São Paulo ve Île-de-France dünyanın birçok ülkesinden daha zengin ve yurtdışındaki çıkarlarını savunmak için iyi donanımlı ve dinamik yapılar kurmuşlardır* (Tavares, 2016, s. 5). Bu nedenle ulus altı aktör olarak kentler sermaye, bilgi, insan, mal ve hizmet gibi küresel akışların devamlılığında önemli rol oynamaktadır. McKinsey Global Institute tarafından 2014 yılında yapılan “En iyi 30 ulusal, eyalet ve belediye GSYH’sinin sıralamasında” ilk 10’a Kaliforniya girmiştir. İlk 30’a toplam 12 şehir girmiştir (Tavares, 2016, s. 6). Bu tablodan elde edilen sonuç ışığında dünya üzerinde bazı kentlerin uluslararası sisteme kendi yapılarını oluşturarak dahil olması ve kentlerin, dünya nüfusunun yarısından fazlasını barındırması kentlerin önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

BM-Habitat, 2050 yılına kadar dünya nüfusunun yüzde 75’inden fazlasının şehirlerde yaşayacağını ve 1950’den 2050’ye kadar olan 100 yıl, tarihin en büyük sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel dönüşümü olan insanlığın kentleşmesiyle hatırlanacağını belirtmektedir (UN-HABITAT, 2021). Dünya Ekonomik Forumu’nun Şehirlerin Rekabet Edebilirliği Raporu’na göre şehirlerin mümkün olduğunca küresel ticaret, doğrudan yabancı yatırım, turizm ve kaynakları cezbetme konularında kendi dış politikalarını oluşturmalı ve bunları ilerletmelidir (World Economic, 2014). Bu durumda kentlerin uluslararası arenada başarılı olabilmesi için esnek ve değişen koşullara hızlı uyum sağlayabilmesi gerekmektedir. Tep tipten yani tek sanayi, tek kültürlülükten kaçınılmalıdır. Yerel yönetimlerin en temel hizmet kategorisi olan su, kanalizasyon, atık yönetimi, planlama ve ulaşım politikası gibi konular, dünya şehirlerinin ortak sorunları olması sebebi ile uluslararası ilişkilerde temel

köprü kurmalarını sağlamaktadır. Kentler, politika olarak küreselleşmenin geniş bağlamıyla birlikte ulus ötesi iş birliği ağları ve ekonomik projeler aracılığıyla operasyon ölçeğini değiştiren ve böylece kendilerini kısmen de olsa özgürleştiren yeni bir siyasi aktör olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

2.3. Yerel Yönetimlerin Uluslararası Karar Alma Süreçlerine Katılımı

Ulus devletlerin merkezde olduğu bir dünya sisteminde yerel yönetimlerin tek başına uluslararası dış politikaya doğrudan dahil olması mümkün değildir. Ulusal devletin hâkim olduğu bir yönetim sisteminde yerel yönetimler uluslararası dış politikaya nasıl dahi oluyor? Bu soruya aradığımız cevap ise 20. yy'den itibaren ulus üstü ve 21. yy. 'den itibaren de ulus altı aktörlerin, uluslararası politika belirleme sürecinde etkili olmaya başlamasında yatmaktadır. Bu durum da karşımıza bazı uluslararası aktörleri çıkarmaktadır.

2.3.1. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Avrupa Konseyi'nin üç organından biri olan “Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi”, 47 Avrupa devletini 324 asil ve 324 yedek üyesiyle temsil eden bir siyasi meclistir (TBB, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, 2018). Kongrenin görevi ise devletleri yerel ve bölgesel demokrasiye yönlendirmek, yönetişimi geliştirerek yerel yönetimlerin özerkliğini güçlendirmektir. Bu görevlerinin yanında yerel yönetimler için önemli olan *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın uygulanmasını değerlendirmek adına düzenli izleme ziyaretleri gerçekleştirmesidir* (TBB, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, 2018). Bu ziyaretler sonucunda kongre raporlar hazırlar, raporlarda yerel ve bölgesel yönetimlerin geliştirmesi yönünde ve üye ülkelerin uymaları gereken tavsiyelerde bulunur.

Kongre, kent diplomasisi faaliyetleri bazında yerel demokrasi ve sınır ötesi iş birliğini arttırmaya yönelik projeleri ve çalışmaları desteklemektedir. Ayrıca yerel ve bölgesel yönetimlerin Yerel Demokrasi Ajanslarının ve Avrupa Bölgesinin ulusal birliklerinin kurulmasını da desteklemektedir. *Bu birliklerin görevi, ulusal düzeyde yerel yönetimlerin çıkarlarını savunmak ve yerel merkezi yönetimler arasında bir ortaklık kültürünün gelişmesine teşvik etmektir* (TBB, 2018). Kongre, ülkelerin ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilerin kuvvetlenmesine katkıda bulunmaktadır. Kongrenin bu faaliyetleri yerel yönetimlerin uluslararası bağlantılar ve iş birliği kurması noktasında kilit noktada yer almaktadır.

Kongren ayrıca bazı faaliyetler icra etmektedir. Bu faaliyetler arasında izleme faaliyetleri, seçimlerin gözlenmesi, iş birliği programları, hükümetler-arası diyalog ve Avrupa bölgeler komitesi ilişkileri gibi alanlar yer almaktadır. Kongre'nin rolü, yerel ve bölgesel demokrasinin düzeyini

yükseltmek, yerel ve bölgesel “yönetişimi” geliştirmek ve bunların özerkliklerini güçlendirmektir (Erbay & Akgün, 2013, s. 124). Yerel ve bölgesel demokrasi uygulamalarının izlenmesinin yanında üye devletlerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin haklarını ve çıkarlarını korumak da görevidir (TBB, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (YBYK), 2021).

Avrupa Konseyi’nin gerçekleştirmiş olduğu tüm faaliyetler teori de kalmamaktadır. Çalışmalarını uygulamaya geçirmek ve üye devletlerin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na uyum sağlaması için iş birliği projeleri de geliştirmektedir. Dolayısıyla *“yasal ve kurumsal çerçevenin değerlendirilmesi, yeni yasa ve politikaların hazırlanmasına katkıda bulunma, iyi uygulamaların grup üyeleri arasında alışverişi son olarak da yerel ve bölgesel seçilmiş temsilciler için liderlik çalıştayları”* (TBB, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, 2018) gerçekleştirmektedir.

Kongrede Yerel Yönetimler ve Bölgesel meclis olmak üzere iki meclis yer almaktadır. Kongre bir yerel yönetim veya bölgeden seçilen 324 asıl ve 324 yedek üyeden oluşmaktadır (Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, 2020, s. 6). Yerel Yönetimler Meclisi, 47 Avrupa ülkesinde gerçekleştirilen yerel seçimlerin izlenmesini yürütmektedir. Aynı zamanda Avrupa’da yerel demokrasiyi güçlendirmeyi hedefler ve toplumsal sorunlar da kent ve vatandaş uyumuna teşvik eden çalışmaları yürütür (Europe, 2021). Bölgesel Meclisi ise Avrupa’da yer alan bölgeler de demokrasinin sağlanması yönünde çalışmalar yürütmektedir (TBB, 2021). Kongre’de yer alan bu meclisler yerel birimlerin, Avrupa Konseyi’nin yerel topluluklarla ilgili çalışmalarına daha etkin bir biçimde katılmalarını sağlamaktır (Keleş, 2019, s. 106).

Kongrenin organlarından olan “ulusal birlikler ve ulusal yerel yönetim birlikleri” kongre üyesi 47 üye devletin temsilcilerinden oluşmaktadır. Ulusal Yerel Yönetim Birlikleri, Kongre için önem arz etmektedir. Kongre hakkındaki çalışmaları kendi ülkelerine aktarmaları ile barışçıl bir denge oluşturmaktadırlar. Kongrenin amacı doğrultusunda yapılan çalışmaları ve bölgeler ve belediyeler arasındaki iş birliğini özendirerek ülkelerin katılımını sağlamaktadır (Keleş, 2019, s. 106).

Yerel yönetimler, Avrupa Konseyinin ve Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin yürütmüş olduğu demokrasi faaliyetleri kapsamında uluslararası politikaların belirlenme sürecinde bu kurumların sağlamış olduğu katılım mekanizmalarına dahil olarak kent diplomasisi faaliyeti yürütebilmektedir. Kongrenin organlarından olan Yerel Yönetimler Meclisi, Komiteler, Ulusal Birlikler ve Ulusal Yerel Birlikler gibi oluşumlar sayesinde yöneticiler kentlerinin çalışmalarını ve tanıtımını uluslararası arenada duyurabilmektedir. Bu bağlamda kongre günümüze kadar yerel ve bölgesel yönetimlerin sınır ötesi iş birliği, yerel özerkliğin anayasal çerçevesinin düzenlenmesi, kentli hakkı kavramı ve yaşanabilir kentler, yabancı ülkede yaşayan vatandaşların hakları, bölgeler arası eğitim eşitsizliği ve yönetsel sorunlardan çevre – peyzaj düzenlemesine kadar birçok farklı alanda yerel

yönetimlerin uluslararası standartlara yükselmesi noktasında çalışma faaliyetlerinde bulunmuştur. Dolayısıyla diplomaside, ulus üstü aktörlerin ulus altı aktörlere etkisi ve katkısı son derece önem arz etmektedir.

2.3.2. Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı- UCLG

1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat II Konferansında, “Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) ve Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu (FMCU-UTO) ile METROPOLİS – Dünya Büyükşehirler Birliği'nin de dahil olması ile UCLG- Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı kurulmuştur” (TBB, 2021). Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı'nın genel merkezi Barselona'dadır.

UCLG yerel, bölgesel ve büyükşehir yönetimleri ve bunların birliklerinden oluşan küresel bir ağ olarak, yerel ve bölgesel yönetimlerin temsilcilerini temsil etmeyi amaçlamıştır. Dünya örgütü olarak yerel düzeyde iş birliği, diyalog ve bilgi paylaşımı yoluyla sınırları aşarak toplulukları birbirine bağlayan bir ulus üstü kurum konumundadır. Kentleri güçlendirmek için önemli çalışmalar ve anlaşmalar yoluyla küresel eylemler gerçekleştirmektedir: *“Teşkilatın temel amacı, “demokratik yerel yönetimin birleşik sesi ve dünya ölçeğinde savunucusu olmak ve yerel yönetimler ve uluslararası topluluk ile iş birliği içinde, değerlerini, amaçlarını ve çıkarlarını korumak” tır* (UCLG-MEWA, 2020).

Teşkilat, eş başkanlık sistemi ile yürütülmektedir. Teşkilata, 2017 itibarıyla, 150 ülkeden 1.000'den fazla belediye ve dünya nüfusunun üçte ikisini kapsayan 240.000'in üzerinde yerel yönetimi temsil eden 175 belediye birliği doğrudan üyedir (İkizler, 2017, s. 127). Organizasyonun yönetim yapısı başkan, 6 eş başkan, 9 başkan yardımcısı ve 9 tane bölge teşkilatı genel sekreterinden oluşmaktadır. Türkiye'den Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Uğur İbrahim Altay eş başkanlığı görevini icra etmektedir. Altay bu görevi 2022 yılına kadar yürütecektir. UCLG, 7 bölgeler bölümü, bir büyükşehir bölümü ve bir bölgeler forumundan oluşmaktadır. Bölgeler bölümü, Afrika, Asya-Pasifik, Avrupa, Avrasya, Latin Amerika, Orta Doğu ve Batı Asya ve son olarak da Kuzey Amerika'dan oluşmaktadır.

Birleşmiş Milletler nasıl devletlerin çatı kurumu özelliği taşıyorsa UCLG'de yerel yönetimler için aynı çatı görevini taşımaktadır (İkizler, 2017, s. 133). Bir dünya örgütü olarak yerel düzeyde iş birliği, diyalog ve bilgi paylaşımı yoluyla, sınırları aşan ve toplulukları birbirine bağlayan, onları yükseltmek ve güçlendirmek için çığır açan taahhütler ve anlaşmalar yoluyla küresel tepki ve eylemi ilerletmek için çalışmalar yürütmektedir (UCLG, 2021).

Teşkilatın diğer bir politika oluşturan ve danışma mekanizması olan UCLG Politika Konsey'i mevcuttur. Politika Konseyleri, politika oluşturma ve siyasi katılımı artırmak, ağ oluşturmaya kolaylaştırmak ve Dünya Örgütü'nün küresel gündeminin öncelikleri olarak belirlenen belirli temalar

üzerinde üyeler arasında uzmanlık paylaşımını desteklemeye yönlendirmektedir. Amacı stratejik konular ile ilgili politika geliştirmektir.

Kent Hakkı ve Kapsayıcı Bölgeler ilk politika konseyi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu politika konseyi, kapsayıcı konut politikalarının nasıl destekleneceği ve herkes için yeterli konut hakkının tam ve aşamalı olarak gerçekleştirilmesini nasıl sağlanacağı, gecekonduları iyileştirmek ve yoksul mahalleleri yeniden canlandırmak için topluluklarla birlikte çalışarak ve sosyal üretimi nasıl destekleyeceğine dair görüşleri tartışmaktadır (UCLG, 2021).

Sürdürülebilir kalkınma ve barışın anahtarı olan herkes için eşit fırsatlar teması ile Kültür ve Kent Diplomasisi ikinci politika konseyidir. Bu politika konseyi, kültürün temel değerlerinin nasıl korunacağını, kapasite geliştirme yoluyla kent diplomasisini ve iş birliğini nasıl teşvik edeceğini ve sürdürülebilir kalkınmanın temeli olarak dayanışma ve barışı nasıl teşvik edeceğini tartışmaktadır (UCLG, 2021). Bu konseyin yerel yönetimlerin kent diplomasisi kapsamında gerçekleştirdiği iş birliği faaliyetlerini arttırmak ve kültürel etkileşimi sağlama noktasında önemlidir.

Bölgesel Çok Düzeyli Yönetim ve Sürdürülebilir Finansman üçüncü politika konseyidir. Bu politika konseyi, etkili bölgesel ve çok düzeyli yönetişimin nasıl artırılacağını ve finansmanı sürdürülebilirlikle uzlaştırmak için alt-ulusal ve kamu finansman sistemlerini yeniden düşünüp, nasıl güçlendireceğini tartışmaktadır (UCLG, 2021).

Daha Güvenli, Daha Dayanıklı ve Sürdürülebilir Kentler dördüncü politika konseyidir. Bu politika konseyi, iklimi korumaya, afet riskini azaltmaya, kentleşme ve yenilenmede sosyal ve ekonomik canlılığı sağlamaya ve dayanıklılık oluşturmaya yardımcı olabilecek yerel eylemlerin nasıl uygulanacağını tartışmaktadır. Yaşanan salgın, sel, deprem ve çeşitli doğal afetler ile dirençli kentlerin önemi daha da artmaktadır. Bu noktada Daha Güvenli, Daha Dayanıklı ve Sürdürülebilir Kentler politika konseyinde oluşturulacak olan politikalar doğal afetlerin ön görülebilir taraflarına karşı tedbirli olma da önem arz etmektedir (UCLG, 2021).

Yeni Kentsel Gündemin Uygulanmasına İlişkin Politika Konseyi sonuncu politika konseyidir. Yeni Kentsel Gündem, kalkınma gündemi için kritik bir köşe taşıdır. Vatandaşlarına açık ve hesap verebilir olan, güçlendirilmiş, kapsayıcı ve esnek bölgeler, 2030 Gündeminin ve tüm Küresel Hedeflerin gerçekleştirilmesi için kritik öneme sahiptir.

UCLG, yerel ve bölgesel yönetimlerin uluslararası gündemdeki siyasi sesi üzerinde anlaşmaya vardığı bir mekanizma olan Yerel ve Bölgesel Yönetimler Küresel Görev Gücü aracılığıyla tüm küresel yerel ve bölgesel yönetimlerin bir toplayıcısıdır (UCLG, 2021). UCLG'nin sergilediği en büyük başarılarından birisi üye olan yerel yönetimler arasındaki iş birliği alanında gösterdiği gayrettir. Uluslararası ilişkilerde kent diplomasisinin önemi giderek artmakta, kentler de ülkelerine 'yumuşak güç'

kazandıracak özelliklerle ön plana çıkmaktadırlar (İkizler, 2017, s. 137). UCLG'nin BM'nin çatısı altında olması ve desteğini alması yerel yönetimlerin kent diplomasisi faaliyetlerine katkı sağlayan öncü bir kuruluş olmaktadır. Ulus- üstü kurum olarak Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi ve Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG) yerel yönetimlerin uluslararası sahada politika belirleme sürecine dahil olması, iş birliği, uluslararası ağlar ile network 'ünü geliştirmesi ve kardeş şehir anlaşmaları ile kültürel etkileşimin artmasını, kentlerin tanıtımını sağlayarak marka şehir olma sürecine ve kent diplomasisi faaliyetlerine katkı sunmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin gerçekleştirmiş olduğu kent diplomasisi faaliyetleri, uluslararası sistemde politikaların olumsuz etkilerini azaltmada önem arz etmektedir. Yerel yönetimler ulus üstü kurumların oluşturduğu ağlara katılması yoluyla uluslararası aktör olarak tanınmayı hedeflediği açık ve net olarak anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu durum uluslararası ilişkiler sistemine çok katmanlı sistem getirmektedir.

2.4. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve AB Müktesebatının Kent Diplomasisine Etkisi

2.4.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa'da demokrasinin sağlanmasında en etkin kurum olarak yerel yönetimler önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla Avrupa Birliğinde sağlanan barışın devam etmesi için merkez ve yerel ilişkisindeki farklılıklara rağmen merkezileşmeye alternatif olarak yerellik ilkesi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile farklı bir boyut kazanmıştır. Avrupa'nın bütünleşme sürecinde yerelliğe ve özerkliğe verdiği önemin somut çıktısı Şart 'tır: "Yerel Özerklik, yerinden yönetim anlayışının hâkim olduğu sistemlerde, yerel yönetimin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, merkezi idarenin denetiminden bağımsız olarak hareket edebilme yeteneği ve merkezi yönetime ihtiyaç duymadan kendini yönetme kapasitesi ile açıklanabilir" (Ökmen & Parlak, 2010, s. 357). Ancak yerel özerklik iki taraflıdır. İlk olarak merkezi hükümetin yerel organlarla olan ilişkileriyle ilgilenmektedir. Çünkü yerel yönetimler merkezden tamamen bağımsız olarak düşünülmemektedir. Özerklik kapsamında asıl olan, yerel birimlerin kendi işlerini merkezin karışması olmaksızın, kendi olanaklarıyla görebilmesidir (Erbay & Akgün, 2013, s. 128) İkincisi ise, yerel yönetimlerin halkla olan ilişkisi kapsamındadır. Seçilmiş yerel organların, halkı temsil etme yeteneğine sahip olmasını ve temsil için seçilen kişilerin gerekli nitelikte olmasını anlatmaktadır.

Avrupa Birliği, bütünleşme sürecinden başlayarak Avrupa Kömür Çelik Topluluğu Antlaşması ile ilk yerellik ilkesinin temelini atmaya başlamıştır: "*Özerklik Şartı hem Avrupa Birliği içinde hem de bütün dünyada demokrasi yolunda, küreselleşirken yerelleşen yönetim süreçlerine uluslararası standartlar getirmeyi amaçlamıştır*" (Ökmen & Parlak, 2010, s. 357). Bu doğrultuda Avrupa Konseyi

tarafından kurulan ülkelerin yerel yönetim temsilcilerinin oluşturduğu Yerel Yönetimler Konferansı daha sonra Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı olarak faaliyetlerine devam etmiştir. Avrupa Birliği'nin yerel yönetimlerin yerellik ve özerklik ilkesinin kurumsallaşması yönünde atmış olduğu ilk adımlardan biridir.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, 1985 yılında imzaya açılmıştır (TBB, 2018). Avrupa Konseyine 47 üye ülkenin 45'i tarafından onaylanmıştır. Türkiye anlaşmayı 21 Kasım 1988 tarihinde imzalayıp, 9 Aralık 1992 tarihinde onaylamış ve 1 Nisan 1993 tarihinde yürürlüğe koymuştur. Ancak Türkiye 1991 yılında onanan Şart'a bazı çekinceler koymuştur. Bu çekinceler yerel özerklik konusunda gerekli anayasal ve yasal düzenlemelere yol gösterici nitelikte; yetki, kapsam, denetim, mali kaynaklar gibi yerel yönetimlerin demokratik işlerliği için gerekli olan ilkeleri içermektedir (Keleş, 2019, s. 61-65).

Avrupa Konseyi kuruluşundan itibaren Avrupa devletlerinde ortak bir değer olarak görülen yerel özerkliğe ayrı bir önem vermiştir. Şartnamenin öne çıkan önemli özelliği yerellik ilkesinin açık ve net bir şekilde ifade edildiği ilk belge olmasıdır (Ökmen & Parlak, 2010, s. 395). Avrupa Konseyi, bu şartı benimserken dikkat ettiği nokta seçimlerin genel, gizli, eşit ve dolaysız olarak gerçekleştirilmesi aynı zamanda halkın iradesi ve meşruiyetinin tecelli ederek bir başka kuruma ya da kuruluşa bırakılmaması demokrasinin sağlanmasında önem arz ettiği için yerel hizmetlerin yerel yönetimlerce gerçekleştirilmesinden dolayı bu ilkeyi benimsemiştir.

Bu şart, dünyadaki yerel yönetimler tarafından merkez-yerel ilişkisindeki dengeyi sağlamak adına referans alınan bir metin haline gelmiştir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın üzerinde durduğu en önemli konu 'yerel özerklik' kavramıdır. Bu bağlamda özerklik kavramında asıl olan yerel yönetimlerin hizmet sunumunda merkezin müdahalesi olmadan, kendi imkanları doğrultusunda görebilmesidir. Diğer bir husus ise yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının halkı yeterince temsil edebilmesidir. Halkın iradesi ile seçilip yönetime gelen yerel yönetim temsilcileri kentin ulusal ve uluslararası arenada temsil edilmesinde önemli rol oynamaktadır. Avrupa Özerklik Şartı, demokrasinin temelini oluşturan yerel yönetimler için detaylı olarak; yerel özerklik, yetki ve görevleri, sınırların korunması, örgüt yapısı, yerel yönetimler için denetim mekanizmasının oluşturulması, mali kaynaklar, yerel yönetimlerin yasal statüde korunması ve yerel yönetimlerin birlik kurması gibi birçok konuyu kapsamaktadır.

Kent diplomasisi kapsamında, Şart'ın 10. Maddesine göre;

“Madde 10 Yerel Makamların Birlik Kurma ve Birliklere Katılma Hakkı”

1 — “Yerel makamlar yetkilerini kutlanırken, ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, başka yerel makamlarla iş birliği yapabilecekler ve kanunlar çerçevesinde birlikler kurabileceklerdir.”

2 — “Her Devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır.”

3 — “Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dahilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla iş birliği yapabilirler (Resmi Gazete, 1992).”

“Yerel yönetimlerin birlik kurma ve birliklere katılma hakkı” yerel yönetimlerin yetkilerini kullanırken ve ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirirken başka yerel yönetimlerle iş birliği yapabilmeleri için yasal çerçeve ile oluşturulmuş birlikler kurmalarına olanak tanımaktadır. Dolayısıyla her devlet, yerel yönetimlerin ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için ulusal ve uluslararası yerel yönetimler birliklerine üye olma hakkını tanımış olacaktır (Erbay & Akgün, 2013, s. 132-133). Bu bağlamda yerel yönetimlerin, yasal çerçeve sınırlarında kalarak, başka devletlerin yerel yönetimleri ile iş birliği yapmalarının önü açılmıştır. Şart, yerel yönetimlerin yapmış olduğu diplomasi faaliyetlerine yasal bir statü kazandırmıştır. Dolayısıyla Şart demokrasinin sağlanmasından, kentlerin diplomasi faaliyetlerine kadar birçok alanda hak tanınması ile yerel yönetimlerin hareket alanları için önemli bir yere sahiptir.

2. 4.2. Avrupa Birliği Uyum Sürecinin Kent Diplomasisine Etkisi

II. Dünya Savaşı sonrası dönem, Avrupa’da ve dünyada birçok modernleşme hareketlerinin yaşandığı bir dönemdir. Dolayısıyla Avrupa’da yönetim kurumlarının modernleşmesi ve ulus üstü kurumların bir aktör olarak dünya siyasetine yön vermesi gibi değişimler, Batı’ya açılan toplumları da etkisi altına almıştır. Avrupa’nın yeni kurumlarında yer almayı ulusal politika olarak benimseyen ülkelerin genel gidişine göre, yerel yönetimler de bu yeni kurumlarla yakın ilişkiler kurmaya ve üye olmaya başlamışlardır (Erbay & Akgün, 2013, s. 117). Ancak AB, kendisini oluşturan ülkelerin üzerinde yer alan uluslararası bir birliktir ve üyelerini çeşitli derecelerde bağlayan kendine özgü hukuk kuralları

mevcuttur (Ökmen & Parlak, 2010, s. 398). Avrupa'nın bütünleşme sürecinde ve demokrasinin sağlanmasında yerel yönetimler önemli yere sahiptir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği Uyum Süreci ve Yerel Yönetimler

Türkiye'nin Avrupa Birliği süreci 1959'da Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) üyelik başvurusu ile başladı. Türkiye, AET kurulduktan 19 ay sonra gibi kısa bir sürede başvuru yapan bir ülkedir. Ancak tam üyelik için ise 1987 yılında resmen başvuru yapmıştır. 1999 yılında Avrupa Birliği tarafından resmen aday ülke olarak ilan edilmiştir. 1995 yılından günümüze kadar devam eden Gümrük Birliği anlaşması da halen yürürlüktedir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020, s. 8). Türkiye'nin üyelik süreci ve kriterlere uyumunu, 1998 yılından günümüze kadar AB'nin yayınladığı yıllık raporlar ile izlenmektedir. Son üç yılın raporları incelendiğinde, Türkiye'nin AB müktesebatı uyum süreci için yapılan değerlendirmeler, oldukça sınırlı bir hızla ve parçalı bir şekilde uyum sürecine devam ettiği yönündedir (Avrupa Komisyonu, 2020, s. 10). Tüm alanlarda, uygulama ve yürütme konusunda kayda değer iyileştirmeler gerekmektedir (Avrupa Komisyonu, 2021, s. 10). Bu raporlarda ülkedeki siyasi, ekonomik, sosyal, toplumsal ve idari birçok alanda değerlendirme yapılmıştır. Yayınlanan son rapor olan 2021 Türkiye Raporu'nda AB müktesebatının kabul edilmesine ilişkin şu ifadeler yer verilmiştir.

“[...] Türkiye, dış ilişkiler alanında, özellikle Ortak Gümrük Tarifesi'nden ve ortak ticaret politikasından sapmalara devam etmesi nedeniyle, kısmen hazırlıklıdır. AB-BK arasındaki anlaşmayı müteakip, BK ile bir ticaret anlaşmasını başarıyla akdederek rapor döneminde sınırlı ilerleme kaydetmiştir. Türkiye, dış, güvenlik ve savunma politikası alanında belirli düzeyde hazırlıklıdır. Türkiye'nin giderek daha iddialı olmaya başlayan dış politikasının AB'nin, ortak dış ve güvenlik politikası kapsamındaki öncelikleriyle ters düşmesi nedeniyle, dış ve güvenlik politikasına yönelik siyasi diyalog çerçevesinde gerileme olmuştur. Genel olarak, birçok alanda, AB müktesebatı ile mevzuat uyumu konusunda önemli ilave çabalara ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm alanlarda, uygulama ve yürütme konusunda kayda değer iyileştirmeler gerekmektedir. Düzenleyici makamların bağımsızlığının sağlanması ve idari kapasitenin geliştirilmesi, daha fazla ilerleme kaydedilmesi açısından kilit öneme sahiptir” (Avrupa Komisyonu, 2021, s. 10).

Ülkenin yönetim sistemini birbirine geçmiş bir dişli olarak düşünürsek, merkezi yönetimi yerel yönetimi birbirinden ayıramayız. Türkiye'de yerel yönetim sistemini yeniden oluşturan yasal düzenlemelerin 2003 yılından bugüne geçirdiği dönüşüm, yerinden yönetimci bir yapının oluşturulma sürecinin anlamlandırılması bakımından büyük önem taşımaktadır (Kalko, 2010, s. 111). Dolayısıyla

yerel yönetimlerin, entegrasyon politikalarının etkilerini doğrudan hissettiği ve bu politikaların uygulanmasında doğal olarak önemli roller ve sorumluluklar üstlenmek zorunda olduğu bilinmektedir (Ökmen & Parlak, 2010, s. 384). AB, entegrasyon sürecini kapsayan politikaların uygulanmasında, yerel yönetimleri önemli bir aktör olarak görmektedir. Çünkü AB'nin entegrasyon sürecini kendi başına yürütecek idari ve siyasi bir yapısının olmaması ve yerel yönetimlerin vatandaşlara en yakın kurumlar olması hasebiyle uyum sürecinde önemli bir aktör olma özelliğini taşımaktadır. Yerel yönetimlerin bu süreçte öne çıktıkları ve halka en yakın kamusal birimler olarak daha öncelikli bir konuma geldikleri gözlemlenmektedir (Kalko, 2010, s. 110).

AB, bütünleşme sürecinde izlediği politikalarında, üye ülkelerin yerel yönetimleri üzerindeki etkileri; yerel yönetimin statüsü ve rolü üzerindeki etkileri, yerel yönetimlerin entegrasyon politikalarını gerçekleştirilebilmesi için katkı sağlayacak çeşitli fonlardan aktarılan yardımlar, entegrasyon sürecinde yerel yönetimlerin örgüt yapısı, işleyişi ve verilen hizmetler, yerel yönetimlerin siyaseti ve bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik yapısı üzerine ve yerel yönetimlerin sınır ötesinde üye devletlerin yerel yönetimleri ile kurduğu ağların, yerel yönetimlere etkisi noktasında ele alınmaktadır (Ökmen & Parlak, 2010, s. 384).

AB entegrasyonu sürecinde uygulanan ortak politikalar, üye ülkelerin ekonomik, toplumsal, yönetsel, sosyal ve kültürel yapılanmalarında çok yönlü derin etkilere sahiptir (Ökmen & Parlak, 2010, s. 384). AB müktesebatı üye ülkelerin yasal mevzuatı konumuna gelmektedir. Bu bağlamda yasal mevzuatın yerel düzeydeki etkisi, ulusal düzeydeki etkisi ile eş değerdir. Yerel yönetimlerin, Avrupa Birliği'nin demokratikleşme sürecini hızlandırması ve kamu hizmeti sunumunun icra edilmesinde önemli bir sorumluluğu yerine getirmesi ve birçok farklı alanda çevre, sağlık, eğitim, sosyal politika gibi konularda AB müktesebatının uygulanmasından sorumludur. Ancak her üye devlet aynı etkiye sahip olmayabilir yani bazı üye devletler merkezileşmiş bir yönetime sahip, bazı üye devletlerin yerelleşmiş vaziyette olması AB'nin kendi içinde birçok farklı yerel yönetimler sistemine sahip olmasını sağlamıştır. Dönüşüm merkezi yönetim-yerinden yönetim ilişkisinin denge noktasının yerinden yönetimci bir yaklaşımla bozulması, ardından yine merkezîyetçi sayılabilecek bir denge noktasında durması biçiminde gerçekleşmiştir (Erençin, 2007, s. 108-109). Avrupa Birliği Antlaşmasında bu yetki dağılımı konusunda 5. Madde'de açıklık getirilmiştir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020, s. 13). Aşağıda sunulmuştur.

1. “Birlik yetkilerinin sınırları, yetkilendirme ilkesine tabidir. Birlik yetkilerinin kullanımı, ikincillik ve orantılılık ilkelerine tabidir”.

2. “Yetki devri ilkesi kapsamında Birlik, yalnızca Üye Devletler tarafından Antlaşmalarda belirtilen hedeflere ulaşmak için kendisine verilen yetkilerin sınırları

dahilinde hareket eder. Antlaşmalarda Birliğe verilmeyen yetkiler Üye Devletlerde kalır”.

3. “Yerindelik ilkesi uyarınca, Birlik, münhasır yetki alanına girmeyen alanlarda, yalnızca önerilen eylemin hedeflerine Üye Devletler tarafından merkezi düzeyde veya merkezi düzeyde yeterince ulaşılamadığı takdirde ve ölçüde hareket eder. Bölgesel ve yerel düzeyde, ancak önerilen eylemin ölçeği veya etkileri nedeniyle, Birlik düzeyinde daha iyi başarılabilir”.

“Birliğin kurumları, ikincillik ve orantılılık ilkelerinin uygulanmasına ilişkin Protokol'de belirtilen ikincillik ilkesini uygular. Ulusal Parlamentolar, bu Protokolde belirtilen prosedüre uygun olarak ikincillik ilkesine uyulmasını sağlar”.

4. “Orantılılık ilkesi uyarınca, Birlik eyleminin içeriği ve biçimi, Antlaşmaların hedeflerine ulaşmak için gerekli olanı aşamaz”.

“Birliğin kurumları, ikincillik ve orantılılık ilkelerinin uygulanmasına ilişkin Protokol'de belirtilen orantılılık ilkesini uygular” (European Union, 2012).

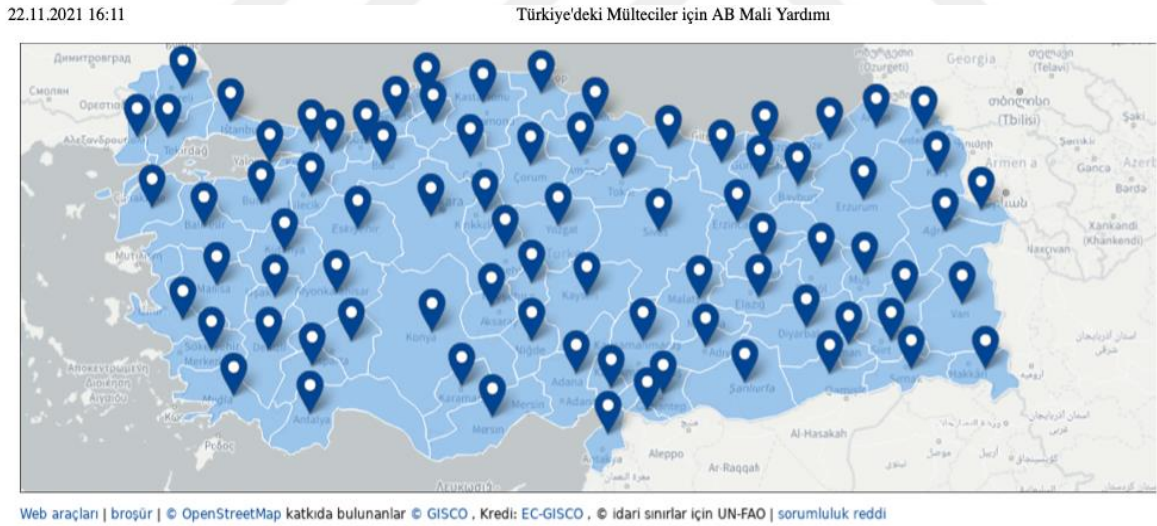
Avrupa Birliği Bölgeler Komitesine (CoR) göre AB mevzuatının yüzde 70'inin bölgeler ve kentler üzerinde etkisi vardır (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020, s. 15). Dolayısıyla AB mevzuatını uygulayacak olan üye devletleri için alınan kararlarda bölgesel ve kent yönetimlerin de uyumu önemlidir. Getirilen düzenlemelerde, merkezle yerel yönetimler birbirlerinin alternatifi olarak görülememekte, aralarında görev bölüşümü ve dağılımı vurgulanmaktadır (Ökmen, 2015). AB müktesebatının yasal süreci olan mevzuatta, devletlerin asli görevleri arasında bulunan dış ilişkiler ve güvenlik gibi konularda, ulus devletler tam yetkiye sahiptir ancak bu konular hariç ulusal mevzuata aktarılan AB müktesebatının uygulanması, tüm üye ülkelerdeki yerel yönetimleri doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020, s. 16). AB müktesebatının tam olarak uygulanması ve AB'nin demokrasi, refah devleti, hukukun üstünlüğü, temel haklar gibi hedeflerine ulaşması yerel, bölgesel, ulusal yönetimler ve AB'nin en önemli ortak sorumluluğudur. Yeniden yapılanma yönünde yapılan mevzuat değişikliklerinin önemli bir yanı da dünyada hızlı öne çıkan yönetim dinamikleri ile paralel getirilmesidir (Ökmen, 2015, s. 135).

AB müktesebatı sürecinde, yerel yönetimlerin etkin ve verimli hizmet sunumunda yerel-demokratik katılım önemlidir. Bu doğrultuda AB, katılıma yönelik ilerlemeyi desteklemek amacıyla 2007 – 2020 yılları arasında Türkiye'ye 8 milyar avrodan fazla mali yardım desteği sağlamıştır. Bu mali yardım, Katılım Öncesi Mali Yardım (IPA-Instrument for Pre-accession Assistance) olarak isimlendirilen mali destek programının amacı Türkiye'nin politik ve ekonomik reformlarına mali ve teknik destek sağlamaktır (Avrupa Birliği, 2021). AB, IPA (2007-2013) VE IPA II (2014-2020) olmak

üzere iki mali destek programı sağlamıştır. IPA (2007-2013) kapsamında kurumsal gelişim, sınır ötesi iş birliği, bölgesel kalkınma, insan kaynağının geliştirilmesi ve kırsal kalkınma olmuşken, IPA II (2014-2020) kapsamında demokrasi ve yönetim, hukukun üstünlüğü ve temel haklar, çevre ve iklim eylemi, taşımacılık, enerji, rekabet edebilirlik ve yenilik, eğitim, istihdam ve sosyal politikalar, tarım ve kırsal kalkınma ve bölgesel ve mekânsal iş birliği olmuştur (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020, s. 10). Bu bağlamda AB'nin mali yardımı merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimlerin hizmet sunumuna katkı sağlamıştır.

Türkiye, 2010 yılında yaşanan Suriye iç savaşı sebebi ile yoğun bir göç dalgasına maruz kalmıştır. AB, Türkiye'de bulunan 4 milyondan fazla mülteci için mali destek sağlamak amacıyla 6 milyon avro hibe vermiştir. AB'nin bu Mali Yardım Aracı, Türkiye'deki mültecilerin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarının kapsamlı ve koordineli bir şekilde ele alınmasını sağlamak için tasarlanmış ortak bir koordinasyon mekanizması sağlamaktadır. Bu kapsamda tesis, insani yardım, eğitim, göç yönetimi, sağlık, belediye altyapısı ve sosyo-ekonomik desteğe odaklanmaktadır (European Commission, 2020). Bkz. Şekil 1'de AB'nin Türkiye'deki mülteciler için yapmış olduğu mali yardımların yerel bazda dağılımı gösterilmektedir.

Şekil 1: Türkiye'deki Mülteciler için AB Mali Yardımı

Kaynak: (European Commission, 2020) (European Commission, 2020)

AB'nin üye devletlerin yapmış olduğu mali yardımlar, uyum sürecini ve entegrasyonu sağlamak adına birçok farklı konuda ve alanda katkıda bulunmuştur. Bu hibe ve fonlarda yerel yönetimlere odaklanılması dezavantajlı ya da kırsal bölgenin kalkınmasında yerelin etkin olduğu görüşü hâkim olmuştur. AB mali yardım, hibe ve fonlarına üçüncü bölümde detaylı olarak yer verilecektir.

Türkiye'de yerel yönetimlerin AB müktesebatına uyumu için atılması gereken ilk ve öncelikli adımlardan birisi, ulusal mevzuatın AB müktesebatı ile uyumlaştırılması sonucunda yerel yönetimlerin

de ulusal mevzuata uygun faaliyet göstermekle yükümlü olması, uyum süreci için önem arz etmektedir. Dolayısıyla yerel yönetimler, AB müktesebatının yasal mevzuata aktarılmasında görevli olan merkezi yönetim birimleriyle iş birliği yapmalıdır. Eksikliklere rağmen yine de süreç içinde, yerel yönetimi yalnızca sınırlı hizmetler üreten bir yapı ve merkezi hükümetin uzantısı olarak gören anlayıştan, yerel demokrasinin ve kentli hakların gerçekleştirilmesinin baş aktörü, özerk demokratik, katılımcı saydam olması gereken bir kurum niteliğine doğru geçilmektedir (Ökmen, 2015, s. 135). AB uyum süreci kapsamında yönetsel sistemde yaşanan değişmelere göre yeni toplumsal iş bölümü çerçevesinde tek özenenin (devletin) hakimiyetini aramak yerine yerel, ulusal ve uluslararası kuruluşların devreye sokulması önem kazanmaktadır (Ökmen, 2015, s. 135). Uyum süreci ile bütün bu vurgular, devlete ve halka en yakın kademe olan yerel yönetimlerin, etkin bir aktör olabilmeleri için, kendilerini değiştirmeleri gerekliliğine işaret etmektedir. Dolayısıyla bu değişimin ilk olarak merkezi yönetimden başlaması gerekmektedir. Bu kapsamda merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında detaylı bir görev paylaşımı yapılmalıdır. Görev paylaşımı kapsamında yerel düzeyde olan ve özel teşebbüsler tarafından verilemeyen hizmetlerin hepsinin yerel yönetimlere devri esas olmalıdır.

Ulusal düzeyde, merkezi yönetimi temsil eden TBB (Türkiye Belediyeler Birliği) ve diğer bölgesel yerel yönetim birlikleri mevzuatın doğru bir şekilde uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi için yapılacak olan iş birlikleri ile yerel düzeyde destek sağlayacaktır (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020, s. 155).

Avrupa müktesebatı uyum sürecinde yerel yönetimler için önemli olan bir diğer husus da kardeş şehir eşleştirmeleridir. Hem yurt içi hem de yurt dışı kent eşleştirme çalışmaları, özel olarak AB müktesebatının yerel düzeyde uygulanmasına ilişkin deneyim ve uzmanlık paylaşımı için belli konular temelinde tasarlandığında, yerel yönetimlere somut teknik destek sağlayacaktır (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020, s. 155). Dolayısıyla AB müktesebatı uyum süreci kentlerin ulusal ve uluslararası sahada iş birliği yapmalarına yasal zemin hazırlayarak kent diplomasisi faaliyetlerinin gelişmesine katkı sağlamıştır.

AB müktesebatı sürecinde mevzuatın uygulanmasında seviyenin arttırılması için ulusal mevzuat haline getirilen müktesebat, merkezi yönetim birimlerinin gerçekleştirdiği yasama çalışmalarının tüm sürecine, hazırlık ve izleme süreçlerine yerel yönetimler temsilcileri de dahil edilmelidir. Dolayısıyla yerel yönetimlerin AB müktesebatına uyum sürecinin dışında bırakılmaması adına müktesebat ulusal mevzuata aktarıldıktan sonra değil aktarılırken AB müktesebatıyla ilgili bilgi sahibi olması önem arz etmektedir (Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020, s. 155). Yerel yönetimlerin, genel kamu yönetimi sistemindeki yetki ve sorumlulukları AB müktesebatının yerel düzeydeki etkisi için önemlidir. Yerel yönetimlerin görev ve yetkilerindeki daha fazla yerelleşme, yerel yönetimlerin AB müktesebatının uygulanmasındaki etkisini arttıracaktır. Dolayısıyla On Birinci Kalkınma planında da “yerel yönetim

hizmetlerinin standardizasyonunu ve bu standartlara uyumun denetimini sağlayacak yöntem geliştirilecektir” ve “yerel yönetimlerin hizmetlerinin idari, mali ve teknik asgari standartları tespit edilecek; bu standartların uygulamasına yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacaktır” (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019, s. 179) maddeleri Türkiye’nin en üst düzey politika belgesinde yerel yönetimlere ilişkin tedbirler sıralanmaktadır. Bu bağlamda ulusal politika belgesinde yer alan yerel yönetim tedbirleri, AB müktesebatına uyum süreci için katkı sağlamaktadır: “Yerel Yönetimlerle ilgili uygulanan diğer yasaların varmak istediği genel amaç ile Türkiye’nin Avrupa Birliği ile uyum süreci arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır” (Ökmen, 2015, s. 137).

AB’ye uyum sürecinde yapılan reformlar ile merkezi idare ile yerel yönetimlerin idari kapasitesinin güçlendirilmesi istenmektedir. Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında gerçekleştirilen kamu yönetimi reformu yönetsel olarak devlet sisteminde birçok değişim ve dönüşüme sebep olmuştur. Özetle AB uyum sürecindeki reformlar âdem-i merkeziyetçi nitelik taşımaktadır. Avrupa Birliği gibi uluslararası örgütler aracılığıyla yayılan yerel yönetimlerle ilgili evrensel değerleri, yerel yönetimlerin özerkliğini, halkın katılımını ve statüsünü artırıcı yönde etkide bulunduğu, uluslararası düzeyde artan ekonomik iş birliği yatırımlarının ise, yerel yönetimler için yeni kaynaklar, istihdam alanları ve hizmet sunma teknikleri yaratmaktadır (Ökmen & Parlak, 2010). Bu bağlamda yerel yönetimler uluslararası siyasal ve ekonomik yapılanmaların yönlendirmesi ile ulusal politikalardan bağımsız olarak uluslararası sistemin bir aktörü ve parçası konuma gelmektedir.

III. KENT DİPLOMASİSİNİN ARAÇLARI VE BOYUTLARI

3.1. Yerel Yönetimlerin Kent Diplomasi Araçları

Diplomasi alanında yaşanan siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal olaylar sonucunda meydana çıkan yeni dünya düzeni, aynı zamanda klasik diplomasiden yeni diplomasiye geçildiği ve kırılmanın yaşandığı bir döneme denk gelmektedir. Yeni diplomasi kavramı, klasik diplomasinden farklı olarak çok aktörlü bir yapıya sahiptir: “Özellikle bu aktörlerin yani hükümet dışı kuruluşların, uluslararası ilişkilerin yürütülmesindeki katkısı önemli ölçüde artış göstermiştir” (Tuncer, 2009, s. 145). Ortaya çıkan bu yeni aktörler, diplomatik faaliyetlerini sürdürebilmek için yeni araçlar kullanmaya başlamışlardır. Kentlerin küresel siyasette ulus altı aktörler olarak güç kazanmaya başlaması, diplomatik faaliyetlerinin yolunu açmıştır. Bu kapsamda yerel yönetimler uluslararası ilişkiler alanında faaliyet göstermeye başlamışlardır.

Yerel yönetimlerin yürütmüş olduğu bu uluslararası ilişkiler faaliyetleri yerel diplomasi ya da kent diplomasisi olarak ifade edilmektedir. Yerel yönetimler; merkezi yönetimlerin ulusal dış politikalarını destekleyici faaliyetlerde bulunmak, ulusal çıkarlarını belirli platformlarda savunmak ve küresel manada iş birlikleri yapmak amacıyla dış ilişkiler faaliyetleri yürütmektedir (Baş, 2017, s. 30). Bu kapsamda “yerel yönetimler dış politikalarında gerçekleştirmek istedikleri amaçlar ve ulaşmak istedikleri hedefler belirleyerek yurtdışındaki yerel yönetimlerle iş birliği yapmış, uluslararası kamuoyunda görünür olmak için lobi ağları kurmuş, çok ortaklı projelere katılarak deneyim alış – verişinde bulunmuş ve uluslararası alanda ilişkiler yürütme konusunda deneyim kazanmışlardır” (Çalışkan, 2019, s. 61). Yerel yönetimler bu faaliyetler kapsamında yürüttüğü çalışmaların tamamı kent diplomasisi kavramını tanımlamaktadır.

Kentler, diplomatik ilişkilerini yürütürken bazı araçlar kullanmaktadır. Kentler, diplomasi süreçlerine ilk olarak lobi faaliyetleri ile başlayıp, kalkınma ve iş birliği faaliyetleriyle güçlerini arttırarak, diyalog oluşturma ile çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamaktadırlar (Çalışkan, 2019, s. 62). Kent diplomasi araçları bu üçlü saç ayağında kurulu gibi görülse de aynı zamanda iki taraflı yerel diplomasi faaliyetleri, çoğu zaman iki kent arasında karşılıklı olarak taahhütlerin gerçekleştirildiği sınır ötesi iş birlikleri, kardeş kent anlaşmaları, iyi niyet mektupları ve iş birliği protokollerinden oluşmaktadır (Erdem & Kavanoz, 2021, s. 33).

3.1.1. Lobicilik Faaliyetleri

Lobicilik devletlerin, uluslararası kuruluşların karar alma mekanizmalarında çıkar gruplarının lehine ya da aleyhine karar alınmasını etkileyen diplomatik bir faaliyettir. Yaygın olarak kulis yapmak anlamında da kullanılmaktadır. Lobicilik kişilerin, örgütlerin ve hükümetlerin karar alma süreçlerinde her türlü siyasi aktörleri etkileyerek kendi çıkarları doğrultusunda kararların alınmasını sağlayan çalışmaların bütünü olarak tanımlanmaktadır (Kazancı, 2007, s. 374). Lobi faaliyetinde etkileyen ve etkilenen olmak üzere iki taraf mevcuttur. Bu kapsamda karar verici merci etkilenen taraf olurken, etkileyen taraf ise bu kararlar sonucunda çıkarları olan yerli ve yabancı kuruluşları ifade etmektedir., AB'nin merkezinin yer aldığı Brüksel'de 1970'ten günümüze kadar 15 binden fazla lobi grubunun bir fiil faaliyet bulunması, lobiciliğin meşru olarak kabul gördüğünü kanıtlar niteliktedir (Aziz, 2011, s. 30). Lobi faaliyetleri yabancı devlet ve uluslararası kuruluşları etkilemek kadar yabancı toplulukları ve uluslararası kamuoyunu etkilemek için de kullanılmaktadır ve böylece lobicilik kamu diplomasisi ve dolayısıyla şehir diplomasisinin bir faaliyetine dönüşmektedir (Çalışkan, 2019, s. 63).

Lobicilik faaliyeti, kent diplomasisinin en yaygın kullandığı aracıdır. Sizoo'ya göre lobicilik faaliyetleri yerel dayanışma ve siyasi farkındalık oluşturmak üzere iki türlü şekillenmektedir (Sizoo, 2007, s. 6). Yerel dayanışma, yerel yönetimlerin karşı karşıya kaldığı sorunlara uluslararası düzeyde çözüm önerisi sunmaktadır. Yerel yönetimler, yerel dayanışma noktasında ziyaretler gerçekleştirerek yerel sorunlara uluslararası ilgiyi çekebilmektedir. Ayrıca yerel yönetimler oluşturdukları kampanyalar ve birliklerle yerel sorunlara çözüm bulma konusunda farkındalık oluşturarak uluslararası karar vericileri daha hızlı etkileyerek eyleme geçmelerine katkıda bulunabilmektedir (Çalışkan, 2019, s. 64). Aynı zamanda lobicilik tipi şehir diplomasisi ile çatışma gerçekleşmeden önce, önleme noktasında müdahale edilebilmektedir (Musch, Valk, Sizoo, & Tajbakhsh, June 2008, s. 18)

Yerel yönetimler vatandaşa ulusal yönetimden daha yakın kuruluşlar olması dolayısıyla vatandaşın çıkarları ve istekleri kapsamında amaçlar ve hedefler için çalışmaktadır. Bu kapsamda lobicilik, vatandaşın çıkar ve isteklerini uluslararası arenaya taşımaya ayıca çatışma önlemedeki temel kilit rolü hasebiyle önem arz etmektedir.

3.1.2. İş birliği Kurmak

Yerel yönetimlerin kent diplomasisi aracı olarak üstlendiği ikinci tür faaliyet iş birliği projeleridir. İş birliği projeleri, yerel yönetimlerin bir belediye hizmetini veya planlama sürecini iyileştirme amacıyla oluşturduğu faaliyetlerdir (Musch, Valk, Sizoo, & Tajbakhsh, June 2008, s. 18): “Kent diplomasi tanımlayıcılarına uygun olarak çatışma önleyici ya da çatışma sonrası yürütülen faaliyetler ile kalkınma ve iş birliği, bir şehrin ya da belediye hizmetinin iyileştirilmesi, yerel yönetim

planlama süreçlerinin geliştirilmesi gibi ortak hedefler güdebilmektedir” (Çalışkan, 2019, s. 65). İş birliği projeleri kalkınma, siyaset ve kültürel konularda kent diplomasisi faaliyetlerine katkı sağlamaktadır. İş birliği projeleri aracılığıyla, yeniden yapılanma ve demokratikleşme programlarında ülkelerdeki yerel yönetimlere teknik yardım ve uluslararası dayanışma sağlanabilmektedir. İş birliği projeleri, bu yönüyle kentlerin hareket gücünü ve alnını arttırmaktadır (Erdem & Kavanoz, 2021, s. 28).

İş birliği projeleri, birden fazla paydaşın bir araya gelerek ortak bir amaç doğrultusunda hareket ettiği faaliyetlerdir. Yerel yönetimler arası gerçekleştirilen iş birliği faaliyetleri belediyelerin dayanışması, yüklerin azaltılmasına yönelik düzenlemelere etki etmektedir (Council Of Europe Portal, 2021): “Kardeş şehir ve eşleştirme gibi ilişkilerin kurulması şehirlerarası öğrenme ve iyi uygulamaların paylaşılması, sosyal ve ekonomik açıdan iyileştirilmelerin gerçekleştirilmesini teşvik etmesi açısından etkili bir yol olarak görülmektedir” (Çalışkan, 2019, s. 66). Bu kapsamda yerel yönetimler sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, özel sektör ve yurt dışında yer alan kurum ve organizasyonlarla çeşitli noktalarda iş birliği projeleri yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası fonların, yerel yönetimlerin uluslararası iş birliği projelerine sunduğu katkı ile diplomasi faaliyetlerini arttırmakta ve geliştirmektedir.

3.1.3. Diyalog Oluşturma

Yerel yönetimlerin şehrin tanıtımı, kültürü ve toplumsal gelenek ve göreneklerin pazarlanması için gerçekleştirdiği faaliyetlerin bütünü olarak kabul edilmektedir. Uluslararası paydaşlar ile kurduğu ortaklıklar neticesinde kültürel, sanatsal ya da yerel ürünlerin tanıtımı noktasında kentlerin karşılıklı diyalog kurmaları kent diplomasisi için önem arz etmektedir.

Diyalog kurma girişimi çatışma önleme ve barış inşasında da etkin olmaktadır. Komşu ülkeler arasındaki çatışmalar, her iki devletin vatandaşlarının yaşam koşullarını etkileyen ortak ve sınır ötesi sorunlara yaklaşımda olumsuz bir etkiye sahip olabilir. Yerel yönetimler, bu pratik sorunlarla uğraşmak zorunda olan ulus altı aktörlerdir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin kent diplomasisi eylemleri aracılığıyla, çatışan ülkelerin yerel yönetimleri, siyasi çözümlerden ziyade pratik çözümlere odaklanarak bu sorunları ele almada iş birliği yapmaya teşvik edilebilir (Sizoo, 2007, s. 7). Bu minvalde çatışan ülkelerin yerel yönetimlerinin, iş birliği çerçevesinde etkileşimde bulunarak diyaloga girmeleri kent diplomasi faaliyeti olarak tanımlanmaktadır.

“Kentler her ne kadar barış inşasında diyalog oluşturma faaliyetlerinde bulunsun da diğer iki önemli amaç da kentlerin görünürlüklerini arttırmak ve kentlerin imajlarına olumlu katkılar yapmaktır” (Çalışkan, 2019, s. 68). Yerel yönetimler, bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen kültürel faaliyetler, festivaller ve sportif etkinlikler ile vatandaşları bir araya getirerek kentlerin tanınmasına ve imajına katkı

sunmaktadır. Bu faaliyetlerin kent diplomasi alanında tutulmasının altındaki sebep ise, vatandaşların bir araya gelmesi ile oluşan kitlesel heyecan ve ilginin yoğun olması, anlaşmaların sadece taraflardan ibaret olmadığının göstergesidir. Katılımın sağlanması ile gerçekleşen büyük etkinlikler kentlerin imajını güçlendirirken belediye başkanları için de statü ve itibar kazandırmaktadır.

Yerel yönetimler arasında karşılıklı gerçekleştirilen davet ve ziyaretler diyalog faaliyetlerinin temelini oluşturduğu gibi var olan diyalog süreçlerini de güçlendirmektedir (Çalışkan, 2019, s. 68). Bu faaliyetler neticesinde dış politika ve küresel siyasette yerel yönetimler ulus altı aktör olarak rol almaktadır. Aldıkları bu rol kapsamında barış inşasından, çatışma önleme, ekonomik ve kültürel iş birliğine kadar birçok farklı alanda hem yerel hem de ulusal anlamda katkı sunması ile kentlerin önemi gün geçtikçe artış göstermektedir.

3.1.4. Kent Eşleştirme /Kardeş Kent Uygulamaları

2100 yılında dünya nüfusunun yüzde 85'nin kentlerde yaşayacağı öngörülmektedir (TBB, 2019). Kentlerin, küresel dünyada ekonomi, kalkınma, politika ve birçok alanda rol almaya başlaması, kentlerin artan önemini (Tuzcuoğlu, Akman, & Akman, 2020) ikiye katlayarak uluslararası ilişkilerin yeni aktörleri arasına girmesini sağlamıştır. Dolayısıyla kentlerin yönetim yapısında, diğer kentlerle ilişkiler ön plana çıkmış ve yerel yönetimler ortak akıl ile çevre sorunlarından göç yönetimine kadar birçok soruna çözüm yolları aramaya başlamıştır (Batal & Topçu, 2019, s. 41). Dolayısıyla bu çözüm yollarından bir tanesi de kardeş kent ilişkisidir.

Yerel yönetimlerin kent diplomasi aracı olarak kent eşleştirme ya da kardeş kent uygulamaları, uluslararası ilişkiler faaliyetlerinde en temel ve en çok karşılaşılan faaliyet türüdür. Kardeş kent kavramı, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde ülkeler arası ilişkilerin inşasında eğitim ve kültür değişimleri aracılığıyla diplomatik ilişkileri yeniden kurmak ve halkı uzlaştırmak için bir dış politika aracı olarak ortaya çıkmıştır. “Kardeş kent ilişkisi kurmanın bürokratik bakımdan zor olmaması, herhangi bir maliyeti yüklememesi ve gelecekte planlanan uluslararası çalışmalara bir başlangıç noktası oluşturması ve politik olarak halk tarafından ilgiyle karşılanması bakımından yerel yönetimlerde yoğun olarak kardeş kent çalışmalarının yürütüldüğü görülmektedir” (Batal & Topçu, 2019, s. 346).” Kent diplomasisi aracı olarak kardeş kent ilişkileri ulusal sınırlar içinde oluşturulabildiği gibi, temelde birbirine yabancı devletlerden iki kentin kültürel ve sosyal karşılıklı anlayışına ve iş birlikleri için ortaklıklarına dayanarak da oluşturulmaktadır (Çalışkan, 2019, s. 69). Kardeş kent uygulamaları, yerel yönetimlerin diplomasiye dahil edilerek, uluslararası siyaset sisteminde varlığını ortaya koyup kanıtlaması için atılan bir adımdır. Kardeş kent kısaca, iki ülkedeki ya da iki toplumdaki il, ilçe veya eyalet gibi yerel yönetimleri arasında geniş tabanlı, uzun vadeli bir ortaklık olarak tanımlanmaktadır (Sister Cities International, 2022).

Tarihi konjonktürde ilk kent eşleştirme uygulaması Birinci Dünya Savaşı sonrası Alman kenti Paderborn ve Fransız kenti Le Mans arasında kurulmasına rağmen yerel yöneticilerin uluslararası temaslarının İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok daha yoğun bir şekilde yaşandığı görülmüştür (Akman & Akman, 2017/2, s. 230).

İkinci dünya savaşı sonrası dönemde Batı Avrupa'da kentlerin, uzak toplumlar ve kültürler arasındaki dostlukların ve ortaklıkların oluşturulması için icat ettikleri kardeş kent temelli uluslararası ilişkiler faaliyetleri, ilk kardeş kent uygulaması olarak kabul edilmektedir (Ogawa, 2012, s. 11). İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde ise Avrupa Entegrasyon süreci, sivil ortaklık ve iş birliğini de beraberinde getirerek kentlerin yakınlaşmasına zemin oluşturarak aynı zamanda bu bölgede kardeş kent oluşumunu bir simge haline getirmiştir (Akman & Akman, Türkiye'de Kardeş Şehir Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Nitel Bir Analizi, 2017/2). Savaş sonrası dönemde, 1951'de kurulmuş olan Avrupa Belediyeler Konseyi'nin (CEMR) de yaptığı etki ile Batı Avrupa'nın diğer kentleri de hızla sürece dahil edilmiştir (Güneş & Eren, 2021, s. 48). Bu kurum yerel yönetimlerin, kardeş şehir ilişkileri kurmaları veya mevcut ortaklıklarını geliştirmeleri adına birçok engeli aşabilmeleri için önemli bir yapılanmadır. Hatta, AB Güney ve Doğu Avrupa ülkelerine doğru sınırlarını genişletirken, bu süreçte gelişen kardeş kent ilişkilerinin demokrasinin gelişimine ve bütünleşme anlamında, sürece katkı sağladığı görülmüştür (Clarke, 2011, s. 5). Günümüzde bu durum artarak devam etmektedir.

Avrupa belediyelerinin birçoğu, diğer Avrupa kentleri veya uluslararası olarak farklı ülkelerin kentleri ile kardeş kent ilişkisi kurmakta ve yürütmektedir. Kardeş kent ilişkisi, Avrupa'daki belediyelerin çıkarlarını uluslararası sahnede tanımlamaları için attığı bir adım olarak görülmektedir (Akman & Akman, Türkiye'de Kardeş Şehir Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Nitel Bir Analizi, 2017/2).: “Bir ortaklık modeli olarak önerilen kardeş şehirciliğin amacının bazen ulusal ve uluslararası kentlerin kültürel ilişkilerini tanıtmak, bazen de bölgesel ya da kentsel gelişimini sağlamak olduğu belirtilmekle beraber esasında barışın egemen kılınmasının nihai hedef olduğu görülmektedir” (Güneş & Eren, 2021, s. 48). Tarihi perspektif ile ele alındığında günümüzde de kültürel, ekonomik iş birliği, ortaklık çalışmaları ile sağlanan kardeş kent ilişkileri, temel de barışın sağlanması yönünde bir amaca hizmet ettiği söylenebilir.

Son dönemde kent eşleştirme, ülkeler arasında stratejik ortaklıklar kurmak için kullanılan bir yöntem olmuştur. Kentlerin, kardeş kent kavramı etrafında bir araya gelerek kültürel, ticari ve sosyal amaçlar bakımından birliktelikler kurdukları bir süreç olarak gelişmiştir (Güneş & Eren, 2021, s. 48). Dolayısıyla 1960- 1970 arası dönemde kardeş kent ilişkileri savaş sonrası dönemde yerelde barışın inşasını ve ülkeler arasındaki diplomasinin sağlanmasını amaçlarken; 2000'li yıllar sonrasında kardeş

kent ilişkileri vatandaşların birbirlerinin kültürlerini tanımalarından ekonomik kalkınma için iş birliğine kadar birçok alanda katkı sağlayan bir seviyeye ulaşmıştır. “Ouchi çalışmasında, Dünya Bankası projeleri üzerinde kardeş kentlerin pozitif bir etkiye sahip olduğunu aynı zamanda kurumsal kapasitenin oluşturulması ve güçlendirilmesi için kardeş kent ilişkilerinin bir argüman olarak görüldüğünü ifade etmektedir” (Ouchi, 2004, s. vii). Bu kapsamda kardeş kent ilişkileri barış inşasından ulusal dış politikaya, kalkınmadan kültür tanıtımına kadar birçok alanda kentlerin uluslararası hareketliliğine katkı sağlamaktadır. Yerel yönetimler bünyesindeki kardeş kent iş birliği ortaklıklarının süreç içerisindeki mühim görevleri, aracısız bağlantı kuran ve bu bağlantıları arttıran bir otorite konumundadır (Oktay, 2014, s. 27). Kentteki yurttaşların, aralarındaki faaliyetler perspektifinde ortaklıkları ve etkileşimleri hususunda kolaylaştıran ve koordine eden bir görev tanımına sahiptir. Kent diplomasisinin ve bunun bir çeşidi olan kardeş kent uygulamaları devletler tarafından bir yumuşak güç olarak kullanılmaktadır (Ekşi, 2018, s. 133). Nitekim kardeş kent uygulamaları belediyeler için açık bir dış politika tanımlaması faaliyeti ve kent diplomasisinin en önemli araçlarından biri olma özelliğini taşımaktadır (Öktem, Göçoğlu, & Tunç, 2016, s. 53).

3.1.4. Ulusal/Uluslararası Hibe ve Fonları

İnsanların, toplumun, dünyanın değişen ve artan ihtiyaçlara yetişmesi ve bu ihtiyaçları karşılaması gün geçtikçe zorlaşmaktadır. Bu durum karşısında artan kentleşme yerel yönetim birimlerini mali kaynak arayışına yönlendirmektedir. Çünkü; mali kaynak olmaksızın kamu hizmetlerinin sunumu mümkün değildir (Eryılmaz, 2010). Yerel yönetimlerin alt yapı, su, atık yönetimi, kanalizasyon gibi kamusal hizmetlerine ilave olarak kültür, sosyal, kadın ve gençlik gibi alanlarda da hizmet vermeye başlaması; sürekli artan yönetim ve iş yapma kapasitesi gibi durumlarda belediye yönetimi ve gelirleri yetersiz kalmaktadır. Bu durum karşısında; *“yerel yönetimlerin hizmet üretimi ve dünya standartlarında güncel gelişim gösterebilmeleri adına kendi bütçeleri dışında kaynak oluşturarak hayata geçirmek istedikleri hizmet ve faaliyetler için birçok kurum ve kuruluş tarafından sunulan alternatif mali finans kaynakları bulunmaktadır”* (Çalışkan, 2019, s. 73). Finans kaynakları temelde bir fikri çıktı üzerinden faydayı amaçlamakta ve hibe/fon adı altında finans kaynaklarına erişimi sağlayan programlardan oluşmaktadır. Finans kaynaklarını; merkezi yönetimin oluşturduğu fonlar, merkezi yönetimin ilişkide olduğu uluslararası kuruluşlar, yerel yönetimlerin ilişkide olduğu uluslararası kuruluşlar ve oluşturulan protokoller, yabancı ülkelerin ulusal sınırları içerisinde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların fon kaynakları oluşturmaktadır (Durukal, 2013, s. 61). Yerel yönetimlerin faaliyetlerini icra ederken, yararlanabileceği finans kaynaklarının başında uluslararası kurum ve kuruluşlar yer almaktadır. Ulus üstü kuruluş ve finans kaynağı olarak Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği gibi aktörler yerel yönetimlere destek vermektedir.

a) Dünya Bankası Fon Kaynakları

Dünya Bankası desteklerinin temel konusunu, Milenyum Kalkınma Hedefleri (MKH) kapsamında yoksulların güçlendirilmesi ve kalkınma sürecine dahil edilmesi oluşturmaktadır. İnsan kaynağını geliştirerek aşırı yoksulluğu sona erdirmeyi ve daha kapsayıcı toplumlar yaratma hedefi doğrultusunda hedefleyerek bu doğrultuda faaliyet göstermektedir. Dünya Bankası ülkeler için ayırdığı finansmanı iki şekilde kategorize etmektedir. Birinci finansman çeşidi olarak belirli çalışmalar için doğrudan sağladığı proje destekleridir. İkinci finansman çeşidi ise Dünya Bankası'nın oluşturduğu fonlara yapılan başvurulardır. Birinci finansman çeşidi olan doğrudan projelere finansman sağlanması, ülkelerin Dünya Bankası ile olan ikili ilişkilerinin sonucunda belirlenmektedir. Ülkelerin merkezi hükümetleri kalkınmadaki öncelikli hedeflerini belirleyip, Dünya Bankası ile paylaştıktan sonra, Dünya Bankası'nda belirtilen ihtiyaçların giderilmesine yönelik projeleri destekleme kararı alınırsa finansman desteği sağlanmaktadır (Durukal, 2013, s. 62). Dünya Bankası'nın sağladığı bu tür proje destekleri finansal açıdan yüksek bütçeye sahiptir.

Dünya Bankası bünyesinde yer alan kurumların finansman kaynaklarına göre fon kaynakları da farklılık göstermektedir. Bu kurumlar (World Bank, 2022):

- “Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (International Bank for Reconstruction and Development-IBRD);”
- “Uluslararası Kalkınma Birliği (International Development Association-IDA);”
- “Uluslararası Finans Kurumu (International Finance Corporation-IFC);”
- “Çok Taraflı Yatırım Garantisi Ajansı (Multilateral Investment Guarantee Agency-MIGA);”
- “Uluslararası Yatırım Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi (International Centre for Settlement of Investment Disputes-ICSID)”

Dünya Bankası'nın bu alt kurumları içinde en çok fon tahsisi yapan ise yukarıdaki listede yer alan ilk üç kurumdur. Bu alt kurumlar tarafından desteklenen projelerin sektörlere göre dağılımı incelendiğinde ise; merkezi yönetim, bankacılık, sanayi, ticaret, sosyal hizmetler, sağlık, enerji ve yerel yönetimler, su temini, atık yönetimi ve eğitim, ulaşım, tarım gibi konular yer almaktadır (World Bank, 2022).

Sosyal Kalkınma Sivil Toplum Fonu (Civil Society Fund- CSF)

Dünya Bankası'nın bu fonlar dışında iki fon mekanizması daha mevcuttur. Bu fonlardan ilki, Sosyal Kalkınma Sivil Toplum Fonu (*Civil Society Fund- CSF*)'dur. Küçük Hibeler Fonu olarak da adlandırılan fon Dünya Bankası'nın dünya çapında sivil katılımı teşvik etmek hedefiyle 29 yıl boyunca sivil toplum kuruluşlarını desteklemiştir. Dünya Bankası'nın yönetim hedeflerini desteklemeye yönelik hizmet vermiştir. CSF; 50'den fazla ülkedeki STK'ları, iyi yönetim ve sosyal sorumluluk, çevre, iklim

değişikliğinin sosyal boyutları, cinsiyet ve sosyal içerme, kırsal kalkınma ve gençlerin güçlendirilmesi gibi çeşitli faaliyetleri desteklemiştir (World Bank, 2011). Bu fon Temmuz 2012’de kapanmıştır.

Yaratıcı Kalkınma Fikirleri Yarışması

İkinci fon ise Yaratıcı Kalkınma Fikirleri Yarışması’dır. Dünya Bankası’nın bu destek programı hem fon hem de yarışma formatında olması, dünyanın dört bir yanından iletilen fikirleri tespit etme ve finanse etme olanağı ile farklı bir özellik taşımaktadır: “Destek programı sayesinde en düşük maliyet ve bürokrasi ile birbirinden farklı amaç ve bağlılıkları olan kurum ve kuruluşlar bir araya gelmektedir (Durukal, 2013, s. 65).” Bu kapsamda Dünya Bankası, belirlenen tarih ve dönemlerde destek programına ilişkin proje teklif çağrısına çıkarak ve başvuruları değerlendirerek fikirleri desteklemektedir.

b) Birleşmiş Milletler (BM) Fon Kaynakları

Birleşmiş Milletler fon kaynaklarını; proje ya da program fonlama faaliyetlerini genellikle alt programlar aracılığıyla gerçekleştirmektedir (Durukal, 2013, s. 65). Bu alt fonlar; UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı), UNCHR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği), UNFPA (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu), UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu), IOM (Uluslararası Göç Örgütü) gibi Birleşmiş Milletler kuruluşları yerel ve bölgesel bazda konularına ve çalışma alanlarına göre yerel yönetimlerle iş birliği ve ortaklık çalışması yürütmektedir. Birleşmiş Milletler bünyesinde yer alan en kapsamlı destek programı Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)’dir. UNDP, insani gelişme ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ’ne ulaşmak için ulusal ve yerel kapasitelerin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Çalışmaları; “sürdürülebilir kalkınma”, “demokratik yönetim ve barış inşası”, “iklim ve afet direnci” olmak üzere üç ana alana yoğunlaşmaktadır: “*Odak çalışma alanlarının yanı sıra UNDP; proje uygulama desteği, özel sektörle iş birliği, kalkınma ve cinsiyet, bilişim teknolojileri konularında da çalışmalar gerçekleştirmektedir*” (Durukal, 2013, s. 65). Bu amaçlar doğrultusunda UNDP ülkelere destek fonu sağlamak ve etkili bir şekilde kullanmasına yardımcı olmaktadır.

UNDP’ nin çeşitli finansman kaynakları bulunmakta ancak finansman mekanizmaları iki ana gruba ayrılmaktadır. Birincisi *Düzenli Kaynaklar*, bu kategoride üye ülkelerin düzenli gönüllü kaynaklarından oluşmaktadır: “Düzenli kaynaklar, ülke ofislerinin geçiminin yanı sıra, krizde olan ülkelerin özel kalkınma ihtiyaçları ya da şiddetli bir krizin ortaya çıkmasını önlemek için kullanılmaktadır (UNDP- Türkiye, 2022) İkincisi ise *Diğer Kaynaklar*, bu program ise kendi altında Kredi Fonları ve Paralel Finansman olarak ikiye ayrılmaktadır.

- Kredi Fonları; özel kuruluşlar ve bireyler de dahil olmak üzere bağışta bulunan bir ya da birden çok hükümet ve hükümet dışı tarafın desteğinden oluşmaktadır (UNDP- Türkiye, 2022).

- Paralel Finansman; bağışta bulunan tarafların, ortak bir program veya projenin hayata geçirilmesi için UNDP' ye katılmakla beraber kendi kaynaklarını ayrı yönetmeleridir (UNDP- Türkiye, 2022).

Ancak bu finansal destek programlarının bir farkı bulunmaktadır. Bu fonlar UNDP hesaplarında yer almasa da UNDP projeleri için kullanılmaktadır. Türkiye'de UNDP fonlarının kullanım alanları Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 'ne göre kategorize edildiğinde, bütçenin %11,2'si 11. Amaç yani "Sürdürülebilir Kentler ve Topluluklar" başlığı üzerinden kullanılmaktadır. 11. Amaç yerel yönetimler ve kentler için son derece önem arz etmektedir. Nitekim, UNDP'nin spesifik olarak yerel yönetimler ve kentlere verdiği desteği açıklar niteliktedir. Bu durumun kanıtı olarak ise; *"Ulusal düzeyde yerel yönetimlerin şekillenmesine katkı sağlayan en büyük program Yerel Gündem 21 Programı (YG-21) ve Yerel Yönetimler Reform Uygulamasının Devamına Destek Projesi (LAR) olarak ifade edilen programların koordinasyon sürecini doğrudan UNDP tarafından gerçekleştirilmiştir"* (Durukal, 2013, s. 66).

c) Avrupa Birliği Fon Kaynakları

Türkiye'nin, Avrupa Birliği süreci 10-11 Aralık 1999 tarihinde gerçekleşen Helsinki Zirvesi ile farklı bir boyuta ulaşmıştır. Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği kabul edilmiş ve Türkiye- AB ilişkilerinin dönüm noktası olmuştur.

Helsinki Zirvesi sonrası diğer aday ülkelerde olduğu gibi Türkiye için de Katılım Ortaklığı Belgesi hazırlanmasına karar verilmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020). Bu belge sonucunda Türkiye ve AB ilişkilerinde en büyük değişimlerden birisi mali ilişkiler alanında gerçekleşmiştir. Öncesinde mali destekler komisyon tarafından temin edilmekteyken, zirve sonrasında aday ülkeler destekleyecekleri projeleri kendileri belirleme hakkına sahip olmuştur. Türkiye, 2001 sonu itibarıyla hibe nitelikli fonlardan tek bir çerçeve altında yararlanmaya başlamıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020). Bu süreçte AB, hibe nitelikli mali yardımların teknik ve yasal çerçeveye oturtulması için mali yardımların kullanımını sağlayacak merkezi olmayan uygulama sistemi talebinde bulunmuştur. Bu kapsamda mali yardımların kullanımını sağlayacak merkezi olmayan uygulama sistemi "2001/41 sayılı Başbakanlık Genelge" ile yayımlanmıştır (Durukal, 2013, s. 67). Genelgeye göre kurulan sistemin aktörleri;

- *"Ulusal Mali Yardım Koordinatörü"*
- *"Mali İş birliği Komitesi"*
- *"Ulusal Fon ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisi"*
- *"Ortak İzleme Komitesi"*

- “*Merkezi Finans ve İhale Birimi* olarak belirlenmiştir” (T.C. Dışışleri Bakanlığı Avrupa Birliğı Başkanlığı, 2020). Dolayısıyla mali yardımların kullanımı yasal bir koordinasyona geçirilmiştir. Bu koordinasyonun yetkileri günümüzde Avrupa Birliğı Başkanlığı bünyesinde toplanmıştır.

Avrupa Birliğı mali yardımları adaylık öncesi, adaylık sonrası ve katılım öncesi yardım aracı (Instrument for Pre-accession Assistance- IPA) olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Adaylık Öncesi Mali Yardımlar Dönemi 1964-1999 yıllarına kapsamaktadır. Bu dönemde Gümrük Birliğı ve Avrupa-Akdeniz ortaklığı bünyesinde finanse edilen MEDA (Mediterranean Economic Development Area), MEDA- I ve yine Akdeniz ülkelerine Avrupa Yatırım Bankasının kredi sağlaması amacıyla EUROMED sistemi ön plana çıkmaktadır (T.C. Dışışleri Bakanlığı Avrupa Birliğı Başkanlığı, 2020).

Adaylık Sonrası Mali Yardımlar Dönemi 2000-2006 yıllarını içermektedir. Türkiye, 2001 yılı itibariyle hibe nitelikli fonlardan tek bir çerçeve altında yararlanmaya başlamıştır (T.C. Dışışleri Bakanlığı Avrupa Birliğı Başkanlığı, 2020). Adaylık sonrası süreçte yasal ve kurumsal düzenlemelerin yapılabilmesi projeler yoluyla mali destek verilmiştir. Avrupa- Akdeniz ortaklığı çerçevesinde yer alan MEDA- II programı bu süreçte de devam etmiştir ancak 2002 yılına gelindiğinde Türkiye MEDA programının kapsamı dışında bırakılmıştır. Türkiye’nin reform sürecinde kazandığı ivme sonucunda, mali yardım miktarında ciddi bir artış gerçekleşmiştir.

Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-accession Assistance- IPA) ilk olarak 2007-2013 yılları arası dönemi kapsamaktadır. IPA, Avrupa Birliğı’nin söz konusu dönemi kapsayan bütçe döneminde aday ülkeler için mali yardım mekanizmasında yaptığı değişiklik sonucu oluşturulan mali kaynaktır. Bu değişiklik sonucunda aday ülkelere yapılan mali yardımlar Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) olarak birleştirilmiştir. Beş bölüm halinde yapılandırılan IPA, geçiş dönemi ve kurumsal yapılanma desteğı yanı sıra çevre, ulaştırma, bölgesel rekabet, insan kaynakları kalkınması ve kırsal kalkınma olarak belirlenen yeni alanlarda katılım öncesi mali destek sağlamaktadır (T.C. Dışışleri Bakanlığı Avrupa Birliğı Başkanlığı, 2020).

Bu kapsamda IPA'yı oluşturan konular bkz. Şekil 2;

Şekil 2: IPA Bileşenleri

IPA'nın amacı aday ülkelerin AB'ye üye olma yolundaki ihtiyaç ve önceliklerine hizmet eden projelerin desteklenmesidir (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020). Bu kapsamda aday ülkelerin yönetim kurumlarına projeler aracılığıyla kullandırılan fonlar, AB müktesebatına uyumu ve bu uyum için gerekli idari kapasite oluşturulmasını hedeflemektedir. Türkiye, 2007-2013 dönemi katılım öncesi mali yardım IPA bileşenleri kapsamında toplam 4.794,70 (M€) hibe almıştır (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020). Avrupa Birliği (AB) tarafından sağlanan mali yardımlar, uygulama açısından kendi içinde ikiye ayrılmaktadır (Kösecik & Akbaş, Mayıs 2009, s. 97).

- 1. Çerçeve Projeler (Makro Projeler):** İlk olarak bakanlıklar ve bakanlıklara bağlı kuruluşlar olmak üzere düzenleyici/denetleyici kurullar, TBMM, belediyeler ve belediye birlikleri, üniversiteler, Sayıştay, YÖK, BOTAS, KOSGEB ve geniş kitlelere hitap eden sivil toplum kuruluşlarının sorumlu oldukları projelerdir (Kösecik & Akbaş, Mayıs 2009, s. 70).
- 2. Hibe Programları (Mikro Projeleri):** Yerel yönetimler, yerel yönetim birlikleri, üniversiteler, araştırma enstitüleri, ilk öğretim ve orta öğretim okulları, KOBİ'ler sanayi, ticaret, ziraat, meslek odaları ve kuruluşları, vakıflar, dernekler, sendikalar ve kooperatifler ile çiftçi grupları tarafından hazırlanan, çerçeve projelerin altında yer alan ve söz konusu projelerin hedeflerine ulaşmayı hedefleyen projelerdir (Kösecik & Akbaş, Mayıs 2009, s. 70)

Bu kapsamda sağlanan Avrupa Birliği tarafından fonlanan projelerin uygulama aşamasında yerel, bölgesel ve ulusal kamu kurumları tarafından sağlanması söz konusu hibelerin denetimi ve uygulamanın çıktısının yaygınlaştırılması açısından önem arz etmektedir. IPA' da yer alan hibe programları, yerel

aktörlerin kullanabileceği ve bu doğrultuda problem olarak gördükleri noktalara çözüm önerileri geliştirerek, bunları hayata geçirebilme imkânı sunmaktadır.

IPA – II DÖNEMİ- (Katılım Öncesi Yardım Aracı): Avrupa Birliği müktesebatına uyum ve uygulanması kapsamında “Katılım Öncesi Yardım Aracı” 2007-2020 yıllarını arasını kapsayan I. Dönemin devamı niteliğinde olan bir programdır. AB müktesebatına uyum sürecinde ekonomik ve sosyal uyuma yönelik kapasite geliştirme hedeflenirken ayrıca fonların daha etkin kullanımına ilişkin sektörel yaklaşım ön plana çıkmıştır. Dolayısıyla IPA – I dönemini oluşturan bileşenlerin yerini sektörler almıştır ve bu kapsamda yürütülecek çalışmalar sektör sorumlusu kuruluşlar tarafından belirlenecektir. IPA – II döneminde öncelikli 9 sektör ve sektör sorumlusu kuruluş belirlenmiştir. Bu sektör ve kuruluşlar için aşağıdaki Tablo 1’e bakılabilir:

Tablo 1:IPA-II Dönemi Öncelikli Sektör ve Sektör Sorumlusu Kuruluşlar

Sektör	Sektör Sorumlusu Kuruluş
Demokrasi ve Yönetişim	AB Bakanlığı AB Müktesebatına uyum, Birlik Programları ve Sivil Toplum
Adalet, İşleri ve Temel Haklar	Adalet Bakanlığı İşleri Bakanlığı AB Bakanlığı
Ulaştırma	Ulaştırma Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı
Çevre ve İklim	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Enerji	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Rekabetçilik ve Yenilik	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
İstihdam, İnsan Kaynaklarının Gelişimi ve Sosyal Politikalar	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Bölgesel ve Sınır Ötesi İş birliği	AB Bakanlığı

Kaynak: (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020)

IPA – III DÖNEMİ- (Katılım Öncesi Yardım Aracı): 2021 yılında açıklanan ve 2027 yılını kadar geçerli olacak bir programdır. II. Dönemde 12,8 milyar avro olan IPA fonları III. Dönemde 14,5 milyar avroya yükselerek, %27 artış gerçekleştirmiştir. III. Dönemde 5 öncelikli alan mevcuttur.

- I. “Hukukun üstünlüğü, Temel Haklar ve Demokrasi”
- II. “İyi yönetim, Müktesebat Uyumu, Stratejik İletişim ve İyi Komşuluk İlişkileri”
- III. “Yeşil Gündem ve Sürdürülebilir Bağlantısallık”
- IV. “Rekabetçilik ve Kapsayıcı Büyüme”

V. “Bölgesel ve Sınır Ötesi İş Birliği” (T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı, 2020)

AB’nin bu 5 öncelikli konu arasında proje seçim kriterlerinin başında “AB reformları ile ilgili gelişmişlik ve verimlilik ilkesi gereği ihale belgesi hazır olan projeler” seçilmektedir. Dolayısıyla yerel yönetimlerin özellikle hibe ve fon çağrılarına proje hazırlarken, AB’nin hassas olduğu “iklim değişikliği ile mücadele, karbon salınımının en az seviyeye indirilmesi” gibi konulara yani AB politikalarının esas alındığı projeler hazırlaması bu çağrılardan faydalanmaları için kolaylık sağlayacaktır. 2021-2027 döneminde açılacak olan hibe programları ise şu şekildedir:

- **UFUK AVRUPA:** Yeşil Gündem, Sağlık, Dijital Gündem çerçevesine sahip TÜBİTAK öncülüğünde yürütülen bir hibe programıdır. Bilimsel mükemmeliyet doğrultusunda Yenilikçi Avrupa, küresel sorunlar ve endüstriyel rekabet gibi konularda proje hazırlayacak yerel yönetimler, programa dahil olan ülkelerden en az üç proje ortağı alması gerekmektedir.
- **Türkiye – AB Şehir Eşleştirme Programı II:** Bu çağrı direkt kentleri ilgilendiren ve akıllı kentler, sürdürülebilir kalkınma, göç yönetimi ve yeşil gelecek gibi konu başlıklarına yer vermektedir. Bu çağrı 2021 için Yeşil Gündem’in devamını oluşturmaktadır.
- **Erasmus Programı:** Erasmus, 1987 yılında uygulanmaya başlayıp klasik anlamda üniversite öğrencilerinin ve akademisyenlerin uluslararası hareketliliğini sağlayan bir programdır. Ancak 2014 yılında yapılan revize ile ERASMUS+ olarak adlandırılarak ayrı bir bütçe ile gençlerin gönüllü çalışma faaliyetleri, eğitim, öğretim ve iş tecrübesi edinmesi Avrupa 2020 stratejisine uygun düzenlenmiştir. Erasmus+ programı üç ana eylem ve iki özel eylemden oluşmaktadır. “Bireylerin Öğrenme Hareketliliği, Yenilik ve İyi Uygulamaların Değişimi için İş Birliği ve Politika Reformuna Destek (TBB Finansman Kaynakları, 2021)” kategorileri ana eylemleri oluşturmaktadır. Jean Monnet Programı ve Spor Destekleri özel eylemler olarak belirtilmektedir. Bu eylemlerde amaçlanan gençlerin eğitim, öğretim staj ve gönüllük faaliyetleri kapsamın iş dünyası, yerel yönetimler, STK’lar arasında iş birliği ve ortaklıkları arttırmaktır. Erasmus+ programının yürütücüsü olan çatı kuruluş Türkiye Ulusal Ajansıdır. Belediyeler, Ulusal Ajansa akredite olarak gençlerin gönüllülük alanında Avrupa Dayanışma Programı (ESC) ile yurt dışı deneyimi yaşamalarını sağlayabilmektedir. Bu program kapsamında iş birliği için ortaklıklar kurarak kentin uluslararası sistemde aktif olmasını ve görünürliğünün artmasını sağlamaktadır. Erasmus Spor programı ile belediyeler bünyesinde yer alan spor kulüpleri ve yine belediyelerin gençlik merkezleri özelinde gerçekleştirilen spor faaliyetlerine bu hibe programı ile farklı bir boyut kazandırmaktadır.
- **Sivil Toplum Diyalogu Programı:** Bu hibe programı Türkiye ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerden sivil toplum kuruluşlarını ortak bir konu etrafında buluşturarak, toplumların ve

kurumların birbirlerini tanınmasını ve ortak bir diyalog oluşturulmasını hedeflemektedir. IPA kapsamında Türkiye ve Avrupa Birliği'nin finanse ettiği programın çatı kuruluşu, Avrupa Birliği Başkanlığı'dır. Türkiye ve AB'den STK'ları, belediyeleri, niversiteleri ve meslek kuruluşlarını ortak ilgi alanlarında, teknik bilgi ve uzmanlık paylaşımı ve uzun dönemli ilişki geliştirme gibi hususlarda bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Hibe programının temel hedefleri arasında *“Türkiye'deki ve AB ye ülkeleri ile aday ülke belediyeleri arasında diyalogun arttırılması ve uzun vadeli sürdürülebilir iş birliğinin kurulması ve güçlendirilmesi”* (TBB Finansman Kaynakları, 2021) yer almaktadır. Bu hibeden toplam 6 yerel yönetim kuruluşu faydalanmıştır.

- **İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı (İKG OP):** T.C. Aile, alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Avrupa Birliği ve Mali Yardımlar Dairesi Başkanlığı “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Program Otoritesi (İKG PO)”, istihdam sektöründe Avrupa Birliği fonlarının etkin bir şekilde kullanılmasını ve buna yönelik projelerin hazırlanması, yönetilmesi ve denetimi konusunda çalışmalar icra eden çatı kuruluştur. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı (İKG OP) ise Avrupa Birliği tarafından Türkiye'ye sağlanan “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Program Otoritesi (İKG PO)” tarafından yürütülen bir programdır. Bu program Türkiye'nin efektif bir şekilde işleyen iş gücü piyasasına sahip olmasını hedeflemektedir. Dolayısıyla program “İstihdam, Eğitim, Hayat Boyu ğrenme ve Sosyal İçerme” (TBB Finansman Kaynakları, 2021) olarak öncelikli alanlardan oluşmaktadır. Bu hibe programından faydalanan belediyeler kadınların ve gençlerin istihdam oranını arttırmak, kız çocuklarının okullaşma oranının arttırmak, dezavantajlı bireylerin istihdamı gibi konu başlıklarında projeler yürütmektedir.

d) Büyükelçilik Fonları

Türkiye'de yer alan büyükelçiliklerin açtığı fon ve hibe programıdır. Bu kurumlar arasında; Hollanda Büyükelçiliği Fonu, İngiltere Büyükelçiliği Fonu, Japonya Büyükelçiliği Fonu, Avustralya Büyükelçiliği Doğrudan Yardım Programı, ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı, Kanada Büyükelçilik Fonu yer almaktadır (TBB Finansman Kaynakları, 2021). Bu fonlarda ülkelerin belirlediği önceliklere göre başvuru alınabilmektedir. İlgili hükümetler kendi ulusal politikalarına paralel olan yerel ve ulusal projelerin finansmanı noktasında ayrıcalık sağlamaktadır.

e) Kredi Finansmanı

Bazı ülkelerde yer alan ulusal kalkınma ajansları, banka ve kredi kuruluşlarının sağladığı hibe ve fon kaynaklarından oluşmaktadır. Fransız Kalkınma Ajansı (AFD), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Japonya Uluslararası İş Birliği Ajansı (JICA), Alman Kalkınma Bankası (KfW), İller

Bankası A.Ş (TBB Finansman Kaynakları, 2021) gibi kurumların sağladığı finansman kaynağı kredi olarak verilmektedir. Bu kredilere başvuran yerel yönetimler aldıkları fonu geri ödemekle mükelleftir.

Uluslararası fonların geneline bakıldığında belirli bir odak konusunun olduğu ve bu odak konu çerçevesinde hibe desteklerinin verildiği görülmektedir (Durukal, 2013). Bu fonlar, hem yerel yönetimlerin iş birlikleri oluşturmalarını veya geçmişte oluşturulan iş birliklerinin güçlendirilmesini hem de küresel boyutta eşit kapasite ve gelişmişlik seviyesinde olmayan yerel yönetimlerin kalkınma yardımı olarak yerel yönetimler arası kapasite uyumunun sağlanmasına yardımcı olmaktadır (Çalışkan, 2019, s. 74). Bugün fon kaynakları sadece alt yapı, iskân hizmetlerinin iyileştirilmesi için değil kültürlerarası etkileşim, kentlerin tanınması ve markalaştırılması ve de aynı zamanda da kentte yaşayan her bireyi de kapsayacak niteliktedir. Bu durum kent diplomasisinin modern anlamda faaliyet göstermesinin yollarından biridir.

3.2. Kent Diplomasisinin Uygulama Boyutları

Kent diplomasisi üzerine kavramsal tartışmalar hala devam etmektedir. Sizoo'ya (Sizoo, 2007, s. 3) göre “Hollanda Uluslararası İlişkiler Enstitüsü” kent diplomasisini altı boyutu olduğu yönünde kavramı ayırt etmektedir. UCLG Kent Diploması Komitesi ve Glocal Forum özellikle çatışma ve çatışma sonrası alanlarda kilit aktörler olarak yerel yönetimleri görmekte ve uluslararası ilişkiler yönetiminin bir ademi merkeziyetçilik biçimi olarak kent diplomasisi kavramını tanımlamaktadır (Sizoo, 2007, s. 3). Kentlerin, gelişen dış politikada bir aktör olarak var olması ve buna bağlı olarak kent diploması kavramının gelişmesi bu kavramın farklı boyutlara sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Kentlerin uluslararası sistemde yaptığı birçok diplomatik faaliyet kent diplomasisinin birden fazla boyutunu içermektedir. Kentlerin diploması faaliyetlerine birden fazla boyut tanımlansa da bu kapsamda Rogier van der Pluijm ve Jan Melissen kent diplomasisini altı boyuta ayırmaktadır. Dolayısıyla bu tez çalışmasında en sık kullanılan ve atıfta bulunulan “1- güvenlik boyutu, 2- kalkınma boyutu, 3- ekonomik boyutu, 4- kültürel boyutu, 5- ağ oluşturma boyutu ve son olarak 6- temsil boyutu” açısından değerlendirme yapılacaktır.

3.2.1. Güvenlik Boyutu

Uluslararası ilişkiler artık sadece ulusal hükümetlerin koruma alanı olmaktan çıkmıştır. Uluslararası, ulusal ve yerel alanların birbiriyle kesiştiği bir dünya sistemi yaşanmaktadır. Dolayısıyla kent diplomasisi kavramı, yerel yönetimler tarafından yürütülen birçok uluslararası eylem türüne adapte edilebilmektedir (Veldhuizen, 2008, s. 1). Savaş ve barış mevzuları uluslararası eylem türleri ile bağlantılı olan alanlara girmektedir. Çatışma çözümü, çatışma önleme, arabuluculuk ve barış inşasında

siyasi ve teorik çıkarlar Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra artış göstermiştir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 20). Dolayısıyla devletler Sovyetler Birliği ve ABD arasındaki güç dengesinin sonrasinda ortaya çıkan yeni çatışmaları çözme noktasında öncülük etseler de son yıllarda çatışma çözümü alanında yeni aktörler ortaya çıkmıştır. STK'lar, şirketler ve dini gruplar, ulusal ve uluslararası çatışmaların çözümünde önemli bir rol oynamaktadır. Bu aktörlerin yanında kentler de çatışma çözümü ve barış inşasında önemli bir role sahiptir. Bu kapsamda güvenlik çatısı altında çatışma önleme ve barış inşası kent diplomasisinin önemli bir boyutu haline gelmiştir.

Çatışma önleme ve barış kaynağı olarak kentlerin tarihsel katılımı tanımlanırken; İngilizlerin sömürge günlerinde Hindistan'da kargaşayı önlemek için yerel Hint topluluklarını sürece dahil ederek kullanmaları örnek gösterilmektedir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 20). Savaş durumunda mağdurların kentlerde yaşaması ve onların barış inşasına katılımı için en etkili argüman yerel yönetimlerdir. İlk olarak kentler ağı olan Glocal Forum 2003 yılında "küre yerelleşme" üzerine yayınladığı çalışmada kent diplomasisi terimine barış inşası vurgusu yapmıştır. Bu doğrultuda Glocal Forum, kilit aktörler olarak yerel yönetimler ve ana süreçler arasında ademi merkeziyetçilik ve kentler arası iş birliği ile küreselleşmenin ve daha fazla eşitliğin yönetişimi için aşağıdan yukarıya bir sistem önermektedir (Sizoo & Musch, 2008, s. 10). Nitekim yerel yönetimlerin halka en yakın kurumlar olması ve çatışma çözümü, barış inşası süreçlerinde aktörlerle birinci dereceden teması önerilen sistemi destekler niteliktedir.

Yerel yönetimler çatışma bölgelerinde, sosyal uyumu teşvik eder, istikrarsız bölgelerde barış bölgeleri oluşturmaya çalışır; ayrıca çatışma sonrası dönemde yerel demokrasiyi ve insan haklarını destekler (Veldhuizen, 2008, s. 2). Dolayısıyla yerel yönetimler, vatandaşları için güvenli ortam yaratmak adına çeşitli diyalog faaliyetleri gerçekleştirmekte ve barışa katkı sağlama bilinci ve sorumluluğunu hissetmektedirler (Çalışkan, 2019, s. 80). Yerel yönetimlerin ulusal ve uluslararası sistemde kurduğu kardeş kent ilişkileri ve proje iş birlikleri sayesinde diğer kentlerle ortak çalışarak deneyim elde etmektedir. Bu deneyim ve iş birlikleri kentlerin barış inşasında alt tabanını oluşturmaktadır. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler ve alt örgütleri, STK'lar ve diğer uluslararası aktörler, şehirlerin ve yerel yönetimlerin çatışma önlemedeki çarpan etkisini kabul etmekte aynı zamanda ulusal ve uluslararası belediye birlikleri vasıtasıyla çoklu diyalog kurarak, barış geliştirme ve güvenlik sağlama alanındaki çalışmalara katılımını teşvik etmektedirler (Sizoo & Musch, 2008, s. 9). Ancak yabancı bir aktör olarak yerel yönetimlerin doğrudan çatışma bölgelerine dahil olması bazı olumsuz sonuçlar meydana getirmektedir. Bu doğrultuda yabancı yerel yönetimler çatışma bölgelerinde aktif olan uluslararası yardım kuruluşları, STK'lar ve bölgeyi tanıyan yerel yetkililer ile diyalog halinde kalarak barış inşasına katkı sağlamaktadır. Kent diplomasisi süreçlerinin kırılğan olması, faaliyetlere katkıda sağlayabilir veya çatışmayı şiddetlendirebilir. Kent diplomasisi sürecinin kırılğan olması geri çekilmeyi gerektirir mi sorusuna Sizoo ve Musch altı ön koşuldan bahsederek şöyle cevap vermişlerdir: "Birincisi,

yabancı yerel yönetimler çatışma alanını ve içindeki siyaseti yeterince iyi bilmelidir. İkincisi, ayrılıklar arasında köprü kurmaya istekli yerel liderlere ihtiyaç vardır. Üçüncüsü, şiddetin belirli bir kontrol düzeyine getirilmesi gerekmektedir. Dördüncüsü, ilgili kişilerin kurallara göre (insan hakları, temsil gibi) oynadığını görmek istemelidir. Beşincisi, yerel yönetimlerin çatışmaları barışçıl bir şekilde çözmeleri ve hizmetleri barışçıl bir şekilde sunmaları için gerçek bir fırsat olması gerekmektedir. Son olarak, özellikle büyük dış müdahaleleri içeren durumlarda, yasal bir çerçeve ve yeniden yapılanma sürecinin yönü geniş çapta kabul edilmelidir” (Sizoo & Musch, 2008, s. 24-25). Nitekim kent diplomasisinin çatışma çözümü ve barış inşası sürecinde müdahalede bulunması için pek çok şey bilmesi, doğru uluslararası ve yerel ortaklar ile çalışması ve doğru yaklaşımlarda bulunması için birçok kez hedef tahtasında olması gerekmektedir.

Galtung kentlerin barış inşası sürecindeki rolünü üç aşamada incelemektedir. Bu bağlamda kentler, 1- çatışma öncesi ulusal ve uluslararası alanda ikili diyalog kanalları oluşturarak sorunun iletişim yoluyla aşılma çalışması, 2- çatışma sırasında yerinden edilmiş halka akut döneminde acil yardım çalışmalarının sağlanması, 3- çatışma sonrasında ise kentin yeniden inşası konusunda çalışmalar yürütmektedir (Galtung, 2000, s. 862). II. Dünya Savaşı sonrasında kentlerin çatışma çözümü ve barışın inşasındaki rolü dikkat çekmektedir. Barış İçin Belediye Başkanları (*Mayors For Peace*) kentlerin diplomatik girişimlerine ve güvenlik boyutuna örnek gösterilebilir. 1982 yılında II. BM Silahsızlanma Özel Oturumunda, Hiroşima Belediye Başkanı Takeshi Araki, dünyanın dört bir yanındaki şehirleri ulusal sınırları aşmaya ve nükleer silahların kaldırılması için birlikte çalışmak üzere dayanışmaya katılmaya çağırdı (Mayors For Peace, 2022). Bu çağrı kapsamında Araki farkındalık faaliyetleri yürütmüş ve gelecekte muhtemel nükleer saldırıların önlenmesini hedeflemiştir. Sonuç olarak kent diplomasisinin güvenlik boyutunda ifade edilmek istenen husus kentlerin, nükleer silah ve terör gibi küresel tehditlere karşı duruşu ayrıca barışın tesisine yönelik gayretlerinin bütünüdür (Daoudov, 2013, s. 283).

3.2.2. Kalkınma Boyutu

Yerel topluluklar kalkınma yardımlarında önemli bir üs olmuşlardır. Özellikle büyük yıkımların gerçekleştiği II. Dünya Savaşı’nın sona ermesi ve dünya genelinde kent eşleştirme programlarının artışı kentleri yerel kalkınma alanında önemli bir konuma getirmiştir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 23). Kentlerin, kalkınma yardımlarında rol almasının arkasında birçok saik yer almaktadır. Kalkınma yardımına ağırlık veren şehirlerin arkasındaki en önemli saik uluslararası dayanışmadır. Kalkınma yardımlarında yerel yönetimlerin, yerel ihtiyaçları diğer aktörlere göre daha iyi bilmesi ve tespit etmesi bu noktada kentleri öne geçirmektedir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 23).

Eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan, “Birleşik Şehirler ve Yerel Yönetimler” konferansında belediye başkanlarına, kalkınmanın kentlerin sokaklarından başladığını savunmuş ve yerel yönetimlerin uluslararası kalkınmadaki rolüne vurgu yapmıştır. Bu doğrultuda dünyanın kentsel binyıla girdiğini ve kentlerin ekonomik büyümenin motorları olduğunu belirtmiştir. Kentlerin, Binyıl Kalkınma Hedeflerinin kritik bir parçası olduğunu ve eğitim, açlık, sağlık, su, temizlik ve cinsiyet eşitliği gibi alanlarda ilerlemenin kentler ve yerel yönetimlerin üstlendiği rol ile mümkün olacağını aktarmıştır (UN Press Release, 2005). Annan’a göre küresel hedeflerin ulaşılabilir olması için yerel eylemler gerekmektedir.

UCLG, Binyıl Kalkınma Hedeflerinin (BKH) gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin etkinliğini ve öncülüğünü arttırmak adına Milenyum Kentleri ve Kasabaları Programı 2015 yılına kadar yürütmüştür. UCLG, 2005-2015 yılları arasında Binyıl Kalkınma Hedeflerinde belirlenen sekiz başlığa ulaşmak ve yerel kalkınmayı sağlamak için dünya çapında, yerel yönetimlerin iş birlikleri oluşturması sağlamıştır. Binyıl Kalkınma Hedeflerinde ulaşmak istenen sekiz alt başlık; “1- aşırı yoksulluğu ve açlığı ortadan kaldırmak, 2- evrensel ilköğretime ulaşmak, 3- cinsiyet eşitliğini teşvik etmek, 4- çocuk ölümlerini azaltmak, 5- anne sağlığını iyileştirmek, 6- HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele etmek, 7- çevresel sürdürülebilirliği sağlamak ve 8- kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirmek olarak belirlenmiştir” (UCLG, 2021).

2015 yılından sonraki süreçte Birleşmiş Milletler, üye devletleri tarafından kabul edilen 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi ile su, enerji, iklim, okyanuslar, kentleşme, barış ve refah gibi alanlarda ortak bir plan sunmaktadır. Bu doğrultuda oluşturulan 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (SKH) “*yoksulluğu ve diğer yoksunlukları sona erdirmeyi, iklim değişikliği ile mücadele ederken ve okyanuslarımızı ve ormanlarımızı korumaya çalışırken, sağlığı ve eğitimi iyileştiren, eşitsizliği azaltan ve ekonomik büyümeyi teşvik eden stratejilerle*” (UN Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development, 2022) ulusal ve uluslararası alanda kalkınma gündeminin yerelleştirilmesi için adımlar atılmıştır. Dolayısıyla UCLG’nin bölge teşkilatı olan UCLG-MEWA Kent Diplomasisi ve Yerel Yönetişim Komitesi, SKH’lerin temel aldığı başlıklar üzerinde faaliyet göstererek, “kalkınma adımlarında kent diplomasisinin etkinliğini ve gücünü arttırarak, kentlerin kendi gündemlerini oluşturarak, kentlerin küresel topluma uyum sağlamasında katkı sunmaktadır” (UCLG-MEWA, 2021).

Kentler sel, yangın, deprem, savaş gibi acil durumlar için de kalkınma yardımlarında bulunmaktadır. Bu doğrultuda kentlerin, uzun vadeli krizlere yönelik olarak insani kalkınma yardımları ve ani krizlere yönelik olarak acil durum yardımları mevcuttur (Pluijm & Melissen, 2007, s. 23-24). İnsani kalkınma yardımlarında, kentler arasında uzun süreli ilişkiler geliştirilebilir ayrıca kurulan iş birlikleri ile uluslararası krediler ve hibe temelli nakit transferi ile okul inşa etmekten, bilgi- teknoloji paylaşımına ve yerel demokrasinin teşvikine kadar birçok alanda katkı sunabilmektedir. Acil durum

yardımları, sürdürülebilir iş birliklerinden ziyade doğal afetin hasarının sarılması için nakdi ya da aynı yardımından oluşmaktadır. Örneğin, 2019 yılında Arnavutluk'ta meydana gelen deprem sonucunda, Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı'nın (NALAS) çağrısı üzerine Marmara Belediyeler Birliği (MBB), İstanbul Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Bölümü'nden iki uzmanı Arnavutluk'a göndermiştir (MBB Yerel Diplomasi Platform Bülteni, 2019, s. 3).

Kent diplomasisinin, kalkınma boyutu yerel ve ulusal çıkarlar çerçevesinde birçok alanda faaliyet gerçekleştirebildiği için geniş ve kapsamlı bir çarpan etkiye sahiptir. Kentler, aralarında yürüttükleri çalışmalar ile iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması için çaba göstermektedir. Örneğin, Beyoğlu Belediyesi, ilçenin dijital altyapısında kalkınma sağlayacak akıllı şehir uygulamalarından yararlanmak için bilgi teknolojileri alanında Seul Büyükşehir Belediyesi ile anlaşma imzalamıştır (MBB Yerel Diplomasi Platform Bülteni, 2018, s. 9).

3.2.3. Ekonomik Boyutu

Kent diplomasisi politik- ekonomik bir düzen üzerinde var olmaktadır. Kentler şu anda küresel üretim, değişim ve servet dağılımı sisteminin ana ekseni konumundadır. Ayrıca siyasi ve sosyal anlaşmaların yanı sıra bilgi, güç ve üretim üzerinde de bir etkiye sahiptir (Sanchez, 2020, s. 1). Bu bağlamda kentler üretim, dağıtım, tüketim ve mübadelede küresel ekonominin merkez üssü haline gelmiştir. Kentlerin refah düzeyi, dijital imkanların çeşitliliği ve kalitesi, altyapı hizmetleri ve kalitesi gibi ekonomik faaliyetler temel alınarak açıklanmaktadır. Kent diplomasisinin ekonomik boyutunda, kentlerin küresel ekonomide rekabet gücünü en üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir. Daoudov'a göre kent diplomasisinin ekonomik boyutu, kente yabancı yatırımları çekme, mali kaynakları ve fonları cezbetme ya da mevcut kaliteli hizmetleri ihraç etmeyi kapsamaktadır (Daoudov, 2013, s. 283). Bu doğrultuda son yıllarda kent yöneticilerinin yurt dışında ticaret temsilcilikleri kurması, kardeş kent bağlantılarını ve diğer resmi/gayri resmi ekonomik ağ biçimlerini kullanarak kente yatırım çekmesi ayrıca kentte ihracat ve turizmi teşvik etmek için birçok yöntem kullanması bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Dünya ekonomik sisteminde kentler günümüzde dünya GSYİH'nin %80'ini oluşturmaktadır (Çalışkan, 2019, s. 87). Londra, New York, Paris, Tokyo, Hong Kong ve Singapur, dünya meselelerinde giderek daha önemli bir ekonomik ve kültürel güç kazanmaktadır (Michell, 2017). Dolayısıyla bu kentlerin ekonomileri birçok orta büyüklükteki ülkenin ekonomisini geride bırakmaktadır. Çin'in dördüncü en büyük metropollerinden bir olan ve az bilinen Tianjin gibi kentlerin 2025 yılına kadar toplam GSYİH'nin 625 milyar dolar olacağı öngörülmektedir (Michell, 2017). Bu da İsveç gibi bir ülkenin toplam GSYİH'sine denk gelmektedir. "Mega Kentler" veya "küresel kentlerin" geçmişte

uluslararası etkileri kabul edilmiştir, artık kentler, sadece ulusal bir kentsel sistemde kalmayıp, doğrudan küresel yönetişime katılmaktadır. Bu doğrultuda bahsi geçen kentlerin listesi genişlemiştir. Örneğin; Kuzey Ren-Vestfalya, Guangdong, São Paulo (eyalet) ve Île-de-France dünyadaki çoğu ülkeden daha zengindir ve yurtdışındaki çıkarlarını savunmak için iyi donanımlı ve dinamik yapılar kurmuşlardır (Tavares, 2016, s. 3). Tavares'e göre, kentler bir bölge olmaktan ziyade küresel akışların (sermaye, bilgi, insanlar, mallar ve hizmetler) kesiştiği ve karşılaştığı alanlar olarak kabul edilmektedir (Tavares, 2016, s. 4). Nitekim gayri safi yurtiçi hasılaya (GSYİH) göre sıralanmış dünyanın en büyük 30 ekonomisinde, 12 tanesi yerel yönetimlerdir. Bu trend, dünyanın küresel kentleşmesiyle eş güdümlü yükselmektedir (Herschel & Newman, 2017). Günümüzde, küresel ekonomik çıktının %80'inden fazlası zaten şehirler tarafından üretilmektedir. Kentler insanların gerçekliği deneyimledikleri en küçük ölçeklerden biridir. Bu kapsamda coğrafi sorunlar ve gelir eşitsizliği, kentleşmenin ölçeği ile birleştiğinde, ekonomi, politika, küresel refah düzeyi için kentsel gelişim daha önemli hale gelecektir.

Kentlerin ekonomik iş birliklerini geliştirmesinin birçok yolu vardır. Van der Pluijm ve Melissen'e göre kentlerin ekonomik iş birliği yolları; 1- kentlere turistleri, yabancı şirketleri, uluslararası kuruluşları ve uluslararası etkinlikleri çekmesi ayrıca kentin ürettiği bilgi ve hizmetlerin ulusal sınırlar dışında duyurulması, 2- diğer kentlerle iş birliği anlaşması yapılması şeklinde ifade edilmiştir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 25).

“Kent diplomasinde uygulanan politikalar ve gerçekleştirilen faaliyetler ile kentler birçok finansal fayda sağlamaktadır” (Çalışkan, 2019, s. 88). Kent yöneticilerinin kardeş kent kapsamında yapmış olduğu ziyaretler, koşullar veya değişen siyasi bağlam ne olursa olsun yapıcı bir şekilde katılım sağlamak için yüz yüze kişisel taahhüt yoluyla iş birliği açısından bağlılığı güçlendirmektedir. Kentler ticari işletmeler değildir ve anlamlı ikili ekonomik ticaretle uğraşamazlar. Kentlerin yapabileceği en iyi şey güvence sağlamak ve güveni teşvik etmektir. Kent yöneticilerinin geliştirdiği bu ekonomik iş birlikleri, ticaret ve sanayi odaları gibi kuruluşların ticari ağlarını denizaşırı ülkelerdeki muadillerine bağlayarak, iş düzeyinde güvenilir bir ağ oluşturmasını sağlamaktadır (Hogan, March 2019, s. i-ii).

Ekonomi, kent diplomasisinin yumuşak gücü olarak temel bir role sahiptir. Uluslararasılaşma sürecini hızlandıran farklı bir argüman görevi görmektedir (Sanchez, 2020, s. 8). Kent diplomasisinin ekonomik boyutunda kentlerin kullandığı araçlar arasında marka kent yaratma faaliyetleri de yer almaktadır. Marka kent oluşturma, iş pazarlama modellerini kentlere uyarlama ve kentleri markalaşmaya motive etme anlamına gelmektedir. “I AmSterdam”, “Onlyin San Francisco”, “I heart NY”, “Joburg, A World Class African City” gibi kampanyalar, kentlerin ekonomilerine pozitif etki

oluşturmak için kentleri birer dünya olarak konumlandırma çabalarına örnek gösterilmektedir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 25)

Uluslararası etkinlik ve müsabakalar yabancı sermayeyi kente çekmek için ekonomik boyutun diğer aracıdır. Kentlerin uluslararası etkinlik ve müsabakalar için ihaleye girmesi müzakere, lobicilik ve diğer kentleri etkileme sürecinde diplomatik bir eylem olması, onu kent diplomasisinin ekonomik boyutunu açıklayan bir durum haline getirmektedir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 26). Örneğin; Londra'nın olimpiyat oyunlarına 3 kez, Atina, Los Angeles ve Paris'in 2 kez ev sahipliği yapması, kentlerin uluslararası etkinlik ve müsabakaları düzenlemeyi sadece bir prestij olarak görmesinden ziyade, kentler arası artan rekabet çağında küresel statülerini güçlendirmenin ve finansman sağlamanın bir yolu olarak görmektedirler. Bu durum ekonomik boyutta çok düzeyli kent diplomasisinin uygulanmasına işaret etmektedir.

3.2.4. Kültürel Boyut

Kültür, ulusal dış politika ve devletlerarası diplomaside önemli olduğu kadar, kent diplomasisinde önemli bir unsurdur. Daoudov kent diplomasisinin kültürel boyutunu, sosyo-kültürel paylaşımlar, farklı ülkelerin yerel yönetimleri arasında dostluk ve kardeşlik ilişkilerinin geliştirilmesi, sosyal ve kültürel faaliyetlerin ve projelerin yürütülmesinin hedeflenmesi olarak açıklamaktadır (Daoudov, 2013, s. 283). Kentlerin organize ettiği uluslararası dans, spor, müzik festivalleri ve kentte yaşayan gençlerin değişim programları ile farklı kentleri tanınmasına fırsat verilmesi ve kent tanıtım günlerinin organizasyonu kent diplomasisinin kültürel boyutuna örnek teşkil etmektedir.

UCLG Kültür Komitesi kültürün, kentler ve yerel yönetimler tarafından insan haklarına, kültürel çeşitliliğe, sürdürülebilirliğe, katılımcı demokrasiye ve barış için koşullar yaratmaya uygun kentsel stratejiler oluşturmanın merkezinde yer aldığını belirtmektedir (Culture 21, 2018). UCLG Kültür Komitesi kentleri iş birliğine teşvik eder ve karşılıklı bilgi ve deneyim alışverişini sağlarken kültürün yerel diplomasi uygulamalarında rolü üzerine odaklanarak teşvik edilmesi çalışmalarını gerçekleştirmektedir.

Kent diplomasisi kapsamında gerçekleştirilen proje ve iş birlikleri ile kentlerin ve ulusların kültürel miraslarını karşılıklı tanıtarak kültürel çeşitliliğin savunuculuğu ve korunması, ikili ya da çok taraflı diplomatik alanlarda gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) çatısı altında kurulan “Yaratıcı Kentler Ağı” kent diplomasisinin kültürel boyutuna *“yaratıcılığı ve kültür endüstrilerini yerel düzeyde kalkınma planlarının merkezine yerleştirerek ve uluslararası düzeyde kentlerin aktif olması için iş birliği”* (UNESCO Creative Cities Network) yapmasına hizmet etmektedir. Ağ, el sanatları ve halk sanatları, medya sanatları, film, tasarım,

gastronomi, edebiyat ve müzik olmak üzere 7 alandan kentleri sınıflandırmaktadır. Türkiye’den, Yaratıcı Kentler Ağın’da el sanatları ve halk sanatları, gastronomi, tasarım ve müzik alanlarında 7 kent yer almaktadır. Dolayısıyla kent diplomasisi açısından kültür, yaratıcı kentlerin modellerini, uluslararası sistemde tanınmalarını ve iş bilekliklerinin güçlenmesini ifade etmektedir.

3.2.5. Ağ Oluşturma Boyutu

Pluijm ve Melissen’e göre “ağ oluşturma kent diplomasisinin diğer boyutlarına göre herhangi bir diplomatik unsur taşımamaktadır. Ekseriyette, daha yüksek güvenlik ve artan ekonomik kazançlara ulaşmak için bir araç olarak görülmektedir” (Pluijm & Melissen, 2007, s. 28). Ancak söz konusu olan kent diplomasisi ise bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde örgütlenmek ve bu doğrultuda ortak faaliyetler geliştirmek diplomatik bir faaliyettir.

Dünyada birçok ülkede kentlerin çıkarlarını gözeten, onların uluslararası sistemde temsiliyetini gerçekleştiren yerel yönetim birlikleri mevcuttur. Yerel kaygıların ulusal düzeyde kanalize edilebileceği yapıların geliştirilmesi, özellikle gelişmiş dünya düzeninde önem teşkil etmektedir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 28). Nitekim ağ oluşturma faaliyetlerinin en eski uygulaması olarak karşımıza, kardeş kent eşleştirmeleri çıkmaktadır. Kardeş kentler ile ulusal ve uluslararası bağlamda kentler arası kurulan bağlar, demode olarak görülse de günümüzün ekonomik, kültürel ve eğlence odaklı iş birliklerinin temelini oluşturmaktadır. Ancak belediyeler, bu iş birliği faaliyetlerinin yanı sıra kent teknolojileri, bilgi ve deneyim paylaşımı odaklı iş birliğinin pragmatik biçimlerine yönelmeye başlamıştır. Türkiye’de Beyoğlu Belediyesi’nin Seul Büyükşehir Belediyesi ile bilgi teknolojileri ve akıllı kent uygulamaları üzerine iş birliği anlaşması imzalayarak Beyoğlu’nun alt yapısında dijital kalkınma sağlayacak akıllı kent uygulamalarının hayata geçirilmesi kararı alması (MBB Yerel Diplomasi Platform Bülteni, 2018, s. 9), kent teknolojileri ve deneyim odaklı iş birliğinin kanıtı durumundadır.

Kent diplomasisinin ağ oluşturma boyutu kapsamında diplomatik girişimler daha yenidir. Ancak kardeş kent uygulamaları dışında diplomatik sahnede uluslararası ağlar varlıkların söz ettirmektedir. Kentler, dünya sisteminde uluslararası ağların etkin olmasına katkı sunmaktadır. Kentlerin oluşturduğu ağlara birden fazla örnek gösterilebilir. İlk olarak Mega-Cities Project (Mega Kentler Projesi) dünyanın en büyük metropol kentlerinden 18 tanesini ve Avrupa’nın en büyük dört kentini Berlin, Moskova, Paris ve Londra belediye başkanlarının, kentlerin karşı karşıya olduğu sorunlar, fikir alışverişi ve teknolojik yenilikleri tartışmak için bir araya getirdiği M4 toplantılarıdır (Pluijm & Melissen, 2007, s. 29). Bölgesel olarak, Türkiye’den de birçok belediyenin üyeliği olan, EURO CITIES’de 130’dan fazla büyük Avrupa kenti yer almaktadır. UCLG’nin bölgesel teşkilatı olan ve yerel yönetim birliklerinin üyeliğinden oluşan Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) bir

diğer örnektir. Bu bölgesel iş birliği ağları hem ilgili olduğu bölgelerde kentlerin çıkarlarını korumayı, hem de iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılmasını sağlamaktadır (Pluijm & Melissen, 2007, s. 29).

Küresel düzeyde, kentlerin uluslararası iş birliğine yönelik diplomatik çabaları UCLG’de (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı) birleşmektedir. Pluijm ve Melissen’e göre UCLG, dünyadaki tüm kentleri kapsayan konularda, kentlerin çıkarlarını gözetmek için BM’de resmi statü aldığı durumda kentlerin diploması ve uluslararası politikada etkisi artacaktır (Pluijm & Melissen, 2007, s. 29). Kentlerin uluslararası iş birliği oluşturmak için kurdukları uluslararası örgütlerin doğru ve stratejik olması kentleri diplomaside tanınan ve saygı duyulan aktörler haline getirecektir.

3.2.6. Temsil Boyutu

Kent diplomasisinin temsil boyutu, kenti ulusal ve uluslararası kuruluşlarda temsil etme ya da çıkarlarını savunmaya yönelik faaliyetlerin bütünüdür: *“Kent’in uluslararası alanda birlikler, ağlar ve organizasyonlar içinde temsil edilmesi ve yerel dış politikaya uygun faaliyetlerin izlenmesi kent diplomasisinin uygulanması açısından önem arz etmektedir”* (Çalışkan, 2019, s. 92). Kent diplomasisinin, temsil boyutunda amaç ulusal ve ulus-üstü düzeyde karar alma süreçlerine katılmak ve kentlerin çıkarları doğrultusunda lobi faaliyetlerinde bulunmaktır. Örneğin; Avrupa Birliği merkezi olan Brüksel’de belediyelere lobi faaliyetinde bulunmaları için fırsat tanınmakta ve Avrupa Konseyi’nde Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nde kentin yerel siyasetçilerinden ve diplomatlarından oluşan mecliste kentler temsil edilmektedir.

Resmi merkezi siyasi yapı ve görevli diplomatların dışında kentler de giderek artan ölçüde karar alma süreçlerinde lobicilik faaliyetleri gerçekleştirmektedir (Çalışkan, 2019, s. 92). Kentler, karşılıklı iş birlikleri veya yerel yönetim ağları üzerinden uluslararası sistemde varlıklarını güçlendirmek için lobicilik faaliyeti gerçekleştirmektedir. Kentlerin uluslararası temsil büroları açması ve ulus üstü örgütlerin kürsülerinde seslenerek uluslararası kamuoyu oluşturmak kent diploması faaliyetlerinin güçlenmesini sağlamaktadır.

UCLG kentlerin uluslararası sistemde çıkarlarını gözetildiği ve temsil edildiği önemli olan uluslararası örgütlerdendir. Teşkilatın amacı yerel yönetimlerin güçlü temsilini sağlayarak, yerel yönetimlere dünya genelinde bilgi kaynağı olmak ve bu doğrultuda lobicilik faaliyetleri gerçekleştirmektir (Esen & Polat, 2007).

Son olarak kent diplomasisinin temsil boyutunda, kentlerin AB, BM ve Avrupa Konseyinde ’ki konumlarına ilişkin talepleri ve bu uluslararası kuruluşların sağladığı temsil fırsatları doğru şekilde değerlendirildiğinde küresel politikalarda resmi ve gayri resmî etkileri olmaktadır. Kentlerin uluslararası karar alma süreçlerine daha fazla dahil olması devletler ve ulus-üstü kuruluşlar arasında çeşitli iş birliklerinin artmasını sağlamaktadır

IV. TÜRKİYE’DE KENT DİPLOMASİSİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

4.1. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkilerine Dair Yasal Mevzuat

Yerel yönetimler vatandaşa en yakın birimlerdir. Yerel yönetimler, kentte yaşayan vatandaşların problemlerine, ulusal siyasette ve uluslararası düzende çözüm bulmak için iş birliği ve ortaklık çalışmaları yapmaktadır. Bu kapsamda yerel yönetimlerin ulus altı aktör olarak ortaya çıkması ve akabinde kent diplomasisi faaliyetleri ile dünya siyasetine eklemlenmek istemesi doğal bir süreç olarak karşılanmaktadır. Dolayısıyla devletler, kentlerin uluslararası düzende aktif rol almasının yolunu uluslararası anlaşmalar ile açmıştır. Ancak kentler uluslararası faaliyetler gerçekleştirirken devletlerin yönetim sistemlerine göre farklılık göstermekle birlikte çoğunlukta merkezi yönetimin iznine tabi tutulmaktadır.

Türkiye’de yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilere dair faaliyetlerinin hukuki çerçevesi ilk olarak 5 Mayıs 1969 tarihli “Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun” ile yasal mevzuata alınmıştır. Daha sonra 26 Mart 1987 tarihli “Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun” ile ekonomik ve teknik alanlarda iş birliğini geliştirmek amacıyla uluslararası faaliyette bulunmanın yasal zemini oluşturulmuştur. 13 Temmuz 2005 tarihli 5395 sayılı Belediye Kanunu’nda belediyelerin uluslararası iş birliği yapmasına ilişkin 74. Maddede yer verilen esasa göre, belediyelerin, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanına giren konularda uluslararası alanda faaliyette bulunabilmelerinin yolu yasal olarak açılmıştır. Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler kurmasındaki hukuki çerçeveyi oluşturan kanunlara, aşağıda detaylı olarak yer verilmiştir.

1. 1173 Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun

Madde 1- 6. Fıkra

“Genel ve katma bütçeli bakanlık, daire ve kuruluşların, mahalli idarelerin, kamu iktisadi teşebbüslerinin, özel kanunla kurulmuş olan bankaların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve kamu yararına çalışan derneklerden özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış olanların, yabancı devlet büyükelçilik, elçilik, başkonsolosluk, konsolosluk, fahri başkonsolosluk ve fahri konsoloslukları ve sair misyonları ile ve milletlerarası kurullar temsilcilikleri ve misyonları ile ve bunlara bağlı müşavirlik, ataşelik, büro ve sair mercilerle temasları, milletlerarası hukuk kurallarına ve usullerine uygun olarak yapılır. Bu temaslardan Dışişleri Bakanlığına bilgi verilir” (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 1969).

Yerel yönetimlerin, uluslararası ilişkiler bağlamında ilk yasal dayanağını oluşturan bu anlaşma 1969 yılı itibari ile Türkiye'nin imzalaması ile yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamda anlaşma, yerel yönetimlerin dış kaynaklara ulaşım sağlamasında ve kendi ülkeleri dışında uluslararası mecrada aktör olarak varlığını sürdürmesinin ilk adımı olarak nitelendirilebilir. Yerel yönetimlerin, uluslararası faaliyette bulunmasının öne 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun ile daha kapsamlı olarak açılmıştır.

2. 3335 Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun

“Madde 1 – Uluslararası alanda beraberlik ve iş birliği yapılmasında fayda görülen hallerde, Türk ve yabancı hakiki veya hükmi şahısların veya yalnız hükmi şahısların, kazanç paylaşma amacı dışında ve kanunlarla yasaklanmamış olmak kaydıyla ekonomik ve teknik alanlarda iş birliğini geliştirmek, bu konularda bilgi, görgü ve karşılıklı teknolojilerinden yararlanmak maksadıyla Türkiye’de veya yurt dışında:”

- a) “En az yedisinin; uluslararası nitelikte birlik, federasyon veya benzeri teşekküller kurmaları veya kurulmuş bu gibi teşekküllerin şubelerini açmaları,”
- b) “Uluslararası faaliyette bulunmaları,”
- c) “Mevcut kuruluş ve benzeri derneklere katılmaları veya bunlarla iş birliğinde bulunmaları,”

Cumhurbaşkanının iznine tabidir.

“(a) bendine göre Türkiye’de kurulan teşekküller, kuruluş bildirisini ve eklerini, merkezlerinin bulunduğu mahallin en büyük mülki amirliğine vermek suretiyle tüzelkişilik kazanırlar.”

“Bunlardan kuruluş, amaç ve şartlarını kaybedenlerle, kanun ve statülerinin öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyenler, kendiliğinden dağılmış sayılırlar.”

“Kamu kurum ve kuruluşları da Cumhurbaşkanınca izin verildiği takdirde, birinci fıkradaki amaç doğrultusunda faaliyet gösteren kendi konularıyla ilgili uluslararası birlik, federasyon veya benzeri teşekküllere iştirak edebilirler” (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 1987).

Yerel yönetimlerin, bu kanun kapsamında gerçekleştirdiği kent diplomasisi faaliyetleri iş birliği kurma üzerinden ilerlemektedir. İş birliği faaliyetleri, yerel yönetimlerin birlik kurma ya da (c)bendinde yer alan ifade doğrultusunda mevcut kurulmuş, işleyen birliklere katılmasıdır. Keleş’e göre planlama gereksinmesi, gelir yetersizliği, kimi toplumsal ve ekonomik gereksinimlerin daha etkin karşılanması

ve birleşmenin sakıncalarını önleme isteği, yerel birimleri iş birliği yapmaya iten nedenlerdendir (Keleş, 2019, s. 444). Bu nedenler iş birliğinin temel taşlarını oluştururken sınır ötesinde kentin varlığından söz ettirmek için de uygun zemin hazırlamaktadır.

3. 4517 Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır ötesi İş birliği Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

“Madde 1. — Avrupa Konseyi çerçevesinde 21 Mayıs 1980 tarihinde Madrid’de imzaya açılan ve Türkiye tarafından 4 Şubat 1998 tarihinde Strazburg’da imzalanan "Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi’ni”, "İşbu Sözleşme, Türkiye’nin diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerin yerel yönetimleri ile kurulacak işbirliği bakımından ve sadece Türkiye’deki özel idareler, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş mahallî idare birliklerinde geçerli olmak kaydıyla hüküm ifade edecektir." şeklinde bir bildirimde bulunulmak suretiyle onaylanması uygun bulunmuştur (Resmi Gazete, 2000).”

Bu anlaşma 1 Şubat 2000 tarihinde Resmî Gazete ’de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Avrupa Birliği’ne üye olmasa da katılım müzakereleri çerçevesinde AB Bölgeler Politikası hukukundan etkilenmektedir (Özlü, 2020, s. 167). Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır ötesi İş birliği Çerçeve Sözleşmesine göre; sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi Devletleridir. Sözleşmenin amacı Avrupa konseyi üyesi olan devletlerin, arasında sağlam bir iş birliği geliştirmektir. Bu amaca ulaşırken Avrupa’daki yerel toplulukların veya yerel yönetimlerin katılımının sağlanması yönünde; yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında, bölgesel, kentsel ve kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu gibi alanlardaki iş birliği potansiyelini dikkate alarak (TBMM, 1980); Avrupa’daki yerel ve bölgesel iş birliğinin sağlanması ve bu konuda yönetim sistemlerinin görev ve yetkilerini daha etkin şekilde kullanmaları, aynı zamanda bölgeler arası gelişimin dengesizliğine çözüm bulmak ve böyle bir iş birliğinin sürdürülebilir olması için bu anlaşma taraf üye devletler tarafından imzalanmıştır. Bu anlaşma kapsamında yerel yönetimler arası karşılıklı iş birliğinden doğan kurumsallaşmalar ile başlayan süreç hükümetler arası ve devletlerarası iş birliği ile gelişmektedir (Akbaý, 2010, s. 27). Bu kapsamda 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile kentlerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerinin sınırları güncel yapıya göre revize edilerek çizilmiştir.

4. 5393 Belediye Kanunu

Yurt dışı ilişkileri

“Madde 74- Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir.”

“Belediye bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir.”

“Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izninin alınması zorunludur (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005).”

Belediyenin giderleri

“Madde 60- Belediyenin giderleri şunlardır

m- “Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005).”

2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yönetsel birimlerin yurt dışı ilişkileri yeniden düzenlenmiştir. Yönetsel ülke sınırları dışına taşan bazı çevresel, ekonomik, finansal, sosyal -kültürel, idari sorunlarının çözümüne ilişkin uluslararası iş birliği geliştirmelerine yönelik düzenlemelerin yasal dayanakları atılmıştır (Özlü, 2020, s. 167). Bu kanunda kardeş kent ilişkilerinin kurulması kültür, sanat, spor gibi alanlarda faaliyet ve proje gerçekleştirilmesinin izni belediye meclisine verilmektedir. Belediye Kanunu’nun, Belediye giderlerinde 60/m- m bendinde belediyelerin yurt dışı faaliyetlerini gerçekleştirmek için yaptığı harcamalar belediye gider kalemine eklenmiştir. Nitekim, 5393 sayılı belediye kanunu tüm belediyeleri kapsarken yerinden yönetimin yer yerinden yönetim birimleri olan il özel idaresinin uluslararası ilişkiler faaliyetleri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile meşrulaştırılmıştır.

5. 5302 İl Özel İdaresi Kanunu

Yurt dışı ilişkileri

“Madde 62- İl özel idaresi, il genel meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir.”

“İl özel idaresi, bu teşekkül ve organizasyonlarla ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir.”

“Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden İçişleri Bakanlığının izninin alınması zorunludur (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevuzat Bilgi Sistemi, 2005).”

İl özel idareleri, yurt dışı ilişkiler kurarken İçişleri Bakanlığından ön-izin alması gerekmektedir. Ancak belediyeler için aynı durum söz konusu değildir. Belediyeler Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığından ön-izin almaktadır. İl özel idareleri belediyeler gibi yabancı devletlerin kentleri ile kardeş kent ilişkisi kuramaz sadece belediyeler kardeş kent ilişkisi geliştirmektedir. Bu kanun maddesi uluslararası ilişkiler faaliyetlerinin boyutuna sınır koymaktadır.

6. 5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Diğer Hükümler

“**Madde 28-** “Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre Büyükşehir, Büyükşehir ilçe ve belde belediyeleri hakkında da uygulanır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2004).”

Hükmü gereği, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun yurt dışı ilişkilerle ilgili 74. Maddesi büyükşehir, büyükşehir ilçe ve belde belediyeleri hakkında da uygulanmaktadır (Gençkaya & Kaya, 2018, s. 306). Bu durum karşısında kent diplomasisi ve uluslararası ilişkiler faaliyetlerinde aynı koşullara sahip olmak rekabet edebilirliği arttırmaktadır.

Yapılan bu anlaşmalar, yerel yönetimlerin uluslararası iş birlikleri hakkında ulusal hukuka referans vermektedir. Yukarıda bahsi geçen kanunların ve uluslararası antlaşmaların dayandığı temel, yerel yönetimler merkezi yönetimin belirleyeceği ilke ve amaçlar doğrultusunda yerel ve ortak nitelikteki ihtiyaçların karşılayıp kendi kararlarını alarak iş birliği kuran, uluslararası hibe ve fonlardan yararlanarak kendi kaynaklarını oluşturan kurumlar olma özelliğine sahiptir. Ancak yasal mevzuata göre, bu eylemlerde bulunurken merkezi yönetim birimi olan Dışişleri Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı’nın onayını almak zorundadır. Kentlerin uluslararası faaliyetlerinde merkezi yönetimin iznine tabii olması, doğrudan desteği olduğu anlamına gelmemektedir.

2005 yılında AB uyum perspektifi kapsamında yeniden düzenlenen, 5393 sayılı Belediye kanununun 74. Maddesinde belediyelerin kendi alanları kapsamında uluslararası kuruluşlarda kurucu üye ve üye olmalarının yanı sıra bu kuruluşlarla proje, organizasyon, iş birliği ve kardeş şehir anlaşmaları yapmasının önü açılmıştır. Ancak kanuna göre tek bir koşul koyulmuştur; yürütülecek her faaliyet merkezi hükümetin iznine tabidir. Ulusal çıkarlara aykırı olmaması koşuluyla yerel diplomasi

faaliyetin de bulunabilmektedirler. Çünkü yerel yönetimlerin uluslararası alandaki her faaliyetinden sadece devlet sorumludur (Özlü, 2020, s. 161). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan madde 60 belediyelerin giderlerinde ulusal ve uluslararası alandaki iş birliği noktasında gider kalemi oluşturmalarının yolunu açmıştır. Bu yasal düzenlemeler doğrultusunda yerel yönetimler görev ve yetki alanlarıyla ilgili konularda uluslararası iş birliği geliştirmesinin önü açılmıştır.

4517 sayılı Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır-ötesi İş birliği Çerçeve Sözleşmesi, Türkiye'nin 4 Şubat 1980'de Madrid Sözleşmesine hiçbir çekince koymadan imzalamasının kanunlaştırılmış halidir. Türkiye Madrid Sözleşmesinin imzalandığı tarihte AB'ye üye olmamasına rağmen Avrupa Birliği Bölgeler Politikası ve hukukundan etkilenmektedir (Özlü, 2020, s. 167). Madrid sözleşmesinde yer alan ilgili maddede taraf devletlerin, yerel yönetimlerin ulusal mevzuatla öngörülen yetki alanlarının her biri tarafından tanınıp, ulusal ve uluslararası hukuktan kaynaklanan ortak yetki alanlarında bu yönetsel birimlerin sınır-ötesi iş birliği geliştirebilecekleri, ifade edilmektedir (Özlü, 2020, s. 169).

Tüm yasal mevzuat çerçevesi kapsamında yerel yönetimlerin iş birliği faaliyeti gerçekleştirirken her devletin ulusal hukukundaki farklılıklar gözetilerek ve kendi yetki alanları doğrultusunda yerel yönetimler ile ortaklık geliştirmektedir. Bu yönüyle yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetleri, yönetsel birimlerin özel bir yetkisi değil, ancak ulusal mevzuatla kendilerine verilen yerel yetkilerini kullanabildikleri özel bir yöntemdir (Özlü, 2020, s. 170) Bu kapsamda yerel yönetimlere uluslararası faaliyetlerde bulunmaları için mevzuatın çizdiği sınırlar dışında ekstra görev ve yetki tanınmamaktadır. Uluslararası arası iş birlikleri yerel yönetimleri için özel bir yetki değildir ancak ulusal mevzuatta kendilerine verilen yerel yetkileri kullanabilecekleri özel bir yöntemdir (Özlü, 2020, s. 185).

4.2. Türkiye'de Kent Diplomasi Faaliyetlerini Sağlayan Kurumlar: Belediyeler ve Birlikler

Kent diplomasisini kavramsallaştırmadan önce diplomasi kavramını anlamak gerekmektedir. Uluslararası siyasal sistemlerin değişmesi, diplomasi kavramına birden fazla anlam yüklemiştir. Ancak genel anlamda diplomasi, devletlerin kendilerini ve çıkarlarını birbirlerine karşı temsil ettikleri kurum ve süreçler olarak tanımlanabilmektedir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 11). Diplomasinin aktörü olan kentler de benzer tanıma sahiptir.

Kent diplomasisi, 2. Dünya savaşı sonrası dönemde çatışma önleme ve barış inşasında ortaya konulan çalışmalar neticesinde bir aktör olarak ortaya çıkmıştır. Sizoo'ya göre kent diplomasisi, vatandaşların barış, demokrasi ve refah içinde bir arada yaşayabilecekleri istikrarlı bir ortam yaratmak amacıyla sosyal uyumu, çatışmaları önleme, çatışma çözme ve çatışma sonrası barış inşasını teşvik etmede yerel yönetimler ve birliklerinin aracıdır (Sizoo, Concept Paper on City Diplomacy, 2007, s. 2).

Kent diplomasisinin çatışma önleme ve barış inşasındaki önemli rolü yadsınamaz bir gerçektir. Ancak kentlerin uluslararası ilişkiler faaliyetleri sadece bunlarla sınırlı değildir. Devletlerin görevlerini yeterince ve etkin bir şekilde icra edemediği siyasal alanlarda kentler gibi aktörler devreye girmiştir. Diğer bir ifadeye göre kentlerin kendilerini ve çıkarlarını birbirine karşı temsil etmek amacıyla uluslararası siyasi sahnede diğer aktörlerle ilişki kurdukları kurumlar ve süreçler olarak tanımlanabilmektedir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 11). Bu tanım doğrultusunda kent diplomasisinin üçüncü bölümde ele aldığımız iş birliği ve kalkınma projeleri, kardeş şehir anlaşmaları gibi araçları bulunmaktadır. Aynı zamanda tanım diplomasi faaliyetlerinde, kentleri kilit aktör olarak alması uluslararası ilişkilerin bir âdem-i merkeziyetçi şekli olarak görülebilir (Pluijm & Melissen, 2007, s. 12).

Türkiye’de kent diplomasisinin ilk gelişimi yasal mevzuatta yer alan uluslararası anlaşmalar olarak görölse de 90’lar döneminde yaşanan kırdan kente göç hareketi neticesinde kent nüfusunun artışı bu alandaki çalışmaları da tetiklemiştir. Bu kapsamda dünya genelinde yaşanan kentlilik oranının artışı ve beraberinde ortaya çıkan sorunlar, ulusları harekete geçirmiştir. Bu doğrultuda devletler BM gibi ulus üstü kuruluşların çatısı altında bir araya gelerek çözüm arayışına girmişlerdir. Bu çözüm arayışları çeşitli toplantı, konferans ve forumlar aracılığı ile olmuştur. Kent alanında bunun ilk örneği HABITAT’tır.

Birleşmiş Milletler (BM) öncülüğünde kurulan HABITAT konferansı Kanada’nın Vancouver kentinde 1976 yılında gerçekleştirilmiştir. HABITAT konferansları 20 yılda bir gerçekleştirilerek kentsel gelişme konusunda gündem belirlemektedir. İlk konferans olan HABITAT I’ in, çıkış noktası kentlerdeki nüfus artışı sonucu insan faaliyetlerinin çevreye verdiği zararların önüne geçilmesi için çözüm arayışı olmuştur. Konferans sonunda Vancouver Deklarasyonu yayınlanmıştır. Bildirgede temel amaç yerleşim yerlerinin yaşam kalitesinin ve standartlarının iyileştirilmesidir (Akın, 2019, s. 49).

İlk konferansta kentlerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerine kısaca değinilmiştir. Çünkü burada esas olan konu barınma gibi temel gereksinimlerin insan hakkı olduğu vurgulanmakta ve bunun için çözüm arayışı içinde olunmasıdır. Sadece HABITAT Konferansı Sonuç Raporu’nun üçüncü ve son kısmında ihtiyaç duyulan uluslararası iş birliği faaliyetleri için öneriler (Akın, 2019, s. 49) de bulunulmuştur. Kentlerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerini şu şekilde özetlemiştir: “bilgi ve deneyim alışverişi”, “eğitim, öğretim ve uygulamalı araştırma”, “dağıtım mekanizmalarının geliştirilmesi” ve son olarak da “teknoloji transferi” (U.N. Confrence on Human Settlements, 1976, s. 49). Ancak bu raporda, uluslararası iş birliğinin asıl rolü ulusal eylem planlarını desteklemek üzerinedir. Sonuç Raporunda yer verilen bölüme göre kalkınma ve iş birliği anlaşmaları sadece teknik boyutta yer almaktadır. Dezavantajlı ülkelerin gelişmiş ülkeler seviyesine getirmek için aktarılan kaynakların kullanılabilirliği için daha fazla uluslararası iş birliğine teşvik edilmesi hedeflenmektedir (U.N. Confrence on Human Settlements, 1976, s. 50). HABITAT I, kentsel gelişimin ilk kez küresel bir zeminde ve konunun tarafı olan tüm kesimleri bir araya getirmesiyle ilk olma özelliği taşımaktadır (Arlı, 2019, s. 11).

HABITAT II konferansında ise durum biraz daha farklıdır. HABITAT II konferansı 1996 yılında İstanbul’da yapılmıştır. İstanbul Deklarasyonu; *“Herkes Yeterli Konut, Sürdürülebilir İnsan Yerleşimleri, Yapılabilir Kılma ve Katılım, Cinsler Arasında Eşitlik, Konutların ve İnsan Yerleşimlerinin Finansmanı, Uluslararası İş Birliği ve İlerlemelerin Değerlendirilmesi”* olmak üzere yedi başlıkta toplanmıştır (Akin, 2019, s. 50). İstanbul Deklarasyonunun 2. Maddesi “şehirleri ve kasabaları, ekonomik gelişmeyi ve sosyal, kültürel, manevi ve bilimsel ilerlemeyi yaratan medeniyet merkezleri olarak kabul ederken, yerleşmeler tarafından sunulan fırsatlardan yararlanmalı ve insanlar arasında dayanışmayı ilerletmek için çeşitliliklerinin korunması gerektiğini belirtmiştir (United Nations, 2006, s. 1). Bu kapsamda deklarasyon metninin son maddesi, uluslararası iş birliği doğrultusunda şu ifadelerle yer vermiştir; *İstanbul’daki Konferans, yeni bir iş birliği ve dayanışma kültürü çağını ortaya çıkarmaktadır* (United Nations, 2006, s. 3). Bu açıklamalar ışığında insan yerleşmelerinin daha güvenli, sağlıklı, yaşanabilir, adil, sürdürülebilir ve üretken olmalarını ve yaşam çevrelerinin iyileştirilmesini sağlamak için uluslararası, ulusal ve yerel düzeylerde mevcut ortaklıkların güçlendirilmesi ve yeni ortaklıklar kurulması HABITAT II’ nin özünü oluşturmaktadır (Erkut, 2019, s. 41).

HABITAT II konferansının sonunda yayınlanan Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı’nda uluslararası iş birliği ve yardımlaşma bölümünde yapılan değerlendirmeler önem arz etmektedir. HABITAT konferanslarının özünü oluşturan insan yerleşmeleri ve konut hakkı özelinde yapılan değerlendirmede, *“son on yılda (1986-1995) yapılan belediye projelerinde 5,5 milyar dolar dış kaynak kullanılması ve toplam dış borçlar içerisinde belediyelerin dış borçlanma payının %10 biraz üzerinde olması* (United Nations, 1996, s. 153)”, kentlerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerinin borç alma ile başladığının göstergesidir. Rapora göre, Türkiye’de yerel yönetimlerin dış kaynak talepleri 1980’li yıllarda artmaya başlamış ve 1986’dan sonra yoğunlaşmıştır (United Nations, 1996, s. 153). Bu gelişmenin altındaki ana sebep Türkiye’nin o dönemde liberal ekonomik politikalar izleyerek kalkınma yatırımlarının önünü açmasından kaynaklıdır. Raporda bulunan şu saptama; *“son yıllarda uygulanmaya başlanan projeler arasında metro ve hafif raylı taşıma sistemleri gibi büyük ölçekli projelerin yanı sıra büyükşehirlerde doğalgaz şebeke finansmanı ve alt yapı hizmetlerinin talepler içinde ağırlık taşıması* (United Nations, 1996, s. 153)” gibi hususlarda dış kaynaklara başvurulması sonraki yıllarda Türkiye özelinde yaşanan kırılganlığın zeminini oluşturmuştur. Ancak o dönemde de uluslararası fonlar, *“Dünya Bankası, hükümet kredileri ve ticari bankalardan sağlanan dış kredilerin büyük bir kısmı dış ilişki kurma kapasitesine sahip büyük kentlerin belediyeleri veya bunların Su ve Kanalizasyon İdareleri’nce kullanılmıştır* (United Nations, 1996, s. 153)” ibaresi sağlanan fon ve hibelerin bir noktada merkezi idare kuruluşları tarafından yönetildiğinin göstergesidir. Günümüzde de bu durum devam etmektedir ancak o döneme nispeten belediyeler uluslararası kaynaklara ulaşma noktasında daha serbesttirler.

HABITAT III Konferansı ise 2016 yılında Ekvator'un Quito kentinde gerçekleştirilmiştir. Temel de HABITAT I' deki anlayış hâkim olsa da 2016 yılı itibariyle dünyadaki nüfusun %55'nin kentlerde yaşıyor olması birçok farklı problemi beraberinde getirmiştir. Sürdürülebilir kentleşmeyi sağlamak adına yoksullukla mücadele, büyük göç hareketleri, fırsat eşitliği, iklim değişikliği ve uluslararası ağ oluşturma gibi birçok konuda kentlerin rolü üzerinden bir süreç izlenmiştir. HABITAT III uluslararası anlamda farklı kılan nokta hazırlık sürecinde *Kentsel Diyaloglar* oluşturarak Yeni Kentsel Gündemin oluşturulmasına katkı sağlamasından kaynaklanmaktadır. HABITAT III, hazırlık sürecinde kentsel diyaloglar ile uluslararası anlamda kilit paydaş konumunda olan kentleri ve genel halkı bir araya getirerek başlıca kentsel konular; kamusal alanlar, kentsel gelişimin finansmanı, sürdürülebilir enerji ve kentler, orta şehirler, metropoliten alanlar, sivil katılım, kentsel çerçeveler, mekânsal gelişim, sosyal uyum ve eşitlik, kentsel ekoloji ve çevre, konut ve temel hizmetler gibi tematik konular da (United Nations - HABITAT III, 2016) farklı ülkelerden kentler ve kent sakinlerinden görüş ve geri bildirim alınarak kapsayıcı bir platform geliştirilmiştir. Bu kapsamda HABITAT III sonunda oluşturulan Yeni Kentsel Gündem Deklarasyonu, farkındalık oluşturma açısından küresel anlamda kapsayıcı ve katılımcı özellik taşımaktadır. Yeni Kentsel Gündemin 9. Maddesi, *“ilgili tüm aktörlerin katılımıyla küresel, bölgesel, ulusal, ulus-altı ve yerel düzeylerde sürdürülebilir kalkınmanın bütünlük ve eşgüdümlü bir şekilde gerçekleştirilmesi için kritik bir adım olarak sürdürülebilir kentsel gelişme konusundaki küresel taahhütlerimize bağlılığımızı yeniden teyit etmektedir* (United Nations HABITAT III, 2017, s. 10)” bu açıdan kentlere uluslararası saha da var olma teminatı vermektedir. Yeni Kentsel Gündem'in, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile bütünlük olarak uygulanması, şehirlerin ve insan yerleşimlerinin kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir hale getirilebilmesini kapsayan SKH 11 maddesi, küresel değişimin kent yöneticileri tarafından tabandan başlayarak benimsenmesi konusunda gerekli rol tanımlamalarının yapılmasına yönelik önemli bir adımdır (UCLG-MEWA, 2015, s. 1). Uygulama araçlarının güçlendirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklıkların canlandırılmasını içere SKH 17 ise yaklaşık bir asırdır uluslararası belediyeçilik hareketi kapsamında birbirleriyle iş birliği halinde olan belediyelerin, uluslararası masada bulunmaya hazır olduğunun göstergesidir.

Türkiye HABITAT III Ulusal Raporu'nun Yeni Kentsel Gündemin hazırlık sürecine katkı sağlaması öngörülmüştür. Raporun hazırlanma amacı Türkiye'de bulunan kentlerin durumunu, alınan hibe ve fonlar ile sürdürülebilirliğini uluslararası arenada anlatmak ve HABITAT III Konferansı'na katkı sağlamasıdır (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2014, s. 5). HABITAT III konferansları sonucunda oluşturulan, Yeni Kentsel Gündem belgesi HABITAT II İstanbul Konferansı'ndaki HABITAT Gündemi yaklaşımını daha da ileriye taşıyarak küresel koordinasyonda yeni araçlar ve süreçler ortaya çıkarmıştır (Akin, 2019, s. 52). İlhan Tekeli HABITAT III Türkiye Raporu'nu; genelde dünyada yaşanan ekonomik kalkınma süreci içinde, çevre sorunları,

sürdürülebilirlik, eşitsizlik ve yoksulluk gibi sorunlarının bulunduğu, ama bu konuda BM sistemi içinde çözüm yollarının üretildiği, Türkiye'nin de HABITAT II ve HABITAT III arasında geçen yirmi yılda bu çözümlere uygun adımlar attığı ve başarılı olduğu kanısının yaratılmasını ve mevcut durumun göz ardı edilerek pesimist bir tablo çizilmeye çalışılmasını eleştirmektedir (Tekeli, Katılımcılık ve Gerçekçilik Sorgulamaları Arasında HABİTAT III TÜRKİYE RAPORU, 2015). Dolayısıyla HABITAT II Türkiye Raporu göz önünde bulundurulduğunda HABITAT III için hazırlanan raporda birçok eksiklik göze çarpmaktadır. Böyle önemli bir program için yerel yönetimlerin sahip olduğu yapı taşları göz ardı edilerek tek düze bir rapor hazırlanması, Türkiye'nin HABITAT III stratejisi açısından iyi sonuçlar alması mümkün değildir.

“Kentlerin, uluslararasılaşma ve küreselleşmesinde önemli bir yere sahip olan konferans ve forumlar, küresel bir konu ve gündemin parçası olarak kıyaslanmaya imkân tanıyan BM İstatistik veri tabanları ile kentleri nüfus ölçeklerine göre sınıflandırma ve ulusal politikalar için bir altlık oluşturmak amacıyla farklı konuları yeni bir uluslararası temsil sistemi içinde ele almaya imkân sağlamaktadır (Arlı, 2019, s. 11).” Bu toplantı, konferans ve forumlar kentsel çağa yönelik akademik, yönetsel ve politik ilgiyi odağa toplayıp tüm kesimleri bir araya getirmiştir. Bu etkinlikler kentlerin gelişimine ve ağ kurmalarına önemli katkı sunmaktadır (Bkz. Tablo:1). Bu kapsamda uluslararası kurumlar tarafından geliştirilen çeşitli sözleşme, tüzük, çerçeve belgesi gibi bağlayıcı veya tavsiye niteliğindeki belgeler, yerel yönetimlerin uluslararası düzeydeki rolünün altını çizerek, kent diplomasisinin önemini göstermektedir (Daoudov, 2013, s. 284).

Tablo 2: BM tarafından hazırlanan HABITAT Konferansları karşılaştırması

YENİ KENTSEL GÜNDEME DOĞRU		
HABITAT I	HABITAT II	HABITAT III
Vancouver, 1976 Hükümetlerin, gelişmekte olan dünyadaki hızlı kentleşmenin etkilerini ve sürdürülebilir yerleşimlere olan ihtiyacı fark etmesi üzerine BM Genel Kurulu'nca 1976 yılında Vancouver'da düzenlenmiştir. O zamanda uluslararası ortamda kentleşme ve etkileri nadiren yankı bulmakta beraber tarihteki	İstanbul, 1996 Vancouver'dan taahhütleri 20 yıl sonra İstanbul'da düzenlenen konferansta teyit edilmiştir. Dünya liderleri, kentleşen dünyada herkes için yeterli konut ve sürdürülebilir insan yerleşimleri oluşturulması konusunda küresel bir eylem planı olan Habitat Gündemi belgesini kabul etmişlerdir.	Quito, 2016 Ekvador'un Quito kentinde düzenlenen Habitat III Konferansı, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasının, küresel kentleşmenin yönetimi ve yönlendirilme şekline bağlı olduğu giderek daha da netleşmeye başladı.

en büyük kırdan kente göç hareketinin yaşanması ve ilaç sektöründeki gelişmelere bağlı olarak kentsel nüfus çok hızlı artışa geçmiştir. Temel Çıktılar: +Barınma ve kentleşmenin ortak değerlendirilmesi gereken küresel konular olduğunun fark edilmesi +BM İnsan Yerleşmeleri Merkezi'nin kurulması (UNCHS-HABITAT) DÜNYA KENTSEL NÜFUS %37,9	Temel Çıktıları: +Kentler küresel büyümenin motorlarıdır +Şehirleşme bir fırsattır +Yerel yönetimlerin daha güçlü bir rolü için çağrı +Katılımın gücünün tanınması DÜNYA KENTSEL NÜFUS %45,1	+Kentleşmenin büyümenin içsel kaynağı olması +Yeni kentleşme modellerinin iklim Değişikliği konusunda etkin bir vurgu yapması +Kentleşmenin sosyal entegrasyon ve eşitliğin aracı olduğu. 2010 itibariyle UN-Habitat verilerine göre 827 milyon insanın gecekondü benzeri koşullarda yaşıyor olması DÜNYA KENTSEL NÜFUS %54,5
--	--	--

Kaynak: Bu tablo (United Nations-Habitat III, 2016) <https://habitat3.org/the-conference/about-habitat-3/> sitesinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

HABITAT Konferansları gibi Türkiye’de ulusal ve uluslararası kongre, konferans, forum ve sempozyum gibi etkinlikler yerel yönetimlerin birçok kurum ve kuruluşu tarafından düzenlenmektedir. Marmara Belediyeler Birliği (MBB)’nin gerçekleştirmiş olduğu MARUF (Marmara Urban Forum) bunun en iyi örneklerinden birisidir. “[...] MARUF, 3 gün boyunca 25 ülkeden 250 konuşmacısı ve dünyanın birçok yerinden katılımcısı olan bir etkinlik oldu. Etkinliğin görünürlük çalışmalarında uluslararası partnerlerden destek alındı. Forum sonunda ulusal ve uluslararası konuşmacı ve katılımcılardan iş birliği yaptıkları yönünde dönüş aldık. Bu etkinlik ile iş birlikleri için zemin hazırlamış olduk. Kamu ve yerel diplomasiye katkısı olması ve açısından bu tarz etkinlikler ‘soft yöntem’ olarak etkili olduğu”¹ ifade edilmiştir. Bu tarz etkinlikler, oluşturulan temaları ile birden fazla kurum, kuruluş ve sivil toplumu bir araya getirme özelliği açısından iş birliği, sözleşme ve uluslararası anlaşmalara zemin hazırlamaktadır. Bu kapsamda etkinliklerin içeriğine ve programına önem verilmesi birden çok ulusal ve uluslararası sektörü bir araya getirerek eşitlikçi bir ortam oluşturulması önem arz etmektedir. Bu minvalde bir sonraki bölümde yerel yönetim birliklerinin yerel yönetimlere olan katkısı detaylı olarak incelenecektir.

¹ Marmara Belediyeler Birliği (MBB) – İstanbul ile 31.01.2020 tarihinde yapılan görüşme.

4.2.1. Belediye Birlikleri

Türkiye’de belediye birlikleri, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile 2005 yılında tüzel kişilik kazanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005). Yasaya göre yerel yönetim birliği, birden çok yerel yönetimin yürütmekte olduğu hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 2019, s. 446). Yerel yönetim birlikleri iki önemli özelliğe sahiptir. Keleş’e göre (Keleş, 2019, s. 446) bu özelliklerden ilki, birliklerin kamu tüzel kişiliğine sahip olması, ikincisi ise kurulmaları tamamen isteğe bağlı olmasıdır. Birlik, Cumhurbaşkanlığı izni ile kurulmaktadır. Kurulmuş bir birliğe üye olunması Cumhurbaşkanlığı’nın iznine tabi olmadığı gibi, ayrılma durumunda da yasa koyucu ile yerel yönetim meclisince verilecek kararın yeterli sayılması öngörülmüştür (Keleş, 2019, s. 446). Ancak *“Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda; Cumhurbaşkanı, ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilir. Bu fıkra belirtilen birliklerden ayrılma da Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır”* (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005).

Yasa aynı zamanda birliklerin örgütsel yapılarının, organlarının, etkinliklerinin, gelir ve gider durumlarının, hak, yetki ve sorumluluklarının Birlik Tüzüğü adı verilen belgede düzenlenmesini istemektedir (Keleş, 2019, s. 447). Belediye Birlikler çalışma konularına göre dört başlıkta incelenmektedir: Ekonomik işletme amaçlı birlikler, toplumsal amaçlı birlikler, alt yapı amaçlı birlikler ve türlü amaçları olan birlikler olarak farklı konu başlıklarında ele alınmaktadır. Bu çeşitliliğin altındaki etmenlerin başında, ülkenin toplumsal, ekonomik, siyasal, koşullarındaki değişmelerle, belediyecilik anlayışında yaşanan reformlar gelmektedir.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı 10. Maddesinde yerel makamların birlik kurma ve birliklere katılma hususunda yer verilen maddede Daoudov’a göre *“yerel yönetimler, ortak çıkarlarının savunulması, geliştirilmesi ve üyelerine belli hizmetlerin sağlanması için birlikler kurabilmelidir. Devletler, yerel yönetimlere ulusal ve uluslararası birliklere üye olma hakkını tanımalıdır* (Daoudov, 2013, s. 56).” Dolayısıyla bu düzenlemeler kapsamında aynı kapasiteye sahip olmayan yerel yönetimler, birlikler vasıtasıyla hizmetlerini ve güçlerini birleştirerek ortaklaşa hizmet verebilecekleri bir çatı altında toplanmaktadır. Dünyada da yerel yönetimler arası iş birliği sağlanması açısından en çok başvurulan yöntemin birlikler olduğu anlaşılmaktadır (Daoudov, 2013, s. 56).

Saha çalışmasının ikinci kısmını oluşturan ve belediyelerin kent diplomasi faaliyetlerinde kapasite geliştirme, personel eğitimi, ortaklık bulma, iş birliği kurma hibe ve fon sağlama noktasında önemli yere sahip olan yerel, ulusal ve uluslararası yerel yönetim birlikleri ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen tespitler doğrultusunda, belediyelerin kent diplomasi faaliyetlerine etkileri gibi konular ele alınacaktır. İlk olarak ikinci bölümde yer alan yerel yönetimlerin

karar alma mekanizmalarına katılımı başlığı altında ele alınan UCLG 'nin (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı) Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA) incelenecektir. Daha sonra ulusal yerel yönetim birliği olan Türkiye Belediyeler Birliği ve son olarak bölgesel ölçekte hizmet veren Marmara Belediyeler Birliği incelenecektir.

4.2.1.1. Uluslararası Birlik: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA)

Uluslararası kuruluşların ortaya çıkmasında dinsel, ekonomik, siyasal ve toplumsal nedenlerden ziyade ideolojik ve kişisel nedenler de önemli rol oynamıştır (Akman, 2019). Devletlerin yaşadığı ortak sorunların üstesinden gelme noktasında yetersiz kalması uluslararası kuruluşların devreye girmesini sağlamıştır. Uluslararası kuruluşlar küresel siyasete yön verme ve çevre sorunları, yatırımlar, sağlık, uluslararası finans, sanayileşme gibi konularla başa çıkmada iş birliğe esasına göre çözüm üretmektedir. Uluslararası kuruluşlar dinamik bir yapıya sahip olması hasebiyle yerel, bölgesel ve küresel ölçekte birçok birlik kurulmuştur. Dolayısıyla Türkiye’de yerel yönetimlerin üye olduğu uluslararası 88 kuruluş mevcuttur (Akman, 2019).

Türkiye’de belediyelerin uluslararası yerel yönetim birliklerine üye olması ve faaliyet göstermesinin yasal dayanağı 3335 sayılı “*Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun*” (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 1987) uyarınca Bakanlar Kurulu kararı ile kurulan UCLG-MEWA (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı) ile gerçekleşmiştir.

UCLG-MEWA 1987 yılında Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME) olarak kurulup, 2004 yılında Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı adını almıştır. UCLG-MEWA bölge olarak Afganistan, Bahreyn, İran, Irak, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Umman, Filistin, Katar, Suudi Arabistan, Suriye, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri ve Yemen ülkelerini kapsamaktadır. UCLG-MEWA’nın misyonunu, “yerel yönetimler arasında ve dünya toplumu içinde, iş birliği yoluyla yerel yönetimin değerlerini, amaçlarını ve çıkarlarını geliştirerek, demokratik yerel yönetimin dünya ölçeğinde birleşik sesi ve sözcüsü olmak” şeklinde ifade edilmiştir (Yıldız, 2021, s. 139). Türkiye’de bulunan yerel yönetimlerden “büyükşehir belediyelerinin 16, büyükşehir ilçe belediyelerinin 39, il belediyelerinin 12, ilçe belediyelerinin 8 ve il özel idarelerinin 2 adet UCLG-MEWA’ya üyeliği bulunmaktadır (Akman, Dünya Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Teşkilatna (UCLG-MEWA) Üyelikler Üzerinden Bir Araştırma, 2019).” UCLG-MEWA misyon olarak UCLG’nin küresel misyonuna paralel bir misyona sahiptir. Küresel ölçekte belirlenen UCLG misyonunun bölgesel ölçekte uygulanması için

alışmalar yürütmektedir. Bu misyon kapsamında UCLG-MEWA aşağıda yer alan amaçları gerçekleştirmektedir (UCLG-MEWA, 2021):

- “Bölgede güçlü ve etkili demokratik yerel yönetimi hayata geçirmek;”
- “yeler arasında birlik ve iş birliğini teşvik etmek;”
- “zellikle Birleşmiş Milletler ve bağlı kuruluşları başta olmak üzere, uluslararası toplulukta yerel yönetimlerin güçlü politik temsilini güvenceye almak;”
- “Yerel yönetimlere yönelik olarak bölgede ve dünya ölçeğinde bilgilendirme ve ana bilgi kaynağı olmak;”
- “zgr ve özerk yerel yönetimler ve onların ulusal birliklerinin kurulması ve güçlendirilmesini desteklemek amacıyla bölgede ve dünya ölçeğinde eğitim, bilgi paylaşımı ve kapasite geliştirme kaynağı olmak;”
- “İyi yönetişim, sürdürülebilirlik ve toplumsal kapsama ilkelerine dayanarak toplum için ekonomik, sosyal, kültürel, mesleki gelişim ve çevresel kalkınmayı sağlamak;”
- “İrk ve cinsiyet eşitliğini teşvik etmek, uluslararası yasalara aykırı ve/veya teşkilatın temel kural ve değerlerine ters düşen ayrımcılığın tüm biçimlerine karşı mücadele etmek;”
- “Yönetişimin yerel alanlarındaki farklılıkların birleşimini ve işlevselliğini yansıtan güçlü bir demokratik teşkilat olmak;”
- “Yerel yönetimler ve onların birlikleri arasında desantralize ve uluslararası iş birliğini teşvik etmek;”
- “Halklar arasında dostluk ve karşılıklı öğrenmeyi sağlayıcı araçlar olarak kardeş şehir uygulamalarını ve ortaklıkları hayata geçirmek;”
- “Dünya Teşkilatı’nın misyonu, değerleri ve amaçları çerçevesinde politika oluşturmak, program ve girişimleri geliştirmek ve Teşkilatın temel kuralları içinde uygulamayı sağlayacak uygun araçları seçmek.”

Yukarıda yer alan amaçlar kapsamında, ulus üstü kurumun bölgesel teşkilatı ve birlik olarak UCLG-MEWA misyon ve amaçlarını gerçekleştirmek için aşağıda yer alan görev ve girişimleri yerine getirmektedir (UCLG-MEWA, 2016, s. 3):

- “Uluslararası alanda lobicilik ve savunuculuk faaliyetlerine katılarak ve yerel yönetimlerin sözcülüğünü yaparak, yerel yönetimlerin uluslararası düzeydeki statüsünün ve rolünün artırılmasında ve uluslararası siyasal kararların oluşumunda etkili olmak;”

- “Uluslararası topluluk nezdinde yerel yönetimler için önem taşıyan ve yerel yönetimlerin temel önceliklerini ilgilendiren konularda duruş ve politikalar geliştirmek ve teşvik etmek;”
- “Birleşmiş Milletler ve bağlı kuruluşlarıyla ve diğer ilgili uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliğinde bulunmak;”
- “Özellikle, yerel yönetimler ve yerel yönetim birlikleri arasında âdem-i merkeziyetçi iş birliği projeleri aracılığıyla, uluslararası iş birliği ve özerk yerel yönetim ilkelerine dayalı girişimler ve eylem programları geliştirmek, bu projeleri destekleyecek fon arayışı içinde olmak ve mali kaynaklar bulmaya çalışmak;”
- “Yerel yönetimler ile bunların birliklerinin kapasitelerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmeleri amacıyla, aralarındaki etkileşim ve ortaklıklar için uluslararası bir platform oluşturmak;”
- “Yerel yönetim üyeleri arasında güçlü ağlar kurulmasını destekleyerek, hizmetleri ve küresel ürünleri geliştirerek onların gereksinim ve taleplerini karşılamak;”
- “Yerel yönetimler, uluslararası dayanışma ve tecrübe değişimi alanlarında dünya ölçeğinde ana bilgi kaynağı olmak;”
- “Tüm dünyadaki yerel yönetimin mevcut durumuna ve gelişmesine yönelik olarak, yayım, seminer ve yeni bilgi teknolojileri aracılığıyla, üyeleri arasında bilgiyi yaymak;”
- “UCLG-MEWA’nın politik etkinliğinin ve mali özerkliğinin güçlendirilmesi amacıyla kongreler, başka etkinlik ve faaliyetler düzenlemek ve üye sayısını artırmak.”

Yukarıda yer alan görev ve tanımlar UCLG-MEWA’nın yerel yönetimlerin kent diplomasi faaliyetlerini uluslararası sisteme taşıma noktasında önem arz etmektedir. UCLG-MEWA, yerel yönetimlerin kent diplomasi araçlarından olan lobicilik ve savunuculuk faaliyetleri ile yerelin problemlerine uluslararası sistemde çözüm arar ve bunu kendine görev olarak tanımlamaktadır. Türkiye’de ya da bölgesel ölçekte kapsamına giren ülkelerin yerel yönetimlerinin iş birliği faaliyetlerini arttırmaya yönelik çalışmalar yürütmesi UCLG-MEWA’nın statüsünü arttırmaktadır. UCLG-MEWA’da üye sayısına en fazla sahip olan ülke Türkiye’dir. “UCLG-MEWA, farklı siyasi partilerden seçilmiş yöneticiler tarafından yönetilen yerel yönetimleri tek çatı altında toplayabilen ve bunlar arasında çeşitli düzeyde iş birliği gelişmesini sağlayan bir özelliğe sahiptir” (Yıldız, 2021, s. 143).

UCLG-MEWA 2018-2020 stratejik planı “göç ve sosyal uyum”, “iklim değişikliği ile mücadele ve uyum”, “kentsel dirençlilik” ve “yerel kalkınma ve yönetişim” (UCLG-MEWA Stratejik Plan, 2018-2020) konuları öncelik alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca stratejik plana göre UCLG-MEWA “küresel sorunlara çözümler yerelden başlar ilkesinden hareketle, yerel yönetimlerin deneyim paylaşımı

yapmaları ve ortaklık kurmaları adına bir platform görevi” görmektedir (Yıldız, 2021, s. 141). Bu bölgesel olarak bu konu başlıklarına yer verilmesi ve bu konulara göre amaçlar ve hedefler belirlenmesi bu konuların uluslararası sistemde savunuculuğunun yapılması için önem arz etmektedir.

Gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde UCLG-MEWA yerel yönetimlerin kent diplomasi faaliyetleri açısından çeşitli iş birliği kurma ve Türkiye’deki yerel yönetimlerin dış ilişkiler faaliyetleri üzerinden değerlendirmelerde bulunulmuştur:

“[...] Yerel yönetimlerin kent diplomasi faaliyetleri kapsamında ağ oluşturma ve iş birliği kurma açısından ulusal ve uluslararası birliklere üye olmaları ve bu kurumlar vasıtası ile networklerini geliştirmeleri tamamen belediye başkanının bakış açısı ile doğru orantılıdır. Belediye başkanının yönetim politikası ve vizyonu başat rol olarak dış ilişkiler faaliyetlerini belirlemektedir. Türkiye’de yerel yönetimlerin dış ilişkiler faaliyetleri ilk olarak 90’lı yılların başlarında başladı. Bu süreçte yerel yönetimlerin dış ilişkiler faaliyetleri bazı yerlerde kültür müdürlükleri, sosyal işler, özel kalem bünyesinde yürütüldü. O dönemlerde dış ilişkiler faaliyetleri kardeş şehir ilişkisi üzerinden yürütülmekteydi. Ayrıca kardeş şehir ilişkisi kuran belediyeler kültür ve turizm faaliyetleri kapsamında o şehirlerden folklor ekiplerini davet ederek bir ilişki yürütmektedir. Kardeş şehir ilişkisi bulunan belediyelerin, meclis üyeleri iş birliği protokolleri imzalamaya özen gösterdiler. Bu kapsamda kendi belediye personelinin bilgisini, görgüsünü ve tecrübesini arttırmak için karşılık ziyaretlere önem verdikleri² ifade edilmiştir.

Kardeş şehir ilişkileri, kentlerin aktör olarak tanınması ve markalaşması açısından 90’lı yıllarda önemli bir rol oynamıştır. Kardeş şehir ilişkileri iş birliği protokolleri ve iyi niyet sözleşmeleri ile resmiyet kazanırken, günümüzde yerel yönetimler bu durumu fiiliyata dönüştürmek için ayrıca çaba göstermektedirler. Bu kapsamda görüşme neticesinde kardeş şehir ilişkileri ve UCLG-MEWA’ nın yerel yönetimlere kent diplomasisi alanında yaptığı yol göstericilik üzerine olan değerlendirme şu şekildedir:

“[...] Kardeş şehir ilişkileri artık dünyada demode hale geldi. Yeni trend şehirler arasında iş birliği protokolü yani somut olarak” hangi alanda iş birliği yapacaksınız”, günümüzde bunlarla ilgili çalışmalar ön plana çıktı. Artık bundan sonraki aşamada kentler iş birliği alanlarını belirliyor ve bu iş birliği alanlarında birlikteliklerini sürdürüyorlar yani artık kentlerin görmezden geldiği dönem geride kaldı. Kent diplomasisi dediğimiz hadise var. Şu anda zaten kamuda da kamu diplomasi dediğimiz hadise var. Kentler arasında da kent

² UCLG-MEWA (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı) ile 25 Ocak 2020 (İstanbul)tarihinde yapılan görüşme.

diplomasisi, biz de UCLG-MEWA (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı) içerisinde 6 komite bulunmakta. 6 komiteden birisi de Kent Diplomasisi ve Yönetişim Komitesi bulunuyor. Bu komite çerçevesinde yine kardeş şehir ilişkileri, iş birliği protokolleri çerçevesinde neler yapılır, bunlara bakıyoruz. Kardeş şehirlerin bir anda kenara atılmasından ziyade bunların iş birliği, protokollerine dönüştürülmesi ve çok paydaşla iş birliklerini imkânlarının yaratılması ortaya çıkarılmasıyla ilgili çaba içerisindeyiz.”³

Görüşme neticesinde UCLG-MEWA bünyesinde yer alan bu komite detaylı olarak incelendiğinde; Binyıl Kalkınma Hedefleri ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında barış ve adaletin erişilebilir bir düzeyde olması ve kentlerin bu hedeflere entegre olması yönünde çalışmalar yürütmekte olduğu tespit edilmiştir. UCLG-MEWA Kent Diplomasisi ve Yerel Yönetişim Komitesi faaliyet alanları şu şekilde sıralanmıştır (UCLG-MEWA, 2021):

- “Kalkınmanın tüm kurumlara yüklediği sorumluluğu paylaşmak”
- “Kalkınma stratejilerinde kent diplomasisinin gücünü artırmak ve bu anlamda bölgesel koordinasyon sağlamak”
- “İklim değişikliği, göç, insan hakları gibi alanlarda yaşanan sorunlarla oluşan sorunların etkilerini en aza indirmeye destek olarak, yerel kalkınmayı teşvik etmek”
- “MEWA Bölgesi’nde barış ve adaleti tesis etmek üzere kent hakkı kavramını erişilebilir kılmak”
- “Etkili yönetim mekanizmalarının oluşturulmasını teşvik etmek ve desantralizasyon sürecinin güçlendirmek”
- “Küresel zorluklar ile başa çıkabilmek için dirençli kentlerin inşasına katkı sağlamak”
- “Yerel yönetim birliklerinin etkinliğini ve verimliliğini güçlendirmek”
- “Küresel fonlara erişimi sağlamak”

Yukarıda yer alan görev tanımından da anlaşılacağı üzere UCLG-MEWA yerel kalkınmadan, uluslararası fonlara ulaşımı sağlamaya kadar birçok alanda yerel yönetimlerin diplomasisi veya dış ilişkiler faaliyetleri için çalışan bir komitedir. UCLG-MEWA’nın yerel yönetimlerin gelişimi noktasında dünyadaki belediyeçilik trendini yakalaması için bu şekilde bir komite oluşturması ve yerel yönetimlerin dış ilişkiler faaliyetlerine katkısı önemlidir. Aynı zamanda tüm bu faaliyetleri yaparken, yerel yönetimlerin dış ilişkilerini geliştirmesi için yöntem önerilerinde de bulunmaktadır. Yöntem olarak Komite aşağıdaki uygulamaları tercih etmektedir (UCLG-MEWA, 2021):

³ UCLG-MEWA (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı) ile 25 Ocak 2020 (İstanbul) tarihinde yapılan görüşme.

- “İyi niyet anlaşmaları ve kardeş şehir protokolleri”
- “Sınır ötesi iş birliği programları”
- “Uluslararası birliklere katılım”
- “Yardım programları, bilgi ve tecrübelerin farklı platformlar aracılığı ile paylaşılması”
- “Ülke dışında siyasi temsil”

Komite yerel yönetimlerin dış ilişkiler faaliyetleri için yukarıda yer alan mekanizmaları önermektedir. Yukarıda yer alan mekanizmalar kent diplomasisinin araçları ve boyutları doğrultusunda bir yöntem izlendiğinin göstergesidir. UCLG-MEWA Kent Diplomasisi ve Yerel Yönetişim Komitesi, yerel yönetimlerin ve kentlerin devletler arası yaşanan diplomasi sorunlarına karşın, siyaset üstü bir anlayışla, hizmet odaklı yönetilmesi gerektiğini belirtmektedir. Dolayısıyla tüm yerel yönetimlere, yerel yönetim birliklerini, finans kuruluşlarına ve uluslararası kuruluşlara bu yönde harekete geçilmesi için çağrıda bulunmaktadır. Bu çağrı kapsamında yerel yönetimlerin faaliyetlerinde uluslararası kuruluşların ve finans kuruluşlarının hibe/fon kaynakları etkili olmaya başlamıştır.

UCLG-MEWA içerisinde yer alan Kent Diplomasisi ve Yerel Yönetişim Komitesi spesifik olarak yerel yönetimlerin uluslararası düzeyde bir aktör olarak yer alması, uluslararası kriz ve problemlere çözüm önerisi getirebilmeleri açısından Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Yeni Kentsel Gündem belgelerinin kentlerde uygulanması ve bir uygulama aracı olarak kent diplomasi çalışmalarını sürece dahil edilmesi yönünde faaliyet göstermektedir. Komitenin etkisi ile hem ulusal hem de uluslararası düzeyde mütevazî olmakla birlikte belirgindir. Komite yerel yönetimlerin uluslararası sistemde varlığını sürdürebilmesi için kılavuzluk etmektedir.

UCLG-MEWA içerisinde böyle bir komite üzerinden belediyelerin kent diplomasi çalışmalarının desteklenmesi kentlerin uluslararası siyasi sistemde aktör var olması için önemli bir adımdır. Ancak tez konusunun asıl konusunu oluşturan “kent diplomasi faaliyetlerinde ulusal ve uluslararası projeler, belediyelerin kurumsal yapısı içerisinde nasıl bir yere sahip?” sorusuna saha da gerçekleştirilen görüşme neticesinde UCLG-MEWA nezdinde şu cevap verilmiştir:

“[...] Türkiye’de belediyeler ve belediye başkanları dış ilişkiler faaliyetleri özelinde ağ oluşturma, ziyaretler, yüz yüze temaslar ön planda tutuluyor. Ağ oluşturma konusunda karşılaşılan sorunlardan bir tanesi de seçim döneminde yeni başkanın gelmesi ve yeni bir politika izlemesi dış ilişkilere zarar vermektedir. Diğer bir husus, belediyeler uluslararası projelerde kendi görünürlüğünü esas alan işler ortaya koymaktadır. Mesela; göçmenler ile ilgili proje de yarılan bütçenin beşte biri göçmenlere gider. Sebebi ise göçmenler için ayrılan bütçenin büyük bir bölümünün lüks ofislere yatırılıyor olmasıdır. Uluslararası projeler

temelinde UCLG-MEWA olarak belediyelere teklif ile gittiğimizde kaç para vereceksin mantığı ile olaya bakılmakta. Ancak uluslararası kuruluşlara karşı bu tutum aynı değildir. Uluslararası kuruluşlar projelendirilen konular ve hizmetlere para yatırır. Türkiye’deki yerel yönetimler uluslararası kuruluşlar standartlarında az proje ürettiği için uluslararası kuruluşların fonlarından yeterince faydalanamıyor. Bunun için yerel yönetimleri, belediyeleri, il özel idarelerini vs. daha fazla istifade edecek kapasiteye ve konuma getirilmelidir.

Ulusal ve uluslararası projelere belediyeler doğrudan tek başına başvurmayı tercih ediyorlar, ancak bazı belediyeler iş birliği zorunlu olan proje çağrılarında kendilerine yakın gördükleri, stratejilerine uzak olmayan kurumları tercih etmek suretiyle beraber proje yönetmeyi tercih etmektedir. Avrupa Birliği projeleri çok ortaklı ve iş birliği temelli çalışmaları kabul etmekte. Bu durumda belediyeler STK, üniversite ve çeşitli kurum/kuruluşlarla iş birliğine gidiyor. Aslında belediyeler bağlamında baktığımızda son derece avantajlı bir durum. Çünkü belediye içerisindeki personelin de yetiştirilmesi söz konusu oluyor. Yani kapasite geliştirme dediğimiz hadise gerçekleşmiş oluyor. Yetişen belediye personeli bir sonraki aşamada kendisi proje yazma ve yürütme imkanına sahip oluyor. Ulusal ve uluslararası projelerde konular hem belediye sınırları içerisinde yaşayan vatandaşın temel ihtiyaçları hem de sanatsal, sportif, kültürel ihtiyaçları belirlenerek bu çerçevede başvurular yapılabilir.”⁴

Türkiye’de yerel yönetimlerin aşmakta zorlandığı bazı hususlar mevcuttur. Yukarıda ifade edildiği gibi yerel yönetimlerin farklı siyasi dinamiklere sahip olması kent diplomasisinin araçlarını oluşturan iş birliği, diyalog oluşturma gibi durumları bir araya getirme noktasında sorunlar karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunların çözülmesi ancak yerel yönetimlerdeki siyasi kültürün değişmesi ile sağlanabilmektedir.

Yukarıda yer alan ifadeler ve UCLG-MEWA ’nın kurumsal örgütlenmesinde yer alan “Kent Diplomasisi ve Yerel Yönetişim Komitesi’nin” çalışmaları ve ana tüzükteki görev tanımı doğrultusunda, ulus üstü kuruluş olan BM’nin yerel yapılanması olan UCLG-MEWA bölgesel ölçekte yerel yönetimleri desteklemektedir. Bu destek belediyelerin dış ilişkiler alanının da personel yetiştirilmesi, kapasite geliştirme, sınır ötesi iş birliği programları ile ağ oluşturma, küresel fonlara erişimlerini sağlayarak kent diplomasisinin ekonomik ve kalkınma boyutları ile destek sağlamakta ve yol gösterici olmaktadır: “UCLG-MEWA teşkilat yapısı ve üyeler arası iş birliği boyutu ile farklı ülke halkları arasında dostluk sağlayıcı kardeş şehir uygulamalarını hayata geçirdiği, bölgede güçlü ve etkili yerel yönetimi sağladığı,

⁴ UCLG-MEWA (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı) ile 25 Ocak 2020 (İstanbul) tarihinde yapılan görüşme.

iyi yönetim açısından önemli olduğu, yerel yönetimleri desteklemek amacıyla bölgede ve dünya ölçeğinde eğitim, bilgi paylaşımı ve kapasite geliştirme kaynağı olduğu söylenebilir (Akman, 2019).”

4.2.1.2. Ulusal Birlik: Türkiye Belediyeler Birliği (TBB)

Türkiye’de yerel yönetimlerin üye olduğu birliklerin çeşitliliği çok fazladır. Türkiye Belediyeler Birliği, 2002 yılına kadar yarım yüzyılı aşkın bir süre zarfında Türk Belediyecilik Derneği olarak, görev yapan bir kuruluştur. Türkiye’deki bütün belediyeleri tek çatı altında toplayan bu birlik; belediyelerin gelişmesi, menfaatlerinin korunması ve belediyelerin her platformda temsil edilmesi amacıyla önemli faaliyetler yürütmektedir (Akman, 2019, s. 73). 17 Temmuz 1945 yılında Türk Belediyecilik Derneği olarak kurulmuş; Bakanlar Kurulu’nun kararıyla 21 Ağustos 2002 tarih ve 2002/4559 sayılı Kararına istinaden “Ülkemizdeki tüm belediyeler tek çatı altında toplayan” (TBB , 2021, s. 15) kuruluş olarak Türkiye Belediyeler Birliği adıyla yerel yönetimler hizmet birliği statüsü kazanmıştır. Bu değişiklik durumu birlik çatısı altında yer alan belediyeleri daha sıkı devlet denetimine sokmuştur (Keleş, 2019, s. 456).

Türkiye Kamu Yönetimi’nde yaşanan gelişmelerin yerel yönetimleri de etkilemesi ve bu değişim çarkına yerel yönetimlerin de dahil olmasını zorunlu hale getirmiştir. “Türkiye Belediyeler Birliği 2000’li yıllarda yaşanan belediyecilik anlayışındaki değişime, belediyelerin uyum sağlaması açısından; yapılan değişikliklerde belediye yöneticilerinin görüşlerinin yansıtılması, belediyelerin gelişmesi, belediyelerin hak ve menfaatlerinin korunması, uluslararası kuruluşlara üyelik ile belediyelerin uluslararası alanda temsil edilmesi, belediyelere öneri ve tavsiyelerde bulunulması, belediyeler arasında iletişim ve koordinasyonun sağlanması, yeni gelişmelerden haberdar olabilmeleri, yaşadıkları sorunlarda danışacakları bir birimin olması, istihdam edilen personelin eğitim eksikliğinin giderilmesi amacıyla TBB çalışmalar yürütmektedir” (Akman, 2019, s. 74). Türkiye Belediyeler Birliği tüzüğü madde 7’de yer alan (TBB, 2021) ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’nda yer alan görev ve yetkileri (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005) şu şekildedir:

- “Yurtiçi ve yurtdışında belediyeleri temsil etmek, bu kapsamda yerel yönetimler alanında faaliyette bulunan kurum, kuruluş, birlik, dernek, vakıf ve benzeri kuruluşlara üye olmak, belediyelerin uluslararası ilişki ve iş birliklerini desteklemek ve uluslararası ağlara erişimini kolaylaştırmak”.
- “Belediyeleri ilgilendiren mevzuat hazırlıklarına görüş bildirmek ve önerilerde bulunmak, bu amaçla mevzuat hazırlıklarını ilgili mercilerinden talep etmek, Türkiye Büyük Millet Meclisi Komisyonları ve diğer merciler nezdinde yürütülen çalışmalara katılmak”.
- “Belediyelerce bildirilen veya Birlik tarafından tespit edilen sorunların çözümü amacıyla girişimlerde bulunmak ve mevzuat önerileri geliştirmek”.

- “Belediyelere rehberlik etmek, danışmanlık hizmeti vermek ve uygulamada karşılaşılan sorunlarla ilgili görüş oluşturmak”.
- “Belediye ve bağlı idareler ile bunların iştiraklerinin başkan, meclis üyesi ve çalışanlarına yönelik her türlü eğitim faaliyeti ile konferans, seminer, panel, çalıştay gibi etkinlikler gerçekleştirmek, eğitim merkezleri oluşturmak, bilgi ve tecrübe paylaşımı ile iyi uygulama örneklerinin yaygınlaşmasını teşvik etmek, bu amaçla yurt içi ve yurt dışı geziler düzenlemek”.
- “Yurt içi ve yurt dışı belediyeler arasında yardımlaşma ve iş birliği ile doğal veya toplumsal olaylardan etkilenen belediyelerle dayanışmayı teşvik etmek ve destek olmak, bu amaçla belediyeler arasında koordinasyonu sağlamak üzere gerektiğinde afet ve acil durum merkezi oluşturmak”.
- “Belediyeciliğin ve yerel hizmetlerin gelişmesine yardımcı olacak konularda kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları ve odaları ile benzeri uluslararası kuruluşlarla meclis kararına istinaden iş birliği yapmak, ortak hizmet projeleri yürütmek ve kardeş şehir ilişkilerinin gelişmesine destek olmak”.
- “Belediyelerin ulusal ve uluslararası kredi kuruluşları ile fonlardan yararlanmalarına ve proje geliştirmelerine destek olmak”.
- “Dünyada yerel yönetim konusundaki gelişmeleri takip etmek, belediyelerin bu gelişmelere uygun yapılanmaları ve hizmet üretmelerine destek olmak”.
- “Avrupa Birliği (AB) uyum sürecinde ülkemiz yerel yönetimlerine destek olmak, yerel yönetimlerle ilgili AB müktesebatının oluşturulmasına katkı sağlamak ve uygulanmasına rehberlik etmek”.
- “Birlik amaçlarını gerçekleştirmek, üyelerini temsil etmek, uluslararası yerel yönetimler gündemini takip etmek, ilgili taraflarla doğrudan temas kurmak amacıyla uluslararası anlaşmalar ve dış politikaya uygun olarak meclis kararına istinaden Dışişleri Bakanlığı'nın görüşü ve İçişleri Bakanlığı'nın izni ile gerektiğinde yurt dışında temsilcilik veya irtibat büroları açmak”.
- “Belediyeciliğin geliştirilmesi amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak”.

Yukarıda TBB'nin yetki ve görevlerinin kent diplomasisi ile ilgili olan kısımlarına yer verilmiştir. Birliğin amaçları arasında gerek yurt içinde gerekse yurt dışında belediyeleri etkin bir şekilde temsil edilmesi yer almaktadır. Nitekim üyesi olunan Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG) ve bu kuruluşun bölgesel teşkilatı olan Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı'nda (MEWA) Türkiye'deki belediyelerin aktif katılımını sağlamak ve ulusal birliklerin üyesi olduğu Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Birliği'nde (CEMR) Türkiye'deki belediyelerini temsil etmektedir (TBB , 2021,

s. 15). TBB'nin üye olduğu bu uluslararası belediye birlikleri Türkiye'deki yerel yönetimlerin temsiliyeti ve uluslararası trendleri takip etmesi açısından önemli bir yere sahip. Türkiye Belediyeler Birliği'nin üyesi olduğu uluslararası birlikler için bkz. Tablo9;

Tablo 3: TBB'nin Uluslararası İş Birlikleri

Türkiye Belediyeler Birliği'nin Uluslararası İş Birlikleri
Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (UCLG)
Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR)
Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (MEWA)
Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (YBYK)
Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi (COR)
Avrupa Bölgeleri Meclisi (AER)
Avrupa-Akdeniz Bölgesel ve Yerel Meclisi (ARLEM)

Kaynak: Bu tablo (TBB Dış İlişkiler Müdürlüğü, 2021) yararlanılarak hazırlanmıştır.

TBB'nin birçok farklı yerel yönetim birliğine üye olması dünyanın farklı yerlerindeki belediyeçilik anlayışı yerel yönetimlere aktarmayı sağlamaktadır. Saha çalışmasında gerçekleştirilen görüşmede;

“[...] Yerel yönetimleri temsil etme noktasında; Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinde Türkiye adına sekreteryaya görevi yürütülmektedir. TBB, Dünya Belediyeler Birliği'nde (UCLG) hem dünya konseyi üyesi hem yönetim kurulu üyesi hem de mali komiteler üyesi olarak yer almaktadır. Aynı zamanda Avrupa'da birliklerin çatı kurumu olan Avrupa Bölgeler ve Belediyeler Birliği'nin (CEMR) de başkan yardımcılığı görevini yürütmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği organı olan “Avrupa Bölgeler Komitesi'nin” Türkiye çalışma grubu sekreteryasını da TBB'nin yürüttüğü”⁵ ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan ifadeler ve stratejik plana göre TBB, yerel yönetimler için küresel düzeydeki toplantıları, tartışmaları, gündem ve politikaların hepsini takip edip yerelleştirmektedir. TBB, küresel politikaların yerelleştirme sürecinde ilk olarak hem lobisini yapmakta hem de öğrenmekte daha sonra da Türkiye'deki yerel yönetimlerin hizmetine sunmaktadır. Ancak yukarıda bahsi geçen uluslararası kuruluş olan UCLG kanadının yönetim kurulu üyesi olması hasebiyle Birleşmiş Milletler'in politika oluşturmada ve danışma sürecinde yer almaktadır. Bu durum Türkiye'de yer alan belediyelerden öğrenilenleri, uluslararası kuruluşların politika belirleme süreçlerine taşınmasının da yolunu açmaktadır. Örneğin TBB, bu danışma sürecinde Türkiye'de önemli sorun olan göç, konut, afet gibi konuların

⁵ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

küresel politikalarda daha görünür olmasını sağlamaktadır. Bu şekilde uluslararası sistem desteklenirken, uluslararası kuruluşların politikaları nihai hale kavuştuğunda ise TBB, “Sendai Gündemi, Paris İklim Anlaşması” gibi uluslararası belgeler ile yereli besleyerek yerelleştirme sürecini yürütmektedir. Uluslararası kuruluşlar tarafından oluşturulan küresel politikalar çok daha vizyonel politikalar olduğun içim bölgesel farklılıklara çok fazla değinmemektedir. Genel olarak; “herkes için sürdürülebilir konut”, “yoksullukla mücadele” gibi sloganik ifadeler kullanılmaktadır. Ancak alt başlıklara inildiğinde bu durum değişiklik göstermektedir. TBB’nin küresel politikaları yerelleştirme süreci bu noktada devreye girmektedir:

“[...] Örneğin alt yapı hizmetlerinin iyileştirilmesi başlığında, vatandaşın kanalizasyon ve tuvalet erişimi alt başlığı ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bu durum Türkiye’de sorun olarak görülmesi de Afrika ya da Hindistan’da sorun teşkil etmektedir. Bir başka örnek; doğum odaklı kadın ölümleri, Türkiye için sorun değil ama Afrika ülkeleri için ciddi bir problemdir. Ancak Türkiye için “kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi” konusu bir sorun teşkil etmektedir. TBB’nin bu noktada temel gündemleri olarak yerelleştirme yönünde çalışmalar yürütmesidir.”⁶

Küresel politikaların yerelleştirme sürecinde bazı sorunlarla karşılaşıldığı tespit edilmiştir. Bu sorunlar arasında, belediye başkanının vizyonunun küresel politikaların yerelleştirme sürecine etki etmesi yer almaktadır. Örneğin sahada görüşme gerçekleştirilen belediye başkanlarının, UCLG üyesi olması veya Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinde delegasyon üyesi olması ya da Avrupa Birliği Bölgeler Komitesinde yer alması küresel düzeydeki politikaların önemini anlaması ve dünyadaki belediyecilik trendini yerele indirgemesi açısından önemlidir. Ancak bu durumun tam tersi olarak bazı belediye başkanlarının küresel trendlerden ziyade yerel, mahalli sorunlara öncelik vermesi gibi dirençlerle de karşılaşmaktadır.

Sahada gerçekleştirilen görüşme neticesinde kent diplomasi faaliyeti olan lobicilik, iş birliği projeleri ve diyalog kurma araçlarının kullanılmasında TBB, görev ve yetkilerinde- (*Gerektiğinde belediye mensuplarına, Birlik merkezinde ve diğer yerlerde, konaklama ve şehir içi ulaşım hizmeti sağlamak*)- belirtildiği gibi ilk olarak yerel diplomasi faaliyetinde bulunan belediye başkanlarının, bürokratların ve siyasetçilerin bu tür çalışmalara katılımında mali destek sağlamaktadır. TBB, ikinci aşamada ise uluslararası kuruluşların arka planına hâkim olması hasebiyle yönlendirmelerde bulunarak teknik destek sağlamaktadır. UCLG, Avrupa Konseyi Yerel ve bölgesel Yönetimler Kongresi gibi kuruluşların mutfağına hâkim olmasından dolayı grup ya da delegasyon üyelerinde yer alan belediye başkanlarına destek metinleri oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu durum;

⁶ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

“[...] Uluslararası kuruluşlarda belediye başkanları konuşma yaparken konunun dışına çıkabiliyor. Biz burada siyasi parti fark etmeksizin konuşma metinleri oluşturarak destek sağlıyoruz. O yüzden biz uluslararası kuruluşlarda yerel yönetim temsilcilerine hem teknik destek hem de mali destek sağlıyoruz”⁷ şeklinde açıklanmaktadır.

Türkiye Belediyeler Birliği yerel yönetimler adına bazı uluslararası kuruluşlarda temsil bazılarında ise sekreteryasını yürüterek sürecin içerisinde yer almaktadır. Saha görüşmesindeki tespitlerde, Avrupa Konseyi’nde yer alan Türk bir parlamenter, konseye verdiği rapor üzerine Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin ilk olarak 1950’li yıllarda toplanmasını sağlamıştır. O dönemde de Türkiye yerel yönetimlerin iyileştirilmesi yönünde küresel siyasette bir farkındalık oluşturmak için ilk adımı atmıştır. Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nde Türkiye’den 18 asil, 18 yedek olmak üzere 36 üye yer almaktadır. Bu üyeler Türk siyasal sisteminde yer alan her partiden oluşmaktadır:

“[...] TBB, konseyde çıkan rapor, görüş, gündem maddeleri gibi metinleri tarayarak Türkiye ile ilgili olan kısımların incelemesini yapıyor. Bu yorumlar noktasında merkezi yönetim kuruluşu olarak Dış İlişkiler Bakanlığı’nın düşüncesi vs. not ediliyor. TBB’nin Avrupa Konseyi’ndeki sekreteryaya görevi bize şunu kazandırdı; delegasyon üyelerine iktidar partisi ya da muhalefet partisi olsun eşit mesafede yaklaşıldığı için belediye başkanları Kongre’nin kürsüsüne çıktığında, Türkiye’nin ortak menfaatleri doğrultusunda birliktelik içinde süreci hareket ettiğini deneyimledik. Genel kurulda birliktelik içinde hareket ediliyor aynı zamanda diğer ülkelerin gündem raporlarını da okuyoruz. Örneğin; Kıbrıs raporunda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ilgili ciddi çelişkili ifadeler olması durumunda, bunlar gündeme getirilerek itirazda bulunuyoruz. Konsey’de negatif gündemlerin yanında pozitif gündemler de mevcut aslında gündemlere göre hareket ediyoruz. Örneğin pozitif gündeme ilişkin; İnsan Hakları Uygulamaları Raporu’na Türkiye’de yaşanan iyi uygulama örneklerinin eklenmesi yönünde katkı sağlıyoruz. Böylece TBB’nin Konsey’deki pozitif gündemi belirlemiştir.”⁸

Yukarıda yer alan ifadeler ışığında Türkiye Belediyeler Birliği görev ve yetkileri kapsamında lobicilik faaliyetinde bulunması ve bunun dışında uluslararası kuruluşların hazırlamış olduğu politika belgelerine ve raporlara katkı sağlaması, görüş beyanında bulunması Türk dış politikası açısından da önem arz etmektedir. Aynı zamanda farklı siyasi parti mensubu belediye başkanlarının uluslararası sistemde ortak, birlik ve beraberlik içerisinde hareket etmesi Türkiye’nin çıkarları açısından öneme sahiptir.

⁷ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

⁸ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

TBB, uluslararası mali kaynakların Türkiye’deki yerel yönetimlere aktarılması noktasında diğer birliklere göre konumu ve rolü farklılık göstermektedir. TBB, kurulduğu ilk yıllarda kendi bünyesinde Avrupa Birliği kaynaklı ve dış finansman kaynaklı projeler yürüten bir konuma sahiptir. Saha görüşmesindeki tespitler ışığında proje işlerini yürütme noktasında, 2018 yılında kurumsal bir yapıya geçildiği ve bu doğrultuda Proje ve Finansman Birimi oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu kurumsal değişimdeki farklılık şu şekilde ifade edilmiştir:

[...] Önceki süreçte proje üretiyorduk ancak müdürlük olarak şu an Avrupa Birliği ya da diğer uluslararası kuruluşların mali yardımlarını programlıyoruz. Programın farkı nedir; program projelere para veren çatı, şemsiye örgütlenmedir. TBB olarak programın çapını büyütüyoruz. Örneğin; Avrupa Belediyeleri ile Türkiye Belediyelerine çevre alanında destek veren hibe programımız mevcut, şu an bu programın ikincisini yürütüyoruz. Bu kapsamda belediyeler çevre konusu ile dünya gündeminde olan hem iklimle yaklaşmış oluyor hem de küresel bir politikaya doğru ilerliyorlar. Aynı zamanda tüm bunları yaparken, Avrupa’daki ve Türkiye’deki belediyeler arasında diyalogu geliştirmiş oluyoruz. Bu tarz büyük programlar yazarak belediyelerin mali kaynaklarını arttırmaya çalışıyoruz. Örneğin; Avrupa Birliği Mali Yardımları (İPA) içerisinde 2021-22 yılları arasında en fazla program geçirmiş kurumuz. 2006 yılından itibaren ciddi bir tecrübeye sahibiz ancak mali yardımlar sadece Avrupa Birliği kaynaklı değil mesela; göçmenler konusunda Japonya Kalkınma Ajansı, Fransa Kalkınma Ajansı, Avrupa’daki diğer kalkınma ajansları hatta Amerika’daki ortak proje yürüttüğümüz kuruluşların mali kaynak desteklerini, ulusal politika ve çıkarlarla çelişkisi yoksa, Türkiye’deki belediyelere bu kaynakları finansman paketi olarak açmaya çalışmıştır”⁹.

Hibe programları üzerinden belediyelere sağlanan finansman kaynağı sadece bununla sınırlı değildir. Türkiye’deki belediyelerin ulusal ve uluslararası finansman kaynağına kendilerinin ulaşması için yönlendirme ve eğitim desteği de kurum tarafından verildiği tespit edilmiştir. Finansman kaynaklarının Türkiye’ye çekilmesi ve yerelleştirilmesi doğrultusunda uluslararası kurumların ve yerel yönetim kuruluşlarının iş birliği kurması için finansman kaynaklarının kent diplomasisini desteklediği görülmektedir. Bu süreci işlemesi noktasında TBB destek vermektedir.

Uluslararası kuruluşların yerel yönetimler için sağladığı finansman kaynakları çeşitli şekillerdedir. Saha çalışmasında; küresel düzeyde uluslararası finansman kuruluşlarının en çok iki şekilde yerel yönetimlere destekte bulunduğu tespit edilmiştir:

1. Birleşmiş Milletlerde yapılan anlaşmalara göre uluslararası kuruluşlar, döner kuruluşları vasıtası ile kalkınma hibesi vermektedir. Kalkınma hibeleri kapsamında belediyeler istediği projeleri yapabilmektedir.

⁹ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

“[...] Örneğin; Avrupa Birliği Mali Yardımları (IPA), bunlar Türkiye ile AB’nin ortak anlaşmalı kalkınma veya Avrupa Birliği uyum sürecini destekleyici nitelikteki hibe programlarıdır. BM’de gelişmiş ülke statüsünde olan ülkelerin sundukları katkıları sonucunda mesela “Almanya’nın iklim konusunda, Japonya’nın afet konusunda” hibeleri paketleyerek katkı programlarını bloke etmesi ve gelişmekte olan ülkelerin yerel yönetimlerinin bu konulara göre proje yazması”¹⁰ bu durumu açıklamaktadır.

2. Kent altyapı ve ekonomik kalkınma kredileri ile verilen finansman kaynakları. Yerel yönetimler bu alanda daha çok kalkınma bankaları yani “Dünya Bankası, AFD (Fransa Kalkınma Ajansı), WF (World Finance) gibi kuruluşlardan alt yapı hizmetleri ve kalkınma noktasında kredi almaktadır.

“[...] Bu finansman kaynakları sosyal projelerden ziyade fiziki yatırımlara kredi vermektedir. Bu kaynaklarda şöyle bir durum var; projeyi bankabil hale getirebilecek belediye sayısı belli, küçük ölçekli belediyeler kendilerinde böyle bir finansal yetki ve yetkinlik göremedikleri için bu fonlara başvurmada çekingen davranabildiği”¹¹ ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu fonlardan tam kapasite yararlanma noktasında bir boşluk oluşmaktadır.

Türkiye’deki belediyelerin kent diplomasisi alanındaki çalışmaları belediye başkanının rolüne bağlı olduğu gerek saha çalışmasını oluşturan belediyeler gerek belediyelerin çatı kuruluşu olan TBB ile yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir. Belediye başkanının yönetim politikası, vizyonu dış ilişkiler ile ilintili ise belediyenin çalışmalarına da etki etmektedir. Fakat belediye başkanları, küresel düzeyde kendilerini sadece Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler üzerinden ifade etmek zorunda değillerdir.

“[...] Örneğin; bazı belediye başkanı dış ilişkiler faaliyetlerinde Türki Cumhuriyetlere yönelirken, bazıları Ortadoğu’daki belediyelere, bazıları Filistin davasını önemsiyor, bazıları da demokrasi, hukukun üstünlüğünden Avrupa Konsey’ine veya diğer Avrupa Birliği kuruluşlarına ağırlık verdiği ve Türkiye’deki yerel yönetimlerin kent diplomasi araçlarını kullanmada dünyadaki temel oyuncular arasında yer aldığı”¹² belirtilmiştir.

Hareket halinde olan dünya, belediye başkanlarını daha küresel bir bakış açısı benimsemeye yönlendirdi. Çalışma gezileri, ulus ötesi kent ağlarına katılım ve uluslararası etkinliklerin düzenlenmesi, kentlerin uluslararası stratejiler içerisinde yeni bir önem kazanmasını sağlamıştır (Ward, 2019, s. 89).

Bu başarının altında, TBB’nin encümenlerinin her siyasi partiden belediye başkanının bulunması, meclis kararlarında TBB’nin dış ilişkiler faaliyetlerini destekler yönde karar çıkması konuyla ilgili saikler arasındadır. TBB’nin uluslararası kuruluşlarda Türkiye’deki yerel yönetimleri temsil

¹⁰ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

¹¹ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

¹² Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

yetkisine sahip olsa da TBB bürokratlarının işin mutfağında aktif olması ve siyasi gündemde belediye başkanlarını konuşmasını sağlaması ve teknik destek vermesi, yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlarda elini güçlendirmektedir.

Sahada yapılan görüşmede, Türkiye'deki belediyelerin kent diplomasi çalışmalarının, proje temelli ortaklığa evrilmesi gerektiği ve bu yönde eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:

“[...] Yerel yönetimler kardeş şehir ilişkisi ya da alt yapı, teknik destek kapsamında yardımda bulunmak istiyor. Örneğin; Afrika'da bir belediyenin kamyonet ihtiyacı var. Türkiye'de, x belediye başkanı bu desteği veriyor ve kamyoneti gidiyor Afrika'ya bırakıyor. Ancak bazı ülke belediyeleri bu kamyoneti bırakırken şoförü eğitiyor, kamyonetin işlevi öğretiliyor hatta o ülkede bir yıl bu iş için bir kişiyi görevlendiriyor. Görevlendirilen kişi, kamyonun nasıl kullanılacağını öğretirken o belediyelerin personeli ile kaynaşiyor. Türkiye'deki yerel yönetimler bunu sistematikleştiremediği için gir- çık modu oluyor.”¹³

Türkiye'deki yerel yönetimlerin, bu ilişkilerde kurumsal yapıyı kurgulamak ve proje odaklı çalışıp kent diplomasisi kapsamında ilişkilerini sürdürebilirlik kazandırması gerekmektedir. Sistematiik şekilde kurgulanmadığı takdirde genel geçer bir durum söz konusu olacağı için beklenen etkiyi oluşturması da mümkün değildir. Dolayısıyla kent diplomasisi faaliyetlerinde sürdürülebilirlik ve yönetimşim önem arz etmektedir.

Son olarak, saha görüşmesinde elde edilen bulgular doğrultusunda TBB'nin yerel diplomasi alanının Türkiye ile sınırlı kalmadığı tespit edilmiştir. TBB, Türk dış politikası ile doğru orantılı “Türk devletlerinin köklü tarihinde yer alan, devlet politikası ile hareket edilerek, bir çalışma strateji yürütmektedir. TBB'nin, uluslararası kuruluşlardaki lobi gücü diğer bölgelerde pozitif etki oluşturmaktadır:

“[...] Örneğin; TBB, Tataristan'da Kazan Belediye Başkanı olan İlsur Metşın üzerine destekler nitelikte yürüttüğü çalışmalar neticesinde UCLG'de son yapılan seçimde, geçici başkan (governing president) olarak seçildi. Bu durumun TBB'nin yıllardır lobi faaliyeti olarak öngördüğü ve desteklediği bir sonuç olduğu ifade edildi. Diğer bir gelişme ise yine 2019 UCLG seçiminde birçok dünya bölgesi aday oldu ancak biz TBB olarak aday çıkarmadık ve Fas'ı destekleyen lobi faaliyeti yürüttük, bunun sonucunda Fas UCLG başkanı, Tataristan'da danışma kurulu başkanı seçildi. Sonuç olarak TBB'nin desteklediği ve lobiciliğini yaptığı iki ülke UCLG'nin karar alma mekanizmasına dahil olmuştur”¹⁴ ifade edilmiştir.

¹³ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

¹⁴ Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) Proje ve Finansman Birimi (Ankara) ile 21 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

Yukarıda belirtilen ifadeler doğrultusunda, TBB'nin faaliyet alanının Türk dış politikasında “gönül coğrafyası” olarak adlandırılan Filistin, Ortadoğu, Türki Cumhuriyetlere kadar birçok yerel yönetimler için lobi süreci yürütüldüğü tespit edilmiştir. Bu bölgeler ya da ülkelerin yerel yönetimleri için yürütülen lobicilik faaliyetleri, uluslararası kuruluşlardaki karar alma süreçlerinde Türkiye açısından karşılığını vermektedir. Tüm bu ifadeler ve tespitler neticesinde “TBB'nin, belediyelerin hak ve menfaatlerini koruyabilmesi için belediyeleri ilgilendiren konularda, belediyelerin görüşlerini ulusal ve uluslararası siyasal sistem de doğru olarak yansıtabilmesi ve yapılacak değişikliklerde, bu görüşlerin dikkate alınmasını sağlaması gerekmektedir (Akman, 2019, s. 102).” Nitekim kent diplomasi aracı olan yerel yönetimlerin yeni trendi proje temelli iş birliği çalışmalarının arttırılması ve bu yönde yerel yönetimlerin uygulayabileceği bir sistem geliştirilmesi gerekmektedir.

4.2.1.3. Bölgesel Birlik: Marmara Belediyeler Birliği (MBB)

Marmara Belediyeler Birliği (MBB), bölgesel olarak faaliyet gösteren bir kuruluştur. Marmara Denizi'ne ve Boğazlara kıyısı olan 45 belediye, demokratik yerel yönetim düşüncesinin yerleşmesi, merkez-yerel ilişkilerinin demokratik ilkeler çerçevesinde yürütülmesi, yerel yönetimlerin inisiyatif alanının genişlemesi ve başta Marmara Denizi'nin kirliliği olmak üzere, çevre sorunlarına çözümler bulunması amacı ile 1973 yılında bir araya gelerek ortak hareket etme kararı alınması ile 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 7. Faslı çerçevesinde “birlik” olarak kurulmuştur (MBB, 2020). İlk olarak 1975'te “Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği” adıyla kurulmuş daha sonra 2009'da “Marmara Belediyeler Birliği” adı ile değiştirilmiştir. Birlik genel kurulu 1977 yılına kadar İzmit'e yer alırken, bu tarihten sonra İstanbul'a taşınmıştır.

Marmara Belediyeler Birliği'nin kurumsal yapısında “Marmara Denizi, Kentleşme, Göç ve Sosyal Uyum, Kültür, Çevre Yönetimi, Yerel Diplomasi, Yerel Kalkınma, Şehir Teknolojileri ve İnovasyon, Afet Yönetimi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları” başlıkları altında 10 tane çalışma alanı bulunmaktadır. Bu çalışma alanları “Yerel Yönetimler Akademisi, Şehir Politikaları Merkezi, Göç Politikaları Merkezi, Yönetim Geliştirme Merkezi, Şehir teknolojileri ve İnovasyon Merkezi son olarak da Afet Koordinasyon ve İş Birliği Merkezi” ile merkezler ile çalışma alanları kurumsal bir yapı kazanmıştır. Ayrıca MBB, hizmetleri arasında küreselleşmenin ve güncel gelişmelerin etkisiyle yerel yönetimlerin artan ihtiyaçlarına yönelik danışmanlık hizmeti de yer almaktadır. MBB, spesifik olarak yerel diplomasi olarak çalışma alanı oluşturup bu konuda yerel yönetimlere destek sağlamaktadır.

Saha görüşmesinde ve yerel diplomasi bültenlerinin incelenmesi neticesinde MBB, yerel yönetimlerin kent diplomasi faaliyetlerine nasıl katkı sunduğu ve bu yönde yürüttüğü çalışmaların neler olduğu konusunda bulgulara ulaşılmaya çalışılacaktır. MBB kurumsal yapısı içerisinde bulunan Yerel Diplomasi Platformu, dış ilişkiler faaliyetlerinde bulunmak ya da bu yönde kapasite geliştirmek isteyen

yerel yönetimler için çalışmalar yürütmektedir. Bu birimin faaliyetleri ilişkin görüşmede şu şekilde ifade edilmiştir:

“[...] Marmara Bölgesindeki belediyelerde, belediyelerin dış ilişkilerinden sorumlu yetkili kişilerin bir araya geldiği bir platform oluşturuldu. E-posta grupları üzerinden haberleşme sağlıyoruz. Zaman zaman bir araya gelip toplantı ve çalıştaylar yapıyoruz. Ayrıca birim olarak eski kurumsal yapı içerisinde bulunan “kamu diplomasisi koordinatörünü” de davet ederek yerel diplomasinin geliştirilmesi yönünde program yapıyoruz. Dış ilişkiler faaliyetlerinde bulunan yerel yönetim temsilcileri için Dış İşler Bakanlığı’na bağlı “Diplomasi Akademisi” iş birliğinde Büyükelçilerin eğitim verdiği programlar gerçekleştiriyoruz. Program kapsamında dış ilişkiler birimindeki personellere “Türkiye’nin dış politika ilkeleri nelerdir?”, “Belediyeler bunun neresinde yer alıyor?”, “Uymaları gerek protokol kuralları nelerdir?” gibi konu başlıkları ile sertifika programı gerçekleştirilmektedir.”¹⁵

MBB, yapmış olduğu bu faaliyetler ile yerel yönetimlerin dış ilişkiler temsilcilerine eğitim vererek nitelik kazandırmaktadır. Yerel yönetim yetkilileri kent diplomasi faaliyetleri kapsamında yurt dışı ziyaretleri ya da belediyeye gelen yabancı yerel yönetim temsilcilerini ağırlama, protokol kuralları vs. noktasında destek sağlaması eğitim hizmeti sunduğunun göstergesidir.

Türkiye’deki yerel yönetimlerin seçim süreci 5 yıllık gibi bir süre ile sınırlı olması ve seçim sonuçlarındaki ya da aynı siyasi partinin başka bir aday göstermesi gibi nedenlerden dolayı belediye başkanının değişmesi, belediye yönetiminde ve çalışmalarında birtakım değişiklikler oluşturmaktadır. Nitekim bu değişim ve dönüşüm dış ilişkiler faaliyetlerini etkilemektedir. Dış ilişkiler müdürlüğü/biriminin başlattığı projeler, uluslararası kuruluş üyelikleri, iş birliği protokolleri gibi kent diplomasi faaliyetleri sekteye uğrayabilmektedir:

“[...] Belediyeler de seçimle gelen bir süreç geliştiği için genel de başkan değiştiği zaman aynı siyasi parti olsa bile çok önemi olmadığı”¹⁶ belirtilmiştir.

Kentlerin siyasi liderleri genellikle vizyoner, ilgi çekici ve ilham verici olsa da uluslararası katılımın kaderi tek bir kişinin özelliklerine ve yeteneklerine bağlı olmamalıdır (Kosovac, Hartley, Acuto, & Gunning, 2020, s. 23). Türkiye’de yerel yönetimler, devletin uluslararası diplomasi politikasında birer aktör olması hasebiyle bu doğrultuda hareket etmektedir. Örneğin;

¹⁵ Marmara Belediyeler Birliği (MBB) Uluslararası İş birliği Koordinatörü (İstanbul) ile 31 Ocak 2020 yapılan görüşme.

¹⁶ Marmara Belediyeler Birliği (MBB) Uluslararası İş birliği Koordinatörü (İstanbul) ile 31 Ocak 2020 yapılan görüşme.

“[...] Türkiye’nin bazı ülkelerle bazı sıkıntıları olduğu zaman, o dönemlerde bunun belediyeleri etkilediğini de gördük. Diğer yandan bu şekilde uluslararası problemlerde belediyelerin arabulucu olarak çok önemli görevler üstlendiği”¹⁷ ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan ifadeye göre kent diplomasisinin boyutu olan arabuluculuk konusunun bu noktada devreye girdiği tespit edilmektedir. Kentler yeterli kaynaklara sahipse, kent diplomasisine tüm kentsel hizmetlerin sağlanmasına yaklaştıkları şekilde; yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerde esas aldığı istikrar ve etkinlik sağlayan kolektif profesyonellik ilkesi ile yaklaşmalıdır. Nitekim bu prensipler üzerinden dış ilişkilerini geliştiren ve ilerleme kaydeden belediyeler hem kamu diplomasisine hem de kentin marka değeri kazanmasına gibi konular da katkı sağlayacaktır. Kardeş şehir ilişkisi en temel yerel diplomasi aracı olmasına rağmen, uluslararası görünürlük ve algı yönetimi açısından Türkiye’nin dış politikasını da etki etmektedir. Son dönemde belediyelerin uluslararası projeler ile kurduğu ortaklıklar ya da iş birlikleri farklı ülkelerden uluslararası paydaşları barındırmaktadır. Bu da Türkiye’nin uluslararası sistemdeki konumu, yeri ve nasıl bir ülke olduğuna dair izlenim oluşturmaktadır. Kent diplomasisi, kamu diplomasisinin bir parçası olmasına rağmen bağımsız olarak interaktif, daha katılımcı, daha soft yöntemlerle yapılıyor olması; kentlerin aslında ülkelerin prestij ve algısını yükseltme konusunda önemli bir rol üstlendiğinin göstergesidir. Saha görüşmesinde bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:

“[...] İstanbul, yeri geldiğinde Türkiye’den daha çok bilinen ve tanınan bir markadır. Bu nasıl sağlanıyor? Kentin, turizminin canlanmasıyla, finans merkezi olmasıyla, cazibe merkezi olmasıyla sağlanıyor. Bunların hepsi bir nevi belediyelerin kontrolünde olan mekanizmalar. Dolayısıyla kent diplomasisi kapsamında sadece dış ilişkiler birimlerinin faaliyetleri değil, diplomasi alanında kurumsal olarak her müdürlüğün/birimin yaptığı çalışmaların, faaliyetlerin bu alana hizmet etmesi gerekir”¹⁸.

Bu doğrultuda belediye yönetiminin, kenti güzelleştirmek ve cazibe merkezi haline getirmek için dış ilişkiler biriminin de küresel dili kullanarak uluslararası ortamda ve jargonda dile getirmesi, uluslararası toplantılara davet edilmesi, heyet ziyaretleri ve her türlü diplomatik toplantı gibi sof yöntemler kullanılması ile kent diplomasisi icra edilmektedir.

Yerel yönetimler için MBB gibi ulusal birlikler, daha çok dış ilişkilerini ve bu yönde kapasitelerini geliştirmek için bir araç konumundadır. Bu durumu saha görüşmesinde verilen bir örnek ile açıklanabilir:

“[...] Belediyeler için verilen yerel diplomasi eğitimleri, ya da MBB’de yabancı heyetlerin ağırlanmasında belediyelerin davet edilmesi ve bir araya getirilmesi, uluslararası

¹⁷ Marmara Belediyeler Birliği (MBB) Uluslararası İş birliği Koordinatörü (İstanbul) ile 31 Ocak 2020 yapılan görüşme.

¹⁸ Marmara Belediyeler Birliği (MBB) Uluslararası İş birliği Koordinatörü (İstanbul) ile 31 Ocak 2020 yapılan görüşme.

etkinlikler düzenlediğimizde bölgemizde yer alan belediyelerin, yurtdışındaki iyi uygulama örneği olan belediyeleri bir araya getirip networking oluşturmalarını sağlamak gibi durumlarda, MBB'nin aracı görevi üstlenmesi belediyelerin uluslararası ilişkilerine katkı sağlamaktadır."¹⁹

MBB, uluslararası ilişkiler faaliyetleri kapsamında yurt dışındaki toplantılarda bölgedeki belediyeleri temsil etmektedir. Aynı zamanda uluslararası davet, kongre, sempozyum gibi toplantıları mümkün olduğunca belediyelere duyurusu yapıp onların katılımı yönünde teşvikte bulunmaktadır. Ayrıca uluslararası proje ve hibe çağrıları aracılığı ile belediyelerin dış ilişkilerini geliştirmeleri için çaba sarf edilmektedir. Böylece belediyelerin kent diplomasi faaliyetleri için destek ve eğitim hizmeti sağlamış olmaktadır. MBB'nin dünyadaki yerel yönetim birliklerinin üye olduğu uluslararası ağlara ve birliklere üyelikleri mevcut, bu uluslararası ağlarda yer alarak Marmara bölgesindeki belediyelerin uluslararası sisteme daha iyi angaje olması için çalışmalar yürütülmektedir.

Tablo 4: Marmara Belediyeler Birliği'nin üye olduğu uluslararası birlikler

MARMARA BELEDİYELER BİRLİĞİ'NİN ULUSLARARASI İŞ BİRLİKLERİ
Avrupa Yerel Demokrasi Birliği (ALDA)
Al-Fayhaa Belediyeler Birliği
Arap Şehirleri Teşkilatı (ATO)
Avrupa Komisyonu Enerji Genel Müdürlüğü
Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA)
Çin Uluslararası Dostluk Şehirleri Birliği (CIFCA)
Filistin Yerel Yönetimler Birliği (APLA)
Güney-Doğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı (NALAS)
İslam Başşehirleri ve Şehirleri Teşkilatı (OICC)
Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği (KTBB)
Moldova Yerel Yönetimler Kongresi (CALM)
Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)

Kaynak: Bu tablo (MBB, 2020) yararlanılarak hazırlanmıştır.

Marmara Belediyeler Birliği'nin üye olduğu uluslararası yerel yönetim birlikleri yukarıdaki tabloda verilmiştir. Belediyeler, belediye birlikleri vasıtası ile bu uluslararası kuruluşların hizmetlerinden faydalanabilmektedir. Bu kuruluşlara üye olmak ve kuruluşlarla anlaşma yapmak kent

¹⁹ Marmara Belediyeler Birliği (MBB) Uluslararası İş Birliği Koordinatörü (İstanbul) ile 31 Ocak 2020 yapılan görüşme.

diplomasi açısından önemlidir ancak bunların yerini artık proje bazlı iş birliği çalışmaları almaktadır. Bu noktada MBB'nin sergilediği tutum şu şekildedir:

“[...] Son dönemde üyelikten ziyade iş birliği geliştirerek daha soft yöntemlerle ilerleyerek, proje ve tematik bazlı uluslararası iş birliklerine yönelme eğilimindeyiz”

Türkiye'deki yerel yönetimler için revaçta olan projelerin arasında Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında, AB mali yardımları çatısında çağrıya çıkılan “Türkiye-Avrupa Şehir Eşleştirme Programı Ufuk Avrupa, Erasmus+, Avrupa Dayanışma Programı (ESC), Yaratıcı Avrupa, Tek Pazar, ESF+ (İstihdam ve Sosyal Yenilik Bileşeni), Haklar ve Değerler, Dijital Avrupa, Çevre ve İklim” hibe/fon kaynakları yer almaktadır. Bu çağrılarının bir kısmının başvuru süreçleri daha kolay ve konsorsiyumu daha kolayken, bir kısmının başvuru süreçleri daha zor ve karmaşık olabiliyor. Bu sebepler göz önünde bulundurulduğunda belediyeler proje yazma konusunda özellikle kapasite geliştirme noktasında sıkıntı yaşamaktadır. Avrupa Birliği projeleri dışında olan Büyükelçilik proje çağrıları, ülkelerin kalkınma ajanslarının fon/hibe duyuruları bulunmaktadır. Bu proje çağrı türü AB'den farklı olarak ülkelerin uluslararası politikaları hangi konuya destek vermek istiyorsa o konuda çağrıya çıkmaktadır. Almanya'nın iklim odaklı destek sağlaması bu duruma örnek gösterilebilir. Belediyeler, bu proje çağrılarına uygunluk koşullarını sağlayamadığı durumda MBB'ye başvurduğu tespit edilmiştir. Bu durumda iki kilit alan olduğu;

“[...] 1. Haberdar olduğumuz hibe, çağrı, proje duyurularını mümkün olduğunca belediyelere ulaştırabilmek ve onları haberdar ederek.

2. MBB olarak bizim de yılların vermiş olduğu tecrübe ile uluslararası ilişkilerimizin gelişmiş olması ve birçok ağa üye olmamız, onların paydaş bulması konusunda destek sağlayarak” devreye girildiği vurgulandı.

MBB, belediyelere uluslararası proje çağrılarının duyurulması ve bulmaları noktasında destek sağlamaktadır. MBB'nin belediyeler için bizzat proje yazma girişimi bulunmamaktadır. Proje konusunda vermiş oldukları eğitimler ile mümkün olduğunca dışarıdan destek vererek aynı zamanda belediyelere işi öğretmeyi de amaçlamaktadır. Böylece belediyelerin kurumsal kapasitelerinin gelişimine katkı sağlamış olmaktadır. Ancak burada proje hazırlama, yönetim sürecinde belediye içerisinde bürokrasi engeli ile karşılaşmak muhtemeldir. Bu durumda belediye başkanının inisiyatifi önem arz etmektedir. Kapasite geliştirme noktasında dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Saha görüşmesinde dış ilişkiler biriminde ya da uluslararası ilişkiler sürecini yöneten personelin, uluslararası toplantılara katılım sağlandığında farkındalık düzeyinin yüksek olması ve belediye temsilcisi olmasına rağmen aynı zamanda ülkenin de temsilcisi olduğunu unutmaması ve bu doğrultuda hareket etmesi

gerektiği tespit edilmiştir. Bu açıdan belediye yönetiminde çalışan personelin bilinçli olması ve yöneticileri doğru yönlendirmesi önem arz etmektedir.

Dış ilişkiler ya da proje birimine sahip olmayan belediyeler, uluslararası projelere başvururken STK'lardan danışmanlık hizmeti olarak bu süreci yönetme eğilimindedirler. Proje konuları ağırlıklı olarak; göç, akıllı kentler, kent teknolojileri, inavasyon çalışmaları, ulaşım, çevre, iklim, enerji verimliliği, çevre yönetimi, atık yönetimi gibi hususlara ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu noktada uluslararası sistemin yönlendirmesi yani çağrıya çıkılan hibe konuları da belediyelerin çalışma alanlarını belirlemektedir. Bahsi geçen konularda çıkan birçok çağrıya belediyeler başvuru yapabilirler. Ancak yasal statü açısından ya da uluslararası kuruluşların aidatların ödenmemesinden kaynaklı başvuramadıkları proje çağrıları da bulunmaktadır. Burada STK'ların başvuru sahibi olduğu ve belediyeleri de ortak aldığı projeler devreye girmektedir. Bu durumda belediye dolaylı olarak da proje çağrısından faydalanmış olmaktadır.

Belediyelerin, uluslararası kuruluşların karar alma süreçlerine dahil olması ya da görüş bildirmesi gibi durumlar da kent diplomasinin kapsamına girmektedir. Türkiye'deki belediyelerin bu sürece dahil olması noktasında şu ifadelere vurgu yapılmıştır:

“[...] Uluslararası kuruluşların yürütme kurulunda yani karar alma sürecinde yer alan belediyeler daha aktif bir süreç izlemektedir. Ancak biz de şöyle bir sorun; uluslararası etkinliğe katıldığımızda, “side event” yapma imkânı olduğu durumlarda, bunu kullanmalı ve konuşma bağlantı kurma noktasında cesaretli olunması gerekir.”

Kent diplomasisi hususunda bu durum belediye yöneticilerinin “marka şehir” oluşturma çabalarına katkı sunacaktır. Uluslararası sistemde kentinin tanıtımını yapan belediye başkanı, turizm, eğitim, ekonomi gibi alanların canlanmasına katkı sağlayarak ekonomik anlamda kentin getirisini arttıracaktır. Bunun içinde belediyelerin, uluslararası ağların çalışmalarında mümkün oldukça fazla yer alması gerekmektedir.

MBB Dış İlişkiler biriminin en önemli varlık sebepleri arasında; arabuluculuk, danışmanlık, eğitim, uluslararası proje ve toplantıların duyurusu yer almaktadır. Arabuluculuk noktasında, Türkiye'deki belediyeler ile yurt dışındaki belediyeler ve uluslararası kuruluşlar/ağlar arasındaki ilişkinin kurulması ve güçlendirilmesi noktasında önemli bir role sahiptir. Danışmanlık desteği ile üye belediyelerin, dünya genelinde aynı ve yüksek standartlara sahip, hızlı ve etkin danışmanlık hizmetlerine, güvenilir bir kaynaktan erişmeleri için MBB teknik, hukuk, finans ve yönetim alanlarında destek sağlamaktadır (MBB, 2020). MBB teknik, hukuk, finans ve yönetim alanlarında hazırlamış olduğu raporlar, düzenlediği eğitimler ve sunduğu kurumsal gelişim hizmetleri ile belediyelerin dış ilişkilerine ve kent diplomasi faaliyetlerine sağladığı katkı önemlidir.

4.2.2. Belediyeler

Kent, bünyesinde çeşitliliği barındıran bir kavram olma özelliğini taşımaktadır. Bu çeşitlilik hem yerel yönetimlerin politliğinde hem de kentin mekânsal alanında var olmaktadır (Grandi, 2020, s. 5). Kent yönetimlerinin iç örgütlenmeleri dünya çapında değişkenlik göstermektedir. Ancak kemik kadro, belediye başkanının başkanlığında bir yürütme organı olarak siyasi meclis ya da konsey ve daimî kadrodan oluşmaktadır. Küresel âdem-i merkeziyetçiliğin sonucu olarak kentin yöneticisi olan belediye başkanı ve meclis üyeleri, kent sakinleri yani halk tarafından seçilmektedir (Grandi, 2020, s. 6). Kent diplomasisi faaliyetinde bulunan kentlerin temsilcileri yani belediye başkanları bu süreçten sorumlu kişiler olarak görülmektedir. Hatta meclis üyeleri, belediye memurları ve kenti temsil eden belediye danışmanları da kent diplomasi faaliyetlerine katılmaktadır.

Demokrasinin sağlandığı temel kurumlar olan yerel yönetimlerin uluslararası arenada hareket edebilmesi için konuyla ilgili idari bir yapıya sahip olması gerekir. İdari yapıya sahip olmayan kentler uluslararası ilişkilerin aktörü olarak faaliyet gösteremezler. Daoudov (Daoudov, 2008/1, s. 36), uluslararası düzeyde etkin rol oynamak isteyen yerel yönetim biriminin dinamik ve verimli dış ilişkiler politikası olması için üç unsura vurgu yapmaktadır; 1. Kentin konumu (coğrafî, stratejik...) ve potansiyeli (ekonomik, kültürel...) 2. Ulusal düzeyin dış politikası 3. Uluslararası arenadaki eğilimler. Daoudov'un bu üçlü saç ayağının, tez çalışmasının ana konusunu oluşturan İstanbul örneklemini için sağlandığı söylenebilir. Çünkü İstanbul konumu ve tarihi geçmişi açısından potansiyel barındırmaktadır. İkinci husus ise ulusal düzeyin dış politikasıdır. Bu noktada merkezi yönetime bağlı TİKA (Türkiye İş Birliği ve Kalkınma Ajansı), Yunus Emre Enstitüsü ve YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) gibi kuruluşların yurtdışında yaptıkları çalışmalar ile yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerine katkı sunmaktadır. Bu merkezi yönetim kuruluşları, yerel yönetimlerin iş birliği, kardeş şehir ilişkileri ve ortaklık çalışmaları için zemin oluşturarak katkı sağlamaktadır. Üçüncü ve son husus olan uluslararası arenadaki eğilimlerin yerel demokrasinin sağlanmasında en önemli aktör olarak görülmesi, küresel sorunlara çözüm arayışlarında (Daoudov, 2008/3, s. 35) önemli katkılar sunması ve uluslararası sistemin kentlere hareket alanı bırakması İstanbul için bu durumun kanıtıdır.

Bu kapsamda çalışmada ilk olarak Büyükçekmece, Pendik ve Beşiktaş Belediyelerinin örgüt yapısında dış ilişkileri müdürlüklerinin konumu, belediyelerin stratejik planları ve faaliyet raporları göz önüne alınarak bir değerlendirme yapılmıştır. Devamında derinlemesine mülakat ile güncel kent diplomasi faaliyetleri hakkında bilgi edinilmiştir. Tezin saha çalışması kent diplomasi faaliyeti icra eden, iki temel alan üzerine yapılmıştır. Bu alanlardan ilki belediyeler, ikincisi ise yerel yönetim birlikleridir. İstanbul örnekleminin belirlenmesinde 39 ilçe belediyesinin web siteleri üzerinden kent diplomasi faaliyetleri incelenerek saha çalışmasının kapsamı oluşturulmuştur. İstanbul'un 39 ilçe belediyesinde, dış ilişkiler müdürlüğü olarak faaliyet gösteren 5 belediye mevcutken, daha sonraki incelemede Covid-

19 dolayısıyla bazı belediyelerde yer alan dış ilişkiler müdürlüklerinin birime dönüştürüldüğü tespit edilmiştir. 39 ilçe genel olarak kardeş şehir, ulusal ve uluslararası birliklere üyelikleri ya da uluslararası kültürel festivaller ile dış ilişkiler faaliyetleri yürütmektedir. Saha çalışmasını oluşturan yerel yönetim birimleri kurumsal anlamda dış ilişkiler müdürlüğü/ofisi olarak örgütlenen belediyelerden oluşmaktadır.

4.2.2.1. Büyükçekmece Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü

Büyükçekmece Belediyesi bünyesindeki Dış İlişkiler Müdürlüğü 2012 yılında kurulmuştur. Ancak belediyenin uluslararası ilişkiler faaliyetleri 2012 yılı öncesinde kardeş şehir anlaşmaları ile yürütülmektedir. Aynı zamanda 2001 yılında belediye başkanının Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongre'sine üye olma süreci müdürlük kurulmadan önce gerçekleştirilmiştir. Belediye başkanının ulus üstü bir kurumda delegasyon üyesi olarak yer alması kente uluslararası ilişkiler kurma anlamında vizyon katmıştır. Çünkü kent yöneticilerinin, ulus üstü kurumların karar alma süreçlerinde yer alması, kentlerin sorunlarını küresel bir konunun ve gündemin parçası olarak uluslararası temsil sistemine taşımasının yolunu açacaktır. Bu kurumlarda yer almak belediyelerin, dünyadaki diğer kent yönetimleri ile rekabet edebilmesinin ve küresel trendi yakalamasının da önünü açmıştır. Bu kapsamda Büyükçekmece belediyesinin faaliyetleri Avrupa değerlerine uygun olması sebebiyle "12 Yıldız Avrupa Kenti" unvanı almaya uygun görülmüştür. Bu ödülü, 2012 yılından 2019 yılı da dahil olmak üzere 8 yıl üst üste almıştır. Yine belediye Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi tarafından verilen Avrupa Diploması (2015) ve Avrupa Şeref Bayrağı (2018) ödüllerine layık görülmüştür. 2021 yılında ise Avrupa Konseyi tarafından "Avrupa Şeref Plaket" ine" layık görülmüştür. Bu ödülleri alan belediyeler uluslararası projeleri, katılımcı demokrasi anlayışı, kardeş şehirlerle geliştirdiği iyi ilişkiler, kentsel, çevresel, sosyal, kültürel ve sportif alanlarda örnek gösterilecek uygulamaları değerlendirilerek belirleniyor olması Türkiye'ye de iyi uygulamaların olduğunun kanıtıdır.

Diplomasinin aktörleri olan devlet ve kentler arasındaki ilişki her iki aktörün de birbirini tamamlar nitelikte diplomatik faaliyetlerde bulunması; büyükelçilikler ve bakanlıklar gibi ulusal dış politika aktörleri ile belediyeler ve birlikler gibi yerel dış politika aktörlerinin, uluslararası politikalarıyla uyumlu bir dış politika geliştirmesi demektir. Buna göre belediye kanunun 74. maddesinde yer verilen hususa göre belediyeler uluslararası ilişkiler faaliyetlerinde Dışişleri Bakanlığının iznine tabidir ibaresinin yer alması bu durumu açıklamaktadır. Örneğin İstanbul Büyükçekmece Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü bu durumu şöyle ifade etmektedir: [...] ulusal dış politika ile yerel dış politika faaliyetlerinin devlet çıkarlarını koruma noktasında ortak amaca hizmet etmeli ve merkezi yönetim tarafından denetime tabi tutulması gerekir."²⁰

²⁰ Büyükçekmece Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü (İstanbul) ile 03.12.2021 tarihinde yapılan görüşme.

Saha çalışması kapsamında görüşme gerçekleştirilen Büyükçekmece Belediyesi'nin dış ilişkiler çalışmaları açısından stratejik plan ve faaliyet raporları incelenmiştir. Stratejik planında hedeflemiş ve faaliyetlerinde kent diplomasi faaliyetlerine ne ölçüde yer verildiğine dair analiz yapılmıştır.

2015-2019 Stratejik Plan döneminde dış ilişkiler müdürlüğüne sadece yerel diplomasi faaliyeti olarak kardeş şehir ilişkisi bağlamında hedef belirlenmiş olup, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğüne beş uluslararası faaliyet hedefi belirlenmiştir. Bu durum örgütlenme ve kurumsal yapı açısından Dış İlişkiler Müdürlüğü'nün faaliyet alanının genişletilmesi gerektiğinin bir göstergesidir. 2015-2019 Stratejik plan döneminde dış ilişkiler müdürlüğüne sınırlı olarak tanımlanan kent diplomasi faaliyetleri görevleri 2020- 2024 Stratejik Planını incelediğimiz de diğer döneme göre Dış İlişkiler Müdürlüğü'ne atfedilen hedeflerin kapsamında değişiklikler olmuştur. Yeni hedef şu şekilde yer almıştır:

SA03.DİM/SH05

“Uluslararası faaliyetler doğrultusunda, halkın karar alma süreçlerine katılımının artırılması, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi başlıklarda kentlilik bilinci ve aidiyet duygusunu arttırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmek” (Büyükçekmece Belediyesi Stratejik Planı(Güncellenmiş Versiyon-2021), 2020-2024, s. 40).

Bu hedefe uygun belediyenin dış ilişkiler müdürlüğü olarak dünya da hâkim olan yönetsel, kültürel ve sosyal olan trendlerin yerele indirgenmesi noktasında vatandaşın katılım sağladığı etkinlikler organize etmek ve ilçe halkında küresel anlamda farkındalık yaratacak çalışmalar yapması örnek gösterilebilir. Ayrıca saha çalışması esnasındaki tespitler neticesinde; “[...] 2014 yılında Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı imzalanmış. Bu bağlamda Yerel Eşitlik Eylem Planı hazırlamak için 2021 yılında Ulusal Demokratik Enstitüsü (National Democratic Institute) tarafından düzenlenen “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Birlikte Varız” programına pilot belediye olarak dahil olunması ve İklim kriziyle mücadele de Avrupa'nın 2050 yılında iklim nötr kıta olma hedefi ve BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda belediye bazında üzerimize düşenleri yerine getirmek ve iklim krizine hazırlamak amacıyla katılımcı bir anlayışla Vizyon 2050 Paneli düzenlenmesi”²¹ uluslararası faaliyetlere katılım, kentlilik bilincinin artırılması yönündedir.

Ancak uluslararası süreçlere, halkın katılımı yönünde faaliyetler artırılması ibaresi referans alınarak yöneltilen soruya aşağıdaki şekilde cevap verilmiştir; “[...] müdürlük olarak bu yönde faaliyetler bulunmadığını hatta uluslararası boyutta halkın katılımını destekleyen çeşitli projeler yazıldığını ancak bunları hayata geçirmek için gerekli maddi desteğin henüz sağlanamadığı” belirtilerek fon yetersizliği

²¹ Büyükçekmece Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü (İstanbul) ile 03.12.2021 tarihinde yapılan görüşme.

vurgulanmıştır. Yerel yönetimlerin kent diplomasi faaliyetinin önündeki en büyük engel finansman eksikliğidir. Bu durumu aşmak her belediye için kolay olmamakla beraber uzun çabalar gerektirebilir. Bu noktada iş birliğini temel alan ulusal ve uluslararası fonlar yerel yönetimlere can suyu olmaktadır. Bahsi geçen faaliyetlerin kapsamı, girdi ve çıktıları belirlenerek uygun fonlara başvurulması durumunda hayata geçirilmesine bir adım daha yaklaşmış olacaktır.

Stratejik planda yer alıp ancak hayata geçirilmesi noktasında bazı sıkıntılar olması muhtemeldir. Dış ilişkiler müdürlüğünün uluslararası faaliyetler için hangi fon kaynaklarının olduğu 3. Bölümde bahsedildi. Birçok ulusal ve uluslararası fon kaynağı mevcut. Dünya bankası, Avrupa Birliği, Büyükelçilik fonları gibi kaynaklara belediyeler başvuru yapabilmektedir. Kent diplomasisini sadece yurt dışı iş birlikleri olarak düşünmek yanlış olur. Ülkemizde bulunan yabancı misyon temsilcilikleri aracılığıyla kentin görünürlük çalışmalarına katkı sunulabilmektedir.

SA03.DİM/SH06

“Belediyemizin yapmış olduğu çalışmaların yabancı misyon temsilcilerine ve uluslararası yerel yönetim ağlarına tanıtılması, ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleşecek toplantılarda sunulması ve tanınırlığının artırılması, tecrübe paylaşımında bulunmak” (Büyükçekmece Belediyesi Stratejik Planı(Güncellenmiş Versiyon-2021), 2020-2024, s. 40).

Bu hedef kapsamında belediye Dış ilişkiler Müdürlüğü yetkilileri ile gerçekleştirilen görüşme neticesinde, yabancı misyon temsilcilerine yapılan ziyaretler ve iş birliği anlaşmaları yapılması bu hedefe hizmet etmektedir. Yabancı misyon temsilciliklerinin hibe/fon çağrılarına proje hazırlanması gibi faaliyetler yürütülmektedir. Yabancı misyon temsilcilikleri Türkiye’de çalışmış olduğu belediyelerin yurt dışında bağlantı kurmasını ve ağlara katılması hususunda referans sağlayabilir. Bu hususta yabancı misyon temsilcilikleri ile kurulan ilişkiler, iş birlikleri kent diplomasisi faaliyetlerini etkilemektedir.

Bir diğer husus ise uluslararası yerel yönetim ağlarıdır. Büyükçekmece belediyesi kentin tanınırlığının artırılması açısından, toplam 14 tane ulusal ve uluslararası yerel yönetim birliklerine üyeliği mevcuttur. Büyükçekmece Belediyesi’nin üye olduğu birliklerin detaylı bilgisine aşağıda yer alan Tablo 3’ten ulaşabilirsiniz:

Tablo 5: Büyükçekmece Belediyesi Üye Olunan Birlikler

Üyesi Olunan Birlikler
Avrupa Konseyi, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Birliği (UCLG)
Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA)
Enerji Kentler Ağı (Energy Cities)
Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR)
Uluslararası Folklor Festivalleri ve Geleneksel Sanatlar Organizasyon Konseyi (CIOFF)
Uluslararası Dans Festivalleri Federasyonu (FIDAF)
BM Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact)
Tarihi Kentler Birliği
Türkiye Belediyeler Birliği (TBB)
Marmara Belediyeler Birliği (MBB)
Sosyal Demokrat Belediyeler Derneği (SODEM)
Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)
Trakya Belediyeler Birliği

Kaynakça: Bu tablo (Büyükçekmece Belediyesi, 2020) yararlanılarak hazırlanmıştır.

Büyükçekmece belediyesinin ulusal ve uluslararası ağlara üye olması, belediyenin iş birliği ve diyalog oluşturmalarının önünü açmaktadır. Zira, belediye başkanının uluslararası bir kurum olan Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nde Türk Delegasyon üyesi olarak aktif yer alması kentin tanınırlığı noktasında hedefe uygunluk sağlamaktadır. Dış ilişkiler Müdürlüğü personeli bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “[...] Sayın başkanımızın bu üyeliği yerel diplomaside kendisine ve belediyemize prestij sağlamaktadır.” Bu girişimler hem belediyeye hem de başkana prestij ve tanınırlık sağlamaktadır.

Kentin tanınırlığına katkı sağlayan bir diğer araç kardeş kentlerdir. Bu kapsamda stratejik planda SA03.DİM/SH07 maddesinde yer alan;

“Kardeş Şehir ve diğer dünya şehirlerinden gelecek misafirleri ağırlamak, gerekli programları yapmak ve yetkili makamların görüşmesini sağlamak (Büyükçekmece Belediyesi Stratejik Planı(Güncellenmiş Versiyon-2021), 2020-2024, s. 40).”

Bu hedef doğrultusunda 2021 yılında yurtdışından, 4 yeni şehir ile kardeş şehir görüşmeleri yapılması ve protokol için imza törenleri gerçekleştirilmesi bu hedefin gerçekleştirildiğinin kanıtıdır. Ayrıca Büyükçekmece Belediyesi kardeş şehirlerinin yer aldığı Tablo 4. detaylı bakınız.

Tablo 6: Büyükçekmece Belediyesi Kardeş Şehirleri

Ülke	Şehir	Tarih
Bulgaristan	Gorna Oryahovitsa	2003
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	İskele	2003
Almanya	Gelsekirchen	2004
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Lapta	2007
Kosova	Mamuşa	2008
Güney Kore	Cheonan	2013
Slovenya	Kranj	2013
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Güzelyurt	2017
Yunanistan	Nea Propontida	2014
Makedonya	Struga	2015
Ukrayna	Dolyna	2022
Macaristan	Óbuda- Békásmegyer	2022

Kaynakça: Bu kaynak (Büyükçekmece Belediyesi, 2020) yararlanılarak hazırlanmıştır.

Belediyelerin en eski uluslararası ilişkiler faaliyeti olan kardeş kent eşleştirmeleri günümüzde farklı bir seviyeye geçmiştir. Sadece kâğıt üzerinde kalan protokollerden ziyade ekonomik, kültürel iş birliği ve ortaklıkların yapıldığı bir boyutta yer almaktadır. Büyükçekmece belediyesi de yapmış olduğu çalışmalar ile bunu amaçlamaktadır.

SA03.DİM/SH08

“Yurtiçi ve yurtdışı fonlardan kaynak sağlamak için proje geliştirmek, belediyemizce yapılan çalışmaların karşılığı olarak uluslararası alanda ödüller alınması için araştırma, proje geliştirme ve başvuru yapmak” (Büyükçekmece Belediyesi Stratejik Planı(Güncellenmiş Versiyon-2021), 2020-2024, s. 40).

Bu hedef doğrultusunda müdürlük bünyesinde kurulan proje birimi kurumsallaşma açısından vizyonu yakaladıklarını göstermektedir. Uluslararası fonlardan sağlanan kaynaklar belediyelerin mali yapısına büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Ancak bu fonlardan yararlanarak sadece uluslararası ödül almak amacıyla proje üretmek kamusal fayda sağlamayabilir. Bu hibe/fonlardan yararlanırken ana amaç kamusal fayda olmalıdır. Kamusal fayda fonların ana unsurunu oluşturmaktadır. Bu kapsamda oluşturulan iş birliği anlaşmaları iki taraflı siyasi ve ekonomik fayda sağlarken vatandaşa sunulan hizmeti de farklı bir boyuta taşımaktadır.

Yukarıda yer alan hedefler doğrultusunda Dış İlişkiler Müdürlüğü’nün kurumsal yapısı itibari ile ulusal veya uluslararası hibe çağrıları takip ederek proje üretmesi ve belediyeye kaynak çekmesi beklenmektedir. Uluslararası projelerin temel argümanı iş birliğine dayanmaktadır. Bu minvalde tüm

müdürlüklerle, ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapması beklenmektedir. Ancak saha çalışmasında tespit edilen bulgular bu hedefin aksi yönündedir. “[...] *Müdürlük olarak yürüttüğümüz projelerde genel anlamda karşılaştığımız en temel sorun projeye dahil müdürlükler arası iletişimsizlik ve senkronizasyon eksikliği*” olarak ifade edilmiştir. Bu noktada temel sorun belediyeler içerisinde yer alan müdürlüklerin uluslararası kurumsal vizyona sahip olmamasından dolayıdır. Dış ilişkiler müdürlüğü bu vizyonu oluşturmaya çalışsa da ne yazık ki belediye bürokrasisinde karşılığını bulamamaktadır.

Büyükçekmece belediyesinin kurumsal yapıda uluslararası boyutunun incelendiği bu bölümde, kent diplomasi vizyonu, amacı ve hedefine ulaşma noktasında nasıl bir performans sergilendiğini anlamak ve tutarlılığını ölçmek için kent diplomasi faaliyetleri incelenecektir.

Kent Diplomasi Faaliyetleri

2019 Faaliyet Raporu (Büyükçekmece Belediyesi, 2019, s. 86-93) incelendiğinde 2015-2019 Stratejik Planında belirlenen hedeflerin kapsamı farklılık göstermektedir. Faaliyet raporuna göre kent diplomasi faaliyetlerini kapsayan 20 tane çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmaların içerisinde yukarıda bahsedilen 12 Yıldız Avrupa Şehri Ödülleri yanı sıra uluslararası kurum/kuruluşlardan (*Avrupa Komisyonu, Türkiye Ulusal Ajans, İsveç Belediyeler Birliği Uluslararası Yerel Demokrasi Merkezi (ICLD)*) alınan hibeler ile yürütülen projeler (Uluslararası Yeşil Girişimcilik ve Yenilikçi İstihdam Projesi (IGEC), Erasmus+ Kültürlerarası El Sanatları Projesi, Symbiocity-Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı) yer almaktadır. Uluslararası finansman kaynakları aracılığı ile yapılan bu projeler hem kentin tanınması hem de iş birliği açısından çarpan etkisi yaratan çalışmalardır.

BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında IGEC- Yerel Yönetimler Sürdürülebilirlik ve Ekolojik Tasarım Eğitimi ile belediye personelinin farkındalığını arttırmak amaçlanmıştır. Uluslararası kuruluş olarak kültürlerarası etkileşimi oluşturma yönünde faaliyet gösteren aynı zamanda sivil bir organizasyon olan AIESEC iş birliğinde iki tane gönüllülük projesi yapılmıştır. Projeler farklı ülkelerden gelen proje temsilcileri ile kent bazında bilimsel veriler elde edilerek literatüre katkı sağlamış ayrıca kentin tanınırlığı açısından dünya çapında 13 farklı ülkede görünürlüğü artmıştır. İş birliği ve ortaklık temelli çalışmalarda kültürel faaliyetler sürece pozitif etki sağlamaktadır.

Kardeş şehir çalışmalarında “Kardeş Şehir Struga Eğitim Köprüsü Projesi” ile eğitim odaklı bir iş birliği çalışması yürütülmüştür. Bu projelerin dışında uluslararası toplantılara iştirakler, farklı ülkelerden gelen yatırımcılar ile ekonomik ve teknik iş birliği görüşmeleri, proje ve kapasite geliştirme noktasında toplantılar ve kent diplomasi faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

2015-2019 Stratejik Planında belirlenen hedeflerin üzerinde bir çalışma yürütülmesi yerel diplomasinin sağlanması açısından olumlu bir tabloyu gözler önüne sermektedir. 2020 Faaliyet Raporu'nda (Büyükçekmece Belediyesi, 2020, s. 127-131) ise uluslararası hibe/fon kaynaklı projelerden ziyade yabancı misyon temsilcilerinin düzenlediği resepsiyonlara iştirak, online kardeş kent toplantıları, Avrupa Hareketlilik Haftası ve Avrupa Yerel Demokrasi haftası kapsamında online ve fiziki olarak kent ölçeğinde çalışmalar yapılmıştır. Çünkü dünyayı etkisi altına alan, küresel salgın Covid-19 sebebiyle uluslararası projeler noktasında yerel diplomasi faaliyetlerinin çoğu dünya çapında askıya alınmak zorunda kalmıştır. Bu nedenle yerel diplomasi faaliyetlerinin çoğu online olarak sınırlandırılmıştır.

Müdürlük personeli bu durumu; “[...] tüm dünyayı sarsan COVID-19 salgını bizim uluslararası projeleri yürütmemizde büyük engel teşkil etmektedir. Kardeş şehir ziyaretleri ve proje faaliyeti olan seyahatlerin iptal edilmesi, proje içeriğinde tasarlanan eğitimlerin çevrimiçi yapılması projelerin etki alanını oldukça kısıtlamakta ve projenin verimini azaltmaktadır” şeklinde ifade etmiştir. Tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi birçok uluslararası çalışmanın durmasına, yarım kalmasına hatta kapanmasına etki etmiştir. Bu durum yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerini etkilemiş hatta bu alanda ayrılan bütçenin sosyal yardım çalışmalarına aktarılmasına neden olmuştur.

Büyükçekmece Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü, uluslararası projeler kapsamında kent diplomasi faaliyetlerinde bulunurken sivil toplum kuruluşu olarak “Küresel Çevre Derneği” ulusal ve uluslararası kurum olarak “Bahçeşehir Üniversitesi”, “Dünya Gıda Programı”, “İstanbul Aydın Üniversitesi”, “National Democratic Institute” ve “İsveç Umea Belediyesi” ile iş birliği yaptığı belirtilmiştir. Bu iş birlikleri ve ortaklıkların artırılması yurt içi ayağının güçlü olması kent diplomasi faaliyetleri kapsamında, belediyeyi uluslararası projelere başvuruda daha hazır ve güçlü kılmaktadır.

Yurt dışındaki kardeş şehir ilişkileri, iş birliği yapılan diğer belediyeler, üniversiteler ve STK'lardan edinilen bilgi ve deneyimler, değişen dünya politikalarına hızlı uyum sağlamada fırsat sunmaktadır. Kent diplomasi faaliyetleri kapsamında ilçe de bulunan merkezi yönetim birimleri ile iş birliği, ihtiyaç duyulan veri paylaşımı konusunda dahi sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Ayrıca kalkınma ajanslarının sağladığı hibe/fonlara proje başvurusu noktasında “belediyelerin borç yükümlülüğünün olmaması” şartı, bu çağrılara proje başvurusu yapmayı zorlaştırmaktadır.

Kurumsal yapı içerisinde kent diplomasi faaliyetleri yürütürken kongreler, konseyler ve ziyaretler gibi faaliyetlerde ciddi bir zorlukla karşılaşmadığı ancak projelerin yürütülmesinde “[...] müdürlüklerin organize olmaması, projeye ilgili farklı birimlerdeki gelişmelerden diğer müdürlüklerin haberdar olmaması, iyi aktarım yapılmadığı için müdürlük personelinin değiştiğinde projenin askıda kalması, projeye ilgili iletişim bir veya iki kişi üzerinden ilerlediğinden o kişiler gidince iletişimin sıkıntıya uğraması, hiyerarşik yapıdan kaynaklı projen faaliyetleriyle ilgili üst yönetimden ani

kararların gelmesi, belediyenin bir bütün olarak hareket edememesi dolayısıyla proje ortakları açısından güven vermiyor olması gibi” çeşitli zorluklar yaşanabildiği vurgulanmıştır. Bu durum karşımıza kent diplomasisi ya da uluslararası ilişkiler faaliyetlerini yürütecek yetiştirilmiş insan kaynağının önemine vurgu yapmaktadır.

Sonuç olarak saha çalışması, stratejik plan ve son iki döneme ait faaliyet raporları incelemesi ışığında Büyükçekmece Belediyesi kent diplomasi alanındaki çalışmalarını müdürlük düzeyinde yürüttüğü anlaşılmaktadır. Saha çalışmasındaki görüşme neticesinde bu alanda etkinliklerini daha da arttıracaklarını ve müdürlük isimlerinin dahi “yerel diplomasi ve uluslararası ilişkiler müdürlüğü” olarak değiştirme planları olduğu belirtilmiştir. Büyükçekmece Belediyesi kent diplomasisinin boyutlarında genel olarak temsil, ekonomik, kültürel ve ağ oluşturma alanının yanında temsil boyutunda da aktif olduğu tespit edilmiştir. Belediye başkanının ulus üstü kurum olan Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Kongresinde Türk delegasyon üyesi olarak yer alması ve uluslararası belediyecilik vizyonuna sahip olması bu alanda çalışmalarını arttırmasına etki etmiştir. Ayrıca bu delegasyon üyeliği kent diplomasi boyutunu oluşturan “temsil boyutunda” aktif olduğunun göstergesidir.

Ulusal ve uluslararası fon/hibelerden alınan kaynaklar vasıtası ile gerçekleştirilen projeler ve çalışmalar kent diplomasisinin ekonomik boyutunu oluşturmaktadır. Kültürel boyut olarak “Uluslararası 23 Nisan Çocuk Festivalinin düzenlenmesi”, “Uluslararası Roman Müzikleri Festivali”, “Uluslararası Balkan Komşu Tatları Festivali”, “II. Uluslararası Kukla Festivali” ve “Uluslararası Büyükçekmece Çocuk El Sanatları Atölyeleri Köyü oluşturulması” örnek olarak verilebilir. Ağ oluşturma boyutunda ise “Avrupa Konseyi – Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi”, “Birleşmiş Milletler ve Yerel Yönetimler Birliği(UCLG)”, “Birleşmiş Kentler ve Yerel yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA)”, “Energy Cities”, “Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi(CEMR)”, “Uluslararası Folklor Festivalleri ve Sanatlar Organizasyon Konseyi (CIOFF)”, “Uluslararası Dans Festivalleri Federasyonu (FIDAF)”, “BM Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact)”, “Tarihi Kentler Birliği”, “Türkiye Belediyeler Birliği”, Marmara Belediyeler Birliği”, Sosyal Demokrat Belediyeler Birliği”, Türk Dünyası Belediyeler Birliği” ve son olarak “Trakya Belediyeler Birliği” gibi birliklere üyelikleri mevcuttur. Bu birliklerin sağladığı imkanlardan faydalanarak ilişki ağlarını geliştirmesi, bu kurumlarda görev alması, uluslararası ilişkiler faaliyetlerine katılması uluslararası sistemde tek başına faaliyet göstermekten ziyade ağ içinde çalışma kültürünü geliştirmiştir.

Büyükçekmece Belediyesi, farklı alanlarda parça parça uluslararası boyut için çalışmalar yapsa da dış ilişkiler müdürlüğü çatısı altında yeni kurumsallaşmaktadır. Bu kurumsallaşma, kent diplomasi faaliyetlerinin planlı ve sistematik olmasını sağlayacaktır. Nitekim bu durum kentlerin uluslararası sistem aktör olarak var olmaya başladığı şu günlerde sürece ivme kazandıracaktır.

4.2.2.2. Pendik Belediyesi AB Proje Ofisi

Pendik Belediyesi 726 bin nüfuslu bir ilçe belediyesidir. Dış İlişkiler Müdürlüğü ilk olarak 2012 yılında belediyenin kurumsal yapısında yerini almıştır. Ancak Pendik Belediyesi müdürlük olarak örgütlenmeden önce de dış ilişkiler faaliyetlerinde bulunmaktadır. 2006 yılında Dünya Bankası'ndan alınan hibe ile İstanbul İl Özel İdaresinin Koordinasyonunda, İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi (İSMEP) projesinin hayata geçirilmesi (Pendik Belediyesi İSMEP Projesi, 2014) belediyenin uluslararası faaliyetleri arasında yer almaktadır. Projenin sürdürülebilirliğinin çıktısı olarak, Pendik Belediyesi bünyesinde hâlen faaliyet gösteren çağrı merkezi örnek gösterilmektedir.

Dış İlişkiler Müdürlüğü proje birimi ve kurumsal ilişkiler birimi olmak üzere iki birim üzerinden faaliyetlerini yürütmektedir. Proje Birimi; ulusal ve uluslararası fon/hibeleri takip ederek belediye çatısı altındaki diğer müdürlüklerin ihtiyaçlarına yönelik proje hazırlamaktadır. Kurumsal İlişkiler Birimi ise üye olunan birlik ve organizasyonlarla ilgili süreç yönetimi, yurtiçi ve yurtdışı misafirlerin ağırlanması, belediye personelinin yurtdışı programlarına katılım işlemleri ve görevlendirmelerinin yapılması gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Ancak tezin saha çalışmasının belirlenmesi sürecinde belediye web sitesinden ulaşılan bilgiye göre 2019'da müdürlük olarak faaliyet gösterirken bir yıl aradan sonra tekrar inceleme yapıldığında ve yüz yüze gerçekleştirilen derinlemesine mülakatta Dış İlişkiler Müdürlüğü'nün kaldırıldığı saptanmıştır. Saha çalışması esnasındaki tespitler neticesinde, 2019 yılı sonunda tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını hasebiyle birçok ziyaretin, projenin ve çalışmanın askıya alınması, “müdürlük” gibi bir kurumsal yapının “başkanlığa” daha sonra da “birime” dönüştürüldüğü ifade edilmiştir. Dış İlişkiler Faaliyetleri şu an, Strateji Geliştirme Müdürlüğü altında bulunan AB Hibe Fonları Birimi'nin AB Proje Ofisi üzerinden faaliyet göstermeye devam etmektedir. Bu dönüşüm kapsamında Pendik Belediyesinin kent diplomasisi faaliyetlerini daha iyi detaylandırmak için 2015-2019 ve 2020-2024 Stratejik Planları ve 2019, 2020 faaliyet raporu incelenecektir.

Kurumsal Yapıda Uluslararası Boyut

2015-2019 Stratejik Planında yer alan Stratejik Hizmet olarak Kurumsal Hizmet için “Stratejik Amaç 15: Etkin ve Sürdürülebilir Yönetim Stratejilerinin Planlanması” altındaki hedefte:

“Stratejik Hedef 5: Avrupa Birliği Muktesebatındaki Değişiklikler Kapsamında Yenilikçi Projeler Üretmek ve Proje Bazlı Yönetim Sistemine Geçiş Sağlamak” (Pendik Belediyesi Stratejik Planlar, 2020-2024, s. 83).

Bu hedef kapsamında kent diplomasisini icra etmek için önemli bir araç olan, uluslararası hibe ve fonlara yönelik proje hazırlama hedefinin belediyenin stratejik planında yer alması, belediyenin uluslararası

vizyonunu göstermektedir. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası ortaklıklar ile faaliyete geçirilecek olan projeler, konusu itibari ile kentlerin çok taraflı ilişki kurmasının önünü açacaktır.

“Stratejik Hedef 6: Yurtiçi ve Yurtdışı Paydaşlarla Etkin Bir Biçimde Ortak Hizmet Projeleri Yürüterek Ulusal ve Uluslararası Kültürel Aktivitelerin ve Karar Alım Süreçlerine Katılımın Artmasını Sağlamak” (Pendik Belediyesi Stratejik Planlar, 2020-2024, s. 83; Pendik Belediyesi Stratejik Planlar, 2020-2024).

Stratejik planda yer alan bu hedef ve saha çalışması kapsamında yapılan tespitler doğrultusunda Pendik Belediyesinin ortak hizmet projeleri yürütme konusundaki başarısı yadsınamaz bir gerçektir. Ancak saha çalışması kapsamındaki tespitler, karar alma süreçlerine katılımın artmasını sağlamak kısmında yaşanan zorluklar nedeniyle bu hedefin tam olarak icra edilemediğini göstermektedir. Uluslararası olarak EUROCITIES, Türk Dünyası Belediyeler Birliği, UCLG-MEWA gibi ağlarda, ulusalda ise Marmara Belediyeler Birliği (MBB), Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) gibi kuruluşlara üyelikleri vardır. Bkz. Tablo 6;

Tablo 7: Pendik Belediyesi'nin Üye Olduğu Birlikler

PENDİK BELEDİYESİ'NİN ÜYE OLDUĞU BİRLİKLER
1. TÜRK DÜNYASI BELEDİYELER BİRLİĞİ (TDBB)
2. TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ (TBB)
3. TÜRKİYE SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ (SKB)
4. MARMARA BELEDİYELER BİRLİĞİ (MBB)
5. ANADOLU MEDENİYETLERİ BELEDİYELER BİRLİĞİ
6. EUROCITIES – AVRUPA ŞEHİRLER AĞI
7. BİRLEŞİK KENTLER VE YEREL HÜKÜMETLER – ORTADOĞU VE BATI ASYA BÖLGE TEŞKİLATI (UCLG – MEWA)

Kaynak: Bu tablo (Pendik Belediyesi, 2020) faydalanılarak hazırlanmıştır.

Karar alma süreçlerine dahil olma noktasında aktif oldukları ağ sadece EUROCITIES olmuştur. Pendik Belediyesinin bu ağın Sosyal İşler Forumuna üyedir. Pandemi döneminde sosyal işler müdürlüğünün yapmış olduğu faaliyetlerin uluslararası sistemde bu komisyonda iyi uygulama örneği olarak dünya ülkelerine anlatılmıştır. Zira burada Pendik belediyesindeki sosyal işler müdürlüğünün yapmış olduğu çalışmayı uluslararası bir kuruluştaki AB Proje Ofisinin anlatması, belediyeni kurumsal yapısındaki uyumu göstermektedir. Ayrıca uluslararası ağ platformunun önemli bir ayağında bu çalışmaların anlatılması ilerleyen dönem de yeni iş birliği ve ortaklıkların kapısını aralayacaktır.

2020-2024 Stratejik Planında (Pendik Belediyesi Stratejik Planlar, 2020-2024, s. 40) uluslararası boyutta sadece GZFT Analiz Tablosu dış çevre analizinde “uluslararası ve AB fonları ile

yeni projeler uygulama olanağı” fırsat olarak değerlendirilmiş ve bu bölümde yerini almıştır. İş birliği ve ortaklık açısından; “ilçede üniversite sayısının az olması, bundan dolayı üniversite, sanayi ve kamu iş birliği çerçevesinde gerçekleştirilen proje sayısının düşük olması” tehdit olarak görülmüştür. Bu durum saha çalışmasında yapılan tespitler neticesinde çok da fazla tehdit oluşturmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla projenin özelliğine bağlı olarak; iyi uygulama örneği olarak alınabilecek belediye, üniversite (çalışılan konu için materyal oluşturmak açısından önemli) ve STK’lar sadece ortak olsun diye değil spesifik anlamda belediyenin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması hasebiyle çalışmalar yürütülüyor olması tehdittin derecesini azaltmaktadır.

Pendik belediyesinin kurumsal yapısında yer verilen uluslararası çalışma amaçlarının tutarlılığını yapmış olduğu faaliyetler ile mukayese etmek için kent diplomasi faaliyetleri incelenecektir.

Kent Diplomasi Faaliyetleri

2019 Faaliyet raporu (Pendik Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019, s. 125-129) incelendiğinde araştırma geliştirme ziyaretleri kapsamında ulusal ve uluslararası kurumlara belediyecilik faaliyetlerinin gelişimine ilişkin düzenlenen ziyaretler yapılmıştır. Ziyaret edilen kurumlar; ulusal olarak İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA), Türkiye Ulusal Ajansı, İstanbul İl Kültür Turizm Müdürlüğü, TÜBİTAK MAM, Türk İslam Eserleri Müzesi Yönetimi ve çeşitli üniversiteler yer almaktadır. Uluslararası ziyaret olarak EUROCITIES, Belçika MÜSIAD, Asociatia Be You (Romanya), Polonya’da Varşova Belediyesi, Leginowo Belediyesi, Sokolo-Podlask Belediyesi, Grodziszek- Mazowiecki Belediyesi, Piaseczno Belediyesi yer almaktadır. Ayrıca belediyecilik faaliyetlerini geliştirmeye yönelik ulusal, uluslararası kongre, eğitim, forum, sempozyum gibi toplantılara katılım sağlanmıştır. Aynı zamanda çeşitli ulusal ve uluslararası belediye, üniversite, STK gibi kurumlardan Pendik Belediyesi’ne ziyarete gelindiği tespit edilmiştir. Bu ziyaretler ve toplantılar küresel anlamda ekonomik ve kültürel alanlarda iş birliğinin göstergeleridir.

Pendik Belediyesi dış ilişkiler faaliyetlerini çoğunluklu olarak ulusal ve uluslararası fon veya hibeler üzerinden yürütmektedir. Dolayısıyla AB, Kalkınma Ajansı ve Bakanlık proje çağrılarına, 2019 döneminde 19 proje ile başvuru yapılmıştır. Bu projelerin 14 tanesi Erasmus+ projesi kapsamında gençlerin hareketliliği, yapılandırılmış diyalog, stratejik ortaklık ve Avrupa Dayanışma Programı (ESC) gibi kategorilerden oluşmaktadır. Diğer projeler ise Karadeniz Havzası İş birliği Programı, AB uyum süreci kapsamında Türkiye’ye verilen hibe Horizon ve TEYDEB çağrılarında oluşmaktadır. Bu projelere koordinatör ve ortak olarak başvurular yapılmıştır. 19 proje başvurusundan ancak 7 tanesi hibe almıştır. Hibe alan projeler Türkiye Ulusal Ajans tarafından koordine edilen gençler için bir avantaj olan Erasmus+ projeleridir. 2019 döneminde koordinatör veya ortak olarak devam eden iki tane İSTKA projesi, beş tane Erasmus+ [KA1, KA2 ve yeni adıyla ESC (Avrupa Dayanışma Programı)] ve yine AB

uyum süreci kapsamında Türkiye'ye aktarılan fon UFUK2020'den bir proje yer almaktadır. Bu süre zarfında dört tane Erasmus+ projesi tamamlanmıştır. Kardeş şehir çalışmaları kapsamında ilişkileri geliştirmek, ortaklık ve iş birliği noktasında yeni projeler düzenlemek için çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. TBB tarafından düzenlenen “Akıllı Şehirler Fikir Yarışması” nda belediye müdürlüklerin ortaklığında yürütülen beş proje ödül almıştır.

Tüm bu çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, kentlilerin katılımcılığı ve çoklu iş birlikleri ile yürütülen projelerin çıktıları da etkisi de yüksek olmaktadır. Bu bağlamda hibe ve fonların en iyi şekilde kullanımı projelerden geçmektedir. Projeler ile belediyenin genel bütçesinden harcama yapılmadan, kentin ihtiyaçlarına cevap verilmesi, kentin teknolojik ve sistemsal olarak gelişimine katkı sağlaması, genç bireylerin sürece dahil edilmesi hem kentin markalaşmasında hem de uluslararası sistemde kendinden söz ettirmesine katkı sunmaktadır.

Belediyelerin yeni dönemdeki diplomasi faaliyetlerinde en sık kullanılan yöntemlerden bir tanesi Türkiye Ulusal Ajans'ı tarafından verilen fon ile Erasmus+ kapsamında gençlere yurtdışı imkanın sunulmasıdır. Proje birimi ile gerçekleştirilen görüşme esnasında, AB projelerinin büyük bölümünü Erasmus + oluşturmaktadır:

“[...] Erasmus+ projeleri ağırlıklı olarak genç gönüllülerin hareketliliği üzerine olan projeler olduğunu belirttiler. Bu kapsamda görüşme neticesinde elde edilen tespitler de ESC projelerine gençleri gönderirken, aileleri de bilgilendirdikleri ve ikna edip, güven sağladıktan sonra işlemlere başlandığı belirtilmiştir. Ancak belediyenin kamu kurumu statüsünde olması bu süreci kolaylaştırmaktadır”²². ESC projesi ile yurtdışına giden genç yapılan çalışmalar ile hem ülkesini hem de kentini tanıtmaya imkân bulmaktadır. Gençlerin bu projeler ile yaptığı çalışmaların tamamı kent diplomasisinin kapsamına girmektedir.

2020 Faaliyet Raporu (Pendik Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020, s. 134-137) incelendiğinde ise elde edilen tespitler doğrultusunda araştırma geliştirme faaliyetleri kapsamında “ulusal ve uluslararası ziyaretler”, “AB, Kalkınma Ajansı ve Bakanlık projeleri”, “kardeş şehir faaliyetleri” ve “ödüller” yer almaktadır. Pendik Belediyesi; dört tane Erasmus+, Türkiye Belediyeler Birliği- Akıllı Şehir Kongresi, Sağlıklı Kentler Olağan Meclis Toplantısı ve iki tane de Türk Dünyası Belediyeler Birliği gibi kurumların belediyecilik alanında yaptığı çalışmalar kapsamında toplantı ve eğitim programlarına katılım sağlanıp aynı zamanda kurum ziyaretleri de gerçekleştirilmiştir. Pendik Belediyesine yurt dışından iki farklı ülkenin devlet görevlileri ziyarette bulunmuştur. AB, İstanbul Kalkınma Ajansı ve Bakanlıkların hibe ve fon çağrıları kapsamında iki tane İSTKA, üç tane Erasmus (Erasmus+ ve Erasmus Sport) ve 2 tane Horizon 2020 proje başvurusunda bulunulmuştur. Bu proje başvurusu neticesinde dört

²² Pendik Belediyesi AB Proje Ofisi (İstanbul) ile 10 Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

tane Erasmus projesi ve bir tane Horizon 2020 projesi hibe almaya hak kazanmıştır. Yine diğer yıldan Pendik Belediyesinin, koordinatör olarak bir tane İSTKA, bir tane Bakanlık, beş tane Erasmus+ ve iki tane Erasmus Sport olmak üzere dokuz tane proje devam etmektedir. Ortak olarak ise, bir tane İSTKA, bir tane TÜBİTAK, üç tane UFUK2020 ve bir tane de Erasmus + projesi devam etmektedir.

COVID-19 pandemi dönemindeki kısıtlamalara rağmen kent diplomasi faaliyetlerini ulusal bazda devam ettirmiştir. Ulusal ve Uluslararası kuruluşların açmış olduğu hibe/fon çağrılarına başvuru yaparak gelecek yıllar için kent diplomasi faaliyetlerinin temeli atılmıştır.

Yine bu dönemde 25 kardeş şehir ilişkisi olan (Tablo 5 bkz.) Pendik belediyesi, yeni projeler için yerinde inceleme etkinlikleri yürütmüştür. Bu kapsamda Kosova Mamuşa ve Kıbrıs İskele Belediyesi tarafından Pendik Belediyesine ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Tablo 8: Pendik Belediyesi Kardeş Şehirleri

ÜLKE	KARDEŞ ŞEHİR	MECLİS KARARI/NO
Azerbaycan	Yasamal	16.10.2002/75
Azerbaycan	Nerimanov(Bakü)	15.10.1997/82
Bosna Hersek	Mostar-Stari Grad	2000
Bosna Hersek	Travnik	25.10.2000/74
Bulgaristan	Madan	06.09.2007/122
Bulgaristan	Smolyan	06.09.2007/121
Endonezya	Bande Aceh	2005
Endonezya	Sigli	2005
Fas	Sidi Bernoussi	05.05.2005/39
Kırgızistan	Çolpan – Ata	07.09.2006/190-191
Kosova Cumhuriyeti	Mamuşa	04.09.2008/100
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Dipkarpaz	01.11.1995/68
Makedonya Cumhuriyeti	Plasnitsa	06.11.2006/217
Moğolistan	Ulaanbaatar City Cingeltei	07.05.2009/50
Moldova Cumhuriyeti Gagauz Yeri Özerk Bölgesi	Komrat	06.09.2007/113
Romanya	Targu-jiu	23.06.2004/59
Macaristan	Kispest	11.09.2009/100
Sırbistan	Novipazar	02.07.2003/64
Filistin	Jenin	07.09.2006/191

İtalya	Ciampino	07.09.2012/141
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	İskele	07.03.2013/34
Türkiye	Bartın/Amasra	11.09.2015/112
Türkiye	Ağrı/Patnos	05.12.2014/117
Türkiye	Erzurum/Aziziye	2010
Türkiye	Gümüşhane/Köse	2010

Kaynak: Bu tablo (Pendik Belediyesi, 2021) faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tüm bu faaliyetler ve görüşme neticesindeki tespitler ışığında, uluslararası faaliyetlerde bulunan bir belediye olarak Pendik Belediyesi, ulusal ve uluslararası, hibe ve fonlara göre belediye ve vatandaşın ihtiyaçları doğrultusunda projeler üretmektedir. Bu projeleri, kendi kurumsal yapısında kurduğu ekip ile üretilen başvurularını gerçekleştirmektedir. Pendik Belediyesi'nin, merkezi yönetimle aynı siyasi partiden geliyor olması birçok noktada; merkezi yönetim kurumları (ilçe kaymakamlığı, milli eğitim müdürlüğü gibi) ile iş birliği ve ortaklık noktasında belediyeye avantaj sağlamaktadır. Belediyenin ihtiyaçlarını projelere uygun hale getirdikten sonra yerel, ulusal ve uluslararası anlamda mevcut ortaklar ve yeni ortak bulmada sıkıntı yaşanmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda proje faaliyetleri, kurum içerisinde, diğer müdürlükler nezdinde, iş birliği açısından bazı sıkıntılara sebep olduğu tespit edilmiştir. Ancak müdürlüklerin alanı dışında değil de onların alanlarını kapsayan projeler ile gidildiği zaman memnuniyetle karşılandığı ifade edilmiştir.

Müdürlükler faaliyetlerini icra edebilmek için bazen büyük bütçeler ayırabiliyorlar. Hibe ve fon çağrılarına uygun müdürlüklerin ihtiyaçları gözetilerek hazırlanan projeler ile bütçe olarak tasarruf sağlayabilmektedirler. Proje biriminin ana görevi bu doğrultuda belediyenin kılcal damarlarıyla yani tüm hizmet birimleri ile yakın ilişkide olması ve ihtiyaçlara uygun projeler hazırlamasıdır. Görüşme sırasındaki şu tespit ilgi çekicidir [...] *belediyeye gelen hibeler arttıkça yönetimin daha çok dikkatini çekiyoruz.*

Pendik Belediyesi ile gerçekleştirilen görüşme ve belediye dokümanı olan son iki döneme ait stratejik plan ve faaliyet raporlarının incelenmesi neticesinde kent diplomasi alanında ulusal ve uluslararası kaynaklardan fon/hibe alınarak yürütülen projeler ile iş birliği noktasında kent diplomasisinin ekonomik boyutu ağırlıklı çalışmalar yürütülmektedir. Ağ oluşturma boyutunda ise; “Türk Dünyası Belediyeler Birliği”, “Türkiye Belediyeler Birliği”, “Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği”, “Marmara Belediyeler Birliği”, “Anadolu Medeniyetleri Belediyeler Birliği”, “EUORCITIES” ve “UCLG-MEWA” üyeliği ile aktif olmaya çalışmaktadır.

Belediyenin ihtiyaçları doğrultusunda başvuru alan hibeler için üretilen projeler kalkınma boyutunun göstergesidir. Kent diplomasisinin güvenlik, temsil ve arabuluculuk boyutlarında herhangi bir faaliyet söz konusu değildir. Ulusal ve uluslararası hibelerden aldıkları kaynaklar doğrultusunda ürettikleri

projeler sayesinde kurdukları ortaklıklar ve iyi uygulama örneği olarak gösterilen projeler kent diplomasisi faaliyetidir. Görüşmedeki tespitler ve stratejik planda yer alan ifadeler açısından Pendik Belediyesi dış ilişkiler faaliyetleri açısından coğrafi olarak Avrupa Birliği ve Balkanlar öncelikli alanları arasında yer almaktadır.

4.2.2.3. Beşiktaş Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü

Beşiktaş Belediyesi'nin 2019 yılı itibari ile yaklaşık 183 bin nüfusu vardır. Beşiktaş İstanbul'un en eski ilçelerinden birisidir. 6 Ekim 1868 tarihli Dersaadet İdare-i Belediye Nizamnamesinin yayımlanmasından sonra İstanbul 14 daireye ayrılmıştır. Beşiktaş da 7. Daire olarak belirlenmiş ve sınırları "Dolmabahçe'den sahilden Kayalar'a ve berren (karadan) Levend Çiftliği ve Şişli Feriköyü'ne kadar olan karyeler (köyler)" diye tanımlanmıştır (Beşiktaş Belediyesi, 2017). Cumhuriyet dönemi değişiklikleri kapsamında Şehremaneti kanunun kaldırması ile 1930'da ilçe statüsü almıştır. Beşiktaş konumu itibari ile hem transfer noktası olması hem de tarihi açıdan cazibe merkezi olarak, içerisinde barındırdığı sosyo- kültürel çeşitlilik açısından dikkat çekmektedir. Aynı zamanda İstanbul'da yer alan 146 yabancı misyon temsilcilikleri yani başkonsolosluk ve fahri konsoloslukların 36 tanesi ilçe sınırları içerisinde yer alması kent diplomasi faaliyetleri açısından son derece önem arz etmektedir. Beşiktaş Belediyesi kurumsal yapısı içerisinde Dış İlişkiler Müdürlüğü 2015'te kurulmuştur. Müdürlük olarak örgütlenmeden önce de dış ilişkiler faaliyetleri yürütmektedir. Dış İlişkiler Müdürlüğü; "Dış İlişkiler Birimi, Proje ve Fon Yönetimi Birimi ve Turizm Danışma Bürosu ve Yabancılar Danışma Merkezi Birimi" olarak örgütlenmektedir. Çalışma kapsamında 2015-2019 ve 2020-2024 Stratejik Planları ve 2019, 2020 faaliyet raporu incelenecektir.

Kurumsal Yapıda Uluslararası Boyut

Beşiktaş Belediyesi, 2015-2019 Stratejik planı incelendiğinde, dış ilişkiler faaliyetlerinin spesifik olarak plan dahiline alındığı ve şu an ki kurumsal yapının temeli atıldığı tespit edilmiştir. Stratejik Amaç 8'de yer alan "hemşehri hukukunu geliştirmeye yönelik faaliyetlerin yaygınlaştırılması" hedefi kapsamında alt hedef olarak şu konmuştur:

"Kardeş kent ilişkilerinin yürütülmesi ve kentte yaşayanlarla bütünleştirilmesi"(Beşiktaş Belediyesi Stratejik Plan, 2015-2019, s. 61). "Kardeş kent ilişkisi belediyelerin kent diplomasisi adına kolaylık sağlayan iş birliklerindendir. Kent diplomasisinin temelini oluşturan kardeş kent ilişkisini hemşehri hukuku üzerinden ilerleterek kent sakinleri ile bütünleşmesini sağlamak farklı

bir bakış açısı kazandırmıştır. Ayrıca, Stratejik Amaç 9: “Kurumsal kapasiteyi arttırmak” olarak belirlenen amacın,

12. Hedef’te “Belediye hizmetlerinin kalitesinin arttırılarak Beşiktaş ilçesinin ulusal ve uluslararası marka değerini yükseltmek” (Beşiktaş Belediyesi Stratejik Plan, 2015-2019, s. 64)

amacı kapsamında aşağıdakiler hedeflenmiştir:

“12.3. AB ve Dış İlişkiler Merkezinin kurulması

12.4. Şehircilik ve Belediyecilikle ilgili ulusal ve uluslararası birliklere üye olunması, çalıştay ve forumlara katılınması

12.5. Yurtiçi ve yurtdışı şehirler ile ortak projeler yapılması

12.7. AB-Dünya Bankası bünyesinde finansal kaynaklara erişim ve kullanım destekli projeler geliştirilmesi” (Beşiktaş Belediyesi Stratejik Plan, 2015-2019, s. 56).

2015-2019 Stratejik Plan’ında kurumsal kapasiteyi geliştirmek adına kentin ulusal ve uluslararası anlamda marka değerini yükseltmek için böyle bir amaç ve bu doğrultuda alt hedefler konulması kentin uluslararası sistemde daha aktif rol almayı hedeflediğinin göstergesidir. Bu amaçlar doğrultusunda yerel yönetimlerin birçok yapı taşına dokunarak iş birliği faaliyetlerinin geliştirilmesi, bu alanda dünyadaki trendlerin takip edilmesi için önemlidir. Beşiktaş belediyesinin markalaştırılmasında görev ve yükümlülük sadece Dış İlişkiler Müdürlüğü’ne ait değildir. Ancak kurumsal koordinasyon noktasında, ulusal ve uluslararası hibe/fon çağrıları vasıtasıyla birçok müdürlükle çalışan yapı olması, bu hedefin sorumluluğunun verilmesinin altındaki ana sebebi açıklamaktadır.

“Hedef 2: Ulusal ve uluslararası ilişkilerin artırılarak sürdürülmesi” (Beşiktaş Belediyesi Stratejik Planı, 2020-2024, s. 68).

Bu hedef detaylandırıldığında kent diplomasi faaliyeti olarak; “Projelere başvurulması, farklı paydaşlar ile proje geliştirilmesi, Türkiye’deki yabancı temsilciliklerden gelen taleplerin karşılanması, uluslararası etkinlik düzenlenmesi ve/veya düzenlenen çalıştay, forum, toplantı, eğitimlere katılım sağlanması, kardeş kent ilişkileri kurulması ve ziyaretler yapılması, Turizm Danışma Bürosu ve Yabancılar Danışma Merkezi’ne gelen taleplerin karşılanması, müdürlüğe gelen yabancı dilde sözlü/yazılı çeviri taleplerin karşılanması ve ulusal ve uluslararası birliklere üye olunması belirlenmiştir (Beşiktaş Belediyesi Stratejik Planı, 2020-2024, s. 68).” Tüm faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde konumu bakımından avantaja sahip olması aynı zamanda birçok konsoloslüğün ilçenin mahalli sınırlarında yer alması uluslararası ilişkiler faaliyetlerini geliştirmede kolaylık sağlamaktadır. İstanbul’da bulunan konsolosluklardan yüzde 25’inin Beşiktaş’ta yer alması ve bu konsolosluklara ait vatandaşların belediye sınırları içerisinde yaşıyor olması “Uluslararası” bir siluet kazandırmaktadır.

“[...] İstanbul’daki 146 konsoloslüğün 36 tanesi Beşiktaş sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu konsoloslukların vatandaşları ve onların bizimle yapmak istedikleri kültürel

faaliyetler oluyor. Biz de “dünya kenti” olma yönünde koyduğumuz hedef doğrultusunda; dünyadaki en iyi uygulamaları takip edelim ve bunları takip ederken, dünyanın gerisinde kalmamak için çaba göstermektir. Çünkü dünyada belediyeçilik başka bir yere giderken, Beşiktaş’ta bu trendi yakalaması gerektiği” vurgulanmıştır.

İyi uygulama örneklerinin takip edilmesi dünyadaki belediyeçilik anlayışından uzak kalmamak için takip edilmektedir. İlk olarak dünyadaki iyi uygulama örnekleri incelenerek çalışmaların alanına göre ilgili müdürlüklere örnek oluşturması için raporlanması ve ikinci olarak belediyenin ilçede bulunan konsolosluklar ile yıllık uluslararası görüşmeler yapması, dünyadaki belediyeçilik anlayışını takip etmeye ve uygulamaya imkân tanımaktadır. Uluslararası görüşmelerde konsolosluklarla birlikte “Beşiktaş için şu ana dek ne yapıldı ve onlar bu çalışmalara ne ekleyebilir” şeklinde destek taleplerinde bulunmaktadır. Dış ilişkiler Müdürü bu buluşmaları “[...] Beşiktaş Belediyesi olarak İstanbul’da 70’in üzerinde uluslararası toplantı (International meeting) gerçekleştirerek ilk sırayı alıyoruz. Bu buluşmaları gerçekleştirme amacımız yabancı misyon temsilcilerinin Türkiye beklentisi, İstanbul’dan beklentileri, Beşiktaş’tan beklentilerini anlamak ve iş birliği çalışmalarına adım atmaktır.”²³ Bu buluşmalar sadece kent diplomasisi açısından değil kamu diplomasisi açısından da önemli bir yere sahiptir.

Belediyenin kent diplomasisi adına hedeflediği bu planların karşılığını bulmak için faaliyet raporları incelenecektir.

Kent Diplomasi Faaliyetleri

Beşiktaş Belediyesi 2019 Faaliyet Raporu (Beşiktaş Belediyesi, 2019, s. 58-78) incelendiğinde kent diplomasi faaliyetleri 7 başlıkta kategorize edilmiştir.

1. Ulusal ve Uluslararası Mevzuat Doğrultusunda Hak Temelli Eğitimler ve Dezavantajlı Gruplar ile İlgili Etkinlikler kapsamında Dış İlişkiler Müdürlüğü örgütlenme yapısında yer alan Eşitlik Birimi’nin yürüttüğü çalışmalar yer almaktadır:

“Kadınlar Bir Arada - Türkiye Kadın Buluşması - İstanbul”, “CEİD Uluslararası Konferans ve Kapanış Toplantısı – Ankara”, “Beşiktaş Belediyesi Tarlabası Toplum Merkezi Kadın Sağlığı Eğitim Programı Kapanış”, “Beşiktaş Belediyesi Mahalle Toplantıları – Kadın Sağlığı Semineri”, “Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Yerel Yönetimler Konferansı”, “8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü – Kadınların Yerel Seçimler Öncesinde İhtiyaç Tespitleri”, “Sorunlara Çözümler Buluşması – Toplumsal Cinsiyet Eşitliği”, “Türkiye Aile Planlaması Vakfı Yıllık Değerlendirme ve Odak Grup Toplantısı”, “Çocuğun Bedensel Söz Hakları Eğitici Eğitimi”, “TAPV Kapanış ve Değerlendirme Toplantısı”,

²³ Beşiktaş Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü (İstanbul) ile 21Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

“KİHEP Şenliği ve KİHEP Eğiticileri Değerlendirme Toplantısı”, “WOW (Women of the World)” ve “Belediye Yönetişiminde Kapsayıcılık” bu çalışmalar incelendiğinde ulusal ve uluslararası anlamda her insanın, her kentin, her devletin ortak sorunu olan toplumsal cinsiyet eşitliği temelli çalışmalar yer almaktadır.

Bu çalışmalar kapsamında toplumda dezavantajlı olarak görülen kadın ve çocuk bireylerin farkındalığını arttırmaya yönelik eğitimlerin, alanında yetkin STK iş birliği ile gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Sadece STK iş birliği değil uluslararası kuruluşların bu alandaki çalışmalarına da katılım sağlanarak dünyada değişen süreç yakından takip edilmiştir.

Dış İlişkiler Müdürlüğüne bağlı bir birim olarak hizmet veren Eşitlik Birimi; 11.10.2019 tarih ve 2019/67 sayılı meclis kararıyla 2019 yılında kurulan Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü’ne bağlı bir birim olarak hizmetlerine devam etmesine karar verilmiştir (Beşiktaş Belediyesi, 2019, s. 59)

2. Kardeş Şehir İlişkileri

Beşiktaş Belediyesi’nin 7 tane uluslararası kardeş şehir ilişkisi, 21 tane de yerel kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır. Ancak 2019 faaliyet rapor döneminde bu kardeş şehirlerden sadece iki tanesinin, Erlangen Belediyesi ve Freiburg Belediyesi ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Ziyaretin amacının yurt dışında belediyecilik alanın da çalışmaları yakından takip etmek ve iş birliklerini güçlendirmek olduğu anlaşılmaktadır. Beşiktaş Belediyesi kardeş kentlerine bkz. Tablo 7;

Tablo 9: Beşiktaş Belediyesi Kardeş Kentler

Yerel Kardeş Kent
Adalar Belediyesi (İstanbul)
Arguvan Belediyesi (Malatya)
Ataköy Belediyesi (Tokat)
Ayancık Belediyesi (Sinop)
Ayvalık Belediyesi (Balıkesir)
Bozcaada Belediyesi (Çanakkale)
Birecik Belediyesi (Şanlıurfa)
Çağlayan Belediyesi (Erzurum)
Çaycuma Belediyesi (Zonguldak)
Çemişgezek Belediyesi (Tunceli)
Daday Belediyesi (Kastamonu)

Hakkâri Belediyesi
Hekimhan Belediyesi (Malatya)
Hopa Belediyesi (Artvin)
Koru Belediyesi (Yalova)
Mollaköy Belediyesi (Erzincan)
Pertek Belediyesi (Tunceli)
Piraziz Belediyesi (Giresun)
Pülümür Belediyesi (Tunceli)
Samsun Büyükşehir Belediyesi
Sinop Belediyesi

Kaynak: Bu tablo (Beşiktaş Belediyesi, 2017) faydalanılarak hazırlanmıştır.

Uluslararası Kardeş Kent
Braila Belediyesi (Romanya)
Brooklyn Belediyesi (ABD)
Erlangen Belediyesi (Almanya)
Güzelyurt Belediyesi (KKTC)
Herne Belediyesi (Almanya)
İskeçe Belediyesi (Yunanistan)
Tuzla Belediyesi (Bosna-Hersek)

Kaynak: Bu tablo (Beşiktaş Belediyesi, 2017) faydalanılarak hazırlanmıştır.

Saha çalışmasında Beşiktaş Belediyesi'nin kardeş şehir ilişkileri kapsamında;

“[...] Kardeş şehirler ile çalışmalar yapmak Beşiktaş'ın dünya ile ilişkisini ayakta tutuyor. Çünkü ne olursa olsun hepimiz evrensel bir dünya da globalleşme dediğimiz şeyi yaşıyoruz. O yüzden tek başına Beşiktaş, tek başına İstanbul olarak düşünemeyiz. Örneğin biz de bu bağlamda uluslararası kardeş şehrimiz olan Almanya Erlangen Belediyesi ziyaretimizde, belediye sınırlarında yer alan Siemens'in akıllı binalarını inceledik. Bu kapsamda onlar Beşiktaş'ı ziyarete geldiler ve sonuç olarak burada ne tür bir dönüşüm yapabiliriz düşüncesi ile iş birliği yapıldığı”²⁴ belirtilmiştir.

Kardeş şehir ilişkilerinde davet edilen ülkelerin, bölgeleri gezip görmek amacıyla değil de belirlenen tema üzerinden ziyaretler gerçekleştirilmektedir. Bu durum kardeş kentte olan yeni bir vizyonun kendi yönetimine ve ilçe sınırlarına uyarlanması yanında yeni çalışmaların doğmasını

²⁴ Beşiktaş Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü (İstanbul) ile 21Aralık 2021 tarihinde yapılan görüşme.

sağlamaktadır. Bu ziyaretler ve iş birlikleri teknik, teknolojik ve alt yapı süreçlerinin geliştirilmesinde yeni fikirler meydana getirmektedir.

3. Ulusal ve Uluslararası Etkinlikler

Katılımcılık esasına dayanarak yerel demokrasinin sağlanması ve uluslararası kurum ve kuruluşların gündeminde olan konuları temel alarak çözüm ve sürdürülebilir odaklı çalışmalar yapılması amacıyla birçok etkinlik gerçekleştirilmiştir. “Water Storage Etkinliği” “Avrupa Birliği Sivil Toplum Projeleri Bilgilendirme Toplantısı” “İstanbul Kalkınma Ajansı Fizibilite Desteği Bilgilendirme Toplantısı” “Moving” “Avrupa Gönüllü Hizmeti kapsamında Ön Hazırlık Toplantısı”, “Edinburg Festivali”, “ESCalator- New Levels of European Volunteering Projesi Eğitimi”, “Erasmus Günleri”, “Local Youth Policies on Social Entrepreneurship - Study Visit to Tilburg”, “Play for Human Rights!”, “Campaign. Spain Impact”, “TBB Proje ve Dış İlişkiler Kongresi”, “There is More Power in Unity Than Diversity”, “Bilim Kahramanları Buluşuyor Turnuvaları Jüri Oryantasyon Eğitimi”, “Avrupa Dayanışma Programı Genel Değerlendirme Toplantısı (ESC)”, “Erasmus+ Proje Yazma Eğitimi” ve Avrupa Konseyi'nin Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'nin, Avrupa Yerel Demokrasi Haftası kapsamında verilen '12 Yıldız Şehri' unvanına 3. kez layık görülmesi bu çalışmaların bir neticesidir. Ulusal ve uluslararası etkinlikler incelendiğinde “gençlik, gençlik hareketliliği, gönüllülük, gençlik politikaları gibi” konuların ağırlıklı olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Belediye mahalli sınırları içerisinde 9 tane üniversitenin yer alması dinamik bir demografik yapıya sahip olduğunun göstergesidir. Bu durum yeni projelerin oluşmasını da hızlandırmaktadır.

4. Projeler

Başvuru yapılan projeler “Beşiktaş’ın Ritmi, Protect”, “Beşiktaş’ın Gençleri Avrupa’da 6”, “Politikada Aktif Gençler Beşiktaş’ta Buluşuyor”, “Volunteering for Inclusion, Canada Fund for Local Initiatives (CFLI) Besiktas Municipality”, “Gençlik Köprüsü Türkiye-Almanya”, “Contracting authority: Central Finance and Contracts Unit (CFCU)”, “Beşiktaş’ın Gençleri Avrupa’da 7”, “Beşiktaş’ın Gençleri Avrupa’da 8”, “Connecting Youth First Project Synopsis”, “New Through Diversity”, “International Conference "Youth Work at Municipality Level: Bringing the EU Youth Strategy at Local Level"”, “North-South Cooperation for Local Youth Participation” (Beşiktaş Belediyesi, 2019, s. 68) şeklinde sıralanmaktadır. İçerik olarak incelendiğinde Erasmus+ projeleri ağırlıklıdır.

Bunun dışında Kanada, İngiltere gibi ülkelerin sivil toplum kuruluşları iş birliğinde birebir proje başvurusu yapılmıştır. Son olarak kardeş kent Erlangen ile yine gençlik projesi diğer bir adıyla kültürel lezzet köprüsü projesi hazırlanmıştır. 2019 yılı faaliyet dönemi kapsamında 9 tane proje tamamlanmıştır.

Bu projeler incelendiğinde Türkiye Ulusal Ajansı tarafından sağlanan Erasmus+ Avrupa Gönüllü Hizmeti (AGH) yeni sistemdeki karşılığı ise ESC olan ve gönüllülük anlayışına dayalı 9 proje tamamlanmıştır. Projelerin detayları incelendiğinde farklı ülkelerde yer alan ortakların iş birliği ile yürütüldüğü tespit edilmiştir. Yine 2019 döneminde devam eden 2 tane Erasmus+ projesi mevcuttur.

Projelerin ağırlıklı olarak Türkiye Ulusal Ajansı tarafından sağlanan Erasmus+ projesi olması dikkat çekmektedir. İlçe sınırları içerisindeki üniversite sayısı hazır genç insan kaynağı oluşturmaktadır.

5. Konsolosluk Ziyaretleri

Konsolosluk ziyaretleri kapsamında ise yabancı misyon temsilcileri ile bağların kuvvetlendirilmesi için karşılıklı ziyaretler, ulusal gün ve resepsiyonlar gibi etkinliklerin tamamını oluşturmaktadır. Bu etkinlikler dolayısıyla belediyenin uluslararası arenada tanınırlığını arttırmak amacıyla 43 farklı ülkenin 45 etkinliğine katılım sağlanarak ve bu doğrultuda Beşiktaş Belediyesi'nin kendi düzenlediği Başkonsolosluk Kahvaltısı ve Yeni Yıl Buluşması ile toplam 47 etkinliğe iştirak edilmiştir.

6. Yabancılar Danışma Merkezi (Expat Center)

2019 faaliyet raporu incelendiğinde Dış İlişkiler Müdürlüğü birimi olarak faaliyet gösteren “Yabancı Danışma Merkezi” kent sakinleri arasında yer alan yabancı uyruklu vatandaşların gündelik yaşamlarını idame ettirmek amacıyla ihtiyaç duydukları hizmeti vermeyi amaçlamaktadır. Merkezin verdiği hizmetler şunlardır: “Belediye Hizmetleri, Oturma İzni, Çalışma İzni, Doğum Belgesi, Evlenme için Gerekli Prosedürler, Mülk Edinme Koşulları, Sağlık Hizmetleri, Eğitim Olanakları, Sağlık Kurumları, Türkçe Kursları gibi konularda bilgi ve hizmet verilmektedir (Beşiktaş Belediyesi, 2019, s. 76)”.

Yabancı Danışma Merkezi, 2019 yılında Türkiye dahil 40 farklı ülkenin vatandaşına hizmet vermiştir. Saha çalışmasında yapılan tespitler doğrultusunda yabancı vatandaşların direkt doğru bilgiye ulaşmasında yaşanan zorluklar neticesinde konsolosluklarla güçlü ilişkisi olduğu için ilçe sınırları içerisindeki sorunlarda Beşiktaş Belediyesi destek olmaktadır. Yabancı vatandaşlara sağlanan Expat Center hizmeti kapsamında Beşiktaş Belediyesi ile irtibat kurmaları %60 oranındadır. Bu oran ilçe konumu, konsolosluk sayısı ve turistik cazibesi olan bir ilçe olması hasebiyle küçümsenmeyecek derecededir.

7. Turizm Danışma Bürosu

2016 yılında faaliyet göstermeye başlayan Turizm Danışma Bürosu, 2019 yılında 342 kişiye hizmet vermiştir. Bu ziyaretlerin %77'si bilgi alma amaçlı olup %23 harita/bülten nedeniyle. Saha görüşmesinde expat center ve turizm danışma ofisleri için “[...] bu çalışmalar belediyelerin yetki ve

sorumluluğunda değil ancak böyle bir hizmet ileride belediyelere tanımlandığında, biz bu hizmetin ilk ve düzenli öncüsü olmak istiyoruz. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin turizm ofisleri mevcut ancak bizim yaptığımız biraz daha farklı. Biz bu hizmeti yaparken sadece Beşiktaş adına değil tüm İstanbul adına yapıyoruz. Ortaköy'e gelip ofisi gören her insanın hizmetine sunulmakta" olduğunu vurguladı.

Beşiktaş Belediyesi dış ilişkiler faaliyetleri kapsamında 2020 yılı faaliyet raporu incelendiğinde ise (Beşiktaş Belediyesi, 2020, s. 55-68) tüm dünya ülkelerini etkisi altına alan COVID-19 salgının Türkiye'de görüldüğü mart ayı itibarı ile ulusal ve uluslararası toplantı, çalıştay ve sempozyumlara, kardeş belediyeler ve yabancı misyon temsilcileri ile gerçekleştirilmesi planlanan etkinlikler pandemi tedbirleri kapsamında iptal edilmiştir. Avrupa Birliği'nden hibe almaya hak kazanılan projeler, yurt dışında eğitim ve gönüllülük faaliyetlerine katılacak olan gençlerin projeleri ertelenmiştir. Devam etmekte olan projeler, farkındalık çalışmaları ve uluslararası toplantılar bu süreçte online platformlar üzerinden yürütülmüştür. Sahada gerçekleştirilen görüşmede, salgın sürecinde belediyenin kurumsal yapısında, faaliyetleri en çok etkilenen Dış İlişkiler Müdürlüğü olduğu belirtilmiştir. Bu minvalde 2019'da 7 kategoriye ayrılan dış ilişkiler faaliyetleri 2020 yılında 2 kategoride ele alınmıştır.

1) Projelere Başvurulması ve Farklı Paydaşlar ile Proje Geliştirilmesi

Proje başvurulması başlığı altında 5 tane Erasmus+, 1 tane bakanlık (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı) ve Beşiktaş Belediyesi'nin kendisine ait olan "Yeni Normal ve Gençlerin Bakış Açısı" ve "Beşiktaş'ta Elektrikli Pedallar" projesi ile toplam 8 tane farklı proje başvurusu yapılmıştır. Farklı paydaşlar ile proje geliştirilmesi başlığı altında Türkiye Ulusal Ajans hibesi olan Erasmus+ projesi olarak 13 tane KA1 ve 3 tane KA2 projesi yer almaktadır. UNIVERSUS Derneği, İBB, Boğaziçi Üniversitesi ve Art ConnectiON ile proje paydaşı olarak iş birliği yapılmış ve farklı paydaşlar ile toplam 21 proje geliştirilmiştir.

2) Dış İlişkiler Müdürlüğü Sorumluluk Alanına Giren Taleplerin Karşıllanması

Bu başlık altında yer alan Türkiye'deki yabancı temsilcilerden gelen talep, bilgi ve kutlama yazışması kapsamında 516 gelen ve 2211 gönderilen mektup/e-mail olduğu tespit edilmiştir.

Turizm Danışma Bürosu ve Yabancılar Danışma Merkezine olan taleplerde -COVID-19 ülkelerin sınırlarını kapatması, okulların eğitime ara vermesi, yolculukların sınırlandırılması-sebebiyle azalma görülmüştür. Gelen taleplerde online olarak alınmıştır. Kardeş şehir ilişkileri bağlamında Erlangen Belediyesi ile yapılması planlanan çalışmalar salgın sebebiyle ertelenmiş ancak online olarak görüşmeler devam etmiştir. 2020 yılında 3 yeni kardeş şehir (Erzincan, Yalova, Balıkesir) anlaşması yapılmıştır. Uluslararası etkinlik düzenlenmesi ve düzenlenen çalıştay, forum, toplantı, eğitimlere katılım sağlanması noktasında 13 toplantıya katılım sağlanmıştır. Bu etkinliklere dahil olarak Avrupa Yerel Demokrasi Haftası kapsamında gerçekleştirdiği projeler ile "Yerel Demokrasi" ödülüne layık

görülmüştür. Bu faaliyet döneminde ulusal ve uluslararası birliklere üye olunması konusunda “European Network Of Innovation For Inclusion (Avrupa Kapsayıcılık için İnovasyon Ağı)” üye olunmuştur. Bu dönemde devam eden projeler olarak sadece 3 tane Erasmus+ AGH projesi mevcuttur.

Beşiktaş Belediyesi, stratejik planlar ve faaliyet raporları ışığında kent diplomasi faaliyetlerini oluştururken ağırlıklı olarak Erasmus+ projesi olarak gençlerin hareketliliği üzerinden ilerletmektedir. Bunun sebebini ise belediye sınırları içerisinde genç nüfusunun ve üniversite sayısının fazla -9 tane üniversite- olmasını gösterilmektedir. Müdürlük ilk kurulduğu zaman sadece ortaklık geliştirme üzerine bir süreç izlenmiş, daha sonra Türkiye Ulusal Ajans’ının sağladığı akreditasyonu yaptırarak AGH projelerine başlanmıştır. Bu süreçte kurumsal olarak yani belediyenin mali hizmetlerinin gelen parayı yönetmesi gibi süreçleri öğrenmesi planlanmıştır. Bu planlanan süreç neticesinde müdürlük projelerini genel olarak başarılı olarak tamamlanması ancak son dönemde yaşanan COVID-19 salgını sebebiyle bu süreç olumsuz etkilenmiştir.

Belediye sınırları içerisinde Büyükelçiliklerin fazla olması ve onların sağladığı fonlara başvuru oranının düşük olması ise Büyükelçilik fonlarının dezavantajlı bölgelere hitap etmesinden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Beşiktaş Belediyesi ağırlıklı olarak, doğu bölgesinde yer alan kentlerle yerel kardeş şehir ilişkisi geliştirmesine rağmen, bu fonlar ile ilişkilerinin daha da kuvvetlendirme girişiminde bulunmamıştır. Dış İlişkiler Müdürlüğü bu durumu şu şekilde “[...] yereldeki kardeş şehirler ile bu fonlardan yararlanılarak proje geliştirilebilir. Ama karşı tarafında istekli olması ve kurumsal olarak bu işi yürütecek yetkinliğe sahip olması gerektiğini” ifade etmiştir. Bu durum karşı taraftaki belediyenin aynı nitelikte olması gerekliliğini getirmiştir.

Ulusal ve uluslararası projelerde tanımadıkları ortaklarla çalışıldığında, yarı yolda bırakılma gibi durumlarla karşılaşıldığı için önceden tanınmayan ortaklarla iş birliğine girilmediği tespit edilmiştir. Bu duruma karşı, belediye personeli yurt dışındaki eğitimlere, toplantılara ağ oluşturmak için gönderilerek önlem alınmaktadır. Ortaklıklar noktasında merkezi yönetim kurumları ile ortaklık geliştirmede herhangi bir sorunla karşılaşılmadığı belirtilmiştir. Bu alanda iyi sonuçlar alınmasının sebebi ise belediye başkanının genellikle partiler üstü bir tutum sergilemesinden kaynaklı olduğu vurgulanmıştır. Sadece merkezi yönetim kurumları örneğin kaymakamlığın içindeki prosedürün yavaş ilerlemesi gibi teknik sorunlarla karşılaşıldığı tespit edilmiştir.

Beşiktaş Belediyesi’nin, AB’nin sağladığı mali kaynaklar ve Büyükelçilik fonları ile gerçekleştirdiği projeleri, ilçe halkının hizmetine sunması, kent diplomasisinin “ekonomik, kalkınma, kültürel ve ağ kurma boyutlarında” aktif olduğunu göstermektedir. Ekonomik boyuta, dış ilişkiler müdürlüğünün kardeş şehir ilişkilerindeki girişimleri ve Erasmus+ projeleri kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetlerin tamamı örnek gösterilebilir. Kalkınma boyutunda kurduğu uluslararası ilişkiler ulusal ve uluslararası fonlarından alınan hibeler ile alt yapı geliştirme, hizmet kalitesini artırma yönünde

hazırladığı projeler bu boyutu oluşturmaktadır. Kültürel boyutta; belediye sınırları içerisinde yaşayan yabancı vatandaşlara yönelik gerçekleştirilen etkinlikler, festivaller ve kardeş şehir ilişkileri yer almaktadır. Son olarak ağ kurma boyutu kapsamında üye olunan ulusal ve uluslararası birlikler (Bkz Tablo 8) ayrıca konsolosluk buluşmaları düzenlenmesi, resepsiyonlara katılım sağlanması gibi faaliyetler yer almaktadır.

Tablo 10: Beşiktaş Belediyesi Üye Olunan Birlikler

Beşiktaş Belediyesi Üye Olunan Birlikler	
Ulusal Birlikler	Uluslararası Birlikler
Türkiye Belediyeler Birliği (TBB)	EURO CITIES
Marmara Belediyeler Birliği (MBB)	Rainbow Cities Network
Tarihi Kentler Birliği	Mayors for Peace
Sosyal Demokrat Belediyeler Birliği (SODEM)	World Health Organization Global Network of Age- Friendly Cities and Communities-GNAFCC
İstanbul Boğazı Belediyeler Birliği	European Network of Innovation for Inclusion
Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği	-

Kaynak: Bu tablo (Beşiktaş Belediyesi, 2017) faydalanılarak hazırlanmıştır.

Sonuç olarak İstanbul il sınırları içerisinde bulunan bu üç ilçe belediyesinin yaptığı çalışmalar planlama ve strateji geliştirme boyutu kent diplomasisi tanımı ışığında ele alınmıştır. Büyükçekmece, Pendik ve Beşiktaş Belediyeleri özelinde planlı bir yerel dış politika süreci yürütüldüğü söylenemez. İncelenmiş olan Stratejik Planlarda belediyelerin uluslararası ilişkiler faaliyeti yürütmesinin zemini açıklanmamıştır. Stratejik Plan hedeflerinde, yerel dış politika kapsamında uluslararası boyutta belirlenen hedeflerin sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte stratejik planlarda sınırlı kalan uluslararası boyut, uygulamada aktif konumdadır. Bu ilçe belediyeleri uluslararası hibe/fon kaynaklarından yararlanarak kent diplomasi faaliyetlerine katkı sunmaktadır. Aynı zamanda yapılan projeler ile vatandaşın katılımını sağlarken, uluslararası sistemde görünürlüğünü arttırmaktadır. Projeler, belediyelerin hizmet sunumunda kullandığı bütçede tasarrufa geçmesini sağlamaktadır. Ancak belediyeler uluslararası boyut doğrultusunda yaptığı kent diplomasi faaliyetlerinde, kalifiye personel istihdam etmediği ya da mevcut personeli bu yönde nitelik kazandırmadığı takdirde etkili sonuç almak

mümkün değildir. Uluslararası hibe/fon kaynaklarında iş birliği ve ortaklık kurma temel koşul olması bu ilçe belediyelerinin ağını genişletmektedir. Bu belediyelerin uluslararası ilişkiler alanında, kurumsallaşması için “daha planlı, daha donanımlı ve sonuç odaklı” (Daoudov, 2013, s. 297) hale getirilmesi için kaynak aktarılması önemlidir.

V. SONUÇ

BM ajansına göre: “1950'den 2050'ye kadar olan 100 yıl, tarihin en büyük sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel dönüşümüyle, yani insanlığın kentleşmesiyle hatırlanacaktır. Dünya tarihinde ilk kez, dünya nüfusunun çoğunluğu, 1950'li yıllarda %70 kırsal alanda yaşarken, bugün hızlı kentleşmenin etkisi ile %55'i kentlerde yaşamaktadır. Dolayısıyla kentler dünya sahnesinde daha büyük rol oynamaya başlamıştır. Uzlaşma, dayanışma, bölgeselcilik, sürdürülebilir kalkınma hedefleri, dayanıklılık ve şimdi pandemi sonrası ekonomik toparlanma: yerel ile küresel arasında bağlantı kurma taahhütleri tarafından yönlendirilen kentlerin uluslararası eylemleri sürekli olarak gelişmektedir.

Bu çalışma kentlerin, kent diplomasisi bağlamında ulusal ve uluslararası hibe/fonlarının kullanımları açısından değerlendirmelerde bulunmuştur. Hibe/fon kaynakları kent diplomasisinin birçok boyutunu içinde barındıran bir alandır. Türkiye’de yerel yönetimler Dünya Bankası, BM, AB, Büyükelçilik Fon Kaynakları ve Kredi Finansmanından yararlanmaktadır. Tezin, saha çalışması için dünya metropol kentlerinden ve Türkiye’nin en büyük nüfusa ve ekonomisine sahip olan İstanbul’daki ilçe belediyelerinin bu alandaki potansiyelleri incelenerek analiz edilmiştir.

İstanbul örneğinde seçilen üç ilçe belediyesinin (Büyükçekmece, Pendik ve Beşiktaş) belli başlı zorluklarla karşılaşsa da kentin konumu ve uluslararası eğilimler açısından avantajlı olduğu görülmektedir. Ulusal politika eğiliminde ise görüşmeler esansında bazı engeller ile karşılaşıldığı tespit edilmiştir ancak burada ülke çıkarlarını korunarak ve Türkiye Cumhuriyeti’nin uluslararası sistemde itibarına gölge düşürecek durumlardan kaçınılarak bu minvalde kent diplomasi faaliyeti yürütüldüğü vurgulanmıştır. Ulusal, uluslararası ve bölgesel birliklerinin, belediyelerin uluslararası siyasi sistemde desteklenmesi, kültürel ve ekonomik iş birliği oluşturmaları açısından birçok çalışma faaliyeti yürüterek kent diplomasi faaliyetlerine katkısı vurgulanmıştır. Uluslararası hibe ve fonların yönetilmesi, projelendirilmesi gibi hususlarda ise eğitim ve danışmanlık hizmetleri vermektedir.

Kent diplomasisi uygulamaları, yerel uygulama ile küresel etki arasında köprü kurmasına göre kentin yerel bağlamını değiştirmektedir. Aynı kentte bulunan üç ilçe belediyesinin yapılarının değişmesi bu durumu kanıtlamaktadır. Herhangi bir kentin siyasi yapısı, uluslararası ilişkiler ofisinin finansman mekanizmalarını, istikrarını ve kalıcılığını etkilediği için önemlidir. Belediye Başkanlığı, müdürlükler ve komisyonlar ile çeşitli kent departmanları arasındaki dinamikler, bir ofisin kent diplomasisi uygulama kapasitesini de etkiler. Aynı kentte bulunan üç ilçe belediyesinin yönetim yapılarının değişmesi ve örgütsel anlamda diğer departmanların bu vizyona sahip olması dahi kent diplomasi faaliyetlerini biçimlendirmektedir. Çalışma kapsamında görüşülen belediyelerin farklı siyasi partiler tarafından yönetilmesi dış ilişkiler müdürlükleri/ofislerinin faaliyetlerini etkilediği gözlemlenmiştir. Bu kapsamda belediyeler fon kaynaklarından faydalanırken siyasi yapısı sebebiyle iş birliği ve ortaklık kurma konusunda avantajlara ve dezavantajlara sahiptir.

Kent diplomasisinin, dış ilişkiler müdürlükleri ya da uluslararası ilişkiler ofisleri tarafından uygulanması için ana unsur ise bu kavramın yerel yönetim yapılarına yerleştirilmesine bağlıdır. Bu bağlamda kent diplomasi pratiği Türkiye’de parçalı bir kimliğe sahiptir. Çünkü böyle bir müdürlüğün, ofisin ya da birimin konumu kentten kente değişmektedir. İstanbul örneğinde yer alan üç ilçe belediyesinde bu durum net bir şekilde gözlemlenmektedir. Büyükçekmece belediyesi uluslararası ilişkiler faaliyetlerini kültürel ve ağ oluşturma temeli üzerinde inşa ederken; Pendik belediyesi alt yapı, spor ve gençlik projeleri ile faaliyetlerini hem ekonomik hem de kültürel boyuta taşımaktadır. Beşiktaş belediyesi konumunun verdiği avantajlar ile yabancı misyon temsilcileri ile ilişki kurup, onların sağladığı fonlardan faydalanmaktadır. Aynı zamanda gençleri sürece dahil ederek diplomasi faaliyetinde bulunmaktadır. Bir kentte yer alan üç farklı ilçe belediyesinde dahi farklılıklar gözlemlenmesi; kent diplomasi kavramının geliştikçe ve yerel de daha belirgin hale geldikçe, örgütsel yapıdaki rolünü ve yetkisini daha açık bir şekilde tanımlamaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Gelişmekte olan birçok kuruluştaki olduğu gibi kent diplomasisinin gelişimini etkileyen kaynak boşluğu vardır. Kent yönetim yapılarında, kent diplomasisi için finansman mekanizmaları önemli rol oynamaktadır. Bu sebepten kentler ortaklarını ve iş birliği ağlarını, hayati bir kaynak olarak görmektedir. Dolayısıyla kentler, uluslararası ilişkiler faaliyetlerini geleneksel kardeş kent ilişkilerinden bir üst seviyeye taşıyarak, konuya göre özel iş birliği ağları oluşturmaktadır. Bu durumda kentler hem yerel hem de küresel, kamu ve özel kuruluşlarla ortaklıklar geliştirme konusunda ustalaşmaya başlamıştır. Ortaklık ve iş birliği ağlarının kentler için önemli bir kaynak olduğu düşünüldüğünde; bugün ulusal ve uluslararası hibe/fon kaynakları kapsamında hazırlanan projeler kentlerin ağlarını genişletirken, mali kaynaklarını da arttırmaktadır.

Kent diplomasisi, küresel sistemde ekonomik kalkınma, diplomatik katılım ve iş birliği yoluyla vatandaşların çıkarlarını geliştirmek için değerli bir mekanizmadır. Nitekim yerel yönetimler, küresel sistemde ve yerelde ulusal devletler, topluluklar ve vatandaşlar, arasında kurulan ortaklıklarda köprü görevi görmektedir. Kent diplomasisinin gelişmesi için stratejik yatırım ve ortaklıkların yanında belediye başkanının vizyonu ve vatandaş desteği de önemlidir. Kent diplomasisini, yerel yönetimlerin stratejik olarak kullanabilmeleri için farklı kapasite geliştirme yollarına başvurulabilir:

- Dış ilişkiler müdürlüklerinin/ofislerinin birbirine bağımlı küresel bir yapıya sahip politika izlemeleri, politika odaklı kent diplomasisini geliştirecektir.
- Kentin, uluslararası katılımının yerel sakinlerin hayatlarını nasıl zenginleştirip değiştireceğine dair ilgi çekici anlatımlar ile kent diplomasi faaliyetlerine vatandaş desteğini arttıracaktır.
- Belediyelerin, dış ilişkiler müdürlükleri ve uluslararası ilişkiler ofisi kentlerin ağ potansiyelini geliştirmede kilit role sahiptir. Ağlar, iş birliklerinin ana bileşenlerine

ulaşmada, lobicilik faaliyetleri kapsamında kritik bilgilerin toplanması ve anlaşmaların müzakere edilmesi gibi imkanlar sağlamaktadır. Dış ilişkiler müdürlükleri/ofislerinin hem yerel hem de uluslararası ağların erişimine sahip olması, küresel olarak kent ağlarının yönetim gücüne katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla kent diplomasi ağlarının nasıl geliştirildiğini, harekete geçirildiğini ve sürdürüldüğünü anlamak için analiz yapılması gerekmektedir. Çünkü kent diplomasisinin, küresel gündemin belirlenmesinde, politika değişiklikleri ve uygulamalarında nasıl etkiye sahip olduğunu tespit etmek için analiz önemlidir.

- Ulusal düzeydeki aktörler ve uluslararası kuruluşların siyasi ve bürokratik tıkanıklıklarının arttığı zamanda, ulus altı aktörlerin etkisi de artmaktadır. Kentlerin, küresel sistemde rolü ve etkisi arttıķa, kaynaklarını optimize etmek için verilerini daha iyi kullanması önemlidir. Dış ilişkiler müdürlükleri/ofisleri, ele aldıkları küresel politika alanlarının etkisine öncelik vererek ve bu durumun kentin uluslararası imajını ve etkisini nasıl değiştirdiğini anlayarak, kendi veri ihtiyaçlarını ve değerlendirme süreçlerini yönetebilirler.

Tavsiye edilen kapasite sınırları kent diplomasisini politika merkezli şekle dönüştürmeyi hedeflemektedir. Ayrıca bu sınırlar içerisinde, küresel ağların yönetişimi de yer almaktadır. Bu girişimlerin bütünü, yerel grupların çıkarlarını öncelemek ve buna bağlı olan süreçlerin sağlıklı bir halde var olması için önem arz etmektedir. Yerel grupları refah bakımından geliştirmek ilgili kentin küresel sürece eklenmesini stratejik hale getirmektedir. Uluslararası fonlar/hibeler bu eklemelenmeyi kolaylıkla sağlayacak kanallar arasında yer almaktadır. Kentin, diplomasi faaliyetlerini geliştirmesi uluslararası ağlar ve hibeler kapsamında hazırlanan projeler ile hızlı şekilde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla bu projeler temelde iş birliği ve katılıma dayandığı için belediyenin hizmet sunumuna da katkı sağlayacaktır.

EKLER

Büyükçekmece Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü Mülakat Soruları:

1. Kısaca Dış ilişkiler müdürlüğünün kurumsal yapısı hakkında bilgi verebilir misiniz? Büyükçekmece Belediyesi'nde Dış ilişkiler müdürlüğü ne zaman kuruldu? Müdürlük olarak örgütlenmeden önce bu şekilde uluslararası çalışmaları yürüten bir yapılanma var mıydı? Şu an kaç kişi çalışmakta?
2. Stratejik Hedefiniz olan “Uluslararası faaliyetler doğrultusunda, halkın karar alma süreçlerine katılımının artırılması” ibaresi yer almakta. Müdürlük olarak halkın katılımını artırılması yönünde yürütmüş olduğunuz projeler ya da faaliyetler nelerdir?
3. Dış ilişkiler Müdürlüğü göre tanımında yer alan “Ülkeler arası ilişkilerde ülkemizin dış ülkelerle itibarının artmasına yerel yönetimler bazında zemin hazırlamak” bu minvalde ne tür çalışmalar yürütmektesiniz?
4. Belediye Başkanı Dr. Hasan Akgün'ün Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinde Türk Delegasyonun da üye olarak yer alıyor olması kent diplomasisi alanında yapmış olduğunuz çalışmalarınıza etkisi nedir?
5. Uluslararası projelerin yürütülmesinde hangi STK'lar ya da özel sektör ile iş birliği yapıyorsunuz?
6. Uluslararası projelerde hangi uluslararası kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz?
7. Dış ilişkiler müdürlüğü olarak yürüttüğünüz uluslararası projelerde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
8. Projelere ek olarak kent diplomasisinin diğer alanlarında da ne tür zorluklarla (yasal-mevzuat açısından da) karşılaşıyorsunuz?
9. Dış ilişkiler Müdürlüğü olarak ulusal ve uluslararası alanda gerçekleştirdiğiniz yerel diplomasi çalışmaları, belediyenin bütün faaliyetleri içerisinde nerede konumlandırılıyor? Ne kadar önemseniyor?
10. Uluslararası faaliyetleri yürütürken Büyükçekmece belediyesi kendi içerisinde kurumsal olarak ne tür zorluklarla karşılaşıyor?

Pendik Belediyesi AB Proje Ofisi Mülakat Soruları:

1. Pendik belediyesi dış ilişkiler alanında yaptığı çalışmalar ile adından söz ettiren bir belediye. Daha önceki incelemelerimde Dış ilişkiler müdürlüğünüz mevcuttu sonrasın da müdürlük yapılanması kalktı. Bu durum yerel diplomasi ya da kent diplomasisi alanında çalışmalarınızı ne ölçüde etkiledi?
2. Şu an belediye de örgütlenmeniz ne şekildedir?
3. Üye olduğunuz uluslararası kuruluşların yerel yönetimlerle ilgili karar alma süreçlerine ne ölçüde katılım sağlıyorsunuz?
4. Uluslararası projelerin yürütülmesinde hangi STK'lar ya da özel sektör ile iş birliği yapıyorsunuz?
5. Uluslararası projelerde hangi uluslararası kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz?
6. AB proje ofisi olarak yürüttüğünüz uluslararası projelerde karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
7. Projelere ek olarak kent diplomasisinin diğer alanlarında da ne tür zorluklarla (yasal-mevzuat açısından da) karşılaşıyorsunuz?
8. Birim olarak ulusal ve uluslararası alanda gerçekleştirdiğiniz yerel diplomasi çalışmaları, belediyenin bütün faaliyetleri içerisinde nerede konumlandırılıyor? Ne kadar önemseniyor?
9. Uluslararası faaliyetleri yürütürken Pendik belediyesi kendi içerisinde kurumsal olarak ne tür zorluklarla karşılaşıyor?

Beşiktaş Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü Mülakat Soruları:

1. Beşiktaş Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü olarak temel görevlerinizde “Beşiktaş’ın bir dünya kenti olması yolunda çalışmalar yürütmek” ibaresi yer alıyor. Dünya kenti olması yolunda yapmış olduğunuz ve yapacağınız çalışmalar nelerdir?
2. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri çerçevesinde “Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları” hedefi doğrultusunda dünyaya açılma hedefiniz var. Bu minvalde gerçekleştirdiğiniz ya da gerçekleştirmeyi hedeflediğiniz çalışmalarınız nelerdir?
3. Beşiktaş Belediyesi daha çok hangi mekanizmalar veya araçlar yoluyla kent diplomasisi ilişkisi kuruyor?
4. Yerel, bölgesel ve küresel olarak Beşiktaş’ta yaşayan yabancı vatandaşların katılım sürecine dahil olması ne ölçüde gerçekleşmektedir?
5. Beşiktaş Belediyesi, İstanbul ilçe belediyelerinde Dış İlişkiler Müdürlüğüne sahip iki belediye arasında yer almaktadır. Belediye örgütlenmeniz “Yabancı Danışma Merkezi, Proje ve Fon Birimi ve Dış İlişkiler Birimi” yer alıyor. Bu birimlerin kent diplomasisi faaliyetlerine katkıları nelerdir?
6. Avrupa Dayanışma Programı (European Solidarity Corps) ile gençlerin hareketliliğine önemli katkı sağlıyorsunuz. Bu projelerden faydalanan gençlerden aldığınız geri dönüşler nelerdir?
7. AB ve diğer uluslararası projelere başvurma sürecinde paydaş olarak STK veya herhangi bir kurum ile iş birliğine gidiyor musunuz? Kurduğunuz iş birliklerinin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
8. Stratejik planınızda yer alan “Dünya ile eş zamanlı bir yönetim anlayışı benimsemekteyiz” ibaresi Beşiktaş Belediyesinin vizyonunu göstermektedir. Bu bağlamda diplomasi faaliyeti yürütürken ulus üstü kurumların karar alma mekanizmalarına ne ölçüde dahil olabiliyorsunuz ve uluslararası politikaların belirlenmesinde dahil olduğunuz süreçler kapsamında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
9. Beşiktaş Belediyesi olarak gerçekleştirmiş olduğunuz uluslararası projelerde ağırlıklı olarak hangi konulara yer vermektedir?
10. Ekim ayında Avrupa Konseyi tarafından Avrupa Diplomasi ödülüne layık görüldünüz. Tebrik ederim. Bir ilçe belediyesi olarak böyle bir başarıya sahip olmanın yolu nereden geçmektedir, tavsiyeleriniz nelerdir?

Türkiye Belediyeler Birliği Proje ve Finansman Müdürlüğü Mülakat Soruları:

1. Yerel yönetimlerin, yerel diplomasi adına attığı adımlarda bir çatı kuruluş olarak TBB ne kadar etkili olmaktadır?
2. Yerel diplomasi olgusunun uygulamaya geçirildiği dönemde yerel ve ulusal düzeyde ne gibi sorunlarla karşılaştınız?
3. Kent diplomasi faaliyeti olan lobicilik, iş birliği projeleri ve diyalog kurma araçlarını kullanmasında TBB'nin faaliyetleri nelerdir? TBB bu konuda yerel yönetimleri yönlendirme noktasında neler yapmaktadır?
4. Kent diplomasi faaliyetlerinin çatışma çözümü ve barış inşasındaki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Avrupa Konseyi Kongresinde oturumlar da belediyeler adına temsil yetkisine sahipsiniz. TBB'nin ulus üstü kurumlarda belediyeler adına yer almasının avantajı ve dezavantajı nedir?
6. TBB'nin uluslararası hibe/fonların belediyelere aktarılmasındaki konumu nedir?
7. Uluslararası sermayenin yerel nitelikteki hizmetlere talip olması yerel yönetimlerin yurtdışı ilişkilerinde önemli artışa yol açmıştır bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?
8. Belediyelerin kent diplomasisi alnındaki çalışmalarını başarılı buluyor musunuz? Başarılı olan belediyelerin bu başarısını neye bağlıyorsunuz?

UCLG- MBB MÜLAKAT SORULARI

1. Yerel yönetimlerin, kent diplomasi adına attığı adımlarda ulusal ve uluslararası birlikler ne kadar etkilidir?
2. Belediyelerin kent diplomasisine yönelik idari yapılanmaları var mı?
3. Belediyeler, daha çok hangi mekanizmaları ve araçları kullanarak kent diplomasisi ilişkisi kuruyor? Yerel dış politikanın 7 uygulama alanından (Güvenlik, Ekonomi, Kalkınma, Kültür, Ağ Oluşturma, Temsil, Arabuluculuk gibi) en etkin kullanılan hangisidir?
4. Kent diplomasisi adına kardeş kent, uluslararası projeler ve iş birlikleri gibi kriterlerden hangileri daha çok önem arz eder?
5. Uluslararası projelerden hibe alan ve bu proje sürecini titizlikle tamamlayan İstanbul özelinde kaç tane yerel yönetim vardır?
6. Yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen uluslararası projeler daha çok hangi uluslararası kuruluşların hibe çağrıları doğrultusunda yürütülüyor? (AB, Erasmus+, AB Konseyi Proje çağrıları)
7. Belediyelerin kent diplomasisi alınındaki çalışmalarını başarılı buluyor musunuz? Başarılı olan belediyelerin bu başarısını neye bağlıyorsunuz?
8. Belediyeler uluslararası projeler de iş birliklerini STK'lar ile yaparken kendisi mi teklif götürüyor yoksa STK'lar mı teklif yapıyor?
9. Uluslararası projeler de belediye bürokrasisi ne ölçüde etkilidir?
10. İstanbul özelinde uluslararası projelerin yazılması, kabul edilmesi ve yürütülmesinde ilçe belediyelerin durumu nedir?
11. Projeler de daha çok hangi konular üzerinde durulmuştur?
12. Belediyelerin dış ilişkileri müdürlüğü/birimleri uluslararası projelerin uygulanması yürütülmesine karşı nasıl bir tutum sergilemektedir?
13. Yerel yönetimler mali kaynak noktasında başvurdukları uluslararası fonlar hangi unsurlara göre belirlenmektedir?
14. Kardeş şehir, iş birlikleri ve uluslararası projeler dışında uluslararası ve ulus üstü örgütlerin oluşturduğu politikalarda Türkiye'deki yerel yönetimlerin etkisi nedir? Karar alma sürecine ne ölçüde etkide bulunabiliyorlar?
15. Kamu diplomasisi uygulamalarında, devletlerarası ilişkilerin seyrindeki olumlu ve olumsuz politikaların yerel diplomasiye etkisi nedir?
16. Merkezi hükümetin dış politika hedefleri ile yerel yönetimlerin kardeş şehir, uluslararası projeler ve anlaşmalar eş güdümlü müdür?

17. Belediyelerin uluslararasılaşmasında aktör konumunda olması ve aynı zaman da uluslararası konferans, kongre ve forumlara katılmasının kent diplomasisine etkisi nedir?

KAYNAKÇA

- Acar, A. (2010). Küreselleşme Sürecinde Yerel Yönetimler İçin Bir Sorun Alanı: "İdari Vesayet"ten "Küresel Vesayet"e Mi? *Değişen Dünyada Yerel Yönetimlerin Modernizasyonu Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 264-270). içinde Manas Üniversitesi.
- Acar, A. (2019). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'ye Yansımaları. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 277-293.
- Akın, U. (2019, Ağustos - Kasım). Birleşmiş Milletler Habitat Konferanslarının Sürdürülebilir Kentleşme İçin Küresel Eşgüdüm İşlevi. *Şehir ve Toplum*(14), 47-53.
- Akbay, C. A. (2010). *Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İş Birliği Çerçeve Sözleşmesi ve Türkiye Uygulaması*(Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Akman, Ç. (2017). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Uluslararası Kuruluşlara Üyelikleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 485-510.
- Akman, Ç. (2019). Dünya Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Teşkilatna (UCLG-MEWA) Üyelikler Üzerinden Bir Araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(Ek Sayı: 1), 1221-2142.
- Akman, Ç. (2019, Temmuz). Türkiye Belediyeler Birliği'nin İşlevselliği Üzerine Bir Değerlendirme. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 28(3), 73-105.
- Akman, Ç., & Akman, E. (2017/2). Türkiye'de Kardeş Şehir Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Nitel Bir Analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(27), 228-254.
- Alodalı, M., Özcan, L., Çelik, F., & Usta, S. (2007, Mayıs). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de Belediyelerde Özerklik. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2007(3), 1-11.
- Arıkboğa, E. (2007). Türk Yerel Yönetim Sisteminde Reform ve Yeni Kamu Yönetimi. M. E. B. Eryılmaz içinde, *Kamu Yönetimi Yazıları* (s. 42-70). Nobel Yayınları.
- Arlı, A. (2019, Kasım). Şehircilik/Şehirleşme Forumlarını ve Konferanslarını Anlamlandırmak. *Şehir & Toplum*(14), 6-18.
- Avrupa Birliği. (2021). *Avrupa Birliği Türkiye Deklerasyonu*. Kasım 2021 tarihinde avrupa.info.tr: <https://www.avrupa.info.tr/tr/katilim-oncesi-mali-yardim-araci-ipa-880> adresinden alındı
- Avrupa Birliği Başkanlığı. (2020). *AB Müktesebatı ve Yerel Yönetimlerimizin Uyumu: Bir Analiz Çalışması*. Avrupa Birliği Başkanlığı . Ankara: [https://www.ab.gov.tr/siteimages/resimler/TT%20AB%20M%C3%BCktesebat%C4%B1%20ve%20Yerel%20Yonetimlerimizin%20Uyumu\(2\).pdf](https://www.ab.gov.tr/siteimages/resimler/TT%20AB%20M%C3%BCktesebat%C4%B1%20ve%20Yerel%20Yonetimlerimizin%20Uyumu(2).pdf).

- Avrupa Komisyonu. (2017). *Beyaz Kitap Avrupa'nın Geleceği*. Ekim 2021 tarihinde [abbilgi.eu.tr: https://www.abbilgi.eu/tr/assets/docs/white-paper-tr-15052017-final.pdf](https://www.abbilgi.eu/tr/assets/docs/white-paper-tr-15052017-final.pdf) adresinden alındı
- Avrupa Komisyonu. (2020). *AB Genişleme Politikasına İlişkin 2020 Bilgilendirmesi:2020 Türkiye Raporu*. Brüksel: AB Komisyonu.
- Avrupa Komisyonu. (2021). *AB Genişleme Politikasına İlişkin 2021 Bilgilendirmesi:2021 Türkiye Raporu*. Strazburg: Avrupa Birliği Komisyonu.
- Avrupa Konseyi. (2014). *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı*. Mayıs 2021 tarihinde [coe.int: https://rm.coe.int/booklet-european-charter-of-local-self-government-turkish-version/168071b67b](https://rm.coe.int/booklet-european-charter-of-local-self-government-turkish-version/168071b67b) adresinden alındı
- Ayrangöl, Z., & Tekdere, M. (2016). Yerelleşme Teorisinin Analizi Ve Ekonomik Parametreler Üzerindeki Rasyonalitesi. *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 55-83.
- Aziz, A. (2011). *Siyasal İletişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Büyükçekmece Belediyesi. (2019). *2019 Faaliyet Raporu*. Büyükçekmece: Büyükçekmece Belediyesi.
- Büyükçekmece Belediyesi. (2020). *2020 Faaliyet Raporu*. Büyükçekmece: Büyükçekmece Belediyesi.
- Büyükçekmece Belediyesi Stratejik Planı. (2015 - 2019). *Stratejik Planlar*. Kasım 2021 tarihinde [buyukcekmece.bel.tr: https://webapi.bcekmece.bel.tr/Media/pdf/stratejik-planlar/2015-2019/2015-2019-Stratejik-Plan.pdf](https://webapi.bcekmece.bel.tr/Media/pdf/stratejik-planlar/2015-2019/2015-2019-Stratejik-Plan.pdf) adresinden alındı
- Büyükçekmece Belediyesi Stratejik Planı(Güncellenmiş Versiyon-2021). (2020-2024). *Stratejik Plan*. Aralık 2021 tarihinde [buccekmece.bel.tr: https://webapi.bcekmece.bel.tr/Media/pdf/stratejik-planlar/2020-2024/2020-2024%20Stratejik%20Plan%20Revize.pdf](https://webapi.bcekmece.bel.tr/Media/pdf/stratejik-planlar/2020-2024/2020-2024%20Stratejik%20Plan%20Revize.pdf) adresinden alındı
- Baş, C. (2017, Mart-Nisan). Yerel Diplomasi. *İller&Belediyeler*(827-828), 30-49.
- Barston, R. (1997). *Modern Diplomacy*. Edinburgh Gate: Longman Limited.
- Batal, S., & Topçu, V. (2019, Eylül). Yerel Yönetimlerde Uluslararası İlişkiler Faaliyetleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Üzerine Bir İnceleme. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(19), 341-374.
- Batmaz, N. Y. (2016). Yerel Yönetimlerin Üye Oldukları Uluslararası Kuruluşlar Üzerine Bir Değerlendirme "Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği". *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 51(1), 103-128.
- Batmaz, N., İrmiş, A., & Durak, İ. (Temmuz 2011). Küreselleşme ve Bölgeselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisindeki Gelişmeler (1980-2010) . *Cag University Journal of Social Sciences*, 8(2), 30-63. 03 29, 2021 tarihinde alındı
- Bayar, F. (2008). Küreselleşme ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*(32), 25-34. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/58062282/kuresellesme_kavrami_ve_kuresellesme_sure

- cinde_turkiye.pdf?1545772318=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DUluslararası_Ekonomik_Sorunlar_25_Kurese.pdf&Expires=1609515763&Signature=CrZ0Y6MNq7Zuz~ adresinden alındı
- Beşiktaş Belediyesi. (2017). *Beşitaş Tarihçesi*. Aralık 2021 tarihinde besiktas.bel.tr: <https://www.besiktas.bel.tr/sayfa/1794/tarihce> adresinden alındı
- Beşiktaş Belediyesi. (2017). *Üyelikler*. Aralık 2021 tarihinde besiktas.bel.tr: <https://besiktas.bel.tr/Sayfa/9994/kardes-belediyeler> adresinden alındı
- Beşiktaş Belediyesi. (2017). *Kardeş Belediyeler*. Aralık 2021 tarihinde besiktas.bel.tr: <https://besiktas.bel.tr/Sayfa/9994/kardes-belediyeler> adresinden alındı
- Beşiktaş Belediyesi. (2019). *2019 Faaliyet Raporu*. İstanbul: Beşiktaş Belediyesi Strateji Geliştirme Müdürlüğü.
- Beşiktaş Belediyesi. (2020). *2020 Faaliyet Raporu*. İstanbul: Beşiktaş Belediyesi Mali Hizmetler Müdürlüğü.
- Beşiktaş Belediyesi Stratejik Plan. (2015-2019). *Stratejik Plan*. 2021 Aralık tarihinde besiktas.bel.tr: <https://www.besiktas.bel.tr/Resimler/file/Strateji-Kitab%C4%B1Web1.pdf> adresinden alındı
- Beşiktaş Belediyesi Stratejik Planı. (2020-2024). *Stratejik Plan*. Aralık 2021 tarihinde besiktas.bel.tr: <https://www.besiktas.bel.tr/Resimler/file/Be%C5%9Fıkta%C5%9F%20Belediyesi%202020-2024%20Stratejik%20Plan%C4%B1.pdf> adresinden alındı
- Boztepe, M. (2018). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Geleneksel Kamu Personel Rejimi Üzerine Etkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 191-210.
- Cambridge Dictionary. (2021). *lobby*. Kasım 2021 tarihinde dictionary.cambridge.org: <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/lobby> adresinden alındı
- Ceyran, R., & Fisunoğlu, H. M. (2018). Küreselleşme Sürecinde Oluşan Bölgeselleşme Hareketlerinde Türkiye'nin Diğer Ülkelerle İlişkileri Üzerine Bir Uygulama. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 22(2), 433-442. 02 22, 2021 tarihinde alındı
- Clarke, N. (2011). Globalising care? Town twinning in Britain since 1945. *Geoforum*, 1(42), 115-125.
- Coşkun, B., & Çaylak, Ş. (2013, Ocak). *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Ek Protokol Bağlamında Türkiye'deki Yerel Yönetim Sisteminin Değerlendirilmesi*. Ekim 2021 tarihinde ResearchGate: [260990475_Coskun_B_Eski_S_Avrupa_Yerel_Yonetimler_Ozerklik_Sarti_ve_Ek_Protokol_Baglaminda_Turkiye'deki_Yerel_Yonetim_Sisteminin_Degerlendirilmesi_Kamu_Yonetimi_Sempozyumu_KAYSEM_11](https://www.researchgate.net/publication/260990475_Coskun_B_Eski_S_Avrupa_Yerel_Yonetimler_Ozerklik_Sarti_ve_Ek_Protokol_Baglaminda_Turkiye'deki_Yerel_Yonetim_Sisteminin_Degerlendirilmesi_Kamu_Yonetimi_Sempozyumu_KAYSEM_11) adresinden alındı

- Commission, E. (2017). *Beyaz Kitap Avrupa'nın Geleceği 2025 öncesi AB27 için düşünceler ve senaryolar*. Brüksel: European Commission COM(2017)2025.
- Council Of Europe Portal. (2021). *İyi Yönetişimin 12 İlkesi*. Kasım 2021 tarihinde coe.int: [https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles#{%225565951%22:\[11\]}](https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles#{%225565951%22:[11]}) adresinden alındı
- Criekemans, D. (2006). How subnational entities try to develop their own 'paradiplomacy'. The case of Flanders (1993-2005). *International Conference Challenges for Foreign Ministries: Managing Diplomatic Networks and Optimising Value*, (s. 1-27). Belgium.
- Culture 21. (2018). *UCLG Committee on Culture*. Şubat 5, 2021 tarihinde agenda21culture21.net: <https://www.agenda21culture.net/who-we-are/committee-on-culture> adresinden alındı
- Çalışkan, M. D. (2019). *Şehirler Diplomasisi ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çamur, E. G. (2018). Küreselleşme-Yerelleşme Tartışmalarında Üç Hibrit Kavram: Glocalleşme (Glocalisation), Küre-Kentleşme (Glurbanisation), Küre-Büyüme (Grobalisation). V. Erat, C. Ekiz, & İ. Arap içinde, *Qua Vadis: Kamu Yönetimi*. Nika Yayınları.
- Çukurçayır, M. A. (2009). *Küreselleşme ve Türkiye'de Yerel Yönetimler*. Ankara: Türkiye Belediyeler Birliği.
- Daoudov, M. (2008/1). Yerelden Uluslararası Hedeflere. *Birlik Dergisi*(1), 36-39.
- Daoudov, M. (2008/3). Yerel Dış Politika Geliştirme Zamanı. *Birlik Dergisi*(3), 35-39.
- Daoudov, M. (2013). Bağcılar Belediyesi'nde Uluslararası İlişkilerin Yönetimi". R. B. (ed.) içinde, *Bağcılar Perspektifi*. İstanbul: ISBN: 978-605-86860-9-0.
- Daoudov, M. (2013). *Yerel Dış Politikanın Temelleri*. İstanbul: T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.
- Dağdelen, A. (2013, Aralık). Küreselleşme Sürecinin Yerelleşme ve Siyasal Kültür Üzerindeki Etkiler. *Cag University Journal of Social Sciences*, 2(10), 27-44.
- Demirtaş, B. (2016). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 13(52), 151-173.
- Dursun, M. (2019). Toplumun Mcdonaldlaştırılması. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 233-238. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/855935> adresinden alındı
- Durukal, O. (2013). *Yerel Yönetimlerin Proje Bazlı Uluslararası Fonlara Erişimi: Türkiye'deki Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Bir İnceleme (Yüksek Lisans Tezi)*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Durukal, O., & Genç, F. N. (2015). Belediyelerde Dış Mali Kaynak Kullanımı: Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 333-359.
- Ekşi, S. T. (2018). *Dünyada ve Türkiye’de Kardeş Şehircilik*. İstanbul: Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB) Yayınları.
- Ekici, B. (2019, Eylül-Ekim-Kasım-Aralık). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı. *İller & Belediyeler*(857-858-859-860), 48-52.
- Eraydın, A. (2001). *Küreselleşme-Yerelleşme ve İşlevleri Farklılaşan Kentler*. Ankara: Tarih Vakfı Yayınları.
- Erbay, Y., & Akgün, H. (2013). *Modernleşmeden Küreselleşmeye Türkiye’de Yerel Yönetimler Tarihi ve Bugünü*. İstanbul: Kazancı Kitap.
- Erdem, N., & Kavanoz, S. E. (2021). Türkiye’de ‘Yerel Diplomasi Yönetimi’ne Dair Bir Araştırma. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 28-49.
- Erdoğan, S. (Aralık 2020). Dönüşen Diplomasinin Yeni Yüzü: Paradiplomasi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 495-509.
- Erençin, A. (2007). Yerinden Yönetim ve Türkiye’de Reform Süreci. *Mülkiye Dergisi*, 131(254), 99-122.
- Erkut, G. (2019, Ağustos - Kasım). Küresel Kent Gündeminde Şehirler ve Yerel Yönetimler: Birleşmiş Milletler Habitat Toplantıları. *Şehir & Toplum*(14), 37-45.
- Eryılmaz, B. (2010). *Kamu Yönetimi*. Okutman Yayıncılık.
- Eryiğit, B. H., & Sarıca, A. (2018). IMF, Dünya Bankası, OECD’nin Yönetişim Yaklaşımı Ve KüYerelleşme. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 6(1), 61-74.
- Esen, E., & Polat, F. (2007). *Türk Yerel Yönetimlerinin Uluslararası ve Avrupa Birliği Kuruluşları İle İlişkileri*. İstanbul: Akdeniz Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Europe, C. o. (2021). *Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi*. Eylül 2020 tarihinde <https://rm.coe.int/168071b2d2> adresinden alındı
- European Commission. (2020, Aralık). *Avrupa Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri*. Kasım 2021 tarihinde ec.europa.eu: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en adresinden alındı
- European Union. (2012, Eylül 26). *EUR-LEX*. Kasım 2021 tarihinde eur-lex.europa.eu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012M%2FTXT> adresinden alındı
- European Union. (2021). *European Union History*. Kasım 2021 tarihinde european union: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_en adresinden alındı

- Görmez, K. (2000). Demokratikleşme Açısından Merkezi Yönetim- Yerel Yönetim İlişkileri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*(4), 81-88.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/287974> adresinden alındı
- Göymen, K. (1999). Türk Yerel Yönetiminde Katılımcılığın Evrimi: Merkeziyetçi Bir Devlette Yönetişim Dinamikleri. *Amme İdaresi*(4).
- Göymen, K. (2000, Nisan). Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yönetişim: Gereksinmeler, Önergeler, Yönelimler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*(2).
- Güler, B. A. (2006). *Yerel Yönetimler- Liberal Açıklamalara Eleştirel Yaklaşım*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Günel, A., Atvur, S., & Dernek, K. O. (2014). 6360 Sayılı Kanunun Yerelleşme Bağlamında İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 55-70.
- Güneş, İ., & Eren, E. (2021, Mayıs). Yerel Yönetim Diplomasisi Özelinde Kardeş Şehir Uygulamasıyla İstanbul Örneği. *Strategic Public Management Journal*, 7(13), 35-59.
- Gürün, F. (2017). The Effect of Globalization and Localization Process on Local Governments in Turkey. *Journal of Social Policy Conferences*, 73(2), 35-58.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/456053> adresinden alındı
- Galtung, J. (2000). Local Authorities as Peace Factors/Actors/ Workers. *Journal of World-Systems Research*, 6(3), 860-872.
- Gelekçi, C. (2005). Küreselleşme- Yerelleşme İlişkisi. *Sosyoloji Konferansları* (s. 263-277). içinde İstanbul Üniversitesi. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/100931> adresinden alındı
- Gençkaya, Ö. F., & Kaya, K. (2018). İstanbul İlçe Belediyelerinin Dış İlişkileri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 303-316.
- Grandi, L. K. (2020). City Diplomacy: A Strategic Choice. L. K. Grandi içinde, *City Diplomacy*. Cham,: Palgrave Macmillan.
- Grandi, L. K. (2021). City Diplomacy and The "Glocal" Skills To Foster Peace. D. Stelder, & S. v. Amerongen içinde, *Local Governments And A Culture Of Peace The UCLG Peace Prize* (s. 28-29). Barcelona: UCLG.
- Gutierrez-Camps, A. (2013). Local Efforts and Global Impacts: A City-Diplomacy Initiative on Decentralisation. *Perspectives*, 21(2), 49-61.
- Herschel, T., & Newman, P. (2017). *Cities as International Actors*. London: Palgrave Macmillan.
- Hogan, J. (March 2019). *From Sister to Global Cities*. Wellington: NZ Institute of Economic Research.
- İkizler, İ. (2017, Ekim). Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı 'na (UCLG) Analitik Bir Bakış. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 26(4), 125-142.

- İnaç, H., & Ünal, F. (2007). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Türkiye’de Belediyeler . *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(17), 1-24.
- Kösecik, M., & Akbaş, İ. (Mayıs 2009). *AB Mali Yardımları ve Türkiye’de Desteklenen Yerel Yönetim Projeleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kaçmaz, G. (2010). *Küreyerelleşme ve Şehir Tartışmaları: İstanbul Örneği(Doktora Tezi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Kalko, Ü. (2010). *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinin Türkiye’de Yerel Yönetimlere Yansıması(Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi.
- Karabağ, S. (2014). *Mekanın Siyasallaşması*. Pegem Akademi.
- Karaman, Z. T. (2018). Avrupa Konseyi (Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi) Felsefesinde: Yerel Yönetimler ve Türkiye’de İl Yönetiminde Yapılanmanın Dağlık Alan Yönetimi İlişkisi. 1(1), 10-21.
- Kazancı, M. (2007). *Kamuda ve Özel Kesimde Halkla İlişkiler*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Keating, M. (2000, October). *Paradiplomacy and Regional Networking*. Ottawa, Canada: Forum of Federations.
- Keleş, R. (2019). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. Cem Yayınevi.
- Kosovac, A., Hartley, K., Acuto, M., & Gunning, D. (2020). *Conducting City Diplomacy (A Survey of International Engagement in 47 Citie)*. Chicago: The Chicago Council on Global Affairs.
- Kurt, Ü. (2017, Nisan 15). *Aşkın Devlet Geleneği*. serbestiyet.com: <https://serbestiyet.com/yazarlar/askin-devlet-gelenegi-17612/> adresinden alındı
- Mayors For Peace. (2022). *Kronoloji 1982-1990*. Ocak 25, 2022 tarihinde mayorsforpeace: http://www.mayorsforpeace.org/english/history/1990_1982.html adresinden alındı
- MBB. (2020). *Biz Kimiz*. Ocak 2022 tarihinde marmara.gov.tr: <https://marmara.gov.tr/biz-kimiz/> adresinden alındı
- MBB. (2020). *Hizmetlerimiz ve Ürünlerimiz- Danışmanlık*. 2022 Ocak tarihinde marmara.gov.tr: <https://marmara.gov.tr/danismanlik/> adresinden alındı
- MBB. (2020). *Yerel Diplomasi*. Ocak 2022 tarihinde marmara.gov.tr: https://marmara.gov.tr/calisma_alanlarimiz/yerel-diplomasi/ adresinden alındı
- MBB Yerel Diplomasi Platform Bülteni. (2018, Nisan). Beyoğlu’na Güney Kore Teknolojisi. (2). İstanbul.
- MBB Yerel Diplomasi Platform Bülteni. (2018, Nisan). Beyoğlu’na Güney Kore Teknolojisi. (2). İstanbul, Türkiye.
- MBB Yerel Diplomasi Platform Bülteni. (2019, Ocak-Mart). MBB ve İBB’den Arnavutluk Depreminden Etkilenen Belediyelere Destek. İstanbul, Türkiye.

- Mehmetcik, H. (2019, Temmuz). Bölgeselcilik Çalışmalarında Bölgeler Arası ve Bölgeler Ötesi İlişkiler: Avrupa Birliği ve Afrika Birliği İlişkileri Örneği. *Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar Dergisi*, 7(Özel Sayı), 72-84.
- Mehmetcik, H. (Temmuz 2019). Bölgeselcilik Çalışmalarında Bölgeler Arası ve Bölgeler Ötesi İlişkiler: Avrupa Birliği ve Afrika Birliği İlişkileri Örneği. *Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar Dergisi*, 7(Özel Sayı), 72-84. 03 29, 2021 tarihinde alındı
- Michell, N. (2017, Nisan 21). Cities need more power to tackle global challenges, says new report. Cities Today. Şubat 1, 2022 tarihinde cities-today.com: <https://cities-today.com/cities-need-power-tackle-global-challenges-says-new-report/> adresinden alındı
- Milani, C. R., & Ribeiro, M. M. (2011). International Relations and the Paradiplomacy of Brazilian Cities: Crafting the Concept of Local International Management. *Brazilian Administration Review*, 21-36.
- Muhaslovic, J. (2020, June). Turkish Local Communities and City Diplomacy with Bosnia and Herzegovina. *Journal of Balkan and Black Sea Studies*, 3(4), 139-168.
- Musch, A., Valk, C. v., Sizoo, A., & Tajbakhsh, K. (June 2008). *City Diplomacy*. The Hague, Holland: VNG International.
- Ogawa, A. (2012). *Sister City As A Preservation Strategy(Master Thesis)*. Graduate School of Architecture, Planning and Preservation Columbia University.
- Oktay, T. (2014). Türkiye'deki Belediyelerin Türk Cumhuriyetleri İle Kardeş Şehir İlişkileri. E. Deniz İşçioğlu içinde, *Türk Dünyasında "Yerek Yönetimlerin Sorunları"*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ouchi, F. (2004). *Twinning as a Method for Institutional Development: A Desk Review*. Washington, D.C.: The World Bank Institute.
- Ökmen, M. (2005). Küresel Sistem, Demokratikleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Yerel Demokrasi. E. K. Gözler içinde, *Küreselleşme Yerelleşme* (s. 21-66). Ankara: Odak Yayını.
- Ökmen, M. (2015). Uyum Sürecinin İdari-Politiği: Avrupa Birliği ve Türkiye Perspektifinde Küreselleşme- Yerelleşme Dinamikleri. E. M. Ökmen içinde, *Yerel Yönetimlerde Güncel Gelişmeler* (s. 115-162). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Ökmen, M., & Parlak, B. (2010). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuat*. Bursa: Alfa Aktüel Akademi.
- Öktem, M. K., Göçoğlu, V., & Tunç, Ş. (2016). Kardeş Şehir Uygulamalarının Yerel Politika Transferine Etkisi: Alanya-Gladbeck Araştırması. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 4(25), 49-86.
- Özel, M. (2000). Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme İlkesi: Yerellik. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 9(3), 25-43.

- Özlü, R. M. (2019, Temmuz). Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Avrupa Birliği Karar Mekanizmalarına Resmi Yollardan Katılımı. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 28(3), 107-130.
- Özlü, R. M. (2020). Bölgesel Ve Yerel Yönetimlerin Avrupa Birliği Karar Mekanizmasına Gayri Resmi Yollardan Katılımı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 75(3), 947-971.
- Özlü, R. M. (2020). Türk Yerel Yönetimlerin Uluslararası İşbirlikleri. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 159-189.
- Parkes, R. (2020, September). City Diplomacy: The EU's Hidden Capacity to Act. *DGAP Policy Brief*(21), 1-9.
- Pendik Belediyesi. (2020, Mart 5). *Üye Olunan Birlikler*. Kasım 2021 tarihinde pendik.bel.tr: <https://www.pendik.bel.tr/sayfa/detay/dis-iliskiler-mudurlugu%7Cuye-olunan-birlikler> adresinden alındı
- Pendik Belediyesi. (2020). Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynaklı Projeler. İstanbul, Pendik, Türkiye : Pendik Belediyesi AB Proje Ofisi. pendik.bel.tr. adresinden alındı
- Pendik Belediyesi. (2021, Temmuz 30). *Kardeş Şehirlerimiz*. Kasım 2021 tarihinde pendik.bel.tr: <https://www.pendik.bel.tr/sayfa/detay/dis-iliskiler-mudurlugu%7Ckardes-sehirlerimiz> adresinden alındı
- Pendik Belediyesi Faaliyet Raporu. (2019). *Faaliyet Raporu*. İstanbul: Pendik Belediyesi.
- Pendik Belediyesi Faaliyet Raporu. (2020). *Faaliyet Raporu*. İstanbul: Pendik Belediyesi.
- Pendik Belediyesi İSMEP Projesi. (2014, Ocak 17). *İSMEP Projesi*. Aralık 2021 tarihinde pendik.bel.tr: <https://www.pendik.bel.tr/sayfa/detay/strateji-gelistirme-mudurlugu%7Cismep-projesi> adresinden alındı
- Pendik Belediyesi Stratejik Planı. (2015-2019). *Stratejik Plan*. Aralık 2021 tarihinde pendik.bel.tr: https://www.pendik.bel.tr/data/dokumanlar/5457688dd3bb0_2015-2019-stratejik-plan-kapakli.pdf adresinden alındı
- Pendik Belediyesi Stratejik Planlar. (2020-2024). *Stratejik Plan*. Aralık 2021 tarihinde pendik.bel.tr: https://www.pendik.bel.tr/data/dokumanlar/5dba959341ee9_2020-2024-stratejik-plan.pdf adresinden alındı
- Pluijm, R. v., & Melissen, J. (2007). *City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International*. Clingendael: Netherlands Institute of International Relations.
- Resmi Gazete. (1992, Ekim 3). *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı*. Eylül 2021 tarihinde Resmi Gazete : <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/21364.pdf> adresinden alındı
- Resmi Gazete. (2000, Şubat 1). *4517 Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun*. Kasım 2021 tarihinde resmigazete.gov.tr: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/23956.pdf> adresinden alındı

- Sanchez, J. L. (2020). The Political Economy of City Diplomacy. *Economic and Political Studies*, 1-22.
- Saran, U. (2005). Kamu Kesiminde Küresel Taleplere Yönelik Stratejik Değişim Ve Yeniden Yapılanma Yaklaşımı. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 5(10), 29-48. 07 05, 2021 tarihinde alındı
- Seymen, O. A., Bolat, T., Bolat, O., Katı, Y., & Kinter, O. (2018). ÇOK ULUSLU İŞLETMELERDE KÜLTÜREL UYUMUN SAĞLANMASINDA SOSYODRAMA TEKNİĞİNİN KULLANILMASI. *Social Sciences Studies Journal*, 4(25), 5259-5268.
- Sister Cities International. (2022). *Kardeş Şehir Nedir?* Ocak 2022 tarihinde [sistercities.org: https://sistercities.org/about-us/what-is-a-sister-city-3/#:~:text=A%20sister%20city%2C%20county%2C%20or,agreement%20to%20become%20sister%20cities](https://sistercities.org/about-us/what-is-a-sister-city-3/#:~:text=A%20sister%20city%2C%20county%2C%20or,agreement%20to%20become%20sister%20cities). adresinden alındı
- Siverekli Demircan, E. (Aralık 2007). Yeni Ekonomik Düzendeki Küreselleşme Yerelleşme Bağlamında Yeni Mali Yönetim Anlayışı. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*(29), 135-159. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/66493> adresinden alındı
- Sizoo, A. (2007, Ekim). *Concept Paper on City Diplomacy*. Kasım 2021 tarihinde [uclg.org: https://www.uclg.org/sites/default/files/EN_405_conceptpaperoncitydiplomacy.pdf](https://www.uclg.org/sites/default/files/EN_405_conceptpaperoncitydiplomacy.pdf) adresinden alındı
- Sizoo, A., & Musch, A. (2008). City diplomacy / the role of local governments in conflict prevention, peace-building and post-conflict reconstruction. A. Musch, C. v. Valk, A. Sizoo, & K. Tajbakhsh içinde, *City Diplomacy* (s. 7-27). Netherlands: VNG International.
- Sobacı, M. Z. (2015). Türkiye'nin Avrupa Özerklik Şartına Uyumlu Özerklik Miti. *Analiz*, 7-28.
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (1976). *The Vancouver Declaration On Human Settlements*. Aralık 2021 tarihinde [webdosya.csb.gov.tr: https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/HABITAT%20I-The_Vancouver_Declaration_1976.pdf](https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/HABITAT%20I-The_Vancouver_Declaration_1976.pdf) adresinden alındı
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2014). *Türkiye Habitat III Ulusal Raporu*. Ankara: United Nations Habitat III.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2005, Şubat 22). *İl Özel İdaresi Kanunu*. Kasım 2021 tarihinde [mevzuat.gov.tr: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5302&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5302&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5) adresinden alındı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (1969, Mayıs 5). *1173 Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun*. Kasım 2021 tarihinde [mevzuat.gov.tr:](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5302&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5)

- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1173&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (1987, Mart 26). *3335 Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun*. Kasım 2021 tarihinde [mevzuat.gov.tr: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3335&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3335&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5) adresinden alındı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2004, Temmuz 23). *5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu*. Kasım 2021 tarihinde [mevzuat.org.tr: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5) adresinden alındı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2005, Haziran 11). *5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu*. Ocak 2022 tarihinde [mevzuat.gov.tr: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5355&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5355&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5) adresinden alındı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2005, Temmuz 13). *5393 Belediye Kanunu*. Kasım 2021 tarihinde [mevzuat.gov.tr: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5) adresinden alındı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019, Temmuz). *On Birinci Kalkınma Planı(2019-2023)*. Kasım 2021 tarihinde [sbb.gov.tr: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf) adresinden alındı
- T.C. Dış İşleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2021, Ekim 21). *Avrupa Birliği'nin Tarihçesi*. Kasım 2021 tarihinde [ab.gov.tr: https://www.ab.gov.tr/avrupa-birliginin-tarihcesi_105.html](https://www.ab.gov.tr/avrupa-birliginin-tarihcesi_105.html) adresinden alındı
- T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2020, Mart 3). *Türkiye-AB İlişkileri Kronolojisi*. Ekim 2021 tarihinde [www.ab.gov.tr: https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/kronoloji-trkce-ocak2020.pdf](https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/kronoloji-trkce-ocak2020.pdf) adresinden alındı
- T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2020, 02 12). *Türkiye-AB İlişkilerinin Tarihçesi*. Ocak 2022 tarihinde [ab.gov.tr: https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html](https://www.ab.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerinin-tarihcesi_111.html) adresinden alındı
- T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı. (2020, 3 11). *TR-AB Mali İşbirliği*. Ocak 2022 tarihinde [ab.gov.tr: https://www.ab.gov.tr/tr-ab-mali-isbirligi_5.html](https://www.ab.gov.tr/tr-ab-mali-isbirligi_5.html) adresinden alındı
- Türk Asya Stratejik Araştırmaları Merkezi. (2016). *Şehir Diplomasisi Çalıştayı: Sonuç Raporu*. İstanbul: TASAM.

- Türk Dil Kurumu. (2019). TDK. Eylül 2021 tarihinde sozluk.gov.tr: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tavares, R. (2016). *Paradiplomacy: Cities and States as Global Players*. New York: Oxford University Press.
- TBB . (2021). TBB 2020-2024 Stratejik Plan. Ankara , Türkiye.
- TBB. (2018). *Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi*. Ağustos 2021 tarihinde Yerel Diplomasi: <http://www.yereldiplomasi.gov.tr/aglar/avrupa-konseyi-yerel-ve-bolgesel-yonetimler-kongresi/> adresinden alındı
- TBB. (2018). *Temel Belediye Mevzuatı*. Ankara: TBB.
- TBB. (2019). Şehir Eşleştirme Zirvesi Ankara'da Gerçekleştirildi. *Şehir Eşleştirme Zirvesi Ankara'da Gerçekleştirildi*. Ankara, Türkiye: İller&Belediyeler Dergisi.
- TBB. (2021, 07 13). *Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (YBYK)*. Haziran 2021 tarihinde tbb.gov.tr: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_avrupa-konseyi-yerel-ve-bolgesel-yonetimler-kongresi-ybyk_125 adresinden alındı
- TBB. (2021, Temmuz 13). *Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (UCLG)*. Ekim 2021 tarihinde tbb.gov.tr: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_birlesmis-kentler-ve-yerel-yonetimler-dunya-teskilati-uclg_85 adresinden alındı
- TBB. (2021, Temmuz 13). *Türkiye Belediyeler Birliği Tüzüğü*. Ocak 2022 tarihinde tbb.gov.tr: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_turkiye-belediyeler-birligi-tuzugu_46 adresinden alındı
- TBB Dış İlişkiler Müdürlüğü. (2021, 07 13). *Uluslararası Kuruluşlarla İş Birliği*. Ocak 12, 2022 tarihinde tbb.gov.tr: <https://www.tbb.gov.tr/Tr/RelationsUrl> adresinden alındı
- TBB Finansman Kaynakları. (2021, 07 14). *Büyükelçilik Fonları*. Ocak 2022 tarihinde tbb.gov.tr: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_buyukelcilik-fonlari_212 adresinden alındı
- TBB Finansman Kaynakları. (2021, 10 04). *Erasmus Programı*. Ocak 2022 tarihinde tbb.gov.tr: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_erasmus-programi_390 adresinden alındı
- TBB Finansman Kaynakları. (2021, 10 04). *İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı*. Ocak 2022 tarihinde tbb.gov.tr: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_nsan-kaynaklarinin-gelistirilmesi-operasyonel-programi_389 adresinden alındı
- TBB Finansman Kaynakları. (2021, Temmuz 14). *Kredi Finansmanı*. Ocak 25, 2022 tarihinde tbb.gov.tr: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_kredi-finansmani_215 adresinden alındı
- TBB Finansman Kaynakları. (2021, 10 04). *Sivil Toplum Diyalogu*. Ocak 2022 tarihinde tbb.gov.tr: https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_sivil-toplum-diyalogu_388 adresinden alındı

- TBMM. (1980, Mayıs 21). *Mahalli İdareler Temel Mevzuatı*. Kasım 2021 tarihinde mevzuattakip.com.tr: <https://mevzuattakip.com.tr/mevzuat/avrupa-yerel-topluluklar-veya-yonetimler-arasinda-sinirotesi-isbirligi-cerceve-sozlesmesi> adresinden alındı
- Tekeli, İ. (1983). Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi. *Amme İdaresi Dergisi*, 16(2), 3-22.
- Tekeli, İ. (2001). *Modernite Aşılırken Kent Planlaması*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Tekeli, İ. (2015, Mayıs-Haziran). Katılımcılık ve Gerçekçilik Sorgulamaları Arasında HABİTAT III TÜRKİYE RAPORU. *Mimarlık* 383.
- Toksöz, F. (2010). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de Yerel Yönetim*. Ankara: TBB.
- Tunçer, P. (2013). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı ve Yerel Yönetimlerde Performans Yönetimi. *Türk İdare Dergisi*, 285-302.
- Tunçer, P. (tarih yok). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı Ve Yerel Yönetimlerde Performans Yönetimi. *Türk İdare Dergisi*(477), 285-302. 07 2, 2021 tarihinde <http://www.tid.gov.tr/Makaleler/Yeni%20Kamu%20Y%C3%B6netimi%20Anlay%C4%B1%C5%9F%C4%B1%20ve%20Yerel%20Y%C3%B6netimlerde%20Performans%20Y%C3%B6netimi.pdf> adresinden alındı
- Tuncer, H. (2009). *Diplomasinin Evrimi Gizli Diplomasiden Küresel Diplomasiye*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Tuzcuoğlu, F., Akman, Ç., & Akman, E. (2020, Aralık). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Uluslararası Faaliyetleri: Uluslararası Kuruluşlara Üyelikler Üzerinden Bir Değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(Özel Sayı), 1211-1238.
- U.N. Confrence on Human Settlements. (1976, 31 May-11 June). *Summary & Observations on Proceedings of HABİTAT*. 6. Programmes for International Co-operation. Vancouver: T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. Aralık 2021 tarihinde [habitat.csb.gov.tr: https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/Summay%20&%20Obsercation%20on%20proceedings%20of%20HABITAT,%201976.pdf](https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/Summay%20&%20Obsercation%20on%20proceedings%20of%20HABITAT,%201976.pdf) adresinden alındı
- UCLG. (2021). *Millennium Development Goals*. Ocak 30, 2022 tarihinde [uclg.org: https://www.uclg.org/en/issues/millennium-development-goals](https://www.uclg.org/en/issues/millennium-development-goals) adresinden alındı
- UCLG. (2021, Ağustos). UCLG. Eylül 2021 tarihinde [ucl.org: https://www.uclg.org/en/policy-councils#committees](https://www.uclg.org/en/policy-councils#committees) adresinden alındı
- UCLG-CGLU. (2021). *The Transformative Commitment Of Cities And Territories To Generation Equality*. Paris: A Global Feminist Municipal Movement.
- UCLG-MEWA. (2015). *Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Yerel Yönetimler Tarafından Bilinmesi Gerekenler*. New York: UCLG.

- UCLG-MEWA. (2016, Nisan 19). *UCLG-MEWA Ana Tüzüğü*. Aralık 2021 tarihinde uclg-mewa.org: http://uclg-mewa.org/uploads/file/827e9880ca344827a3c3875bf93f990b/UCLG-MEWA_Anatuzuk.pdf adresinden alındı
- UCLG-MEWA. (2020). *UCLG*. Ocak 2021 tarihinde UCLG Genel Bigiler: <http://www.uclg-mewa.org/uclg-genel-bilgiler/> adresinden alındı
- UCLG-MEWA. (2021). *Kent Diplomasisi ve Yerel Yönetişim Komitesi*. Ocak 2022 tarihinde uclg-mewa.org: <http://uclg-mewa.org/uclg-mewa-kalkinma-isbirligi-ve-kent-diplomasisi-komitesi/> adresinden alındı
- UCLG-MEWA. (2021). *Vizyon-Misyon*. Aralık 2021 tarihinde uclg-mewa.org: <http://uclg-mewa.org/uclg-mewa-misyon-ve-vizyon/> adresinden alındı
- UCLG-MEWA Stratejik Plan. (2018-2020). *Stratejik plan*. Ocak 2022 tarihinde uclg-mewa.org: http://uclg-mewa.org/uploads/file/2610e0860381497c8adaf97daf814e85/UCLG-MEWA_Stratejik_Plan.pdf adresinden alındı
- UCLGWOMEN. (2021). *UCLGWOMEN An Equality Driven Movement*. Nisan 2021 tarihinde women.uclg.org: <https://women.uclg.org/about-standing-committee> adresinden alındı
- UN. (2018). The World's Cities in 2018. *Data Booklet*. Department of Economic and Social Affairs.
- UN Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development. (2022). *The 17 Goals*. Ocak 30, 2022 tarihinde sdgs.un.org: <https://sdgs.un.org/goals> adresinden alındı
- UN Press Release. (2005, 9 8). *Local Action Needed to Achieve Global Goals*. Ocak 27, 2022 tarihinde un.org: <https://www.un.org/press/en/2005/sgsm10081.doc.htm> adresinden alındı
- United Nations. (2015). *Universal Declaration of Human Rights*. Kasım 2021 tarihinde un.org: https://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf adresinden alındı
- UNDP Türkiye. (2021, Temmuz 13). *Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı*. undp.org: https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/projects/tuerkiye_de-yerel-yoenetim-reformu-suerecinin-kurumsallamas-proj.html adresinden alındı
- UNDP- Türkiye. (2022). *UNDP- Finansman ve Kaynak Kullanımı*. Ocak 2022 tarihinde tr.undp.org: <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/about-us/funding-and-delivery.html> adresinden alındı
- UNESCO Creative Cities Network. (tarih yok). *About Us*. Ocak 29, 2022 tarihinde en.unesco.org: <https://en.unesco.org/creative-cities/content/about-us> adresinden alındı
- UN-HABITAT. (2021, Eylül 25). *Un-Habitat*. Un-Habitat For A Better Urban Future: <https://unhabitat.org/topic/metropolitan-management> adresinden alındı

- United Nations - HABITAT III. (2016, Ekim 17-20). *Urban Dialogues Reports*. Aralık 2021 tarihinde habitat3.org: <https://habitat3.org/the-new-urban-agenda/preparatory-process/urban-dialogue-reports/> adresinden alındı
- United Nations. (1996). *Türkiye Ulusal Rapor ve Eylem Planı*. Birleşmiş Milletler. İstanbul: HABİTAT II KENT ZİRVESİ.
- United Nations. (2006, Şubat 26). *The Habitat Agenda Istanbul Declaration on Human Settlements*. Aralık 2021 tarihinde webdosya.csb.gov.tr: <https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/The-Habitat-Agenda-Istanbul-Declaration-2006.pdf> adresinden alındı
- United Nations-Habitat III. (2016, Ekim 17-20). *Habitat III Hakkında*. habitat3.org: <https://habitat3.org/the-conference/about-habitat-3/> adresinden alındı
- United Nations. (1996, August 7). *United Nations Conference On Human Settlements(Habitat II)*. Aralık 2021 tarihinde un.org: <https://www.un.org/ruleoflaw/wp-content/uploads/2015/10/istanbul-declaration.pdf> adresinden alındı
- United Nations HABITAT III. (2017, Ekim 17-20). New Urban Agenda. Quito, Ekvador.
- Usta, G. Ç. (2018). Yerelleşme ve Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Stratejileri. H. Ateş, M. Çöpoğlu, & M. Bıyıklıoğlu içinde, *Yeni Sistemde Yerel Yönetimler* (s. 263-280). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Veldhuizen, O. V. (2008, Şubat 25). City Diplomacy. *Chamber of Local Authorities*, 14(12), 1-10.
- Veysel Erat, C. E. (2018). Küreselleşme-Yerelleşme Tartışmalarında Üç Hibrit Kavram: Glokolleşme(Glocalisation), Küre Kentleşme (Glurbanisation), Küre-Büyüme (Grobalisation). E. G. Çamur içinde, *Quo Vadis: Kamu Yönetimi* (s. 295-309). Nika Yayınları.
- Vidacak, I. (2020). *Sivil Toplum Kuruluşlarının Karar Alma Süreçlerine Katılımı İçin Araçlar ve Yöntemler: Hırvatistan, Estonya ve Fransa'daki İyi Uygulamalar*. İstanbul: Tüsev Yayınları.
- WALD. (2020, Mart). *Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Vakfı E-Bülten*. Ekim 2021 tarihinde wald.org.tr: <https://www.wald.org.tr/Uploads/Pages/Module/GT5N3IY6BMNWU2OC66YJVJE3VU6J93.pdf> adresinden alındı
- Wang, J., & Amiri, S. (2019, February). Building a Robust Capacity Framework for U.S. City Diplomacy. 1-7. United States: USC Center on Public Diplomacy.
- Ward, K. (2019). Global-urban Policymaking. S. Edited By(Oosterlynck, L. Beeckmans, D. Bassens, B. Derudder, B. Segaert, L. Braeckmans, &) içinde, *The City As A Global Political Actor*. New York: Routledge.
- World Bank. (2011). *Civil Society Fund*. Ocak 2022 tarihinde go.worldbank.org: <http://go.worldbank.org/3PJ5HCEH30> adresinden alındı

- World Bank. (2022). *Project*. 2022 Ocak tarihinde [projects.worldbank.org](https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/projects-summary?countrycode_exact=TR):
https://projects.worldbank.org/en/projects-operations/projects-summary?countrycode_exact=TR adresinden alındı
- World City Izmir Association . (2021). *Kent Diplomasisi*. Şubat 21, 2022 tarihinde [dider.net](https://www.dider.net/calisma-gruplari/kent-diplomasisi):
<https://www.dider.net/calisma-gruplari/kent-diplomasisi> adresinden alındı
- World Economic, F. (2014). *The Competitiveness of Cities*. İsviçre: World Economic Forum.
- Yıldız, M. (2021). *Uluslararası Düzeyde Yerel Yönetimler Arası İş Birliği: UCLG-MEWA*. İstanbul: UCLG-MEWA.
- Yaylı, H., & Gönültaş, Y. C. (2018). Uluslararasılaşan Yerel Yönetimler: Yerel Dış Politika(Paradiplomasi) Kavramına Teorik Bir Bakış. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 271-288.
- Zengin, G. (2011, Nisan- Eylül). Yerel Yönetimler Arası İş Birliği Modelleri:Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki Yerel Yönetim Birlikleri Üzerine Bir İnceleme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*(2), 86-106.